

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

โดย
นายปรัชญา เหลืองแดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน(การสอนสังคมศึกษา) แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก
อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน(การสอนสังคมศึกษา) แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF LEARNING PROVISION MODEL USING KNOWLEDGE
MANAGEMENT TO ENHANCE THAI ART AND CULTURAL HERITAGE
CONSERVATIVE CONSCIOUSNESS FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

Department of Curriculum and Instruction
Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2018

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี
โดย	ปรัชญา เหลืองแดง
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน(การสอนสังคมศึกษา) แบบ 2.1 ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประณัฐ กิจรุ่งเรือง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย สายสิงห์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ดร. กล้า สมตระกูล)

58262903 : หลักสูตรและการสอน(การสอนสังคมศึกษา) แบบ 2.1 ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต

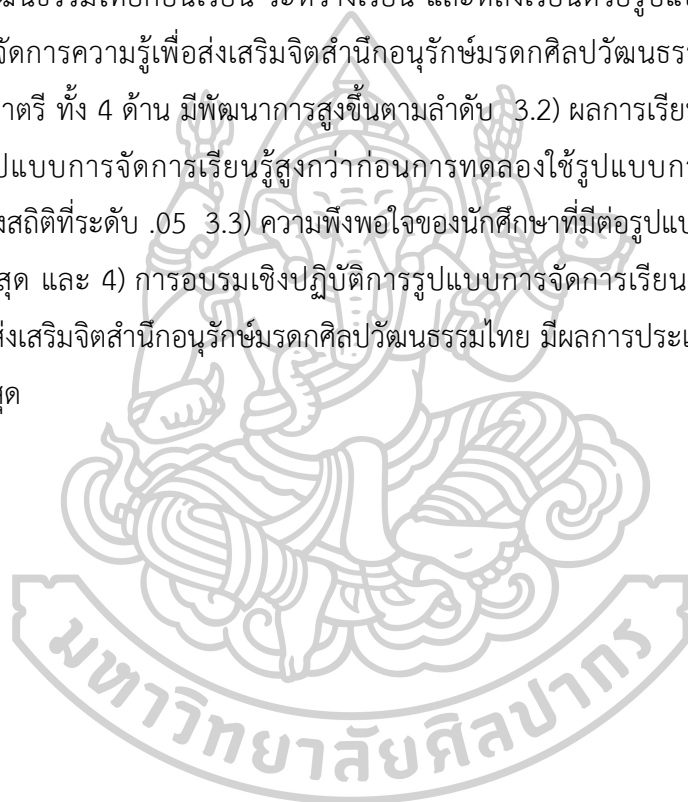
คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้, การจัดการความรู้, จิตสำนึกอนุรักษ์, มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

นาย ปรัชญา เหลืองแดง: การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.1) ศึกษาพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 4) อบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นสิ่งสำคัญต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี และการจัดการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ตามระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ด้าน คือ 1.1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรม 1.2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1.3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ 1.4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) รูปแบบการจัดการ

เรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการ เรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ขั้นที่ 2 สังเกตองค์ความรู้มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยและขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ และ เงื่อนไขการ นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งประกอบด้วย ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการ ตอบสนอง 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า 3.1) พัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ 3.2) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลังการ ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ใน ระดับมากที่สุด และ 4) การอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการ ความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีผลการประเมินภาพรวมทุกด้านอยู่ใน ระดับมากที่สุด

58262903 : Major (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

Keyword : learning provision model, knowledge management, Thai art and cultural heritage, conservative consciousness

MR. PRATCHAYA LUANGDAENG : THE DEVELOPMENT OF LEARNING PROVISION MODEL USING KNOWLEDGE MANAGEMENT TO ENHANCE THAI ART AND CULTURAL HERITAGE CONSERVATIVE CONSCIOUSNESS FOR UNDERGRADUATE STUDENTS THESIS ADVISOR : ORAPIN SIRISAMPHAN

The objectives of this research were to: 1) study basic information about the development of learning provision model using knowledge management to enhance Thai art and cultural heritage conservative consciousness for undergraduate students; 2) develop the learning provision model using knowledge management to enhance Thai art and cultural heritage conservative consciousness for undergraduate students; 3) evaluate the effectiveness of this provision model through the following actions: – 3.1) study sampled students' consciousness of Thai art and cultural heritage conservation after the use of this learning provision model, 3.2) compare sampled students' learning outcomes before and after the use of this provision model, and 3.3) study sampled students' satisfaction with this provision model; and 4) provide a workshop on this provision model. The samples of this research consisted of 3rd-year undergraduate students who enrolled in the course: 212701: Knowledge about Antiquities, Historical Sites, and Local Culture. They were studying in the Bachelor's of Education Program in Social Studies, Kanchanaburi Rajabhat University, Semester 1, Academic Year 2018. In this research, data analysis was conducted by identifying mean values and standard deviations, and through t-test for dependent and content analysis.

The research found that consciousness of Thai art and cultural heritage conservation is important for undergraduate students and needs to be developed through instruction. This consciousness consists of four parts: the eagerness to learn about Thai art and cultural heritage, the intention to conserve Thai art and cultural heritage, the behavior needed for Thai art and cultural heritage conservation, and gathering to create activities for Thai art and cultural heritage conservation. This

research also suggested that the learning provision model using knowledge management to enhance Thai art and cultural heritage conservative consciousness for undergraduate students consists of four components – principles, objectives, learning process, and conditions related to learning provision model implementation, which comprise a social system, a support system, and responsiveness. The learning provision model involves four steps – Concern about Thai art and cultural heritage, Collect knowledge of Thai art and cultural heritage, Create the conservation planning and disseminate Thai art and cultural heritage knowledge and Conserve the value of Thai art and cultural heritage to community. The effectiveness of the learning provision model, the sampled students' consciousness of Thai art and cultural heritage conservation improved in all aspects; and their satisfaction with the learning provision model was at the highest level. Their learning outcomes after the use of the learning provision model was higher than before its use at a significance level of 0.05 Last, the research identified that the workshop participants had improved their knowledge and understanding about the learning provision model after they attended the workshop, and their overall evaluation of this workshop was at the highest level in all aspects.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561 ผู้จัดทำขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จและลุล่วงได้ จากความอนุเคราะห์ของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานหลายท่าน ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ ศ.ดร.สิริวรรณ ศรีพหล ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความรู้ คำปรึกษาและความเมตตาโดยตลอด ผศ.ดร.ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.กล้า สมตระกูล ผู้ทรงคุณวุฒิที่แนะนำแนวทางในการนำแนวคิดจัดการความรู้ประยุกต์สู่การจัดการเรียนรู้

ขอขอบพระคุณ คุณสำเนา จาดทองคำ ผศ.ดร.อานนท์ วัลลา ผศ.พ็อน เปรมพันธ์ คุณอรพินท์ ลำดวล อ.ดร.ธนาภักดิ์ กิจทวี อ.เกรียงไกร ทองศรี ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความกรุณาในการสนทนากลุ่มในการให้ข้อมูลและรับรองจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คุณสมศักดิ์ ฤทธิภักดิ์ คุณศรารุณี วัชรปะปนต์ ผศ.ภาวิตา ชวนขยัน รศ.กาญจนา บุญส่ง ผศ.ดร.กรัณย์พล วิวรรณมงคล อ.ดร.วิฑูรย์ คุ่มหอม ผศ.ดร.ปัญญา ทองนิล ดร.พินดา จารย์อุปการะ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผศ.ดร.มณฑล คงแถวทอง ผศ.บุญรอด ชลารักษ์ รศ.ดร.มารุต พัฒผล อ.ดร.กมลฉัตร กล่อมอิม และ อ.ดร.พลวัต วุฒิประจักษ์ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ คุณสมบัติ คุณอารมย์ และครอบครัวเหลืองแดง ผู้เป็นทั้งแรงบันดาลใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษาในทุกๆระดับ นักศึกษาและอาจารย์ ครอบครัวสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในทุกโอกาส

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรหลักสูตรและการสอน (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลตลอดมา

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณและสำนึกในความตั้งใจอันดีของบรรพชนบนผืนแผ่นดินไทยที่ได้สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ไว้เป็นมรดกศิลปวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และสืบสานคุณค่าให้คงอยู่สืบไปความบกพร่องใด ๆ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้พัฒนาในโอกาสต่อไป

ปรัชญา เหลืองแดง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย.....	13
คำถามในการวิจัย.....	14
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	14
สมมติฐานของการวิจัย.....	15
ขอบเขตการวิจัย.....	15
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	17
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	18
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	20
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555).....	21
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึก.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	43

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	77
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	84
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R ₁): Analysis (A))	87
ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Development (D ₁): Design and Development (D&D))	94
ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R ₂): Implementation (I)).....	114
ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ (Development (D ₂): Evaluation (E)).....	122
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการ ความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญา ตรี	128
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	136
ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	161
ตอนที่ 4 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อ ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	170
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	177
สรุปผลการวิจัย.....	178
อภิปรายผล.....	179
ข้อเสนอแนะ	197
รายการอ้างอิง	200
ภาคผนวก.....	208
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	209

ภาคผนวก ข คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม
จิตสำนึก อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 213

ภาคผนวก ค ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล..... 231

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 235

ภาคผนวก จ กำหนดการการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการ
ความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย..... 284

ประวัติผู้เขียน..... 287

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กระบวนการสร้างความรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้	51
ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์แนวทางในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	68
ตารางที่ 3 แสดงการสังเคราะห์ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	75
ตารางที่ 4 การดำเนินการขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐาน	93
ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	98
ตารางที่ 6 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	104
ตารางที่ 7 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ..	105
ตารางที่ 8 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	106
ตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	107
ตารางที่ 10 เกณฑ์การแปลความหมายของการประเมินแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	108
ตารางที่ 11 กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อสอบ	110
ตารางที่ 12 การดำเนินการขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ	114
ตารางที่ 13 การดำเนินการขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้	121
ตารางที่ 14 การดำเนินการขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ	126
ตารางที่ 15 สรุปผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	132

ตารางที่ 16 พฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่นำมาใช้ในการวิจัย 134

ตารางที่ 17 การสังเคราะห์ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี..... 145

ตารางที่ 18 บทบาทผู้สอนและผู้เรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 147

ตารางที่ 19 สรุปการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ฉบับสมบูรณ์) 157

ตารางที่ 20 พัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประเมินโดยผู้เรียน และผู้สอน 162

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 166

ตารางที่ 22 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี..... 167

ตารางที่ 23 ผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้รับก่อนและหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย..... 173

ตารางที่ 24 ผลการประเมินการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย..... 174

ตารางที่ 25 ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อสอบปรนัย โดยใช้สูตรวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป..... 232

ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่ง
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
การจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี..... 233

ตารางที่ 27 ตารางเฉลยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้..... 275

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย.....	13
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	86
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร	89
ภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	90
ภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม.....	93
ภาพที่ 6 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	97
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	100
ภาพที่ 8 วิธีการสร้างแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี.....	103
ภาพที่ 9 ขั้นตอนการสร้างแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี	109
ภาพที่ 10 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้.....	111
ภาพที่ 11 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบ การ จัดการเรียนรู้.....	113
ภาพที่ 12 ขั้นตอนการสร้างประเด็นสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง	120
ภาพที่ 13 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	125
ภาพที่ 14 แสดงการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	137
ภาพที่ 15 แสดงการสังเคราะห์วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการ ความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี..	138
ภาพที่ 16 แสดงการสังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้สู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้.....	140

ภาพที่ 17 แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและกระบวนการที่นำมาใช้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้
 ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 141

ภาพที่ 18 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
 ศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ร่าง)..... 153

ภาพที่ 19 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
 ศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 160

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความคิด มีความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ครั้นความรู้เหล่านั้นได้รับการแต่งแต้มสุนทรียะและถ่ายทอดจนเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตจึงกลายเป็นวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมคือตัวองค์ความรู้ ที่ต้องใช้ศิลปะเป็นสิ่งสื่อให้คนรู้จัก ศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นความงามของวัตถุหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ และความรู้สึคนึกคิดทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถกำหนดกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของได้ โดยสร้างขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสถานที่และเวลาใดเวลาหนึ่ง (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 28) สิ่งเหล่านี้ได้ส่งสมกอปรเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมจากมนุษย์ในอดีต

ประเทศไทยนั้นนับว่าเป็นประเทศที่มีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฉบับแห่งตน ทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นชาติ รัฐบาลไทยในทุกยุคนับตั้งแต่ พ.ศ. 2483 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2540: 9) ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (ธีรพงษ์ มหาวิโร, 2555: 103) ที่ผ่านมาก็ได้กำหนดให้วัฒนธรรมไทย เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ด้วยการสร้างค่านิยมให้คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สืบเนื่องจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ก็ยังคงให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทย การดำรงเอกลักษณ์ความเป็นชาติ ส่งเสริมและพัฒนาให้คนไทยเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นมาในอดีต และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติร่วมกัน ผ่านการศึกษา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 200) เพื่อการธำรงรักษาวัฒนธรรมที่ดั่งามอันเป็นฐานรากที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 25) นอกจากนี้ ราชกิจจานุเบกษา (2542: 2) มาตรา 4 ยังให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ

การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 3 นั้น ได้กำหนดให้มีการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการ เรียนรู้ โดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียน ในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถศึกษา เรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียน นักศึกษาในการเผยแพร่ สืบสาน สร้างสรรค์ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560: 108-118) จะเห็นได้ว่ามรดกศิลปวัฒนธรรมนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นส่วนหนึ่ง ในการสร้างความรู้สึกร่วมถึงความเป็นชาติไทย โดยที่การศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทยนั้นยังคง ได้รับการหยิบยกให้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต และพัฒนาประเทศ มาโดยตลอด

อย่างไรก็ตามแม้ภาครัฐโดยเฉพาะองค์กรที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาจะให้ความสำคัญ กับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติ การศึกษาที่กล่าวมา แต่จากการประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาวะด้านสังคม ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา กลับพบว่า สังคมไทยเผชิญวิกฤติด้านวัฒนธรรม โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอก ความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจน (ธีรพงษ์ มหาวิโร, 2555: 51) อันสืบเนื่องจาก พลวัต ความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสวัฒนธรรมโลกและโลกาภิวัตน์ เกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทักษะคติ ความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จนทำให้คนไทย ละเลยอัตลักษณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 26) ขาดรากเหง้าทางศีลธรรม ศาสนา วัฒนธรรม สูญสิ้นความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การปฏิเสธวิถีชาวพุทธ การห่างไกลจากระเบียบแบบแผนในอดีตที่ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่า ความละเอียดอ่อน ความประณีตของศาสนาวัฒนธรรม คตินิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2551: 22) สภาวะการณ์เช่นนี้อาจทำให้วัฒนธรรมไทยกลายเป็นสิ่งที่ผู้เรียนซึ่งจะเติบโตเป็นพลเมือง

ของประเทศต่อไปในอนาคตมองข้าม ไม่เห็นความสำคัญ หากเป็นเช่นนี้จะส่งผลให้เกิดความวุ่นวาย ชาติที่ยืดเหนียวและสำนึกของความเป็นชาติเนื่องจากขาดการเรียนรู้รากเหง้าแห่งวิถีตน

จากสภาวะการณ์ดังกล่าวทำให้สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศต้องริบวางแผน และดำเนินการหาทางแก้ไข กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัด และส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนด โดยมีบทบาทหลักในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาและเรียนรู้ การทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 38) จึงได้วางยุทธศาสตร์ พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้ สร้างความตระหนักในเรื่องประวัติศาสตร์ของชาติ การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2560: 48) สถาบันการอุดมศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งที่ต้องพัฒนาบัณฑิตตามกรอบ การดำเนินงานภารกิจของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งบัณฑิตทุกระดับให้ได้รับ คุณวุฒิเป็นที่ยอมรับในระบบการอุดมศึกษาที่เป็นสากล มีระบบของสถานศึกษาในการดำเนินงาน ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของประเทศ ที่มีความแตกต่าง และหลากหลาย มีคุณธรรม จริยธรรม อันรวมถึงการรู้และเข้าใจ การรักษาและประพฤติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอันดีงาม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 46) ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความ ซาบซึ้งและมีสุนทรียะต่อศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องจรรโลงความดีงาม ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินตามพันธกิจ ของสถาบันอุดมศึกษา โดยผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญการปฏิบัติ มีจิตสำนึก ความเป็นไทย มุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น การเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นหลักทางวิชาการของท้องถิ่น เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ทำนุบำรุง สืบสาน และสร้างสรรค์ทุนทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อความ เข้มแข็งของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานบริบทของท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มี ภูมิประเทศหลากหลาย มีศักยภาพและความโดดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมประเพณีและอื่น ๆ

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (2555: 10) มีวัตถุประสงค์ในการผลิตนักศึกษาวิชาศึกษาศาสตร์สังคมศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางสังคมศึกษา เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ คู่คุณธรรม เชี่ยวชาญการปฏิบัติ สำนึกในความเป็นไทยเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ผู้สอนซึ่งมีส่วนสำคัญในการผลิตบัณฑิตจึงจำเป็นต้องรู้ปัญหาและแนวทางในการปลูกฝังคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยบนพื้นฐานและบริบทของท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น เห็นประโยชน์และคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ผ่านกลไกทางการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตามการจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองกับคุณค่าดังกล่าวต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในคุณค่าและมีศรัทธาที่ดี จนเกิดจิตสำนึกที่จะช่วยกันอนุรักษ์และส่งเสริมให้ดำรงอยู่ (สุพิศวง ธรรมพันทา, 2532: คำนำ) เพราะจิตสำนึกนี้จะเปรียบเทียบเหมือนเข็มทิศชี้หน้ให้เด็กมีความคิดความรู้สึกรักและห่วงใย ให้มีความสำคัญ และความจำเป็นในการอนุรักษ์ ส่งผลต่อทัศนคติและความเชื่อของคนซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ที่แสดงออกมา (ประเวศ วะสี, 2533: 29; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555: 11) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนจึงต้องเป็นไปในลักษณะของการสอนที่ส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กับผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางในการสอนเพื่อสร้างหรือส่งเสริมจิตสำนึกนั้นในทางการศึกษาถือว่าเป็นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ตามแนวคิดของ Krathwohl, Bloom & Masia (1984) and Krathwohl & Anderson (2000) โดยความสำนึกหรือจิตสำนึกนี้เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง อบรมกล่อมเกลียด้วยกระบวนการเรียนรู้ และประสบการณ์ (สุรางคนา ณ นคร, 2555: 9) การจัดการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยยุทธวิธีการสอนที่ตอบสนองกับการสร้างคุณค่าจากภายในตัวของผู้เรียน

สำหรับการอนุรักษ์หรือการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สันติ เล็กสุขุม ที่ปรึกษาคณะกรรมการวิชาการด้านการอนุรักษ์โบราณสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้กล่าวว่า งานอนุรักษ์เป็นงานละเอียดอ่อนที่จะต้องค่อย ๆ ทำความเข้าใจทีละจุด การอนุรักษ์จึงเป็นการพัฒนาที่ต้องศึกษาจนเข้าใจแล้วจึงอนุรักษ์ ต้องเรียนรู้จนเข้าใจชัดเจนแล้วจึงวางแผนอนุรักษ์ (มติখনออนไลน์, 2557: ออนไลน์) ซึ่งการศึกษาเรียนรู้อย่างลึกซึ้งจนเข้าใจชัดเจนเพื่อให้ได้ความรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

การจัดการความรู้ เป็นแนวคิดในการบริหารจัดการองค์กรในยุคของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเทคโนโลยี ผลผลิต การบริหาร และบุคคล โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสำคัญ (Duke, 2004: 18) เพื่อให้คนในองค์กรได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อยกระดับและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, 2547: 21) แนวคิดการจัดการความรู้นี้ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่จัดทำไว้เป็นเอกสารเรียบร้อยแล้ว มีความชัดเจนด้วยการใช้ภาษาอย่างเป็นทางการ สามารถถ่ายโอนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้อย่างง่าย ความรู้ชัดแจ้งจึงเป็นความรู้ที่แสดงออกด้วยการพูดที่ได้จากการสังเกต จากความคิด คุณค่า อารมณ์ ตรรกสัญลักษณ์ องค์ความรู้ที่จัดเก็บบนสื่อต่าง ๆ และ 2) ความรู้ฝังลึก หรือความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ฝังตรึงอยู่ในแต่ละบุคคล เกิดจากการลงมือกระทำ เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ แนวความคิด และคุณค่า (Groff, 2003: 3; Nonaka Takeuchi, 2004: 187; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548: 4; บดินทร์ วิจารณ์, 2550: 17; ประพันธ์ ผาสุขยัต, 2550: 21-22; วิจารณ์ พานิช, 2551: 59 และ อุไรวรรณ แยมแสงสังข์, 2555: 4) ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้นี้จะทำให้เกิดกระบวนการการผลิต การสร้าง การเผยแพร่แบ่งปัน และจัดเก็บทรัพยากรความรู้ทั้งจากเอกสารและประสบการณ์ของบุคคลที่มีคุณค่า ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อการถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ระยะยาว 20 ปี ตามแผนพัฒนาการศึกษาชาติปี พ.ศ. 2560-2564 ได้มุ่งให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษาพัฒนาระบบจัดการความรู้บนฐานนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้มีชีวิตในชุมชนและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางสังคมที่แสดงถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรม จารีตประเพณี ศิลปหัตถกรรมที่สืบทอดมาจากอดีต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 26)

นอกจากนี้แนวคิดการจัดการความรู้รวมทั้งกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ หรือทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย โดยมีรากฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา

ของ Piaget และ Vygotsky (ทีศนา แชมมณี, 2550: 90) เป็นแนวคิดสำคัญในทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพุทธินิยม ที่นิยามกระบวนการรู้คิด หรือกระบวนการทางปัญญานี้ว่า เป็นกระบวนการรู้คิด ของสมองในการปรับเปลี่ยนลดตัดทอนขยายจัดเก็บและใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอกก็ได้ตั้งนั้นการรู้สึกรับรู้จินตนาการ การระลึกได้ การกระทำ การคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิดและอื่น ๆ อีกมาก จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรู้คิดนี้ (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2541: 208-209) ซึ่งทฤษฎีการสร้างความรู้นี้ ไม่ใช่วิธีสอน แต่เป็นความเชื่อหลักการและแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการ ของบุคคลในการสร้างความรู้และวิธีได้มาซึ่งความรู้ อันมาจากประสบการณ์ ความเข้าใจด้วยตนเอง จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับโลกการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วัชรา เล้าเรียนดี, 2556: 70; Jonassen, 1992: 138-139)

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการส่งเสริม ปลูกฝังผู้เรียนที่เป็นเยาวชนของชาติให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้พร้อมกับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ขึ้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีกระบวนการ จัดการความรู้เป็นแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน หรือศิลปวัตถุในท้องถิ่น ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เนื่องจากเนื้อหา และรายละเอียดของวิชาลักษณะดังกล่าวนี้เป็นสื่อกลางที่สามารถนำไปสู่การรับรู้และความภาคภูมิใจ ในมรดกศิลปวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทย อีกทั้งการเชื่อมโยงระหว่างการจัดการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียน และท้องถิ่นยังถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในมรดกศิลปวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานของการอนุรักษ์ (Savita Srivastava, 2015: 336)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีนี้ จึงมีส่วนให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึก ในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพราะการศึกษา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นมาในอดีต และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติร่วมกัน อันเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมที่ยั่งยืนอันสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 179) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ สืบสานประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และเมืองเก่า เพื่อต่อยอดการพัฒนาควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ ของชุมชนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ หลักการและแนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 หลักการและแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบของกระบวนการที่มีระบบ ระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผลอย่าง มีประสิทธิภาพ (Joyce, Weil & Showers, 1992: 4) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2545: 460; มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 อ้างจาก Moore, 1992: 4; ประสิทธิ์ วุฒิเวชซ์, 2542: 255) ในทางการศึกษายังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แผนหรือแบบที่สามารถใช้ในการสอนในห้องเรียนโดยตรง หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทป บันทึกละเอียด โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการ ออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ จากความหมายของรูปแบบการเรียน การสอน หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความหมายเหมือนกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัย จะใช้คำว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่นำมาจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความเชื่อ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่จะช่วยให้

ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการเรียนการสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการความเชื่อตามทฤษฎีการเรียนรู้ โดยอาศัยรูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่จะเข้ามาช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด (Joyce, Weil & Showers, 1992: 4) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้อาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ คือ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย 4) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ 5) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (Joyce, Weil & Calhoun, 2009: 25-34) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นการพัฒนาจิตสำนึกซึ่งจัดอยู่ในด้านจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy)

1.1.2 การวิจัยและพัฒนาและการออกแบบการสอนเชิงระบบ

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการศึกษาในส่วนที่เป็นการศึกษาความจริงที่เกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ในการแสวงหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการผสมผสานกระบวนการสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยการทำวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเข้ากับกระบวนการพัฒนา ซึ่ง อดอง นัยพัฒน์ (2554: 232) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาว่า เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่กระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูน “คลัง” ความรู้หรือความเข้าใจในแง่มุมใหม่ ๆ ของมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรม แล้วประยุกต์ความรู้หรือความเข้าใจดังกล่าวไปส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การปรับพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กร ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และแบบแผนของการพัฒนา ดังนั้นจึงเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยประยุกต์ร่วมกับการออกแบบสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) เป็นการประยุกต์แนวคิดเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนตามขั้นตอน 5 ขั้น คือ 1) การวิเคราะห์: Analysis 2) การออกแบบ: Design 3) การพัฒนา: Development 4) การนำไปใช้: Implementation และ 5) การประเมินผล: Evaluation (Kruse, 2012: ออนไลน์) เมื่อประยุกต์ร่วมกับวิธีการวิจัยและพัฒนาแล้วจึงทำให้การดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการความรู้ และระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development: D & D) เป็นการ

พัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) ขั้นที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) การนำไปใช้ (Implementation: I) เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 4) ขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) การประเมินผล (Evaluation: E) เป็นการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

1.2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย โดยมีรากฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางเขาว์ปัญญาของ Piaget และ Vygotsky (ทิตินา แชมมณี, 2550: 90) โดย Piaget อธิบายว่าพัฒนาการทางเขาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึมและกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา พัฒนาการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับแล้วซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมหากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้นบุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะที่สมดุลโดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา ส่วน Vygotsky ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นตั้งนั้นสถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเขาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล (ทิตินา แชมมณี, 2550: 90-91) นอกจากนี้ Vygotsky (2007) ยังให้ความสำคัญกับเครื่องมือทางปัญญาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยในการแก้ปัญหาและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กระทำการใด ๆ ได้ และได้คิดหาวิธีการที่จะทำให้เด็กได้เครื่องมือนี้มา และคิดหาวิธีการที่จะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถพัฒนา เครื่องมือทางปัญญาให้มีระดับสูงขึ้นไปกว่าเดิม โดยใช้หลักพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) เด็กเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นเอง 2) พัฒนาทางปัญญาของเด็กแยกออกจากบริบทของสังคมไม่ได้ 3) การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาการ และ 4) ภาษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือทางปัญญา ทฤษฎีการสร้างความรู้จึงเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ข้อมูล เหตุการณ์ สถานที่ หรือสถานการณ์ที่เป็นจริง ผลที่ได้จากการสร้างความรู้คือผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง พร้อมกับได้ความรู้หรือผลงานสิ่งใหม่จากการสร้างสรรค์ตามกระบวนการ โดยที่การประเมินผู้เรียนจะต้องประเมินอย่างยืดหยุ่นบนสภาพจริง อาจใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น กิจกรรม หรือ ผลงานร่วมในการประเมิน

ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีดังกล่าวเหมาะสมกับการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1.2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย

พฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้ ได้แก่ ความสนใจ ความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม และการปรับตัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการปลูกฝัง การปลูกฝังพฤติกรรมที่สะท้อนจิตพิสัยชั้นง่ายสุดไปหาชั้นยากที่สุดซึ่งมี 5 ระดับคือ จาก 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การรู้คุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัยโดยอาศัยคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือคุณค่าที่ซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) ซึ่ง Krathwohl, Bloom & Masia (1964: 180-184) ได้ทำให้เห็นถึงลำดับขั้นของความรู้สึกที่มีความต่อเนื่องกัน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยนี้ อาจใช้ยุทธวิธีการสอนที่พัฒนาจิตพิสัยของผู้เรียนได้หลายวิธี สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และใช้ในการกำหนดระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ คือ กระบวนการการผลิต การสร้าง การเผยแพร่แบ่งปัน และจัดเก็บทรัพยากรความรู้ทั้งจากเอกสารและประสบการณ์ของบุคคลที่มีคุณค่า ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อการถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการจัดการความรู้เป็นวิธีการหรือขั้นตอนที่จะช่วยให้เกิดความรู้และการเรียนรู้ภายในกลุ่มหรือองค์กร เป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลเกิดความหมาย กลายเป็นสารสนเทศและจากสารสนเทศสู่การจัดรูปแบบเพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับบริบทกลายเป็นความรู้ แล้วยกระดับความรู้ให้กลายเป็นภูมิปัญญา สามารถสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานได้ในที่สุด (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2550: 28,36) ซึ่งมีนักวิชาการ นักการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอและอธิบายถึงกระบวนการจัดการความรู้ไว้หลากหลาย เช่น กระบวนการจัดการความรู้ 8 ขั้นตอนของ Leibowitz (1998: 26) คือ 1) การกำหนดความถนัด 2) การถอดความรู้ 3) การเลือกความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การแบ่งปันความรู้ 6) การนำความรู้มาใช้ 7) การสร้างความรู้ใหม่ และ 8) การพัฒนา กระบวนการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน ของ Nonaka & Takeuchi (2004: 188) คือ 1) การจัดหาหรือสร้างความรู้ 2) การแบ่งปันความรู้ และ 3) การใช้หรือการเข้าถึงความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอนของ Marquardt (2002: 29-30) คือ 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การวิเคราะห์และการจัดทำฐานข้อมูล 5) การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ และ 6) การประยุกต์ใช้ข้อมูลอย่างถูกต้องเที่ยงตรง กระบวนการจัดการความรู้ 4

ขั้นตอนของ McNurlin (2006: 531) คือ 1) การสร้างและรวบรวมความรู้ 2) การจัดระบบและประเภทความรู้ 3) การนำไปใช้ และ 4) การซึมซับและนำความรู้ไปใช้ใหม่ รวมถึงกระบวนการจัดการความรู้ที่ได้นำมาใช้ในหน่วยงานรัฐของไทย 7 ขั้นตอนของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548: 5-6) ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ข้างต้นนั้นแม้จะมีจำนวนขั้นตอนที่แตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้วทุกแนวคิดต่างเริ่มต้นจากการระบุสิ่งที่ต้องการรู้ จัดระบบความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสร้างความรู้ และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย เพื่อออกแบบและพัฒนาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

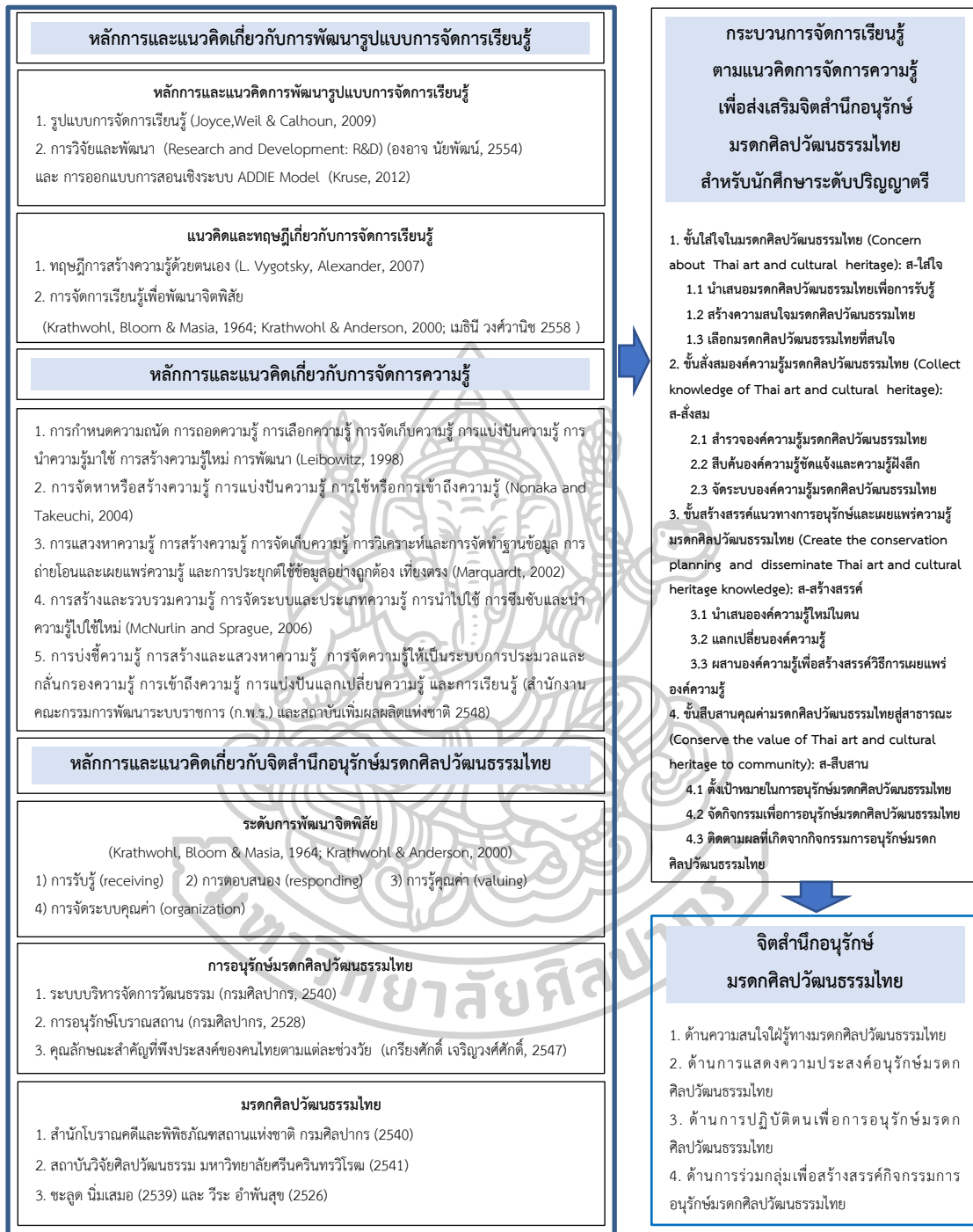
3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษา และทบทวน วรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ ร่วมกับหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีฐานคิดจากแนวคิดเกี่ยวกับจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom & Masia (1984) and Krathwohl & Anderson (2000) 4 ระดับ คือ 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การรู้คุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) จากนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการบริหารจัดการวัฒนธรรมของ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2540: 133-134) การอนุรักษ์โบราณสถาน (กรมศิลปากร, 2528: 41) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษาจากนักวิชาการด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: 32) เพื่อนำมาสังเคราะห์ให้ได้มาซึ่งระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ใช้เป็นเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โดยแนวคิดเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมของสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (2540: 101) ซึ่งแบ่งมรดกศิลปวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ และ 2) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ร่วมกับแนวคิดทางวัฒนธรรมของ Edward B. Tylor (ยศ สันตสมบัติ, 2537: 11 อ้างจาก Edward B. Tylor) ที่ได้นิยามคำว่าวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกว่า วัฒนธรรม

คือสิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน ซึ่งรวมทั้งความรู้ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่น ๆ ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของงานศิลปกรรม ของ ชลูด นิรมเสมอ (2539: 3-4) ศิลปินแห่งชาติที่ได้เสนอว่า ประเภทของงานศิลปะต่าง ๆ สามารถ จำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการสร้าง 2) แบ่งตามลักษณะของการสื่อ และ 3) แบ่งตามลักษณะของการรับสัมผัส ซึ่งแม้จะมีการแบ่งประเภทของงานศิลปะเป็น 3 กลุ่มตาม เกณฑ์ข้างต้นแต่หากกล่าวถึงผลงานหรือสิ่งที่แสดงออกในแต่ละกลุ่มนั้นก็คือ ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ดนตรีและนาฏกรรม (Music and Drama) วรรณกรรม (Literature) นั่นเอง ซึ่งในปัจจุบัน เมื่อกกล่าวถึงศิลปะคำเดียว จะหมายถึงเฉพาะศิลปะที่เป็นวิจิตรศิลป์เท่านั้น ส่วนงานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์อย่างอื่น จะเรียกว่าประยุกต์ศิลป์ หรือเรียกจำแนกออกไปตามสาขา ดังนั้นขอบเขตด้านเนื้อหา มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในการวิจัยครั้งนี้จึงพิจารณาตามงานศิลปะทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว จากนั้นจึง นำมาสังเคราะห์ร่วมกับลักษณะของความเป็นไทยจากความหมายและเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความ เป็นมาของชาติไทยตามแนวคิดของ วีระ อัมพันสุข (2526: 60) ที่เน้นถึงการแสดงลักษณะเด่นของ ไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมเพื่อเลือกแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัด กาญจนบุรีโดยพิจารณาเลือกสถานที่ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมประเภท ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ในมิติของประวัติศาสตร์ และแนวคิด ในการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ จากการศึกษาทบทวน เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย

คำถามในการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีขั้นตอน และองค์ประกอบอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสิทธิผลเป็นอย่างไร ดังต่อไปนี้
 - 3.1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนมีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 3.2. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นอย่างไร
 - 3.3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียน และหลังเรียน เป็นอย่างไร
4. ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

4. เพื่ออบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

สมมติฐานของการวิจัย

1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มีพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ

2. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 70 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาเอกเลือก กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้หมู่เรียนวิชาเอกเป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 28 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย อยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 สัปดาห์รวมทั้งหมด 30 ชั่วโมง

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาเอกเลือก กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญของโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาแนวคิด วิธีการในการดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์จากโบราณวัตถุโบราณสถานในท้องถิ่น โดยเนื้อหาที่นำมาใช้ประกอบด้วย โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่จะเลือกมาเป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้พิจารณาเลือกสถานที่ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นวัตถุสามารถจับต้องและเข้าถึงได้สะดวก อันได้แก่ ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ที่สะท้อนประวัติศาสตร์ และแนวคิด ในการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรจัดกระทำ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตัวแปรตาม คือ

1. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
2. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่
 - 2.1 ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 2.2 ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 2.3 ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 2.4 ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดการจัดการความรู้ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ประกอบด้วย ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Concern About Thai Art and Cultural Heritage): ส-ใส่ใจ มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ 1) นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้ 2) สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ ชั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Collect Knowledge of Thai Art and Cultural Heritage): ส-สังสม มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ 1) สำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก 3) จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ชั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Create the Conservation Planning and Disseminate Thai Art and Cultural Heritage Knowledge): ส-สร้างสรรค์ มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ 1) นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน 2) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ 3) ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ ชั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (Conserve the Value of Thai Art and Cultural Heritage to Community): ส-สืบสาน มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2. จิตสำนึกอนุรักษ์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้สึกตระหนักในการรับผิดชอบให้ความสำคัญ เห็นความจำเป็นและการแสดงความสนใจที่จะมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากการรับรู้ เข้าใจปัญหา หรือสถานการณ์ สามารถวัดได้จากพฤติกรรมที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

และ 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย วัดได้จากแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. พัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง แนวโน้มที่สูงขึ้นของระดับผลการประเมิน ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ด้าน ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

4. มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง วัตถุหรือกิจกรรมของมนุษย์ ที่แสดงและเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ สุนทรียะ ความรู้สึกนึกคิดทางสังคมที่สร้างขึ้นในเวลาหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยสามารถระบุงุณผู้เป็นเจ้าของได้ สามารถแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย ของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติไทย สมควรแก่การอนุรักษ์ ในงานวิจัยนี้หมายถึงมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นวัตถุสามารถจับต้องและเข้าถึงได้

5. ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถทางการเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นคำถามแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ

6. ความพึงพอใจของนักศึกษา หมายถึง การแสดงความรู้สึกของนักศึกษา ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ประโยชน์ที่ได้รับ

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้เกิดประโยชน์จากการวิจัยดังนี้

ประโยชน์เชิงนโยบาย

1. ได้ข้อสารสนเทศเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่สะท้อนถึงสภาวะการณ์ด้านการมีบทบาทและส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแผนหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบัณฑิตด้านศิลปวัฒนธรรม

2. เป็นกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อันถือเป็นส่วนหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยด้านวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์สู่การจัดทำรายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3) เพื่อใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป ด้านพื้นฐานสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัย

3. เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมในโครงการพัฒนาผู้เรียน ชมรมเชิงอนุรักษ์หรือการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

1. เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมให้แก่ครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2. เป็นการพัฒนาความรู้ และความเข้าใจ ต่อบทบาทการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของครูและนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สามารถบูรณาการสู่การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ประโยชน์ต่อสถาบัน

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนในระดับปริญญาตรี รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์และการปฏิบัติตนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ตามพันธกิจของคณะและมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการมีส่วนร่วมในการศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักต่อท้องถิ่นและผู้ที่สนใจ ตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีผลต่อการสร้างความรักและผูกพันกับท้องถิ่นและความเป็นชาติไทย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555)

1.1 ระดับและจุดเน้นทางการศึกษา

1.2 หน่วยกิตและระยะเวลา

1.3 ชื่อปริญญา

1.4 มาตรฐานผลการเรียนรู้

1.5 การประเมินหลักสูตร

1.6 รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึก

2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึก

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

3.1 ความหมายของการจัดการความรู้

3.2 กระบวนการจัดการความรู้

3.3 รูปแบบการจัดการความรู้

4. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

4.1 ความหมายของจิตสำนึกอนุรักษ์

4.2 การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

4.3 ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสำนึก

**หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555)**

ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HED) ซึ่งเป็นกรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ อันประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ การแบ่งสายวิชา ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่ง ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ การเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ โดยที่แต่ละหลักสูตร สาขาวิชาสามารถบรรจุเนื้อหาสาระวิชาที่สอดคล้อง กับความต้องการของประเทศ และบริบทของพื้นที่ ภายใต้มาตรฐานผลการเรียนรู้ และโครงสร้าง ของหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานของแต่ละสาขาวิชาที่กำหนด (ทศนา แคมมณี, 2553: 3-4) ทั้งนี้ การสังเคราะห์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบได้สังเคราะห์ตามประเด็นดังนี้

1. ระดับและจุดเน้นทางการศึกษา

กรอบการแบ่งระดับคุณวุฒิของหลักสูตรมีทั้งหมด 6 ระดับ คือ อนุปริญญา ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก ซึ่งหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) เป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี 5 ปี ประเภทหลักสูตรปริญญาวิชาชีพ วิชาเอกสังคมศึกษา จุดเน้นทางการศึกษาของหลักสูตรมุ่งสร้างบัณฑิตที่ประพฤติดี มีจิตอาสา ชำนาญการสอนและรอบรู้ ตามศาสตร์ทางสังคมศึกษา ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะของหลักสูตรบนพื้นฐานปรัชญาของหลักสูตร คือ มีคุณธรรม จริยธรรม นำเรียนรู้สู่ทักษะคิดวิเคราะห์ เชี่ยวชาญการสอนสังคมศึกษา สร้างพลเมืองดี มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5 ข้อ (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2560: 9-10) คือ

1. เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างมีวิจารณ์ญาณบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ตามครรลองของสังคมประชาธิปไตย ดำรงตนในฐานะพลเมืองไทยพลเมืองโลกได้อย่างเป็นปกติสุข
2. เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้และประสบการณ์ทางสังคมศึกษา มีทักษะและเทคนิคในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสังคมส่วนรวม เกิดการพัฒนาองค์ความรู้แบบบูรณาการ
4. เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความตระหนัก สนใจต่อปรากฏการณ์ทางสังคม และมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะและท้องถิ่น ชำรงไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
5. เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีปฏิภาณ ไหวพริบ วิเคราะห์สรุปความคิดรวบยอด สามารถสื่อสาร เลือกใช้ และนำเสนอข้อมูลจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

แนวคิดสำคัญ จุดเน้น และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรนี้ สืบเนื่องจากสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การสอนวิชาสังคมศึกษาให้กับผู้เรียนซึ่งจะเติบโตไปเป็นพลเมืองของประเทศชาติ จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว นอกจากจะประกอบอาชีพครูผู้สอนสังคมศึกษาในสถานศึกษา ทั้งของภาครัฐและเอกชนแล้ว ยังสามารถประกอบอาชีพได้หลากหลาย เช่น บุคลากรในกลุ่มวิชาชีพทางการศึกษา หรือ ประกอบอาชีพอิสระตามความถนัดและสนใจของบุคคล เป็นต้น การสร้างครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาให้เชี่ยวชาญตามจุดเน้นของหลักสูตรจึงเป็นทั้งการยังผลสู่ผู้เรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นพลเมืองดีมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง สังคมและ ประเทศชาติต่อไป

2. หน่วยกิตและระยะเวลา

กรอบการกำหนดปริมาณการเรียนรู้และระยะเวลาที่คาดหวังตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรทุกหลักสูตร

ต้องประกอบไปด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตแต่ละหมวด และหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 เนื่องจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) เป็นหลักสูตรสาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ในการจัดทำหลักสูตรจึงต้องใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) หรือ มคอ. 1 ซึ่งได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับ มคอ. 1 ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า	30	หน่วยกิต
1.1 กลุ่มวิชาภาษา		12	หน่วยกิต
1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์		6	หน่วยกิต
1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์		6	หน่วยกิต
1.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์		6	หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า	133	หน่วยกิต
2.1 วิชาชีพครู		51	หน่วยกิต
2.1.1 รายวิชาวิชาชีพครูบังคับ		34	หน่วยกิต
2.1.2 รายวิชาวิชาชีพครูเลือก	ไม่น้อยกว่า	3	หน่วยกิต
2.1.3 รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู		14	หน่วยกิต
2.2 วิชาเอก		82	หน่วยกิต
2.2.1 รายวิชาเอกบังคับ		66	หน่วยกิต
2.2.2 รายวิชาเอกเลือก	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
2.2.3 รายวิชาการสอนวิชาเอกบังคับ	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
2.2.4 วิชาการสอนวิชาเอกเลือก		4	หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า	169	หน่วยกิต

จากโครงสร้างของหลักสูตรจะเห็นได้ว่า วิชาหลัก 3 หมวดในหลักสูตรนี้ คือ

1.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนัก

ในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมเป็นอย่างดี หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรายวิชาดังกล่าวนี้ ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) หรือ มคอ. 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ 1) กลุ่มวิชาภาษา 2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 3) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 4) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

1.2 หมวดวิชาเฉพาะ เป็นวิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ทางใดทางหนึ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนจะเลือกเรียน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ รู้เทคนิควิธี ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรายวิชาดังกล่าวนี้ ไม่น้อยกว่า 133 หน่วยกิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) หรือ มคอ. 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ โดยที่วิชาชีพครู และ วิชาเอก นี้มีทั้งวิชาบังคับและวิชาที่ให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ คือ

1.3 วิชาชีพครู ได้แก่ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพครู โดยอิงมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ได้แก่ 1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) การวัดและประเมินผลการศึกษา 6) การบริหารจัดการในห้องเรียน 7) การวิจัยทางการศึกษา 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ความเป็นครู รวมถึง การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

1.4 วิชาเอก เป็นรายวิชาที่บูรณาการเนื้อหาสาระตามศาสตร์ทางสังคมศึกษา ตามที่ มคอ.1 กำหนด ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและประชากร รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์สังคมวิทยา และ เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา

1.5 หมวดวิชาเลือกเสรี เป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) หรือ มคอ. 1

3. ชื่อปริญญา

กรอบการกำหนดชื่อปริญญาที่สอดคล้องกับผลผลิตและผลลัพธ์ของการเรียนรู้ของบัณฑิตเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา

ซึ่งหลักสูตรนี้ได้กำหนดชื่อหลักสูตรว่า หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (Bachelor of Education Program in Social Studies) โดยมีชื่อปริญญาและสาขาวิชา คือ ครุศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา) ชื่อย่อ ค.บ. (สังคมศึกษา)

4. มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต

มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตเป็นผลและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาที่กรอบกำหนดไว้ 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ทักษะทางปัญญา 3) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 4) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข 5) การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ทักษะการจัดการเรียนรู้ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาไว้ 6 ด้าน โดยหลักสูตรได้กำหนดมาตรฐานดังกล่าวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตรและธรรมชาติของรายวิชาในหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1.1 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู เช่น กัลยาณมิตรธรรม 7

1.2 จรรยาบรรณวิชาชีพครู ที่กำหนดโดยคุรุสภา

1.3 มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

และส่วนรวม

1.4 มีความกล้าหาญทางจริยธรรม

1.5 มีความสามารถในการจัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม

1.6 มีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม และเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ด้านความรู้ โดยบูรณาการของความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและวิชาชีพครู ที่ครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ความรู้วิชาชีพครู (Pedagogical Knowledge)

2.1.1 หลักการศึกษา ปรัชญาการศึกษา วิชาชีพครู และความเป็นครู

2.1.2 จิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการศึกษา

2.1.3 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

2.1.4 การออกแบบและจัดการเรียนรู้

2.1.5 การจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

2.1.6 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครู

2.1.7 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

2.1.8 การวัดและประเมินผลการศึกษา

2.1.9 การศึกษาพิเศษ

2.1.10 การวิจัยทางการศึกษา

2.1.11 การบริหารการศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ความรู้เชิงบูรณาการระหว่างวิชาชีพครูกับวิชาเฉพาะ (Pedagogical Content Knowledge)

2.2.1 จิตวิทยาครูสำหรับการจัดการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษาและวิชาเอก

2.2.2 การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะสำหรับการจัดการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษาและวิชาเอก

2.2.3 การจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับการจัดการศึกษาแต่ละระดับการศึกษาและวิชาเอก

2.2.4 การจัดการชั้นเรียนแต่ละระดับการศึกษาและวิชาเอก

2.2.4.1 นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการศึกษาสำหรับการจัดการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษาและวิชาเอก

2.2.4.2 การวัดและประเมินผลการศึกษาวิชาเฉพาะสำหรับการจัดการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษาและวิชาเอก

2.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และบูรณาการความรู้ในศาสตร์พื้นฐานทางสังคมศึกษา ที่ครอบคลุมประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ประชากร รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา ตลอดจนการมีทักษะและรู้ถึงกระบวนการประยุกต์ใช้สรรพศาสตร์ สำหรับการดำรงชีวิต

2.4 ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนที่เน้นกระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดความรู้ ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าองค์ความรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านทักษะทางปัญญา

3.1 สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลสารสนเทศ และแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานสอนและงานครุ รวมทั้งการวินิจฉัยผู้เรียนและการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3.2 สามารถคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออก และนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์

3.3 มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนาการจัดการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์

3.4 สามารถคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งและใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ การค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลสารสนเทศและแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การวินิจฉัย แก้ปัญหา และการทำวิจัย เพื่อพัฒนางาน และองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3.5 มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนทางสังคม เสนอทางออกและนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สร้างวิสัยทัศน์ ความคิดริเริ่ม การนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาศาสตร์ทางสังคมศึกษา

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของผู้เรียนด้วยความเข้าใจและรู้สึกเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

4.2 มีความเอาใจใส่ มีส่วนช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ ในกลุ่มและระหว่างกลุ่มผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์

4.3 มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน เป็นผู้นำและผู้ตามที่มีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.4 มีมุมมองเชิงบวกต่อสังคม และเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ และการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

4.5 มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้อื่นและสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ อย่างสร้างสรรค์และมีมนุษยสัมพันธ์ ทั้งภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี

4.6 มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งส่งเสริมสันติภาพในสังคมประชาธิปไตย ดำรงตนด้วยความเป็นกลาง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 มีความไวในการวิเคราะห์และเข้าใจข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากผู้เรียน อย่างรวดเร็ว ทั้งที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติหรือคณิตศาสตร์ ภาษาพูดหรือภาษาเขียน และการวิเคราะห์ ให้เข้าใจองค์ความรู้และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

5.2 มีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมาย และเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาที่สอน และงาน ครูที่รับผิดชอบ โดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศได้ดี

5.3 มีความสามารถในการสื่อสารกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการพูด การเขียนและการนำเสนอด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

5.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อหาข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ มีดุลยพินิจในการประมวลผล แปลความหมาย และเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศ นำมาสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำเสนอข้อมูลด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งการออกแบบ และสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมศึกษา

6 ทักษะการจัดการเรียนรู้

6.1 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลายทั้งรูปแบบ ที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-Formal) และรูปแบบไม่เป็นทางการ (In Formal) อย่างสร้างสรรค์และการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลาง และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีนวัตกรรมทั้งการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยรูปแบบที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์

6.2 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่จะสอนอย่างบูรณาการ และการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย โดยการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน

6.3 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในศาสตร์ทางสังคมศึกษา การบูรณาการ รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

6.4 สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในสร้างองค์ความรู้

5. การประเมินหลักสูตร

กรอบการกำหนดข้อกำหนดเฉพาะของหลักสูตรและรายวิชา (Program and Course Specifications) โดยมีการกำหนดกลวิธีการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมาย และการประเมินหลักสูตรเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งหลักสูตรได้มีการกำหนดเป็นรายด้าน ดังนี้

5.1 ด้านหลักสูตร

กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ให้มีความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มีการสำรวจความพึงพอใจและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐาน ผลการเรียนรู้และสาระของรายวิชาในหลักสูตร มีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตร ให้ทันสมัยเมื่อครบวงรอบระยะเวลาการใช้หลักสูตร ในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่เกิน 5 ปี โดยดำเนินการตามระบบการพัฒนาหลักสูตร/ปรับปรุงหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยกำหนด

5.2 ด้านการประเมินผู้เรียน

การประเมินผู้เรียน มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้นักศึกษามีส่วนร่วม ในการประเมินสอดคล้องกับจุดเน้นของรายวิชาตามประเภทวิชา (ทฤษฎี ปฏิบัติ) และมีการใช้ เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับรายวิชา และมาตรฐานผลการเรียนรู้

5.3 ด้านการประเมินหลักสูตร

มีการประเมินคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยคณะกรรมการประเมินที่ได้รับ การแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยกำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 3 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านดังกล่าวนี้ หลักสูตรจะต้องสร้างผู้เรียนที่มีความรู้ตาม มาตรฐานผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ ซึ่งในระดับปริญญาตรีนั้น ได้กำหนดไว้ 5 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยหลักสูตรได้กำหนด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต/นักศึกษา อย่างครอบคลุมทั้ง 5 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

1. มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม

2. มีความอดทน ใจกว้าง ยึดหลักประชาธิปไตยและมีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกันกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม

3. มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่

4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำมีการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้

5. มีความสามารถในการพิจารณาแสวงหาและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ วิชาชีพ และสังคมอย่างมีเหตุผล โดยบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการและพหุวิทยาการเพื่อการเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ

7. การมีจิตสาธารณะ

8. ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

9. การพัฒนาด้านบุคลิกภาพและมารยาทไทย

6. รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

การพัฒนาแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้เลือกรายวิชาที่จะนำมาใช้ศึกษาในการการวิจัย และจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยการพิจารณาเนื้อหาของวิชาจากคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ซึ่งรายวิชาที่มีความเหมาะสมเชิงเนื้อหาและลักษณะการจัดการเรียนรู้ คือ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาเอกเลือก กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 3 หน่วยกิต ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยที่ความมุ่งหมายของรายวิชานั้น คือ การให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความสำคัญ แนวคิด ความเชื่อของโบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากโบราณวัตถุ โบราณสถาน และมรดกศิลปวัฒนธรรม

ในท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดของรายวิชาที่สำคัญตาม มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.3) ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการพัฒนารายวิชา

1.1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมา ความสำคัญ และคุณค่าของโบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ วัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.2. เพื่อให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แนวคิดความเชื่อและภูมิปัญญา ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์หรือผลิตโบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ วัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.3. เพื่อให้ศึกษามีความตระหนักในการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. คำอธิบายรายวิชา

ประวัติศาสตร์ ความสำคัญ แนวคิด ความเชื่อของโบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากโบราณวัตถุ โบราณสถาน และมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3 ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

ในการจัดทำผลการเรียนรู้ของนักศึกษา รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น นั้นได้นำผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานทั้ง 5 ด้านจากหลักสูตร (มคอ.2) สู่ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามความรับผิดชอบหลักของรายวิชา ดังนี้

3.1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

- มีความสามารถในการจัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม

3.2. ด้านความรู้

- มีความรู้ ความเข้าใจ และบูรณาการความรู้ในศาสตร์พื้นฐานทางสังคมศึกษา ที่ครอบคลุมประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ประชากร รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา ตลอดจนการมีทักษะและรู้ถึงกระบวนการประยุกต์ใช้สรรพศาสตร์สำหรับการดำรงชีวิต

3.3. ด้านทักษะทางปัญญา

- สามารถคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออก และนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์

3.4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- มีมุมมองเชิงบวกต่อสังคม และเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ และการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

3.5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- มีความไวในการวิเคราะห์และเข้าใจข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากผู้เรียนอย่างรวดเร็ว ทั้งที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติหรือคณิตศาสตร์ ภาษาพูดหรือภาษาเขียน และการวิเคราะห์ให้เข้าใจองค์ความรู้และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

4. แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น กำหนดเวลาเรียนตลอดภาคการศึกษา จำนวน 45 ชั่วโมง โดยได้มีการแบ่งเนื้อหาเป็น 4 บทเรียน ดังนี้

บทที่ 1 โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

เรื่องที่ 1 ความหมายของโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

เรื่องที่ 2 ความสำคัญของโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

เรื่องที่ 3 ประโยชน์ของการศึกษาโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

บทที่ 2 เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย

เรื่องที่ 1 เมืองโยนกเชียงแสน

เรื่องที่ 2 เมืองเงินยางเชียงแสน

เรื่องที่ 3 เมืองหริภุญไชย

เรื่องที่ 4 อาณาจักรพุกาม

เรื่องที่ 5 อาณาจักรทวารวดี

เรื่องที่ 6 อาณาจักรละโว้ (ลพบุรี)

เรื่องที่ 7 อาณาจักรขอม

เรื่องที่ 8 อาณาจักรศรีวิชัย

เรื่องที่ 9 อาณาจักรสุโขทัย

เรื่องที่ 10 อาณาจักรอยุธยา

เรื่องที่ 11 กรุงรัตนโกสินทร์

บทที่ 3 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี

เรื่องที่ 1 กาญจนบุรีสมัยทวารวดี

เรื่องที่ 2 กาญจนบุรีสมัยลพบุรี

เรื่องที่ 3 กาญจนบุรีสมัยอยุธยา

เรื่องที่ 4 กาญจนบุรีสมัยรัตนโกสินทร์

บทที่ 4 การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

เรื่องที่ 1 ความหมายของการอนุรักษ์

เรื่องที่ 2 แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

เรื่องที่ 3 กฎหมายและข้อควรรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม

ในท้องถิ่น

ทั้งนี้ในรายวิชามีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาได้แก่ การทดสอบ ในสัปดาห์ที่ 6 และ 15 ส่วนการปฏิบัติกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการเรียน มีการประเมินตลอดภาคการศึกษา

จากการสังเคราะห์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) และรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นจะเห็นได้ว่า หลักสูตรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาชีพครูสังคมศึกษารวมถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิด การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ทางสังคม มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ดำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงาม โดยการบูรณาการจุดเน้นของหลักสูตรกับผลการเรียนรู้สู่รายวิชาเอก ทำให้เนื้อหาสาระในวิชาที่เกี่ยวข้องกับสังคมศึกษาจึงจัดอยู่ในองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

นอกจากนี้ในส่วนของจิตสำนึกอนุรักษ์และพฤติกรรมการอนุรักษ์ ยังถือเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความตระหนัก สนใจต่อปรากฏการณ์ทางสังคม และมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะและท้องถิ่น ทั้งนี้ในการวิเคราะห์แผนการสอน (มคอ.3) ในรายวิชาดังกล่าวที่ผ่านมานั้นพบว่า การสอนส่วนใหญ่เน้นการบรรยายให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของโบราณวัตถุ โบราณสถาน

และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวไม่อาจสะท้อนผลในเรื่องของการอนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นตามความมุ่งหมายของรายวิชาได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้การประเมินความตระหนัก คุณค่า และเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมผู้เรียนในรายวิชานั้นยังไม่มีเกณฑ์ในการวัดที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนารายวิชาได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ารายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มีทั้งความสำคัญและความจำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาและส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึก

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กันกับเป้าหมายของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทฤษฎีการสร้างความรู้ หรือทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย โดยมีรากฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของ Piaget และ Vygotsky (ทึศนา แคมมณี, 2550: 90) โดย Piaget อธิบายว่าพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึมและกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา พัฒนาการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับแล้วซึมทราบบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้นบุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะที่สมดุลโดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา ส่วน Vygotsky ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมากเขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วก็ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคม

ซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นตั้งนั้นสถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเขาวนปัญญาของแต่ละบุคคล (ทิสนา แชมมณี, 2550: 90-91) แนวคิดของทั้งสองนับว่าเป็นแนวคิดสำคัญในทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม ที่นิยามกระบวนการรู้คิดหรือกระบวนการทางปัญญานี้ว่า เป็นเป็นกระบวนการรู้คิดของสมองในการปรับเปลี่ยนลดทอน ตัด ขยาย จัดเก็บ และใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัสซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอกก็ได้ตั้งนั้นการรู้สึกรับรู้จินตนาการการระลึกได้ การกระทำ การคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิดและอื่น ๆ อีกมากจึงถือได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรู้คิดนี้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541: 208-209) ซึ่งทฤษฎีการสร้างความรู้ไม่ใช่วิธีสอน แต่เป็นความเชื่อ หลักการและแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคล ในการสร้างความรู้และวิธี ได้มาซึ่งความรู้ อันมาจากประสบการณ์ ความเข้าใจด้วยตนเองจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโลกการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 (วัชรา เล่าเรียนดี, 2556; Jonassen, 1992: 138-139)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าทฤษฎีการสร้างความรู้ไม่ใช่วิธีสอน ตั้งนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนหรือครูจึงต้องนำหลักและแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่ง Devries (1992: 1-2), Jonassen (1992: 137-147), วัชรา เล่าเรียนดี (2556: 73) และทิสนา แชมมณี (2550: 95) ได้เสนอ แนวทางการนำทฤษฎีการสร้างความรู้ไปใช้ไว้หลายประการดังนี้

1. ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น (Reflexive Awareness of That Process) เป้าหมายของการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง (Authentic Tasks) ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2. เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ไขปัญหาได้จริง

3. ในการเรียนการสอนผู้เรียนจะต้องมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว เป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ทั้งในห้องหรือนอกห้องเรียน อาจจัดเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นจริงและมีความสอดคล้อง

กับความสนใจของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ และทดลอง ลองผิด ลองถูกกับสิ่งเหล่านั้น จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น

4. ผู้สอนหรือครูต้องสร้างบรรยากาศทางสังคม-จริยธรรม (Sociomoral) ให้เกิดขึ้น เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น

5. ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยจะนำตนเองและควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้

6. บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน และให้การดูแล ให้คำปรึกษาด้านวิชาการรวมทั้งด้านสังคมแก่ผู้เรียน

7. พยายามใช้ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้จริง ของจริง และการร่วมปฏิบัติจริง หรือให้ตัวอย่างสถานการณ์จริง ด้วยภาพ ด้วยสื่ออื่น ๆ หลีกเลี่ยงการอธิบายที่มากจนเกินไป เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด

8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด คิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดไตร่ตรอง อย่างสม่ำเสมอตลอดกิจกรรมการเรียน

9. ตรวจสอบความเข้าใจประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน ให้ความรู้ ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการสืบค้นเพื่อสร้างความเข้าใจกับเรื่องใหม่ที่จะเรียน

10. ในด้านการประเมินผลการเรียนการสอนจะต้องประเมินตามจุดมุ่งหมาย ในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาจเป็นการประเมินจากเพื่อน ประเมินตนเอง แฟ้มผลงาน นอกจากนี้การวัดผลจำเป็นต้องอาศัยบริบทจริงที่มีความซับซ้อน เช่นเดียวกับการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยบริบท กิจกรรม และงานที่เป็นจริง การวัดผลก็ต้องใช้ กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วย

สรุปได้ว่าทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ข้อมูล เหตุการณ์ สถานที่ หรือสถานการณ์ที่เป็นจริง ผลที่ได้จากการสร้างความรู้คือผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง พร้อมกับได้ความรู้ หรือผลงานสิ่งใหม่จากการสร้างสรรค์ตามกระบวนการ โดยที่การประเมินผู้เรียนจะต้องประเมินอย่าง ยืดหยุ่นบนสภาพจริง อาจใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเช่น กิจกรรม หรือ ผลงานร่วม

ในการประเมิน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีดังกล่าวเหมาะสมกับการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึก

2.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึงรูปแบบของกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาดนอย่างเต็มศักยภาพ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2545: 460; มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553: 2 อ้างจาก Moore, 1992: 4; ประสิทธิ์ วุฒิเวช, 2542: 255) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็น 2 ประเภท คือ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง 2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองแต่เป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ตาม นอกจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว ในทางการศึกษายังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันคือ รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน ไว้หลายความหมาย อาทิ

วัชรา เล่าเรียนดี (2553: 44) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันในการดำเนินการสอนให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จซึ่งจะอยู่ในรูปของกระบวนการเช่นเดียวกับวิธีสอน ความแตกต่างกันจะอยู่ที่รูปแบบการสอนอาจจะมีวิธีการสอนและเทคนิคการสอนปรากฏอยู่

ทีศนา แคมมณี (2550: 222) ได้ให้ความหมาย ของรูปแบบการเรียนการสอนว่า รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ และ Joyce, Weil & Showers (1992: 4) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แผนหรือแบบที่สามารถใช้ในการสอนในห้องเรียนโดยตรง หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน

ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์

จากความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความเชื่อ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการเรียนการสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ ให้สอดคล้องกับหลักการความเชื่อตามทฤษฎีการเรียนรู้ โดยอาศัยรูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่จะเข้ามาช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.2 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ในการจัดกลุ่มรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้มีนักการศึกษาได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

Joyce, Weil & Calhoun (2009: 25-34) ได้จัดรูปแบบการเรียนการสอน ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการสารสนเทศ (The Information- Processing Family) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการส่งเสริมแรงกระตุ้นภายในของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการเรียนรู้และจัดกระทำข้อมูลให้เป็นระบบ รับรู้และจัดกระทำกับปัญหา รวมทั้งการพัฒนา มโนทัศน์และภาษาในการถ่ายทอด ในบางรูปแบบเป็นการเตรียมผู้เรียนในเรื่องการรวบรวมข้อมูลและมโนทัศน์ บางรูปแบบเน้นการสร้างมโนทัศน์และการตรวจสอบสมมติฐาน รูปแบบการสอนกลุ่มนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ความรู้ มีความสามารถทางปัญญาและสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม รูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การคิดแบบอุปนัย (Think Inductively) การบรรลุผลด้านมโนทัศน์ (Attaining Concept) รูปแบบการคิดแบบอุปนัยของรูปภาพ - คำ (The Picture - Word Inductive Model) การสืบเสาะแบบวิทยาศาสตร์ และการสืบเสาะความรู้ (Scientific Inquiry and Inquiry Training) การใช้เทคนิคช่วยจำ (Memorization) การสังเคราะห์ (Synectics) และการเสนอมนทัศน์ล่วงหน้า (Advance Organizers)

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะความสามารถในการเรียนรู้

และทักษะสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ การพัฒนาความสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยการเรียนรู้ร่วมกันการพัฒนาวัฒนธรรมของความสัมพันธ์ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสืบสวนเป็นกลุ่ม (Group Investigation) บทบาทสมมติ (Role Playing) และการสืบสวนสอบสวน (Jurisprudential Inquiry)

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาตน (The Personal Family) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพและความตระหนักในตนเอง โดยการรับรู้สิ่งที่เป็นตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้ในการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ รูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบไม่ชี้แนะ (Nondirective Teaching) การส่งเสริมความตระหนักในตน (Enhancing Self Concepts)

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพฤติกรรม (The Behavioral System Family) เป็นรูปแบบการสอนจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีการปรับพฤติกรรม ซึ่งเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการปรับแก้ตนเอง เพื่อให้พบกับความสำเร็จ เน้นการพัฒนาทักษะการอ่าน การคำนวณ ทักษะทางกายภาพ เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้และวัดได้ รูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรอบรู้ (Mastery Learning) การสอนตรง (Direct Instructional) การเรียนรู้สถานการณ์จำลอง (Simulation)

ทิตานา แคมมณี (2550: 222-255) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนไว้ 5 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูล ข้อเท็จจริงมโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด กานเย (Gagne's Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advance Organizer Model) รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instruction Model)

2. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกรัก เคารพ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม

อันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จึงต้องอาศัยหลักการและวิธีการสอนอื่น ๆ เพิ่มเติม รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Bloom (Instructional Model Based on Bloom's Domain) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำน (Jurisprudential Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model)

3. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาด้านจิตพิสัย หรือพุทธิพิสัยรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติของซิมป์สัน (Instructional Model Based on Simpson's Processes for Psycho-Motor Skill Development) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติของเดฟ (Dave's Instructional Model for Psychomotor Domain) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ (Instructional Model for Psychomotor Domain Based on Skill Components)

4. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) เป็นรูปแบบการสอนทักษะกระบวนการที่เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและการแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) รูปแบบกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอแรนซ์ (Torrance's Future Problem Solving Instructional Model)

5. รูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่จะพยายามพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาสาระ

และวิธีการ รูปแบบการสอนที่ใช้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Instructional Model of Cooperative Learning)

ทั้งนี้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความหมาย และประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนร่วมด้วยเนื่องจากรูปแบบมีการแบ่งประเภทที่แสดง ถึงองค์ประกอบและจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน รวมถึงสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้

สำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อ ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นรูปแบบ เชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของรูปแบบการเรียน การสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนการสอนต่าง ๆ จะต้องอาศัยการพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็นสำคัญ

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึก

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

จิตพิสัย (Affective Domain) จัดเป็นหนึ่งในประเภทของพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom ที่เรียกว่า Bloom's Taxonomy อันประกอบด้วย ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Pshychomotor Domain) และ จิตพิสัย (Affective Domain) (Morrison, Ross, Kalman & Kemp, 2013: 102) ซึ่งในแต่ละด้านจะมีการ จำแนกระดับความสามารถจากระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด แนวคิดนี้เป็นที่นิยมใช้ในการกำหนด จุดมุ่งหมายและการประเมินผลของผู้เรียนอย่างแพร่หลาย โดย Bloom ได้กำหนดระดับขั้น ของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ พฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้ ได้แก่ ความสนใจ ความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม และการปรับตัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการปลูกฝัง การปลูกฝัง พฤติกรรมขั้นง่ายสุดไปหาขั้นยากที่สุดซึ่งมี 5 ระดับคือ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การจัดระบบค่านิยม และการสร้างลักษณะนิสัย (Krathwohl, Bloom & Masia, 1964) ซึ่งต่อมา Krathwohl (Anderson & Krathwohl, 2000) ได้ทำให้เห็นถึงลำดับขั้นของความรู้สึก

ที่มีความต่อเนื่องกันโดยเริ่มจาก 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การรู้คุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัย โดยอาศัยคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือคุณค่าที่ซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Krathwohl เพื่อปลูกฝังค่านิยมใดให้แก่ผู้เรียน (เมธินี วงศ์วานิช รัชฎาภรณ์, 2558: 37) สามารถดำเนินการได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น การเสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น โดยครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการรู้ตัว (Awareness) การเต็มใจรับรู้ (Willingness) และการควบคุมการรับรู้ (Control)

ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ครูผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้แสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ลองทำตามค่านิยมนั้นให้สัมผัสกับบุคคลที่มีค่านิยมนั้น ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนยินยอมตอบสนองเต็มใจตอบสนอง และพึงพอใจในการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ครูผู้สอนจัดสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การยอมรับในคุณค่านั้น การชื่นชอบในคุณค่านั้น และความผูกพันในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตนเอง และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญคือ การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น ๆ และการจัดระบบคุณค่านั้น ซึ่งต้องอาศัยการปลูกฝังผ่านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเลือกค่านิยมที่ชื่นชอบ หรือปรับเปลี่ยนค่านิยมต่าง ๆ ให้เข้ากับค่านิยมของตนเอง (Sowell, 205: 74) การจัดระบบค่านิยมจะเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ที่มีความเป็นไปได้อย่างรวมทั้งยังเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดบุคลิกหรือพฤติกรรมทางสังคม (Ornstein, 2009: 224)

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมอย่างสม่ำเสมอโดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ

จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย โดยครูผู้สอนพยายามกระตุ้นผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีหลักยึดในการตัดสินใจและปฏิบัติตามจนเป็นนิสัย

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม หรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

1. ความหมายของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นแนวคิดในการบริหารจัดการองค์กรในยุคของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเทคโนโลยี ผลผลิต การบริหาร และบุคคล โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสำคัญ (Duke, 2004: 18) เพื่อให้คนในองค์กรได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อยกระดับและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, 2547: 21) แนวคิดการจัดการความรู้นี้ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่จัดทำไว้เป็นเอกสารเรียบร้อยแล้ว มีความชัดเจนด้วยการใช้ภาษาอย่างเป็นทางการ สามารถถ่ายโอนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้อย่างง่าย ความรู้ชัดแจ้งจึงเป็นความรู้ที่แสดงออกด้วยการพูดที่ได้จากการสังเกต จากความคิด คุณค่า อารมณ์ ตรรกสัญลักษณ์ องค์ความรู้ที่จัดเก็บบนสื่อต่าง ๆ และ 2) ความรู้ฝังลึก หรือความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ฝังตรึงอยู่ในแต่ละบุคคล เกิดจากการลงมือกระทำ เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ แนวความคิด และคุณค่า (Groff, 2003: 3; Nonaka & Takeuchi, 1995: 187; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548: 17; บดินทร์ วิจารณ์, 2550: 17; ประพันธ์ ผาสุขยิต, 2550: 21-22; วิจารณ์พานิช, 2551: 59; อุไรวรรณ แยมแสงสังข์, 2555: 4) สำหรับในประเทศไทยได้เริ่มนำแนวคิดนี้มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2546 เพื่อให้ส่วนราชการได้พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ต่อมาจึงเริ่มนำมาใช้การศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (ทัศนีย์ ทองไชย, 2556: 50) ทั้งนี้มีนักวิชาการทั้งด้านการบริหารและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ เช่น

Nonaka and Takeuchi (2004: 4) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ความรู้ทั้งองค์กร และนำไปเป็นส่วนประกอบสำคัญของผลผลิตภัณฑ์ทางการบริหาร เทคโนโลยี และระบบใหม่ ๆ

ฉลองรัฐ อินทรีย์ (2550: 28) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการที่องค์กรยกระดับความรู้ให้คุณค่าแก่ทรัพยากรความรู้ และจัดการทรัพยากรความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร โดยที่การจัดการความรู้นั้นจะต้องถูกต้อง และสอดคล้องกับบุคคลและเวลาที่มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ได้แก่ การผลิตความรู้ การสร้างความรู้ และการเผยแพร่ความรู้ มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ ยกย่องความรู้ใช้ความรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาการวางแผนกลยุทธ์ และการตัดสินใจรวมไปถึงการจัดการเกี่ยวกับฐานความรู้ของทรัพยากรในองค์กร

ฉลาด จันทสมบัติ (2550: 26) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่าการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันขององค์กร กลุ่มชุมชน มีการสร้างความรู้ที่เหมาะสม ตั้งใจพร้อมกัน วิจัยพร้อมกัน ร่วมเรียนรู้จัดความรู้ให้อยู่ในรูปที่เกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้ จัดการให้มีการสร้างความรู้และการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติสำเร็จผล ประเมินผลการปฏิบัตินำไปสู่ปรับตัวอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบการจัดเก็บความรู้และการเข้าถึงข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางาน พัฒนาคณะ และองค์กร

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550: 19) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่า เป็นการผสมผสานเทคนิคกระบวนการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อสร้างองค์ความรู้ ให้มีระบบการจัดเก็บและนำไปใช้อย่างมีระบบ ทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานในด้านการประหยัดเวลาและการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

วิจารณ์ พานิช (2551: 3) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่า การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2551: 53) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่าเป็นการกระทำกับความรู้ และแหล่งความรู้ด้วยเครื่องมือ และเทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นหรือเกิดประโยชน์จากการจัดการความรู้นั้นเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการ

วรรณกร ทวีแก้ว (2553: 27) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่า กระบวนการใด ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลหรือภายในองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ

โดยนำมาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อนำมาใช้หรือถ่ายทอดแก่กันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้ที่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบนี้จะคงอยู่เป็นความรู้ขององค์กรตลอดไป

จากความหมายของการจัดการความรู้ สรุปได้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการการผลิต การสร้าง การเผยแพร่แบ่งปัน และจัดเก็บทรัพยากรความรู้ทั้งจากเอกสาร และประสบการณ์ของบุคคลที่มีคุณค่า ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อการถ่ายทอด และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เป็นวิธีการ หรือขั้นตอนที่จะช่วยให้เกิดความรู้และการเรียนรู้ภายในกลุ่มหรือองค์กร เป็นกระบวนการ ที่ทำให้ข้อมูลเกิดความหมาย กลายเป็นสารสนเทศและจากสารสนเทศสู่การจัดรูปแบบเพื่อเชื่อมโยง ให้เข้ากับบริบทกลายเป็นความรู้ แล้วยกระดับความรู้ให้กลายเป็นภูมิปัญญา สามารถสร้างนวัตกรรม ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานได้ในที่สุด (บุรุษย์ ศิริมหาสาคร, 2550: 28,36) ซึ่งมีนักวิชาการ นักการศึกษารวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอและอธิบายถึงกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548: 5-6) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ว่า เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กร เข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้น ภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ เช่น พิจารณาว่า วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าหมาย คืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่น การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้ จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อม สำหรับการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบในอนาคต

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

5. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ Web Board และบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้ จากสร้างองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

Nonaka and Takeuchi (2004: 188) ได้กล่าวถึงความต้องการในการนำความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางการจัดการความรู้ในองค์กร โดยการสร้างแหล่งจัดเก็บความรู้และพัฒนาวิธีการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนการจัดการความรู้ ดังนี้

1. การจัดหาหรือสร้างความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นกระบวนการพัฒนาและการสร้างความรู้ใหม่จากทักษะ และความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กร เป็นวิธีการพัฒนาความรู้ของแต่ละบุคคลในลักษณะของกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการระดมความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลในกลุ่ม ระดับความรู้ของแต่ละบุคคลมีหลายระดับ เช่น รู้ว่าอะไร (Know What) รู้ว่าทำอย่างไร (Know How) รู้ว่าทำไม (Know Why) บ้างก็ห่วงใยและหาทางแก้ไขว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้น (Care Why)

2. การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นขั้นตอนในการนำเอาความรู้ที่สร้างไว้ หรือบันทึกไว้ออกเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้และแพร่หลายในองค์กร โดยใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารที่เรียกว่า Collaborative Tools ได้แก่ E-mail Newsgroup ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการแปลงความรู้ของแต่ละบุคคลออกมาเป็นแนวทางในการสร้างความรู้ใหม่ที่มีการบันทึกข้อมูล ทำให้เกิดเป็นทักษะใหม่ เป็นความชำนาญในการแก้ปัญหาของงานนั้น

3. การใช้หรือการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Utilization) เป็นการใช้ความรู้ในองค์กร จากฐานข้อมูล วรรณกรรม การสนทนา เป็นการผสมผสานความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

บุญดี บุญญากิจ (2547: 20-23) ได้สรุปขั้นตอนหลักของกระบวนการความรู้ไว้ดังนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการหาแผนที่ความรู้เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญ สำหรับองค์กร จัดลำดับ ความสำคัญของความรู้เหล่านั้นเพื่อให้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการจับบรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้ทำได้ง่าย และรวดเร็ว

4. การประมวลและกลั่นความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นการประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่าย

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เป็นการเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ ทำได้ 2 ลักษณะ คือ การป้อนความรู้ (Push) ให้ผู้รับโดยผู้รับไม่ได้ร้องขอหรือต้องการและการให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ (Pull) ให้ผู้รับสามารถเลือกรับ หรือใช้แต่เฉพาะข้อมูลหรือความรู้ที่ต้องการเท่านั้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการจัดทำเอกสารจัดทำฐานความรู้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

7. การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้ของบุคคลจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ เป็นวงจรที่ไม่มีสิ้นสุด เรียกว่าเป็น “วงจรแห่งการเรียนรู้”

McNurlin (2006: 531) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการความรู้ ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างและการรวบรวมความรู้ (Knowledge Creation Capture) โดยการก่อกำเนิดความรู้ใหม่ การทำให้ความรู้ที่ฝังลึกกลายเป็นความรู้ที่ชัดเจน การจ้างบุคคลที่ตรงสาขาความรู้การสร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันความรู้ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม การสร้างสิ่งจูงใจเพื่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้

2. การจัดระบบและประเภทของความรู้ (Knowledge Organization and Categorization) โดยการจัดทำเป็นชุดความรู้ การเพิ่มบริบทให้สารสนเทศ การจัดประเภทความรู้ การสร้างคำศัพท์เฉพาะความรู้ นั้น ๆ การสร้างข้อมูลเพิ่มเติม การวัดต้นทุนทางปัญญา

3. การแพร่กระจายและการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Distribution and Access) โดยการสร้างการเชื่อมโยงความรู้ การสร้างเครือข่ายมนุษย์ การสร้างกลไกทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเผยแพร่กระจาย และเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้

4. การซึมซับและนำความรู้ไปใช้ใหม่ (Knowledge Absorption and Reuse) โดยการกระตุ้นให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์กรแห่งการเรียนรู้ และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

บดินทร์ วิจารณ์ (2550: 45-46) ได้แบ่งขั้นตอนกระบวนการจัดการความรู้ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดชนิดของทุนปัญญาหรือองค์ความรู้ที่ต้องการ (Define) เป็นการกำหนดเพื่อตอบสนองกลยุทธ์ขององค์กรหรือการปฏิบัติงานหรือเป็นการค้นหาว่าองค์ความรู้หลักขององค์กรคืออะไร (Core Competency) และเป็นองค์ความรู้ที่สามารถสร้างความแตกต่าง เหมือนเปรียบเทียบกับคู่แข่งได้อย่างเด่นชัด

2. การสร้างทุนปัญญาหรือการค้นหา ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว (Create) ด้วยการส่งไปศึกษาเพิ่มเติม การสอนงานภายในองค์กร หรือหากเป็นองค์ความรู้ใหม่อาจจำเป็นต้องหาจากภายนอกองค์กรจากที่ปรึกษา การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น และการเทียบเคียง (Benchmarking)

3. การเสาะหาและจัดเก็บองค์ความรู้ในองค์กร (Capture) โดยทำอย่างเป็นระบบ ทั้งองค์ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ (Explicit Knowledge) และในรูปแบบประสบการณ์ (Tacit Knowledge) ให้เป็นทุนความรู้ขององค์กร ซึ่งพร้อมต่อการยกระดับความรู้ และขยายความรู้ ให้ทั่วทั้งองค์กรได้โดยง่าย

4. การแบ่งปันแลกเปลี่ยน (Share) เป็นการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน เผยแพร่ กระจาย ถ่ายโอน ซึ่งมีหลายรูปแบบ และหลายช่องทาง เช่น การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การสอนงาน หรือในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือมีการถ่ายโอนความรู้ในลักษณะเสมือน (Virtual) ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือระบบ E-Learning เป็นต้น

5. การใช้ประโยชน์ (Use) เป็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้งาน ก่อให้เกิดประโยชน์ และผลสัมฤทธิ์ เกิดขึ้น และเกิดเป็นปัญหาปฏิบัติ การขยายผลให้ระดับความรู้และขีดความสามารถ ในองค์กรสูงขึ้น

วิจารณ์ พานิช (2551: 7-9) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ว่า เป็นกระบวนการ ร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กรโดยความรู้ที่ใช้ มีทั้งที่เฟ้นมาจาก ภายนอกกลุ่มหรือองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างขึ้นใช้ภายในองค์กร ผ่านการทำงาน ร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้นกว่าเดิมจากการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์กร ซึ่งเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการหรือนักทฤษฎี แต่นักวิชาการ หรือนักทฤษฎีอาจเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งของความรู้ (Resource Person) หรือ ผู้อำนวยการ ความสะดวกในการจัดการความรู้ที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรมี 6 ขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ (Define) เป็นการนำความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรมากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ เพื่อให้การจัดการ ความรู้ มีจุดเน้น ไม่สะเปะสะปะ

2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้ (Capture) เป็นการพัฒนาขีดความสามารถ ในการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่อยู่กระจัดกระจายหรือแฝงอยู่ตามที่ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะและความชำนาญในการเสาะหา และยึดกุมแหล่งความรู้ ที่จะเสาะหาอาจจะมาจากภายนอก หรือผู้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันในองค์กรก็ได้

3. การสร้างความรู้ (Create) ซึ่งในมุมมองเดิม ความรู้ต้องสร้างโดยผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญแต่ในมุมมองใหม่ ความรู้เกิดขึ้นทุกจุดของการทำงาน โดยทุกคนที่ทำงาน เป็นความรู้ ที่ฝังอยู่ในสมอง ซึ่งอาจจะพูดออกมาไม่ได้ การสร้างความรู้อาจทำได้ทั้งก่อนลงมือทำระหว่าง การทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์หลังจากการทำงาน ในการสร้างความรู้ไม่จำเป็นต้อง สร้างใหม่ทั้งหมด 100 % อาจเริ่มจาก 10-20 % ก็ได้

4. การกลั่นกรอง (Distil) ความรู้บางอย่างเป็นสิ่งล้ำสมัย บางอย่างเป็นสิ่ง ที่ไม่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมสำหรับเรา จึงจำเป็นต้องมีการกลั่นกรอง เพื่อนำความรู้ ที่เหมาะสมมาใช้

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะแต่ละคนมีมุมมองต่อความรู้ไม่เหมือนกันต้องมาแลกเปลี่ยน มิฉะนั้นจะเก็บอยู่ภายในตัว ไม่มีการยกระดับความรู้ ถ้าขาดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีอยู่จะเก่า ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว ไม่ยอมถาม ยิงแลกเปลี่ยนมากก็ยิ่งได้กำไรมาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งยากที่สุด คนไม่ยอมแลกเปลี่ยน เพราะกลัวขาดทุน กลัวเสียเปรียบ ต้องสร้างเงื่อนไข และกระตุ้นที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการแบ่งปัน ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมแบ่งปันความรู้ และไม่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมกักตุน หรือปกปิดความรู้

6. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Use) ทำให้เกิดผลจากการใช้ความรู้ เพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์บริการ พัฒนากระบวนการทำงาน พัฒนาสมาชิกองค์กร และมีผลเชิงป้องกันต่อขั้นตอน การจัดการความรู้ ซึ่งตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การใช้ความรู้ต้องเป็นการเอาความรู้มาใช้ในการ ทำงานให้มาก ไม่ควรเริ่มด้วยการหาความรู้มาใส่ไว้ในคอมพิวเตอร์ ซึ่งเสี่ยงมากที่จะไม่เกิดประโยชน์ ไม่คุ้มค่า

Leibowitz (1998: 26) ได้กำหนดกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้

1. การกำหนดความถนัด (Identification) การกำหนดกลยุทธ์ การค้นหา แหล่งความรู้

2. การถอดความรู้ (Capture) ทำให้ความรู้ที่มีอยู่เป็นระเบียบแบบแผน

3. การเลือกความรู้ (Select) กำหนดความรู้ที่สัมพันธ์กัน มีคุณค่า และถูกต้อง และแยกความรู้ที่ขัดแย้งกันออกไป

4. การจัดเก็บความรู้ (Store) จัดเก็บความรู้ไว้เป็นฐานความรู้ขององค์กร

5. การแบ่งปันความรู้ (Share) กระจายความรู้โดยอัตโนมัติสู่ผู้ใช้โดยขึ้นอยู่กับความสนใจงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในงาน ความรู้ผ่านทีม

6. การนำความรู้มาใช้ (Apply) นำความรู้ที่ได้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ช่วยในการทำงานหรือฝึกอบรม

7. การสร้างความรู้ใหม่ (Create) โดยการวิจัย ทดลอง และการคิดอย่างสร้างสรรค์

8. การพัฒนาและทำการตลาด (Sell) นำผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ ที่เป็นผลมาจากการใช้ความรู้มาสร้างมูลค่า

Marquardt (2002: 29-30) ได้แบ่งการจัดการความรู้ออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การแสวงหาความรู้ (Acquisition) เป็นขั้นตอนการจัดการความรู้ที่เป็นการสะสมข้อมูล และสารสนเทศที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2. การสร้างความรู้ (Creation) เป็นขั้นตอนการสร้างความรู้ใหม่โดยอาศัยกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป เริ่มตั้งแต่แนวคิดกรรมไปจนถึงการวิจัยที่สลับซับซ้อนที่ต้องอาศัยความวิริยะอุตสาหะ นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากความสามารถในการมองเห็นการเชื่อมโยงใหม่ ๆ และการผนวกองค์ประกอบของความรู้ที่เคยรู้มาแล้วเข้ากับการให้เหตุผลเชิงอุปนัยที่ซับซ้อนด้วย

3. การจัดเก็บความรู้ (Storage) เป็นการเข้ารหัสและการเก็บรักษาความรู้ที่มีค่าขององค์กร เพื่อให้พนักงานทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้นั้นได้ง่ายในทุกละเวลา และทุกสถานที่

4. การวิเคราะห์ และการจัดทำฐานข้อมูล (Analysis and Data Mining) จะเกี่ยวข้องกับเทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูล การปรับโครงสร้าง การทำคลังความรู้และการทำให้ข้อมูลถูกต้อง ส่วนการจัดทำฐานข้อมูล จะทำให้องค์กรสามารถค้นหาความหมายของข้อมูลที่มีอยู่ได้สมบูรณ์ขึ้น

5. การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ (Transfer and Dissemination) หมายถึง การเคลื่อนย้ายข้อมูล และความรู้ทั้งองค์กร (ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา) ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้กระทั่งการใช้คนทำก็ตาม

6. การประยุกต์ใช้และการทำให้ข้อมูลถูกต้องเที่ยงตรง (Application and Validation) หมายถึง การประเมินความรู้โดยคนในองค์กร เป็นการนำความรู้และประสบการณ์อันมีค่าขององค์กรมาใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์

จากกระบวนการสร้างความรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้สามารถสังเคราะห์ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กระบวนการสร้างความรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้

กระบวนการสร้างความรู้							
Nonaka and Takeuchi (2004)	Marquardt (2002)	McNurlin and Sparque (2006)	สำนักงาน ก.พ.ร. และ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548)	บุญดี บุญกิจ และคณะ (2547)	วิจารณ์ พานิช (2547)	บดินทร์ วิจารณ์ (2550)	การสังเคราะห์ของผู้วิจัย
1. การจัดการหรือสร้างความรู้	1. การแสวงหาความรู้	1. การสร้างและการรวบรวมความรู้	1.การบ่งชี้ความรู้	1. การค้นหาความรู้	1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้	1. การกำหนดชนิดของทุนทางปัญญา	1. ขั้นการสร้างฐานความรู้ 1.1. การกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ 1.2 การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้ 1.3 การเลือกสรรความรู้
	2. การสร้างความรู้		2. การสร้างและแสวงหาความรู้	2. การสร้างและแสวงหาความรู้	2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้	2. การสร้างทุนทางปัญญาหรือการค้นหา	
					3. การสร้างความรู้ 4. การกลั่นกรองความรู้		
2. การแบ่งปันความรู้	3. การจัดเก็บความรู้	2. การจัดระบบและประเภทความรู้	3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	5.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3. การเสาะหาและการเก็บองค์ความรู้	2. ขั้นการจัดความรู้และการขยายความรู้ 2.1 การจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้) 2.2 การเผยแพร่ความรู้ 2.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ 2.4 การเรียนรู้ความรู้ใหม่
	4. การวิเคราะห์และการจัดทำฐานข้อมูล		3. การแพร่กระจายและการเข้าถึงความรู้	4. การประมวลและกลั่นกรอง	4. การประมวลและกลั่นกรอง		
	5. การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้			5. การเข้าถึงความรู้	5. การเข้าถึงความรู้		
			6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้	6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้			
3. การใช้หรือการเข้าถึงความรู้	6. การประยุกต์ใช้	4. การซึมซับและนำไปใช้	7. การเรียนรู้	7. การเรียนรู้	6. การประยุกต์ใช้ความรู้	4. การใช้ประโยชน์	3. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ - การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์

3. รูปแบบการจัดการความรู้

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการนำระบบการจัดการความรู้มาใช้ในหน่วยงานของรัฐ และการนำมาใช้ในวงการการศึกษาในเวลาต่อมา ได้มีการนำรูปแบบการจัดการความรู้หลายรูปแบบ มาประยุกต์ใช้ในองค์กร แต่รูปแบบการจัดการความรู้ที่ได้รับความนิยมนั้นได้แก่ โมเดลปลาหู ของ ประพันธ์ ฝาสุขยัต (2547: 21) Xerox Model ตามแนวคิดของ Robert Osterhoff (ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล, 2549: 14) และ i-cando Model ของณัฐพล รำไพ (2544: ออนไลน์ อ้าง จาก Nattanan Wirunkitkul, 2558: ออนไลน์) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดของรูปแบบดังนี้

1. โมเดลปลาหู

เปรียบเทียบการจัดการความรู้เหมือนปลา ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ส่วนลำตัว และหาง แต่ละส่วนจะมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนปลาไปในทิศทางและเป้าหมาย โดยมีหน้าที่ ดังนี้

ส่วนที่ 1 หัวปลา เปรียบได้กับ วิสัยทัศน์ หรือทิศทางของการจัดการความรู้ คือ ก่อนลงมือทำ KM จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะทำ KM เพื่ออะไร หรือจะมุ่งไปทางไหน

ส่วนที่ 2 ส่วนกลางลำตัว เปรียบได้กับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดและยากที่สุดในกระบวนการทำ KM เพราะจะต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กร ให้คนยินยอม พร้อมใจที่จะแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน โดยไม่หวงวิชา

ส่วนที่ 3 ส่วนหางปลา เปรียบได้กับองค์ความรู้ที่องค์กรได้เก็บสะสมไว้ ซึ่งมาจากความรู้ 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง และ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล

2. Xerox Model

เป็นรูปแบบที่บริษัท Xerox Corporation ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำมาใช้อย่างประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดของ Robert Osterhoff และมีหลายองค์การในประเทศไทยที่มีการนำรูปแบบนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ ได้นำรูปแบบนี้มาใช้เป็นกระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง เป็นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้เกิด การปรับตัวและการยอมรับ พร้อมทั้งสร้างศักยภาพใหม่ ๆ เพื่อรองรับให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น อย่างเป็นผลตามเป้าหมายที่วางไว้ มุ่งเน้นถึงปัจจัยแวดล้อมภายใน องค์กรที่จะมีผลกระทบต่อ การจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้

2.1 การจัดการการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม (Transition and Behavior Management) สร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และความร่วมมือของบุคลากร ทุกระดับ

2.2 การสื่อสาร (Communication) องค์กรต้องมีการวางแผนการสื่อสาร อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงช่องทาง ในการสื่อสาร

2.3 กระบวนการและเครื่องมือ (Process and Tools) มีกระบวนการ และเครื่องมือที่เหมาะสม และเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร

2.4 การเรียนรู้ (Learning) เป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจ เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการความรู้ รวมถึงจัดการฝึกอบรมที่เหมาะสม ให้กับบุคลากร

2.5 การวัดผล (Measurements) เลือกการวัดผลเพื่อให้ทราบถึงสถานะ ความคืบหน้า และผลที่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวน และปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้

2.5 การยกย่องชมเชยและให้รางวัล (Recognition and Rewards) มีการยกย่องชมเชย และระบบการให้รางวัลเพื่อจูงใจให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมโดยเป้าหมาย ของการจัดการความรู้จะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับทิศทางในการดำเนินธุรกิจ และเชื่อมโยงกับ กลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กร

3. i-cando Model

i-cando Model เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ผ่านเว็บที่เสริมสร้างสมรรถนะ ของนักศึกษาคู เป็น การนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Web-based Learning) มาผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐาน การเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมผ่านเว็บ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน (Competency) โดยต้นแบบ ดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ หลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output)

3.1 ปัจจัยนำเข้า เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Elements of Web-based Learning) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียน (Student) ผู้สอน (Teacher) และปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งนี้ลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวจะอาศัย ความสามารถของเทคโนโลยีการเรียนรู้ผ่านเว็บ 3 ส่วน ได้แก่ เทคโนโลยีการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration Technology) เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) และเทคโนโลยีฐานข้อมูล (Storage Technology)

3.2 กระบวนการ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น คือ

1. การค้นคิดและสรรค์สร้าง (Creating) คือ กระบวนการสร้าง การกำหนด การแสวงหา การดำเนินการ การจัดหา และการกำหนดเป้าหมายหรือการนิยามความรู้ ให้ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมคิดค้นค้นหาตัวตน

2. การพิจารณาและคัดสรร (Analyzing) คือ กระบวนการคิด วิเคราะห์ พิจารณาเลือกสรร กลั่นกรองความรู้ และการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ความรู้ ขับเคลื่อน โดยกิจกรรมชุมชนจากกลุ่มคนที่สนใจ

3. การลองทำและนำไปใช้ (Nurturing) คือ กระบวนการนำเอา ความรู้ที่หาได้มาจากการพิจารณา และเลือกสรรความรู้ มาฝึกกระทำ หรือลองทำ และประยุกต์ใช้ ความรู้ในทางปฏิบัติ ซึ่งทำให้ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) สามารถถ่ายโอนและปรับเปลี่ยน ให้กลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)

4. การกระจายและแบ่งปัน (Disseminating) คือ กระบวนการ ที่ได้จากการนำความรู้ไปลองทำ และประยุกต์ใช้ความรู้แล้วมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน กระจาย และถ่ายโอนความรู้ร่วมกัน ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมชุมชนคนปฏิบัติ

5. การประเมินและปรับปรุง (Optimizing) คือ กระบวนการนำเอา ความรู้ที่ได้จากการเผยแพร่แล้วมาประเมินและปรับปรุงด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน การแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจต่าง ๆ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมแบบอย่างปฏิบัติที่เป็นเลิศ

3.3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วยการประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Competency) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) พิจารณาจากผลการประเมินตนเอง ของนักศึกษา (Knowledge assessment) ด้านทัศนคติ (Attitude) พิจารณาจากผลการประเมิน ทัศนคติของนักศึกษา (Attitude assessment) และด้านทักษะ (Skill) พิจารณาจากผลการประเมิน สมรรถนะการปฏิบัติงานของนักศึกษา (Performance assessment)

สำหรับรูปแบบการจัดการความรู้นั้น ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้นำแนวคิดของ i-cando Model มาบูรณาการในการออกแบบภาระงาน และกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ของรูปแบบ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่คิดค้นเพื่อใช้เพื่อการจัดการ เรียนรู้ และใช้กับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

จากความหมาย กระบวนการ และรูปแบบสร้างความรู้ที่มีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานได้เสนอไว้แล้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาการรูปแบบจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการการผลิต การสร้าง การเผยแพร่แบ่งปัน และจัดเก็บทรัพยากรความรู้ทั้งจากเอกสารและประสบการณ์ของบุคคลที่มีคุณค่า ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อการถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

กระบวนการจัดการความรู้ คือ วิธีหรือขั้นตอนที่กระทำเป็นลำดับขั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชั้นแต่ละชั้นมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ชั้นการสร้างฐานความรู้ ประกอบด้วย
 - 1.1 การกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ
 - 1.2 การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้
 - 1.3 การเลือกสรรความรู้
2. ชั้นการจัดความรู้และการขยายความรู้ ประกอบด้วย
 - 2.1 การจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้)
 - 2.2 การเผยแพร่ความรู้
 - 2.3 การแลกเปลี่ยนความรู้
 - 2.4 การเรียนรู้ความรู้ใหม่
3. ชั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ประกอบด้วย
 - การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์

รูปแบบการจัดการความรู้ คือการนำเอาแนวคิดและกระบวนการจัดการความรู้ และแนวคิดการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมที่ได้จากการสังเคราะห์ มาผสมผสานกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยตามระบบ (Systematic Approach) (จันทรานี สงวนนาม, 2545: 85-86) อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ หลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output)

1. ปัจจัยนำเข้า เป็นองค์ประกอบพื้นฐานตามการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน แหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ เนื้อหาในรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน

แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาเอกเลือก กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความสำคัญของโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนศึกษา แนวคิด วิธีการในการดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์จากโบราณวัตถุโบราณสถานในท้องถิ่น โดยเนื้อหาที่นำมาใช้ประกอบด้วย โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของไทย แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่จะเลือกมาเป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้พิจารณาเลือกสถานที่ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นวัตถุสามารถจับต้องและเข้าถึงได้สะดวก อันได้แก่ ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ที่สะท้อนประวัติศาสตร์ และแนวคิดในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ

2. กระบวนการ เป็นการนำกระบวนการจัดการความรู้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตพิสัย และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มาสังเคราะห์เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ 1) นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้ 2) สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ 1) สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก 3) จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ 1) นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน 2) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ 3) ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

3. ผลลัพธ์ ประกอบด้วยการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทย และ 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งพิจารณาจากแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย และ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความสอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการกำหนดขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ส่วนแนวคิดการจัดการความรู้ นั้น นำมาใช้ในเป็นหลักในการกำหนดกระบวนการ รวมถึงแนวทางในการวางกระบวนการการศึกษาหาความรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งความรู้ และกระบวนการที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นพื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ จิตสำนึก การอนุรักษ์ และ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อสังเคราะห์เป็นระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของจิตสำนึกอนุรักษ์

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวในบทนำแล้วว่าจิตสำนึกนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคน ทั้งยังมีส่วนช่วยในการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของจิตสำนึก และจิตสำนึกอนุรักษ์ไว้ดังนี้

พจนานุกรมทางการศึกษาระาชบัณฑิตยสถาน (2518: 54) ให้ความหมายว่า จิตสำนึกหมายถึงการกระทำที่แสดงว่าจำได้ การรับรู้หรือมีความรู้และการตระหนักนี้มีความเหมือนกับควมมีสำนึก (Consciousness)

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาระาชบัณฑิตยสถาน (2524) ระบุว่า คำว่า Consciousness เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย ราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า “ความสำนึก” ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่า “จิตสำนึก” ในทางจิตวิทยา ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกในการกระทำหรือรู้ตัวว่าตัวเองมีอยู่หรือมีคนอื่นอยู่ด้วย และตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น

วราพร ศรีสุพรรณ (2535: 79) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นลักษณะของจิตที่มีทั้ง ความตระหนักรู้ (Awareness) และความรับผิดชอบ (Responsibility)

อรุณี แสงเพ็ญ (2537: 7) กล่าวว่า จิตสำนึก หมายถึงความรู้สึกตระหนักรู้ ความรัก ห่วงแทน เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการอนุรักษ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ซัชชัย ศิลปสุนทร (2540: 29) กล่าวว่าจิตสำนึกหมายถึง ภาวะจิตใจของบุคคลที่เกิด จากความสำนึกรับผิดชอบต่อปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เห็นความสำคัญ วัตถุประสงค์จากการรับรู้ และเข้าใจสถานการณ์ ความรู้สึกรับผิดชอบ และการแสดงความสนใจที่จะมีส่วนร่วม

ลัดดา ศิลา น้อยและคณะ (2543: 53) ได้กล่าวว่า จิตสำนึกหมายถึง ความรู้สึก ความตระหนักรู้ในสิ่งที่คิดที่กระทำอยู่เสมอ รู้ตัวตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไรอยู่และเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในสิ่งที่คิดและกระทำนั้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 11) กล่าวว่า จิตสำนึกมีผลต่อการพัฒนาคน เพราะจิตสำนึกจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและความเชื่อของคนซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ที่แสดงออกมา

Savita Srivastava (2015: 336, 343) ได้กล่าวว่า การสร้างความตระหนักรู้ และความภาคภูมิใจเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม การสร้างจิตสำนึกจะสำเร็จได้ จากการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น การศึกษาและโปรแกรมการฝึกอบรมบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ถือได้ว่าเป็นแนวทางในการรักษาและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า จิตสำนึกอนุรักษ์ หมายถึง การรู้บทบาทของตนเอง มีความรู้สึกตระหนักรู้ ในการรับผิดชอบ ให้ความสำคัญ รักและห่วงใย เห็นความจำเป็นและการแสดงความสนใจ ที่จะมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีความรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ เพื่อการอนุรักษ์ ภายหลังจากการรับรู้ เข้าใจปัญหา หรือสถานการณ์ สามารถวัตถุประสงค์จากพฤติกรรมที่แสดงออกมา แนวทางในการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนคือการมีส่วนร่วมระหว่างการจัดการศึกษาและชุมชนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาจิตสำนึกของบุคคลว่าอยู่ในระดับใดนั้นไม่สามารถ มองเห็นได้จากภายนอกของบุคคล โดยทั่วไปมักจะพิจารณาจากการแสดงออกทางบทบาท หรือพฤติกรรมที่บุคคลนั้น ๆ ได้กระทำให้เห็น แล้วจึงเชื่อมโยงไปสู่การตอบว่าบุคคลนั้นมีจิตสำนึก เรื่องใด อย่างไร หรือไม่ ในทำนองเดียวกันกับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึก กับพฤติกรรมของบุคคล นั่นคือ บุคคลมีความรู้สึกเช่นไรก็จะมีแสดงออกทางพฤติกรรมเช่นนั้น

จึงทำให้มีการใช้การวัดความรู้สึกของบุคคลเป็นการวัดจิตสำนึกทางอ้อม ซึ่งแนวคิดด้านการจัดจำแนกความรู้สึกของ Anderson and Krathwohl (2001) and Krathwohl, Bloom & Masia (1964) ถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและมีการนำมาใช้ในงานวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์อื่น ๆ อยู่เสมอ

4.2 ระดับการพัฒนาจิตสำนึก

พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ (2559: 37-39) ได้อธิบายรายละเอียดการจัดระดับพฤติกรรมด้านจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom (Krathwohl, Bloom & Masia, 1964) เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นการสร้างความตระหนักของบุคคลเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น หรือที่แสดงความตั้งใจที่จะรับรู้ และการเลือกสิ่งที่สนใจที่การรับรู้ จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1 การตระหนัก (Awareness) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มมีความรู้สึกให้ความสนใจต่อสิ่งเร้าที่เข้ามาแต่ยังไม่เห็นความสำคัญในสิ่งนั้น ๆ

2. การเต็มใจที่จะรับ (Willingness to Receive) เป็นขั้นที่บุคคลจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้าที่หลากหลายและมีความพึงพอใจ เต็มใจต่อสิ่งเร้าที่ตนเองสนใจเท่านั้น

3. การควบคุมหรือคัดเลือกรับรู้ (Controlled or Selected Attention) เป็นขั้นที่บุคคลจะเลือกสรร คัดเลือกต่อสิ่งเร้าที่ตนเองสนใจ ไม่พอใจ

ระดับที่ 2 การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่บุคคลจะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบที่จะตอบสนองและค้นหาสิ่งที่พึงพอใจในระดับต้น ๆ ที่จะตอบสนองด้วยการตอบสนองจำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1 การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in Responding) เป็นขั้นที่บุคคลแสดงออกในลักษณะของความยินยอมที่จะทำตามเงื่อนไขหรือระเบียบ

2. การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to Response) เป็นขั้นที่บุคคลได้แสดงการตอบสนองต่อเงื่อนไขด้วยความเต็มใจ ตั้งใจของตนเอง

3 การพึงพอใจตอบสนอง (Satisfaction to Response) เป็นขั้นที่บุคคลแสดงออกทางอารมณ์ในลักษณะของการความพึงพอใจ เต็มใจต่อเงื่อนไขที่ตนเองได้ปฏิบัติ

ระดับที่ 3 การสร้างคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นตอนการแสดงการยอมรับ คุณค่าในวัตถุสิ่งของ (Object) บุคคล (Person) หรือสถานการณ์ (Situation) ยอมรับและเชื่อมั่นในคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ ในทางบวกที่การสร้างคุณค่าจำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การยอมรับคุณค่า (Acceptance for a Value) เป็นขั้นการพิจารณาว่าสิ่งที่ปฏิบัติมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเอง

2. การชื่นชอบในคุณค่า (Preference for a Value) เป็นขั้นการแสดง ความพอใจเอาใจใส่สิ่งที่ปฏิบัติในขั้นการยอมรับคุณค่า

3 การเชื่อถือ (Commitment or Conviction) ในคุณค่าเป็นขั้นการปฏิบัติ ในสิ่งที่ยอมรับและชื่นชอบอยู่เสมอและมีความพยายามที่จะชักชวนให้บุคคลอื่นและปฏิบัติตาม ตนเอง

ระดับที่ 4 การจัดระบบคุณค่า (Organization) เป็นขั้นการนำคุณค่าย่อย ๆ ที่หลากหลายมาจากระบบความซับซ้อนของคุณค่ารวมทั้งจัดระบบความสัมพันธ์ เชื่อมโยงของคุณค่า ให้เป็นหมวดหมู่การจัดระบบคุณค่าจำแนกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1 การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่า (Conceptualization of a Value) เป็นขั้นที่บุคคลจะสร้างหลักการ แนวคิดของคุณค่าใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ระบบ หมวดหมู่ของคุณค่าย่อย ๆ ให้มีความชัดเจน

2 การจัดระบบคุณค่า (Organization of a Value System) เป็นขั้นการนำ หลักการ แนวคิดของคุณค่ามาจัดระบบสร้างเป็นลักษณะภายในตนที่คงที่ หรือเป็นอุดมการณ์ ของความคิด

ระดับที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นการจัดระบบ คุณค่า ที่จะกลายเป็นลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลในการดำเนินชีวิตด้วยการสร้างลักษณะ นิสัยจำแนกได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสรุปนัยทั่วไปของคุณค่า (Generalized Set) เป็นขั้นการแสดง ลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพคุณค่าบางประการที่ตนเองใช้ปฏิบัติอยู่ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

2. การสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ (Characterization) เป็นขั้นที่แสดง ลักษณะหรือบุคลิกภาพที่แท้จริงตามคุณค่า อุดมการณ์ ปรัชญาชีวิตที่ตนเองกำหนดขึ้นอย่างสมบูรณ์

ธีราพร ทองปัญญา (2558: 486) ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึก ของ Krathwohl, Bloom & Masia (1964) มาเป็นเกณฑ์ในการวัดระดับจิตสำนึก ดังนี้

1. ระดับการรับรู้ บุคคลจะแสดงให้เห็นว่า สิ่งเรานั้นทำให้รู้สึกพอใจหรือไม่ พอดี ชอบหรือไม่ชอบ ควรเอาใจใส่หรือไม่ต้องเอาใจใส่

2. ระดับการตอบสนอง บุคคลจะให้ความสนใจและร่วมมือที่จะทำในสิ่งเร้าที่ตนเห็นว่ามีคุณค่า หรือมีประโยชน์อย่างตั้งใจและเต็มใจ
3. ระดับการเห็นคุณค่า บุคคลจะมีความต้องการที่จะแสดงบทบาทในการทำสิ่งเร้าที่ประเมินแล้วว่ามีคุณค่า หรือมีประโยชน์ด้วยความกระตือรือร้น
4. ระดับการจัดระบบ บุคคลจะเกิดความรู้สึกของการเลือกปฏิบัติและควรกระทำในสิ่งเร้าที่อยู่ในกลุ่มการกระทำที่ตนคิดว่ามีคุณค่า

เมื่อบุคคลมีจิตสำนึกอย่างไร ก็จะนำไปสู่การแสดงบทบาทให้เห็นอย่างนั้น กล่าวคือ บุคคลจะมีการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามกลุ่มค่านิยมหรือเจตคติที่ได้เลือกยึดถือปฏิบัติ และไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม บุคคลจะมีพฤติกรรมตามระบบคุณค่าที่ตนยึดถือนั้น จนแสดงออกมาเป็นลักษณะนิสัยหรือแสดงบทบาทตามที่ตนคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไรที่เรียกว่าบทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) ซึ่งเป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การแสดงบทบาทของบุคคลยังคงเกี่ยวพันกับความคาดหวังที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้น ๆ เป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งความคาดหวังโดยทั่วไปเหล่านั้นจะพิจารณาว่าบทบาทใดควรมีพฤติกรรม หน้าที่ (Duties) และสิทธิ (Rights) ต่าง ๆ อย่างไรบ้างด้วย (Croteau & Hoynes, 2013: 169)

แนวคิดของ Krathwohl มีการนำมาปรับใช้ในการศึกษาหรือวัดจิตสำนึกทางอารมณ์ของงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเรื่องของจิตสำนึกหรือการสร้างแบบวัดจิตสำนึก เช่น อรุณี แสงเพ็ญ (2537: 12-14) ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเป็นแบบวัดจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อมา สมพงษ์ ปันหุ่น (2542: 45) ก็ได้มีการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การวัดจิตพิสัยของมนุษย์โดยเน้นแนวคิดของ Krathwohl, Bloom & Masia (1964) เพื่อนำไปสู่การสร้างแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย หลังจากนั้น สำอาง สีหาพงษ์ (2552: 111) ได้มีการนำแบบวัดจิตสำนึกของ อรุณี แสงเพ็ญ (2537: 58) มาปรับปรุงเป็นแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้วย แนวคิดของ Krathwohl ได้ทำให้เห็นถึงลำดับขั้นของความรู้สึกที่มีความต่อเนื่องกันโดยเริ่มจาก 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การรู้คุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัยโดยอาศัยคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือคุณค่าที่ซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) ซึ่งระดับความรู้สึกทั้ง 5 ขั้นนี้ได้เรียงลำดับจากความรู้สึกที่มีความเข้มข้นน้อยไปสู่ที่มีความเข้มข้นมาก จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะนิสัย

บุคลิกลักษณะ หรือพฤติกรรมของบุคคลในชั้นที่ 5 (ธีราพร ทองปัญญา, 2558: 486) จะเห็นได้ว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์เป็นจำนวนมากที่ใช้แนวคิดการจัดจำแนก ความรู้สึกของ Krathwohl, Bloom & Masia (1964) และ Krathwohl & Anderson (2000) ดังนั้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้จึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึกทั้ง 4 ระดับ คือ 1) การรับรู้ 2) การตอบสนอง 3) การรับรู้คุณค่า และ 4) การจัดระบบคุณค่า มาเป็นเกณฑ์ ในการวัดระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ ร่วมกับแนวทางการอนุรักษ์ของกรมศิลปากร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมไทย ของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม ไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังจะกล่าวในลำดับต่อไป

2. การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ศิลปวัฒนธรรมเป็นเครื่องบ่งบอกถึงการมีวิถีชีวิตอันดีของสังคมมนุษย์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 11) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งเป็นไปในทางพัฒนาและในขณะเดียวกันก็อาจเป็นการทำลาย สิ่งเดิมที่มี มนุษย์จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการรักษาหรือสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม เหล่านั้นไว้ในฐานะที่เป็นเครื่องมืออันจะช่วยให้รู้จักรากเหง้าของตนเอง สังคม และประเทศชาติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ตรงกับคำว่า การอนุรักษ์

2.1 ความหมายของการอนุรักษ์

กรมศิลปากร (2528: 41) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ ในระเบียบ ของกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน ไว้ว่า การดูแล รักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ และให้หมายรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย

บุญสม ยอดมาลี (2544: 54) กล่าวว่า การอนุรักษ์หรือการธำรงมรดก ทางวัฒนธรรมคือการให้คนรุ่นหลังตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น โดยการอนุรักษ์นั้นจะทำในเชิงปฏิบัติ คือการดูแลรักษาและการสืบสานวัฒนธรรมนั้น ๆ ไม่ให้หายไป ซึ่งการอนุรักษ์เป็นเหมือนเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรม ของตน ก่อให้เกิดเป็นความรักและผูกพัน รวมทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 984, 1371) ได้ให้ความหมายของคำว่า อนุรักษ์ คือ การรักษาให้คงเดิม นอกจากนี้ยังพบว่ามีความหมายคล้ายกับ คำว่า รักรักษา อันหมายถึง การดูแล รักษา ป้องกัน และสงวนไว้

สรุปได้ว่าการอนุรักษ์ หมายถึง การสงวน รักษาสภาพไว้ให้คงเดิม รวมถึงการดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้ เช่น การสืบสาน พัฒนา ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเครื่องบ่งบอกถึงการมีวิถีชีวิตอันดีของสังคมมนุษย์ ให้คงคุณค่าไว้ ไม่ให้สูญหาย

2.2 แนวทางในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยนั้นไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องให้ความร่วมมือ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีตามบทบาทและบริบทที่เหมาะสมกับตนเอง ที่สำคัญการอนุรักษ์ต้องควบคู่ไปกับการพัฒนา โดยต้องศึกษาจนเข้าใจแล้วจึงอนุรักษ์ ต้องเรียนรู้จนเข้าใจชัดเจนแล้วจึงวางแผนอนุรักษ์ เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับทั้งงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม โดยที่งานศิลปกรรมเป็นสื่อในการถ่ายทอดส่วนที่ตีงามและมีคุณค่าของวัฒนธรรมในความหมายของวิถีชีวิตที่ประกอบด้วย การใช้ชีวิต การศึกษา และการสื่อสาร (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 36,50) ดังนั้นในการสังเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้งานวิจัยอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของคนไทย โดยเลือกเฉพาะคุณลักษณะด้านวัฒนธรรมไทย และกระบวนการรักษา สืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม (Cultural Process) ร่วมกับคุณลักษณะด้านวัฒนธรรมของคนไทยในระดับอุดมศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวัฒนธรรมไทยของคนไทยในระดับอุดมศึกษา

สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมเขตการศึกษา 6 (2538: 5, 16) ได้ทำการศึกษาความสำนึกในคุณค่าของวัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 เขตการศึกษา 6 โดยให้ความหมายของความสำนึกในคุณค่าของวัฒนธรรมว่า หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ยึดหรือติดฝังแน่นในใจของแต่ละบุคคล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความชอบ ความพึงพอใจ ซึ่งวัฒนธรรมของไทย และในที่สุดยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จนกลายเป็นคุณลักษณะหรือนิสัยประจำตัวที่แต่ละคนแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันตามความรู้สึกนึกคิดที่ตนพอใจและเลือกว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือเป็นสิ่งที่ยอมรับกันในสังคม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวที่จำเป็นจะต้องวัด ประกอบด้วย 3 พฤติกรรม คือ 1) การยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย 1.1) สนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย 1.2) มีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย 1.3) เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของวัฒนธรรมไทย 1.4) ตั้งใจรับฟังและติดตามเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย 2) ชื่นชมในวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย 2.1) พุดถึง ยกย่อง

ชมเชย บุคคลที่ปฏิบัติงานเพื่อเชิดชูวัฒนธรรมไทย 2.2) ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย 2.3) ช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย 2.4) อาสาที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย 2.5) ชักชวนให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย 3) ปฏิบัติตนเพื่อบำรุงรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย 3.1) ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยที่ดั่งงาม 3.2) ปฏิบัติตนเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทย 3.3) ป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- การยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย
- ชื่นชมในวัฒนธรรมไทย
- ปฏิบัติตนเพื่อทำนุบำรุงรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย

วลัย พานิช (2542: 226-235) ได้วิเคราะห์ถึงคุณลักษณะด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีว่าประกอบไปด้วย การมีสำนึกรักความเป็นไทย รักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม อารังรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์และวัฒนธรรมไทย มีความภาคภูมิใจในผลงานอันดีเด่นของไทย และเห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- มีสำนึกในความเป็นคนไทย
- รักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย
- เห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม
- ภูมิใจในผลงานอันดีเด่นของไทย
- อารังรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์และวัฒนธรรมไทย

สุนน อมรวิวัฒน์ (2545) ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของพลเมืองดีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย ควรเป็นผู้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยรวมทั้งสามารถที่จะถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจเหล่านี้ไปสู่ลูกหลานในอนาคตได้ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- รู้จักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจไปสู่ลูกหลาน

สมพงษ์ จิตระดับ (2546: 27) ได้เสนอว่า การมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ดำรงรักษาถักทอและสานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนได้ ถือเป็นหนึ่งในคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- ดำรงรักษาหลักทอสานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

- มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: 32) ได้ศึกษาคุณลักษณะด้านวัฒนธรรมของคนไทยในระดับอุดมศึกษา ไว้ในรายงานคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย ให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไว้ 4 ข้อ คือ 1) มีความรู้รอบด้านเกี่ยวกับอาชีพหรืองานที่ตนสนใจ 2) สามารถประยุกต์ใช้วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมต่างประเทศได้อย่างผสมผสานเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการพัฒนาสังคมส่วนรวม 3) สามารถชี้แนะและให้ทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมหรือส่งผลกระทบต่อสังคมไทย 4) สามารถสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่ดั่งามสู่คนรุ่นหลังได้

ปลินธร เพชรฤทธิ์, (2550: 18-19 อ้างจาก ประเวศ วะสี, 2535: 21-30) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะด้านวัฒนธรรมของคนไทย ในการสัมมนาการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการศึกษา อาชีวะและอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งทางวัฒนธรรมควบคู่กับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการจัดการเกี่ยวกับวัฒนธรรมได้ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- มีความรู้ทางวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการจัดการ

สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย (2540: 54) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะด้านวัฒนธรรมของคนไทย ในการจัดทำวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ ไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย ปี 2550 การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำให้คนตระหนักถึงคุณค่า เอกลักษณ์ของความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย โดยรู้จักการผสมผสานความเป็นไทยกับความเป็นสากลโลก

ปลินธร เพชรฤทธิ์ (2550: 26 อ้างจาก Davies, Gregory and Riley 1999: 44-48) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่แสดงบทบาทในการอนุรักษ์ที่ได้จากการสอบถามครูในสหรัฐอเมริกา ในการศึกษาเรื่อง Good Citizenship and Educational Provision ว่าจะต้องมีความรักชาติ

วิชัย ภูโยธิน (2551: 23) ได้สรุปคุณลักษณะพลเมืองดีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของประเทศชาติและสังคมโลกว่า ควรช่วยกันอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- ช่วยกันอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

2. กระบวนการรักษา สืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม

การอนุรักษ์จำเป็นต้องอาศัยหลัก และกระบวนการ รวมถึงความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการรักษา สืบทอด ตลอดจนการพัฒนา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้คือ กระบวนการรักษา สืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม (Cultural Process) โดยในปัจจุบันได้จำแนกออกเป็น 6 งาน (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2540: 133-134) คือ

1. การจัดทำและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ การบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และประเทศ
2. การศึกษาค้นคว้าวิจัย คือ การศึกษาเพื่อทำความรู้ใหม่ที่แก่นแท้ของวัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน โดยจำแนกออกเป็น ระดับพื้นฐาน ระดับกิ่งวิชาการ และระดับวิชาการ
3. การปลูกฝังเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แยกออกเป็น การประชาสัมพันธ์โดยตรง การประชาสัมพันธ์ทางอ้อม การใช้สื่อมวลชน ประเพณีในชีวิตประจำวัน
4. การทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรม จำแนกเป็น การปกป้องคุ้มครอง การเฝ้ามอง การบำรุงรักษา การซ่อมบำรุง การค้าขาย การใช้วิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ การบูรณะ การปฏิสังขรณ์ การจัดขึ้นส่วนเก่าใส่ในตำแหน่งเดิม การฟื้นฟู การปรับปรุงใช้สอย การจัดย้ายที่สร้างใหม่ ฯลฯ
5. การสืบทอดทางวัฒนธรรมการศึกษา คือการปลูกฝังให้วัฒนธรรมได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง จำแนกออกเป็น หลักสูตรการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ และ การจัดกิจกรรมในครอบครัว ชุมชนและสถาบันทางสังคม
6. การพัฒนาทางวัฒนธรรม คือ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม และสัมพันธ์กับกระแสวัฒนธรรมภายนอก

นอกจากนี้หลักการหรือข้อควรปฏิบัติในการอนุรักษ์หรือธำรงมรดกทางวัฒนธรรมที่ชาวบ้าน กลุ่มคนที่มีจำนวนไม่มากนักหรือชุมชน สามารถที่จะทำได้นั้นประกอบด้วย การสะสม ซึ่งสามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโบราณวัตถุ วรรณกรรม ประเพณี ศิลปะ ศิลธรรม และคุณธรรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเป็นมรดกสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาตินั้น ๆ รวมทั้งการสืบทอดทางวัฒนธรรมของชนชาติเฉพาะตน เช่น การเข้าร่วมประเพณีเก่าแก่ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาและยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน การปรับปรุงและเผยแพร่วัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงการปรับให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อความสะดวกแก่ผู้สืบทอดหรือผู้สืบทอด แต่มิได้หมายความว่า

เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นให้เกิดความแตกต่างจากเก่าโดยสิ้นเชิง (ชนาวี ดลรัฐ และคณะ, 2560: 101) สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- การสะสมซึ่งสามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโบราณวัตถุ วรรณกรรม ประเพณี ศิลปะ ศีลธรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเป็นมรดกสืบต่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของชนชาตินั้น ๆ

- การปรับปรุงและเผยแพร่วัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงการปรับให้เข้ากับ ยุคสมัยเพื่อความสะดวกแก่ผู้สืบต่อหรือผู้สืบทอด

- เข้าร่วมประเพณีเก่าแก่ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาและยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน
- การสืบต่อทางวัฒนธรรมของชาติเฉพาะตน

จากความหมายของการอนุรักษ์ คุณลักษณะด้านวัฒนธรรมของคนไทย และกระบวนการรักษา สืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม ที่ได้มีนักวิชาการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้เสนอไว้ สามารถสังเคราะห์แนวทางในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้ 7 ประเด็นคือ 1) ให้ความสำคัญในคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ยอมรับในคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) มีความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและการจัดการอนุรักษ์ที่ตนสนใจ 4) ภาคภูมิใจคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชาติไทย 5) มีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้วยการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ใหม่ 6) พัฒนาและปรับปรุงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสะดวกในการสืบต่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นมรดกสืบต่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติ และ 7) ปฏิบัติตนในการรักษา แนะนำ เผยแพร่ ถ่ายทอดคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ผ่านการศึกษาและชุมชนอย่างเหมาะสม แนวทางในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยดังกล่าว สามารถแสดงการสังเคราะห์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์แนวทางในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมไทย ของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา	กระบวนการรักษา สืบทอดและ พัฒนาทางวัฒนธรรม	การสังเคราะห์แนวทาง ในการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยของ ผู้วิจัย
- มีความรู้ทางวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการจัดการ	1. มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในการ จัดการ	1. ให้ความสำคัญ ในคุณค่าของมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย
- การสะสมซึ่งสามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง โบราณวัตถุ วรรณกรรม ประเพณี ศิลปะ ศีลธรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเป็นมรดกสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาตินั้น ๆ	2. การสะสมความรู้เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นมรดก สืบทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ	2. ยอมรับในคุณค่าของ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3. มีความรู้เกี่ยวกับมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย และการจัดการอนุรักษ์ที่ ตนสนใจ
- การจัดทำและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ การบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรม สาขาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และประเทศ - การศึกษาค้นคว้าวิจัย คือ การศึกษา เพื่อทำความรู้ใหม่ที่แก่นแท้ของวัฒนธรรมไทย ในอดีตและปัจจุบัน โดยจำแนกออกเป็น ระดับพื้นฐาน ระดับกึ่งวิชาการ และ ระดับวิชาการ	3. การศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อจัดทำและปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศความรู้ใหม่เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม	4. ทัศนคติในคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่ง ของความเป็นชาติไทย 5. มีบทบาทในการ อนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยการศึกษาค้นคว้า
- ปฏิบัติตนเพื่อทำนุบำรุงรักษาและเผยแพร่ วัฒนธรรมไทย - ดำรงรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์และวัฒนธรรมไทย - ดำรงรักษาอัตลักษณ์ต่อวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ - การสืบทอดทางวัฒนธรรมการศึกษา คือการปลูกฝังให้วัฒนธรรมได้รับการสืบทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง จำแนกออกเป็น หลักสูตรการเรียนการสอน ระดับต่าง ๆ และ การจัดกิจกรรมในครอบครัว ชุมชนและสถาบันทางสังคม	4. ปฏิบัติตนในการรักษา แนะนำ เผยแพร่ ถ่ายทอดคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาติไทย ผ่านการศึกษาและ ชุมชนอย่างเหมาะสม	เพื่อจัดทำข้อมูล สารสนเทศความรู้ใหม่ 6. พัฒนาและปรับปรุง การเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสะดวกในการสืบต่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นมรดก สืบทอดให้คนรุ่นหลัง ได้รับรู้ถึง ความเป็นเอกลักษณ์ ของชาติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมไทย ของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา	กระบวนการรักษา สืบทอดและ พัฒนาทางวัฒนธรรม	การสังเคราะห์แนวทาง ในการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยของ ผู้วิจัย
<ul style="list-style-type: none"> - การสืบต่อทางวัฒนธรรมของชนชาติเฉพาะตน - สามารถสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิมสู่คนรุ่นหลังได้ - สามารถชี้แนะและให้ทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมหรือส่งผลกระทบต่อสังคมไทย - รู้จักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีรวมถึงวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจไปสู่ลูกหลาน 		<p>7. ปฏิบัติตนในการรักษาแนะนำ เผยแพร่ ถ่ายทอดคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยผ่านการศึกษาและชุมชนอย่างเหมาะสม</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยกันอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป - การเข้าร่วมประเพณีเก่าแก่ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาและยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน 	<p>5. มีบทบาทในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และถ่ายทอด ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นสู่คนรุ่นหลัง</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงคุณค่า เอกลักษณ์ของความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย โดยรู้จักการผสมผสานความเป็นไทยกับความเป็นสากลโลก - การปรับปรุงและเผยแพร่วัฒนธรรมซึ่งหมายถึงการปรับให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อความสะดวกแก่ผู้สืบต่อหรือผู้สืบทอด 	<p>6. พัฒนาและปรับปรุงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสะดวกในการสืบต่อ</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - มีความรักชาติ - มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย - มีสำนึกในความเป็นคนไทย - รักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย - เห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม - ภูมิใจในผลงานอันดีเด่นของไทย - ชื่นชมในวัฒนธรรมไทย - ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย 		<p>7. ให้ความสำคัญ และภาคภูมิใจคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชาติไทย</p>

2.3 มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพื่อสังเคราะห์ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 ความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

คำว่าศิลปวัฒนธรรม เป็นการสมาคำ 2 คำ คือคำว่า ศิลปะ และคำว่า วัฒนธรรม (Art and Culture) ซึ่งพบว่าเอกสารหรืองานเขียนหลายเล่ม มักให้ความหมายของคำว่า ศิลปวัฒนธรรม เช่นเดียวกับคำว่าวัฒนธรรมเสมอ เนื่องจากการศึกษาวัฒนธรรมหรืออารยธรรม จำเป็นที่ต้องย้อนดูถึงรากและที่มา ซึ่งสิ่งที่เรียกรากหรือเหล็อร่องรอยของรากที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมนั้นคือ งานศิลปะ ดังนั้นศิลปะจึงควบคู่กันมากับวัฒนธรรม (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 8-9) อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้พยายามจำกัดและให้ความหมายของศิลปวัฒนธรรม ในมุมมองที่ต่างไปจากคำว่า วัฒนธรรม ดังนี้

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2540: 101) ให้ความหมายไว้ว่า มรดกศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยคำว่า มร คือ ความตาย ดก คือ ทร์พย์สิน จึงหมายความว่าทຽพย์สินในอดีตที่ตายแล้ว แต่ในทางปฏิบัติมรดกทางศิลปวัฒนธรรมบางอย่างก็ยังมีการใช้สืบทอดอยู่ในสังคม เช่น ภาษาไทย เป็นต้น มรดกทางศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วยสิ่งสร้างสรรค์ของคนในอดีตที่เป็นรูปแบบ (Tangible) เช่น ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง และสิ่งที่เป็นนามธรรม (Intangible) ซึ่งไม่ปรากฏรูปร่าง เช่น ภาษา ศิลธรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ ตลอดจนอาหารการกิน การแต่งกาย ศาสนาและความเชื่อ ฯลฯ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2544: ออนไลน์) ได้แบ่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ หมายถึงวัตถุหรือสถานที่ที่เกิดจากฝีมือ การประดิษฐ์คิดค้น การดัดแปลง การอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์จากมนุษย์ สามารถเห็นและจับต้องได้ สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวอาจใช้ประโยชน์เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วทิ้งร้างไปหรือใช้ประโยชน์มาจนกระทั่งปัจจุบัน มรดกศิลปวัฒนธรรมประเภทนี้มีทั้งชนิดที่เคลื่อนที่ได้ เรียกว่า “โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ” และชนิดที่เคลื่อนที่ไม่ได้เรียกว่า “โบราณสถาน” ส่วนมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียมแบบแผนข้อปฏิบัติในกลุ่ม หรือสังคมซึ่งยอมรับปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ศาสนา

ความรู้ สื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่จะสัมผัสได้ทางประสาทสัมผัสอื่น ๆ เมื่อได้นำเอาสิ่งที่มองไม่เห็นดังกล่าวมาแสดงออกในรูปของการปฏิบัติ ได้แก่ พิธีกรรม ทางศาสนา การพูดหรือการสื่อภาษา การเขียนหรือจารึก การร้อง-เล่นดนตรีเป็นการสื่อทำนองออกมาเป็นเสียง ฯลฯ ซึ่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมเหล่านี้แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวรรณกรรม และศิลปะการแสดง

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กรมศิลปากร (2559: ออนไลน์) ระบุว่า ศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น เห็นคุณค่า เป็นสิ่งก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ เป็นความมั่นคงของชาติ เป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (การดำเนินการทางวิชาการ) เพื่อการเผยแพร่การสืบทอดและนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป เช่น การประกอบอาหาร การถักทอผ้า การคิดประดิษฐ์ลายผ้า วิธีการตัดเย็บ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือน การแพทย์ การผลิตยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหากมีการเผยแพร่เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ แทนที่คนไทยจะเป็นผู้บริโภควัฒนธรรมของชาติอื่นแต่ฝ่ายเดียว

ศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวในการสัมมนาวิชาการ ทางเลือกในการวิจัยศิลปวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมคือตัวองค์ความรู้ ส่วนศิลปะเป็นสิ่งที่สื่อให้คนรู้จักอดีต รู้จักตนเอง สามารถยกระดับจิตใจ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นความงามของวัตถุหรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ และความรู้สึกนึกคิดทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของได้ เนื่องจากมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สร้างขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสถานที่และเวลาใดเวลาหนึ่ง (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542; 28, 36, 39)

สันติ เล็กสุขุม กล่าวในการสัมมนาวิชาการ ทางเลือกในการวิจัยศิลปวัฒนธรรม ว่า ศิลปวัฒนธรรม คือ ศิลปะในวิถีชีวิต หรือกิจกรรมทางศิลปะประเภทต่าง ๆ รวมทั้งหัตถกรรมเครื่องเรือน วรรณกรรม ประเพณีการฉลอง การละเล่น ร้องรำทำเพลง เป็นต้น (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 27)

สรุปได้ว่า มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง วัตถุหรือกิจกรรมของมนุษย์ที่แสดงและเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ สุนทรียะ ความรู้สึกนึกคิดทางสังคมที่สร้างขึ้นในเวลาหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยสามารถระบุงกลุ่มผู้เป็นเจ้าของได้ สามารถแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์

ความเป็นมาของชนชาติไทย ของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติ สมควรแก่การอนุรักษ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ 2) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวรรณกรรม และศิลปะการแสดง

2.3.2 เกณฑ์การเลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

เนื่องด้วยมรดกศิลปวัฒนธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับทั้งตัววัฒนธรรมที่เป็นองค์ความรู้ และงานศิลปะที่เป็นสิ่งซึ่งแสดงหรือถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกต่อการระบุมรดกศิลปวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของ Edward B. Tylor ที่ได้นิยามคำว่าวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกว่า “วัฒนธรรม คือสิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน ซึ่งรวมทั้งความรู้ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่น ๆ (ยศ สันตสมบัติ, 2537: 11) ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของงานศิลปกรรมของ ชลูด นิยมเสมอ (2539: 3-4) ศิลปินแห่งชาติ ที่ได้เสนอว่า ประเภทของงานศิลปะต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการสร้าง

1.1. จิตรศิลป์ (Fine Art) ได้แก่ งานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์สถาปัตยกรรม เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อให้ความรู้สึทางสุนทรียภาพ ให้อารมณ์สะท้อนใจ ปลุกความเห็นแจ้ง ให้ประสบการณ์ใหม่ หรือให้ความประเทืองปัญญาแก่ผู้ดู

1.2. ประยุกต์ศิลป์ (Applied Art) เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ อย่างอื่นนอกเหนือจากความชื่นชมในคุณค่าของศิลปะโดยตรง เช่น ภาพหรือลวดลายที่ใช้ตกแต่งอาคารหรือเครื่องเรือน รูปทรง สีสันทของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่ออกแบบให้เป็นที่พอใจของผู้บริโภค หรือเครื่องใช้ไม้สอยที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือประณีต ศิลปะที่ประยุกต์เข้าไปในสิ่งที่ใช้ประโยชน์เหล่านี้ จะให้ความพอใจอันเกิดจากความประณีต สวยงาม ความกลมกลืนแก่ประสาทสัมผัสควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย

2. แบ่งตามลักษณะของการสื่อ

สื่อในการแสดงออกหรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า สื่อสุนทรียภาพของงานศิลปะแต่ละสาขาย่อมแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของการแสดงออก ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 5 สาขา คือ

2.1 สถาปัตยกรรม (Architecture) เป็นศิลปะที่แสดงออกเป็น 3 มิติ ด้วยการใช้วัสดุ โครงสร้าง และปริมาตรของที่ว่างกับรูปทรง

2.2 ประติมากรรม (Sculpture) เป็นศิลปะที่แสดงออกเป็น 3 มิติ ด้วยการใช้อวัสดุ และปริมาตรของรูปทรง

2.3 จิตรกรรม (Painting) เป็นศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้สี แสงเงาและแผ่นภาพที่แบนราบ เป็นงาน 2 มิติ ซึ่งบางครั้งอาจใช้หลักทัศนียภาพลวงตาให้เกิดเป็นภาพ 3 มิติ

2.4 วรรณกรรม (Literature) เป็นศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้ภาษา

2.5 ดนตรีและนาฏกรรม (Music and Drama) เป็นศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้เสียง (หรือภาษา) และความเคลื่อนไหวของร่างกาย

3. แบ่งตามลักษณะของการรับสัมผัส

ประสาทสัมผัสของมนุษย์ประกอบด้วยประสาททางตา หู จมูก ลิ้นและกาย แต่การรับสัมผัสที่ให้ความพอใจในสุนทรียภาพในระดับสูงมี 2 ทาง คือ ทางตา และทางหู ดังนั้น จึงมีการแบ่งศิลปะตามลักษณะของการรับ

3.1 ทัศนศิลป์ (Visual Art) เป็นศิลปะที่รับสัมผัสด้วยการเห็น ได้แก่สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และภาพพิมพ์

3.2 โสตศิลป์ (Audio Art) เป็นศิลปะที่รับสัมผัสได้ด้วยการฟัง ได้แก่ ดนตรีและวรรณกรรมซึ่งวรรณกรรมในที่นี้รับรู้โดยการฟัง ทั้งดนตรีและวรรณกรรมอาจเกิดขึ้นได้จากจินตนาการเรียกจินตศิลป์ (Imaginative Art) ก็ได้

3.3 โสตทัศนศิลป์ (Audio Visual Art) เป็นศิลปะที่รับสัมผัสด้วยการฟังและการเห็นพร้อมกัน ได้แก่ นาฏกรรม การแสดงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการผสมกันของวรรณกรรมดนตรี และทัศนศิลป์ บางแห่งเรียกศิลปะสาขานี้ว่าศิลปะผสม (Mixed Art)

จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการแบ่งประเภทของงานศิลปะเป็น 3 กลุ่มตามเกณฑ์ข้างต้นแต่หากกล่าวถึงผลงานหรือสิ่งที่แสดงออกในแต่ละกลุ่มนั้นก็คือ ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (painting) ดนตรีและนาฏกรรม (Music and Drama) วรรณกรรม (Literature) นั่นเอง ซึ่งในปัจจุบัน เมื่อเราพูดถึงศิลปะคำเดียวจะหมายถึงเฉพาะศิลปะที่เป็นวิจิตรศิลป์เท่านั้น ส่วนงานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์อย่างอื่นจะเรียกว่าประยุกต์ศิลป์ หรือเรียกจำแนกออกไปตามสาขา ดังนั้นขอบเขตด้านเนื้อหา มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในการวิจัยครั้งนี้จึงพิจารณาตามงานศิลปะทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว

ที่กล่าวมาข้างต้นคือความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมโดยทั่วไป สำหรับความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาและสังเคราะห์ลักษณะของความเป็นไทยจากความหมายและเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถระบุลักษณะของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่ง วีระ อำพันสุข (2526: 60) ได้ให้ความหมายของความเป็นไทยว่าหมายถึงผลรวมขององค์ประกอบ 4 อย่างที่แสดงถึงลักษณะเด่นของไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 35) ที่ได้ให้ความหมายว่า การเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ถือเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่มีความเป็นไทย รวมทั้ง ธัญญรัตน์ ธิชัย (2547: 247) ได้กล่าวไว้ในทางเดียวกันว่า สิ่งที่เด่นชัดที่ทำให้ประเทศไทยคงความเป็นเอกราชและความเป็นไทยมาได้ตลอดนั้นคือ สถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ซึ่งรวมกันเป็นเอกลักษณ์ของชาตินั่นเอง

สรุปได้ว่า มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง วัตถุหรือกิจกรรมของมนุษย์ที่แสดงและเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ สุนทรียะ ความรู้สึกนึกคิดทางสังคมที่สร้างขึ้นในเวลาหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยสามารถระบุกลุ่มผู้เป็นเจ้าของได้ สามารถแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย ยึดโยงกับความเป็นไทยอันได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติสมควรแก่การอนุรักษ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) มรดกศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) และ 2) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ดนตรีและนาฏกรรม (Music and Drama) วรรณกรรม (Literature)

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ดังนั้นเนื้อหาที่ใช้จึงเลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เป็นงานศิลปกรรมและเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งหากพิจารณาจากเกณฑ์การเลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ได้สังเคราะห์ดังข้างต้นนั้น มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่จะเลือกมาเป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จึงพิจารณาเลือกสถานที่ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมประเภท ประติมากรรม

(Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ในมิติของประวัติศาสตร์ และแนวคิดในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เป็นวัตถุ และสามารถเข้าถึง แหล่งเรียนรู้ได้ง่าย

3. ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

การศึกษา ทบทวนเอกสารรวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก แนวคิดวิธีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นการนำแนวคิดการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมมาสังเคราะห์กับ วิธีการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมไทย และช่วงวัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากนั้นจึงนำมาจัดระดับร่วมกับระดับจิตสำนึกตามแนวคิด ของ Krathwohl, Bloom & Masia, (1964) and Krathwohl & Anderson (2000) ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในงานวิจัยนี้ จึงหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความรู้สึกตระหนักในการรับผิดชอบ ให้มีความสำคัญ เห็นความจำเป็นและการแสดงความสนใจ ที่จะมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากการรับรู้ เข้าใจปัญหา หรือสถานการณ์ สามารถวัดได้จากพฤติกรรมที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีแนวคิดในการสังเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการสังเคราะห์ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับจิตพิสัย	แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
<p>1. การรับรู้ (Receiving)</p> <p>1.1) การรู้จักสิ่งเร้า (Awareness) เป็นขั้นที่บุคคลรับรู้สิ่งเร้าสิ่งต่าง ๆ ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 และยอมให้สิ่งนั้นอยู่ในความสนใจของตนเอง</p> <p>1.2) การยินดีรับรู้ (Willing to Receive) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้านั้นกับสิ่งเร้าอื่น ๆ และมีความพึงพอใจในสิ่งเร้านั้น โดยเฉพาะ</p> <p>1.3) การควบคุมหรือคัดเลือกสิ่งเร้า (Controlled of Selected Attention) เป็นขั้นตอนการคัดสรรสิ่งเร้าที่พึงพอใจด้วยตนเองหรือค้นหาด้วยตนเอง</p>	<p>1.ให้ความสำคัญในคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>2. ยอมรับในคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>3. มีความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและการจัดการอนุรักษ์ที่ตนสนใจ</p>	<p>ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>

ระดับจิตพิสัย	แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
<p>2.การตอบสนอง (Responding)</p> <p>2.1 การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in Responding) เป็นขั้นที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะเชื่อฟัง ยินยอม และไม่ขัดขืน</p> <p>2.2 การเต็มใจตอบสนอง (Willing to Response) เป็นการตอบสนองด้วยความเต็มใจ</p> <p>2.3 การพึงพอใจตอบสนอง (Satisfaction in Response) เป็นขั้นที่ต่อเนื่องจากขั้นยินยอม และเต็มใจตอบสนอง โดยการแสดงออกถึงอารมณ์ชื่นชอบ</p>	<p>4. ภาคภูมิใจคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชาติไทย</p>	<p>ด้านการแสดง ความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>
<p>3. การสร้างค่านิยม (Valuing)</p> <p>3.1 การยอมรับในค่านิยม (Acceptance of Value) เป็นขั้นที่บุคคลเห็นคุณค่าและความสำคัญ จึงยอมรับค่านิยมนั้นมาปฏิบัติ</p> <p>3.2 การชื่นชอบค่านิยม (Preference for a Value) เป็นขั้นที่บุคคลยอมรับค่านิยมนั้นแล้ว จะเกิดความพึงพอใจหรือสุขใจที่ได้ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น</p> <p>3.3 การสร้างค่านิยม (Commitment or Conviction) เป็นขั้นที่บุคคลนำยึดถือค่านิยมนั้นและนำมาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดการยอมรับกลายมาเป็นค่านิยมของตนเอง รวมถึงพยายามชักชวนคนอื่นให้ปฏิบัติตามด้วย</p>	<p>5. มีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยการศึกษา ค้นคว้าเพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ใหม่</p>	<p>ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>
<p>4. การจัดระบบค่านิยม (Organization)</p> <p>4.1 การสร้างมโนทัศน์ของค่านิยม (Conceptualization of a Value) เป็นขั้นที่บุคคลสร้างแก่นแท้ความสำคัญและประเมินค่านิยมนั้น ๆ ว่าค่านิยมใดมีความสำคัญและ ไม่มีความสำคัญ ค่านิยมใดปฏิบัติได้และปฏิบัติไม่ได้</p> <p>4.2 การจัดระบบค่านิยม (Organization of a Value System) เป็นขั้นที่บุคคลนำค่านิยมที่แตกต่างกันมาจัดระบบระเบียบให้สอดคล้องกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะออกมา ในรูปของปรัชญาหรืออุดมการณ์ของชีวิต</p>	<p>6. พัฒนาและปรับปรุงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสะดวกในการสืบต่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นมรดกสืบต่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติ</p>	<p>ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

Hirschbuh and Bishop (2002: 89) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในระบบ การศึกษาทางไกลเพื่อค้นหากระบวนการในการปิดช่องว่างระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยี และอัตราการเรียนรู้ ที่ใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้ เนื่องจาก ช่องว่างดังกล่าวเป็นสาเหตุของการวิตกกังวลในตัวผู้เรียน พบว่าช่องว่างที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลมาจาก ปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ 1) เป็นเรื่องยากในการจะเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติของผู้เรียนและผู้สอน 2) ผู้เรียนและผู้สอนไม่มีทักษะและความสามารถในการใช้งาน ผู้วิจัยใช้ระบบการจัดการความรู้ที่ง่าย ต่อการใช้งาน มีการทดสอบและรายงานผลผ่าน Web-based ทำให้ช่องว่างที่เกิดขึ้นลดลง

Ponzi (2003: ออนไลน์) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการ ความรู้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991-2001 ได้ทำการศึกษาในบริบทของอุตสาหกรรมจากเอกสารปัจจุบัน และในระบบบรรณสารที่เกี่ยวข้องกับ KM (Knowledge Management) ทั้งหมดผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงเทคนิคที่ใช้ในการทำวิจัยเกี่ยวกับ KM 7 ประการ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่าย วิธีชีวิต ปรากฏการณ์ขององค์กร การวิเคราะห์ ภาวะเปรียบเทียบ ความใจกว้าง อิทธิพลของผู้จัดการ และอิทธิพล ของระเบียบวินัย เทคนิคการวิจัยที่ได้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการค้นหาข้อสรุปด้วยวลี หรือคำในการสืบค้น ส่วนพัฒนาการของการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก (ค.ศ. 1991-1995) สะท้อนให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการศึกษาโดยในช่วงปลายระยะแรก คือ ค.ศ. 1995 ปรากฏผลงานที่สำคัญของนักวิชาการด้านการจัดการความรู้ขึ้น เช่น The Foundation of KM ของ Takeuchi และ Nonaka และ The Knowledge-Creating Company ของมหาวิทยาลัย Oxford เป็นต้น ในระยะที่สอง (ค.ศ. 1996-1999) ถือเป็นระยะที่ การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีความสำคัญต่อองค์กรมากขึ้น และ เริ่มหดตัวลงในระยะที่สาม (ค.ศ. 2000-2001) แต่กลับมีการขยายตัวมากขึ้นในส่วนของจัดการ ความรู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ที่กล่าวมา ข้างต้นจะเป็นการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในหน่วยงาน ใช้กระบวนการจัดการ ความรู้ในการจัดการศึกษาทางไกล และศึกษาพัฒนาการของการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ จึงมีความสำคัญต่อการทำงานของคนในองค์กร เพื่อเป็นการลดภาระการทำงาน ให้คนในองค์กร ได้แลกเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานให้องค์กรกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

อมรทิพย์ เจริญผล (2550: 153) ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายการวิจัย 3 ประการคือ 1) เพื่อทราบการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา 2) เพื่อทราบองค์ประกอบในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา และ 3) เพื่อทราบองค์ประกอบในการจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับปานกลาง การจัดการความรู้ด้านการตรวจสอบความรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวิเคราะห์การไหลของความรู้ 2) การกำหนดความรู้ที่ต้องการ และการจัดทำรายการความรู้ และ 3) การทำแผนที่ความรู้ และพบว่าสถานศึกษามีการดำเนินการตามตัวแปรของทั้ง 3 องค์ประกอบในระดับมาก ด้านกระบวนการจัดการความรู้มีองค์ประกอบที่เหมาะสม จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1) สร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) การพัฒนาความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง 3) การตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ 4) การสร้างเครือข่ายความรู้ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ และ 6) การสร้างความเข้าใจ และพบว่าสถานศึกษามีการดำเนินการตามตัวแปรของทั้ง 6 องค์ประกอบในระดับมาก องค์ประกอบการจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาทุกแห่งมีการดำเนินการตรวจสอบความรู้ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์การไหลของความรู้ 2) การกำหนดความรู้ที่ต้องการ และการจัดทำรายการความรู้ และ 3) การทำแผนที่ความรู้ และกระบวนการจัดการความรู้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางาน 2) การพัฒนาความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง 3) การตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ 4) การสร้างเครือข่ายความรู้ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ และ 6) การสร้างความเข้าใจ เช่นเดียวกับองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบในการจัดการความรู้ด้านสถานศึกษาใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากหนึ่งประเภท คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกระบวนการจัดการความรู้ในระดับปานกลาง

ทัศนีย์ ทองไชย (2556: 181-182) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้แบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3) เพื่อถอดบทเรียนการจัดการความรู้ หลังการใช้แบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าแบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน และมีการเก็บความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียนเปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดเจนด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ เรียกรูปแบบการเรียนการสอนว่า PHOSAI Model

มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้พบว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการในการจัดทำสารสนเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ชัดเจน เป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดการองค์กรและการถ่ายทอดความรู้ให้สะดวกในการสืบค้นและใช้ประโยชน์ รวมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนได้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาจิตสำนึก

อำนาจ ประสิทธิพร (2540: 72) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิด จังหวัดสงขลา พบว่า 1) จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิด จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับกลาง 2) ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสถานภาพการเป็นสมาชิก ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การได้รับข่าวสาร และอาชีพ โดยตัวแปรที่เป็นตัวพยากรณ์ของการมีจิตสำนึกที่ดีที่สุดคือด้านการศึกษา 3) ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระดับการศึกษา และอาชีพ สถานภาพ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ด้านการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและได้รับข้อมูลข่าวสาร

ลัดดา ศิลาอ่อนและคณะ (2543: 80) ศึกษาเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การสร้างความยั่งยืนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะต้องพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนให้มีความรู้สึกเห็นคุณค่าให้ความสนใจและรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโดยมีกระบวนการดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นความสำนึก เป็นการนำเสนอปัญหาาร่วมกันด้วยการใช้กิจกรรม สื่อเพื่อกระตุ้นแสดงความคิดเห็น โดนอาศัยหลักการวางเงื่อนไข การแยกแยะปัญหา การโยงความรู้ใหม่เข้าสู่ความรู้เดิม 2) ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจ แบ่งกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและแหล่งข้อมูลให้นักเรียนสรุปความคิดรวบยอดจากความรู้ด้วยการใช้แผนผัง แผนภูมิ

เพื่อจะนำไปใช้ร่วมกับทักษะ 3) ชั้นค้นหาทักษะ นักเรียนใช้ทักษะทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทักษะการสังเกต การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การจดบันทึกข้อมูล กระบวนการแก้ปัญหาพร้อมกับความรู้ที่สรุปเพื่อใช้ในชั้นวิเคราะห์และตัดสินใจต่อไป 4) ชั้นวิเคราะห์และตัดสินใจ ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์วิจารณ์ เปรียบเทียบความแตกต่าง จากข้อมูลที่ได้เพื่อไปสู่การสรุปข้อมูล 5) ชั้นลงมือปฏิบัตินักเรียนนำความรู้ที่ได้จากขั้นตอนทั้ง 4 ชั้น เพื่อไปสู่การลงมือปฏิบัติด้วยกิจกรรม ได้แก่ การใช้โครงงาน การสำรวจชุมชน การศึกษานอกสถานที่ การสัมภาษณ์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูวดล เกตุมงคล (2544: 101) ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถทางการพูด จิตสำนึกและความสามารถทางการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้บทเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นเนื้อหาวิชา พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างความพร้อมและเกิดความตระหนัก โดยวิกฤติการณ์ทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่คนในสังคมเป็นสิ่งกระตุ้นเร้าทางจิตอารมณ์ (Affective Arousal) เพื่อให้เกิดความกังวลที่ผูกพันกับสิ่งแวดล้อม 2) ป้อนข้อมูลและสร้างการรวมตัวของความคิดแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งกระตุ้นความคิด (Cognitive Arousal) เพื่อให้เกิดการซึมซับและการรวมตัวของความคิดในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม 3) ฝึกการวางแผน และนำไปปฏิบัติโดยให้แนวทางริเริ่มแก้ปัญหาและวางแผนโครงงาน 4) ประเมินผลการปฏิบัติ และให้เสริมแรง โดยจัดให้มีประเมินด้วยตนเองขณะดำเนินงาน ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุง และประเมินผลสุดท้ายเพื่อความภาคภูมิใจในขั้นตอนที่เป็นการนำผลประเมินเป็นข้อมูลกลับเสริมแรง (Feedback Arousal and Reinforcement) เพื่อให้เกิดการคงตัวแห่งพัฒนาการของจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมอันสู่การนำสู่การมีพฤติกรรมการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมที่สม่ำเสมอ

สุวิมล ทองกร (2548: 176) ศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการปลูกสำนึก ด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทสังคมเมืองของผู้นำชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนเมืองรังสิต เทศบาลเมืองรังสิต จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษากระบวนการปลูกจิตสำนึกของชุมชนเมืองรังสิตและบริบทที่ทำให้เกิดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองรังสิต โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมและการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้นำชุมชนเมืองรังสิต พื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนเมืองรังสิต เทศบาลเมืองรังสิต จังหวัดปทุมธานี พบว่า บริบทของความเป็นชุมชนตลาดพาณิชย์ ชุมชนแออัด และชุมชนบ้านจัดสรรมีผลต่อจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการศึกษาก่อน (Pre-test) การให้ข้อมูลที่เป็นสถานการณ์จำลอง (Scennario) แก่ชุมชนและมีการศึกษาหลัง (Post-test) การให้ข้อมูล ผู้ศึกษาพบว่ามึระดับจิตสำนึกที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น บริบทที่มีผลต่อระดับจิตสำนึก คือ ชุมชนเมืองรังสิตได้เรียนรู้แบบเชื่อมโยง กล่าวคือ ชุมชนเมืองรังสิตมีการเรียนรู้จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน เรียนรู้จาก

ประสบการณ์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้าใจ เกิดความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและต้องการร่วมแก้ไขปัญหา

รานี วิสูตรธนาวิทย์ (2548: 104) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียน : ศึกษากรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียน และมีอะไรเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ การเลือกสนามการวิจัยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง คือ โรงเรียนเชิงเขาอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตและผู้วิจัยสะดวกในการเก็บข้อมูล สำหรับเงื่อนไขที่มีผลต่อกระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะนั้น พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ประสบการณ์ในอดีตและชีวิตประจำวันนั้นคือความต่อเนื่องของการสร้างสมค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการจัดการขยะตั้งแต่เล็กจนโตจนเกิดผลึกของจิตสำนึกในการจัดการขยะโดยอัตโนมัติในชีวิตประจำวัน 2) ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือข้อตกลงนั้น หมายถึง ครูและบุคลากรทุกคนตลอดจนบุคลากรในครอบครัวอย่างต่อเนื่องนักเรียนทุกครั้งที่พบเห็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ 3) มาตรการในการจัดการขยะ ผู้บริหารจะต้องมีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ชัดเจน จริงจัง และ 4) ระยะเวลาโรงเรียนจะต้องกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการปรับพฤติกรรมของนักเรียนที่แน่นอน และประเมินผลความสำเร็จของพฤติกรรมจากปริมาณขยะที่จะต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด

อรวรรณ บุญส่ง (2551: 124) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง ที่มีต่อการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และด้านการเข้าร่วมและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ด้านสูงขึ้นทุกสัปดาห์ 2) หลังการใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ด้าน สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนิสาสังข์เจริญ (2553: 147) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กระบวนการและศึกษาผลการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี กรณีศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และประเด็นการสัมภาษณ์ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับดีมาก วิเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและพรรณนา พบว่า 1) กระบวนการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 5 ขั้นตอน 1.1) ช้้นนำเสนอปัญหา 1.2) ช้้นวางแผน 1.3) ช้้นปฏิบัติการ 1.4) ช้้นประเมินผล และ 1.5) ช้้นติดตามผล 2) ผลการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนพบว่า ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนของตน

ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์ (2553: 83) ที่ได้วิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรายวิชา สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจริง ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีราพร ทองปัญญา (2558: 484, 494) ได้ทำการวิจัยเรื่องจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน : กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง เพื่อศึกษา ระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน และบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เยาวชนจำนวนทั้งสิ้น 21 คน มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับการเห็นคุณค่าเป็นสองในสาม คือร้อยละ 66.7 โดยมีเยาวชนเพียง 1 คน ที่มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในระดับการจัดระบบ คิดเป็นร้อยละ 4.8 และเมื่อพิจารณาจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนแยกตามรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม จะพบว่า จิตสำนึกของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า โดยเยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสังคม

Savita Srivastava (2015: 336) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยเพศชาย และเพศหญิง 2) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยเพศชาย และเพศหญิง ด้านสัญลักษณ์ของชาติ 3) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยเพศชาย และเพศหญิง ด้านวรรณกรรม 4) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยเพศชาย และเพศหญิง ด้านประวัติศาสตร์ และศาสนา 5) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเพชฌัญ ด้านศิลปะการแสดง 6) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความตระหนัก
ในมรดกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเพชฌัญ ด้านทัศนศิลป์
ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรม และ
อาจารย์เพชฌัญมีความตระหนักในมรดกทางวัฒนธรรมสูงกว่าอาจารย์เกษตรศาสตร์ทุกด้าน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกพบว่า ในทางวิชาการการศึกษานั้น
จิตสำนึกอนุรักษ์สามารถพัฒนาและวัดได้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะต้องเริ่มต้น
จากการปฏิสัมพันธ์กับปัญหา ปรัชญาการณ สถานการณ์จริง หรือ ชุมชน มีการปฏิบัติตนที่แสดงถึง
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยใช้แนวคิดด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom & Masia (1964)
and Krathwohl & Anderson (2000) เป็นพื้นฐานในการแบ่งระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์
ทั้งนี้สามารถวัดและสังเกตการณ์จิตสำนึกอนุรักษ์ ได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ระดับการพัฒนาจิตสำนึก
อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก
อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัย
ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา
(Research and Development) (องอาจ นัยพัฒน์, 2554) ร่วมกับแนวคิดแบบจำลองการออกแบบ
การสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) (Kruse, 2012) ดำเนินการทดลองด้วย
แบบแผนการวิจัยแบบ The One- The One-Group Pretest-Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบ
ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา และประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการวิจัยแบบอนุกรมเวลาสมมูล
Equivalent Time Series (John & James, 2006) เพื่อศึกษาพัฒนาการของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการ
จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) ประเมิน
ประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้
3.1) ศึกษาพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลัง
เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้อก่อนและหลัง
เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 4) อบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
ซึ่งมีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

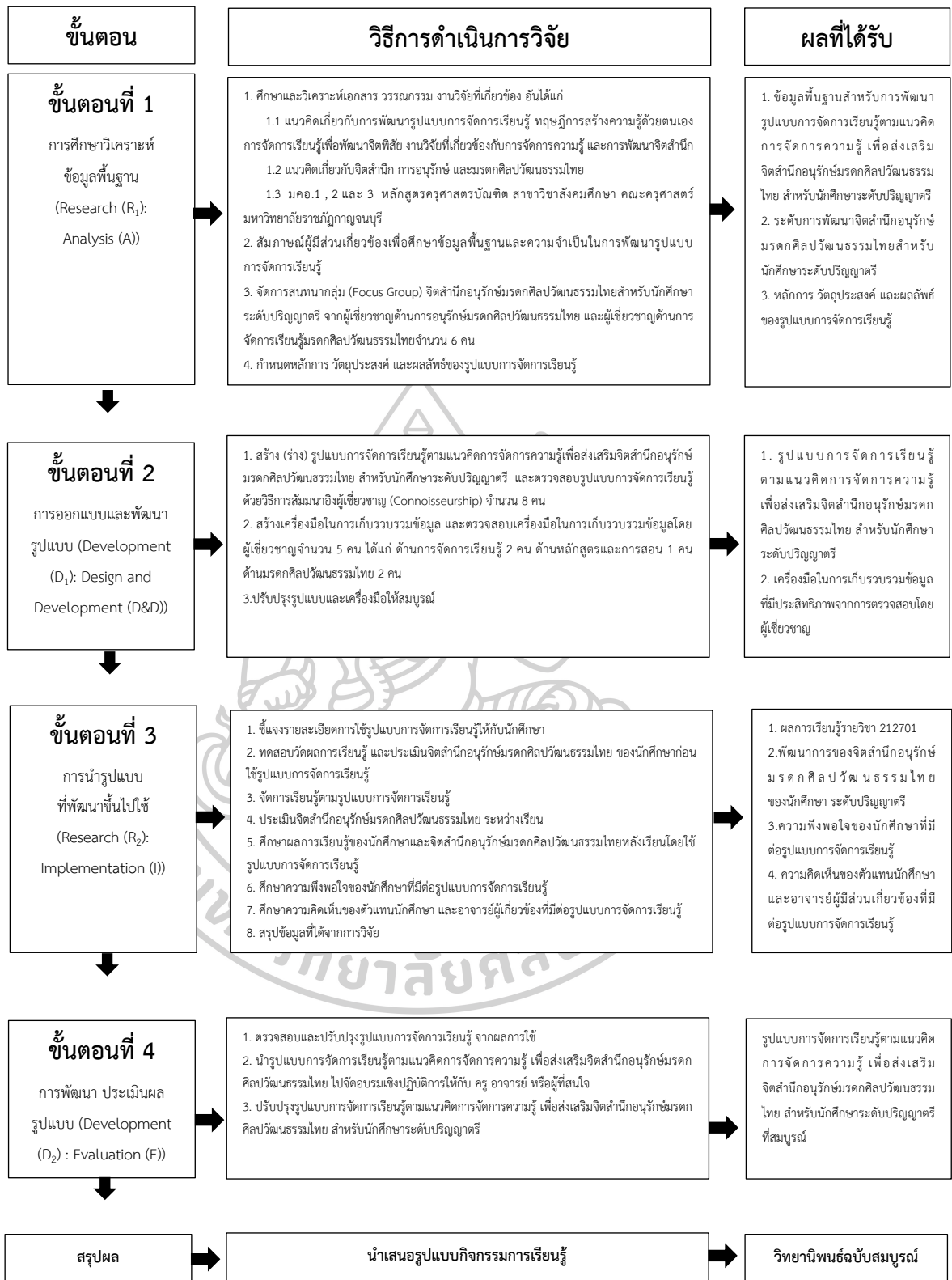
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R₁): Analysis (A)) เป็น
การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการความรู้ และจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม
ไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Development (D₁): Design and Development (D&D)) เป็นการพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R₂): Implementation (I)) เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ (Development (D₂): Evaluation (E)) เป็นการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงเป็นกรอบการดำเนินการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R₁): Analysis (A))

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาขอบเขตและเป้าหมายของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.1. วิธีดำเนินการ มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1.1. การศึกษาเอกสาร

1.1.1.1. ศึกษาข้อมูลเชิงนโยบายการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

1.1.1.2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมไทย ของเยาวชนและคนไทยในระดับอุดมศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงวัฒนธรรม

1.1.1.3. ศึกษากระบวนการบริหารและการจัดการวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ของเยาวชนในระดับอุดมศึกษา และการจัดการความรู้

1.1.1.4. ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ และขอบเขตในการศึกษาวิจัย

1.1.1.5. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1.1.6. ศึกษาแนวคิด และหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้

1.1.2 การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะครุศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและความจำเป็นในการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.1.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อรับรองจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.1.4 กำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ จากข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบาย และเป้าหมาย

1.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 2 คน

1.2.2 อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 5 คน

1.2.3 อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน

1.2.3 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

1.2.3.1 ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 1 คน

1.2.3.2 อาจารย์และคณะกรรมการประจำหลักสูตร จำนวน 2 คน

1.2.3.3 ผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม จำนวน 1 คน

1.2.3.4 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน 1 คน

1.2.3.5 ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศึกษา จำนวน 1 คน

1.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.3.2 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.3.3 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1.4.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอนดังนี้

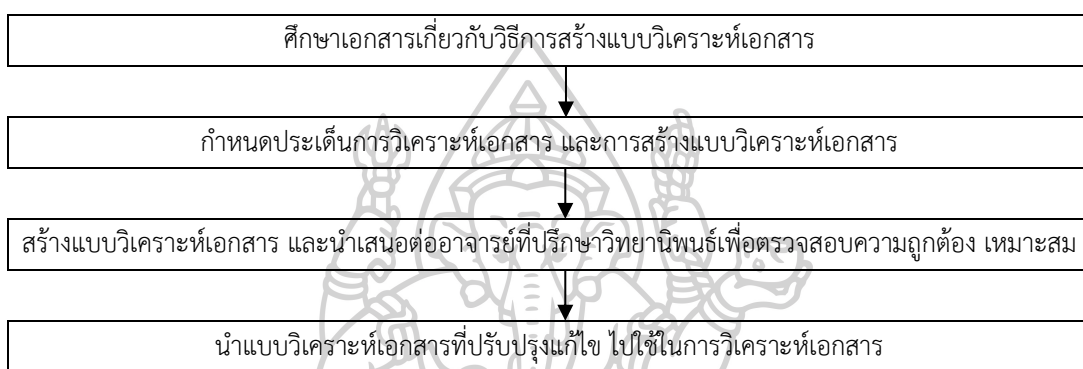
1.4.1.1 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.4.1.2 กำหนดประเด็นการวิเคราะห์เอกสาร

1.4.1.3 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แล้วนำแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.4.1.4 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ปรับปรุงแก้ไข ไปใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีต่อไป สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.4.2 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอนดังนี้

1.4.2.1 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่มีลักษณะเป็นแบบบันทึกเชิงพรรณนาความ

1.4.2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อนำมากำหนดขอบเขตในการตั้งประเด็นการสัมภาษณ์

1.4.2.3 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ท่านคิดว่าจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีความสำคัญต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา หรือไม่ เพราะเหตุใด

ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่าจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาควรเป็นอย่างไร

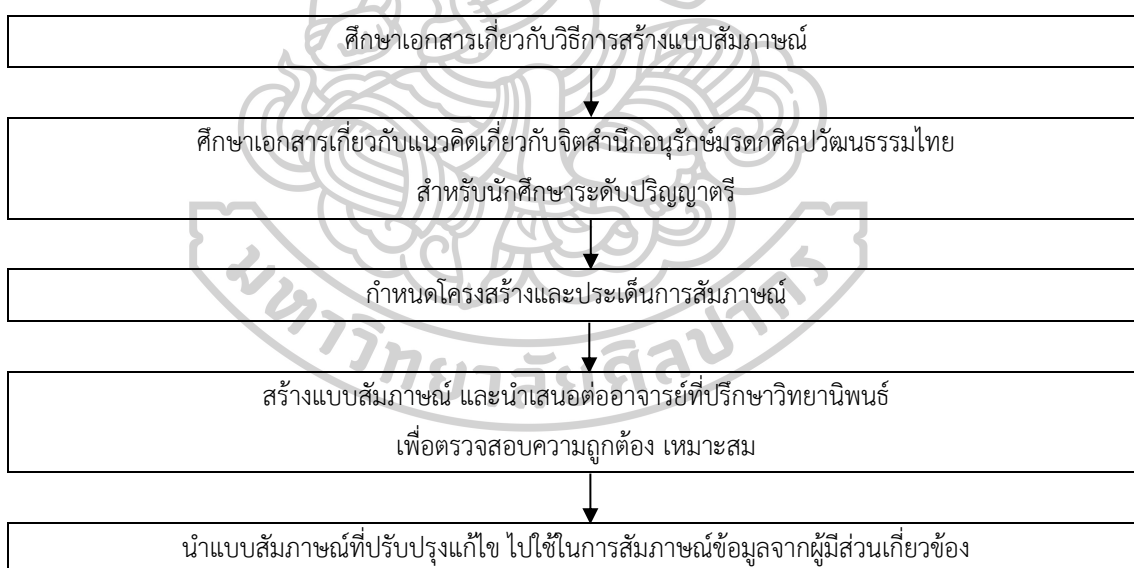
ประเด็นที่ 3 ในปัจจุบัน นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด เนื่องจากเหตุผลใด

ประเด็นที่ 4 ท่านคิดว่าการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ควรมีลักษณะอย่างไร

ประเด็นที่ 5 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1.4.2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.4.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ ข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.4.3 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.4.3.1 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม และการตั้งประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

1.4.3.2 กำหนดระดับการพัฒนาและพฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.4.3.3 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อรับรองตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมบ่งชี้ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละด้าน ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การกำหนดประเด็นในการวัดจิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของ Krathwohl (Krathwohl, Bloom & Masia, 1964; Krathwohl & Anderson, 2000) ร่วมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา (2547) และหลักการอนุรักษณ์ของกรมศิลปากร (2540) ประกอบด้วย

1. ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรม

ไทย ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรจากการจัดระดับดังกล่าวมีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่อย่างไร

ประเด็นที่ 2 พฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละประเด็นต่อไป นี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

1. ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 1.1 มีความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 1.2 มีความสนใจในประวัติของแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 1.3 มีความสนใจในแนวคิดหรือคติในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 1.4 มีความสนใจในรายละเอียดหรือส่วนประกอบที่ปรากฏ

ในแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

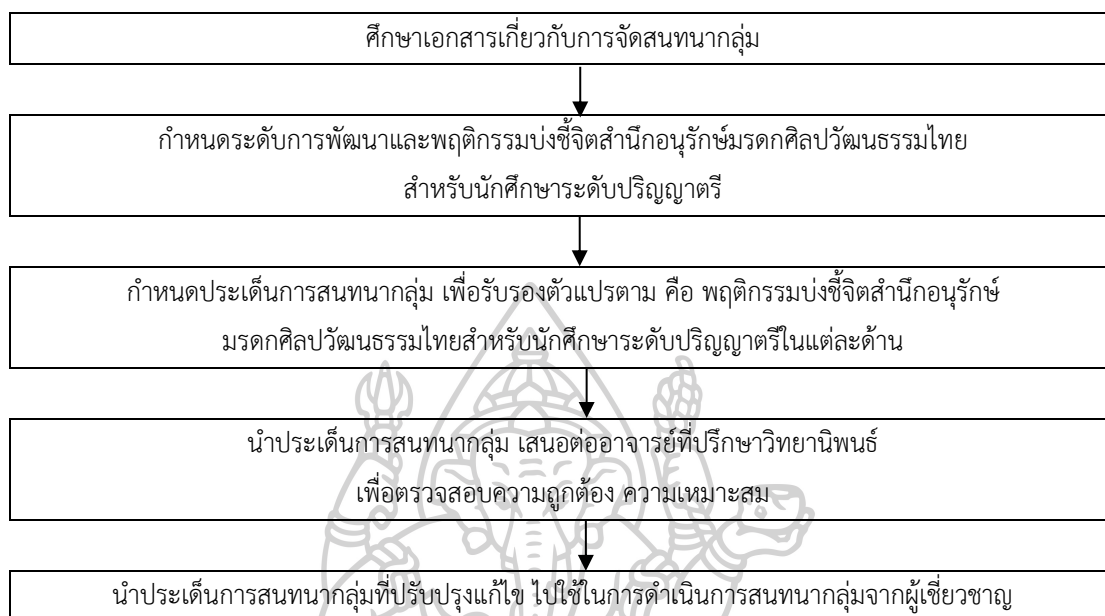
- 1.5 มีความสนใจในวิธีการ หรือ ขั้นตอนสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

- 2.1 แสดงความรู้สึกถึงความประทับใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

- 2.2 อธิบายถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในแง่มุมต่าง ๆ
- 2.3 อธิบายถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 2.4 มีความประสงค์จะรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่
- 2.5 เข้าใจในเหตุผลที่ควรดูแลรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 3.1 ต้องการให้คนไทยมีความรู้และให้ความสำคัญต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 3.2 ระบุแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเอง
สามารถปฏิบัติได้
- 3.3 อธิบายกระบวนการหรือขั้นตอนการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 3.4 ปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
และมีผลงานปรากฏ
- 3.5 เผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.1 มีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.2 มีส่วนร่วมในการออกแบบการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.3 มีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเชิงอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.4 มีส่วนร่วมในการติดตามผลของการดำเนินกิจกรรมเชิง
อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.5 ถ่ายทอดหรือนำเสนอ ผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมเชิงอนุรักษ์
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรจากการจัดระดับดังกล่าว มีความเหมาะสม
กับผู้เรียนหรือไม่อย่างไร
- ประเด็นที่ 3 การประเมินผลหรือติดตามพัฒนาการของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรเป็นไปในลักษณะใด
- ประเด็นที่ 4 สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข
- ประเด็นที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ
- 1.4.3.4 นำประเด็นการสนทนากลุ่ม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์

1.4.3.5 นำประเด็นการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไข ไปใช้ในการดำเนินการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 4 การดำเนินการขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐาน

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษา	1. การวิเคราะห์เอกสาร 2. การสัมภาษณ์ 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	1. ผู้บริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 2. อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย	1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
ระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษา ขอบเขตและ เป้าหมายของการ พัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนรู้ โดย การศึกษาข้อมูล พื้นฐานเกี่ยวกับ จิตสำนึกอนุรักษ์ มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี		ราชภัฏ กาญจนบุรี 3. อาจารย์ผู้สอน ในรายวิชา ที่เกี่ยวข้อง 4. ผู้อำนวยการ สำนัก ศิลปวัฒนธรรม 5. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการอนุรักษ์ มรดก ศิลปวัฒนธรรม ไทย 6. ผู้เชี่ยวชาญ ทางสังคมศึกษา	ศิลปวัฒนธรรม ไทย สำหรับ นักศึกษาระดับ ปริญญาตรี 2. แบบสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการ ส่งเสริมจิตสำนึก อนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรม ไทยสำหรับ นักศึกษาระดับ ปริญญาตรี 3. ประเด็นการ สนทนากลุ่ม (Focus Group)		จิตสำนึก อนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรม ไทย สำหรับ นักศึกษาระดับ ปริญญาตรี 2. จิตสำนึก อนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรม ไทยสำหรับ นักศึกษาระดับ ปริญญาตรี 3. หลักการ วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์ที่ พึงประสงค์ ของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Development (D₁): Design and Development (D&D))

วัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวิธีการดำเนินการดังนี้

2.1 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

2.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จำนวน 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน 2 คน

2.3.2 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน 2 คน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.4.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.4.2 แผนการจัดการเรียนรู้

2.4.3 แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.4.4 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

2.4.5 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

2.5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

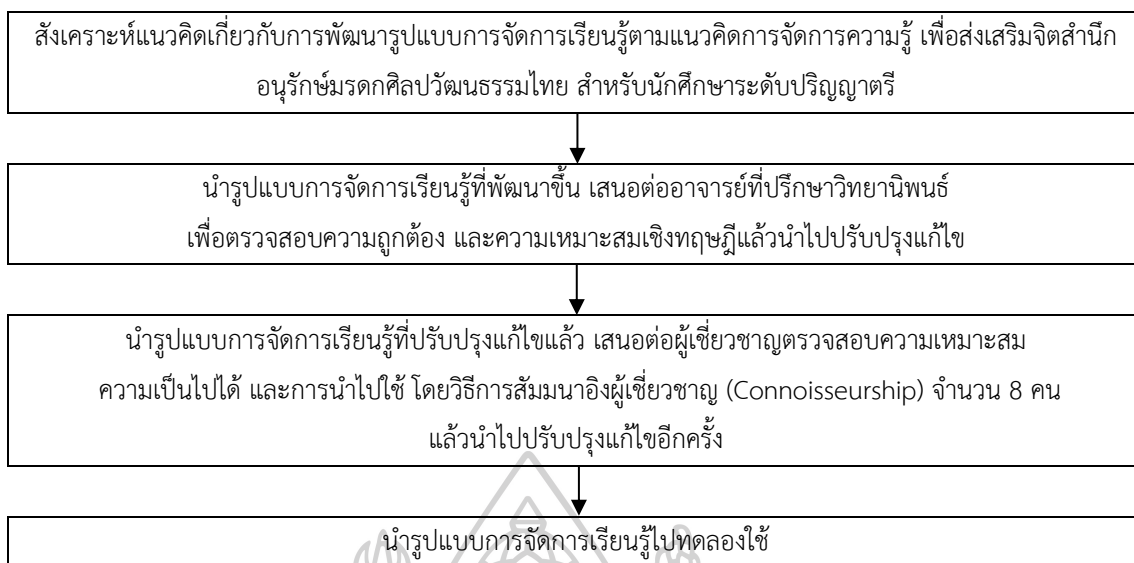
2.5.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

2.5.1.1 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวิธีการดำเนินการ โดยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษารวบรวมในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์และนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ องค์ประกอบเชิงหลักการ องค์ประกอบเชิงวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

2.5.1.2 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมเชิงทฤษฎี แล้วปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

2.5.1.3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่แก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการ สัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 8 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ในการนำไปใช้จัดการเรียนรู้ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง เนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่าง 0.75-1.00 แสดงว่ารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้จริง จากนั้นปรับปรุง รายละเอียดตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ ปรับและเพิ่มคำระบบสังคม ระบบสนับสนุน และ หลักการตอบสนองให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ก่อนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ จริง

2.5.1.4 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง สรุปขั้นตอน การสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.2 แผนการจัดการเรียนรู้ มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

2.5.2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และรายละเอียดของรายวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

2.4.2.2 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน มีระยะเวลาดำเนินการสอนทั้งสิ้น 10 ครั้งโดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ศึกษาความหมาย ความสำคัญ หลักฐานที่ใช้ในการศึกษา ประโยชน์ของการศึกษาโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 2-3 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 6 ชั่วโมง และการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม 1 วัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย ศึกษาการกำหนดช่วงเวลา สมัย และอายุของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และมรดกศิลปวัฒนธรรมของไทย ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 4-6 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 9 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ศึกษาแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยา

และรัตนโกสินทร์ ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 8-10 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 9 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ศึกษาความหมายของการอนุรักษ์ แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม กฎหมายและข้อควรรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและศิลปวัตถุ ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 12-14 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 6 ชั่วโมง และการกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1 วัน

แผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนได้กำหนดระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

แผนการจัดการเรียนรู้	ระยะเวลา (ชั่วโมง)	กระบวนการจัดการเรียนรู้	ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น	6	ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส.ใส่ใจ)	ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย	9	ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม)	ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี	9	ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์)	ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น	6	ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน)	ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ทั้งนี้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4 ขั้นตอนหลัก (รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส) คือ

ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ)

ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม)

ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์)

ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน)

แผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนจะมีการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

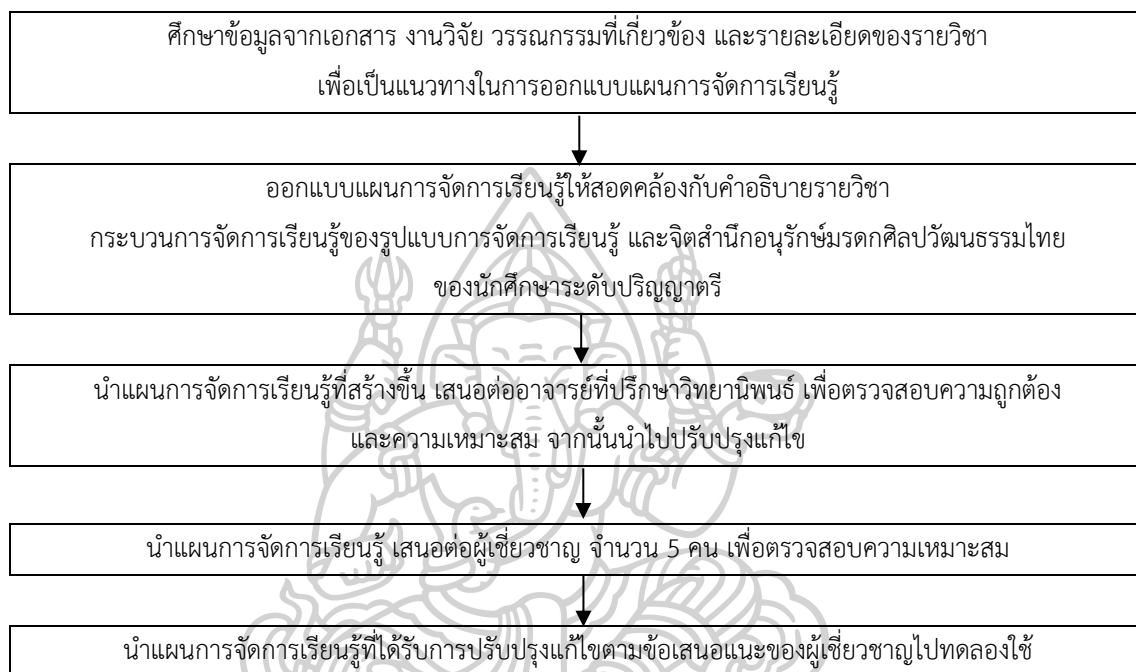
- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 กระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2.4.2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.4.2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยการปรับการใช้คำในสาระสำคัญ

ระบุชื่อเอกสารและใบกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้และระบุชื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน ก่อนนำไปทดลองใช้

2.4.2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.5.3 แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.3.1 แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

2.5.3.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด วิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.3.1.2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.3.1.3 กำหนดประเด็นสำหรับการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยใช้ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.5.3.1.4 สร้างแบบสอบถาม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 1 ฉบับ 4 ด้าน โดยให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความสนใจใฝ่รู้ในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับ	5	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเลย

ด้านที่ 2 ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับ	5	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเลย

ด้านที่ 3 ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับ	5	หมายถึง	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ

และได้รับการชื่นชม

ระดับ	4	หมายถึง	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ
ระดับ	3	หมายถึง	เคยปฏิบัติบ้างด้วยความเต็มใจ
ระดับ	2	หมายถึง	เคยปฏิบัติบ้าง เพราะถูกบังคับ
ระดับ	1	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติเลย

ด้านที่ 4 ด้านการรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับ	5	หมายถึง	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ

และได้รับการชื่นชม

ระดับ	4	หมายถึง	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ
ระดับ	3	หมายถึง	เคยปฏิบัติบ้างด้วยความเต็มใจ
ระดับ	2	หมายถึง	เคยปฏิบัติบ้าง เพราะถูกบังคับ

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

ในการแปลความหมายของแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ของ Best (1986: 182) โดยการให้ค่าเฉลี่ยตามระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีจิตสำนึกในด้านนั้นระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีจิตสำนึกในด้านนั้นระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีจิตสำนึกในด้านนั้นระดับปานกลาง

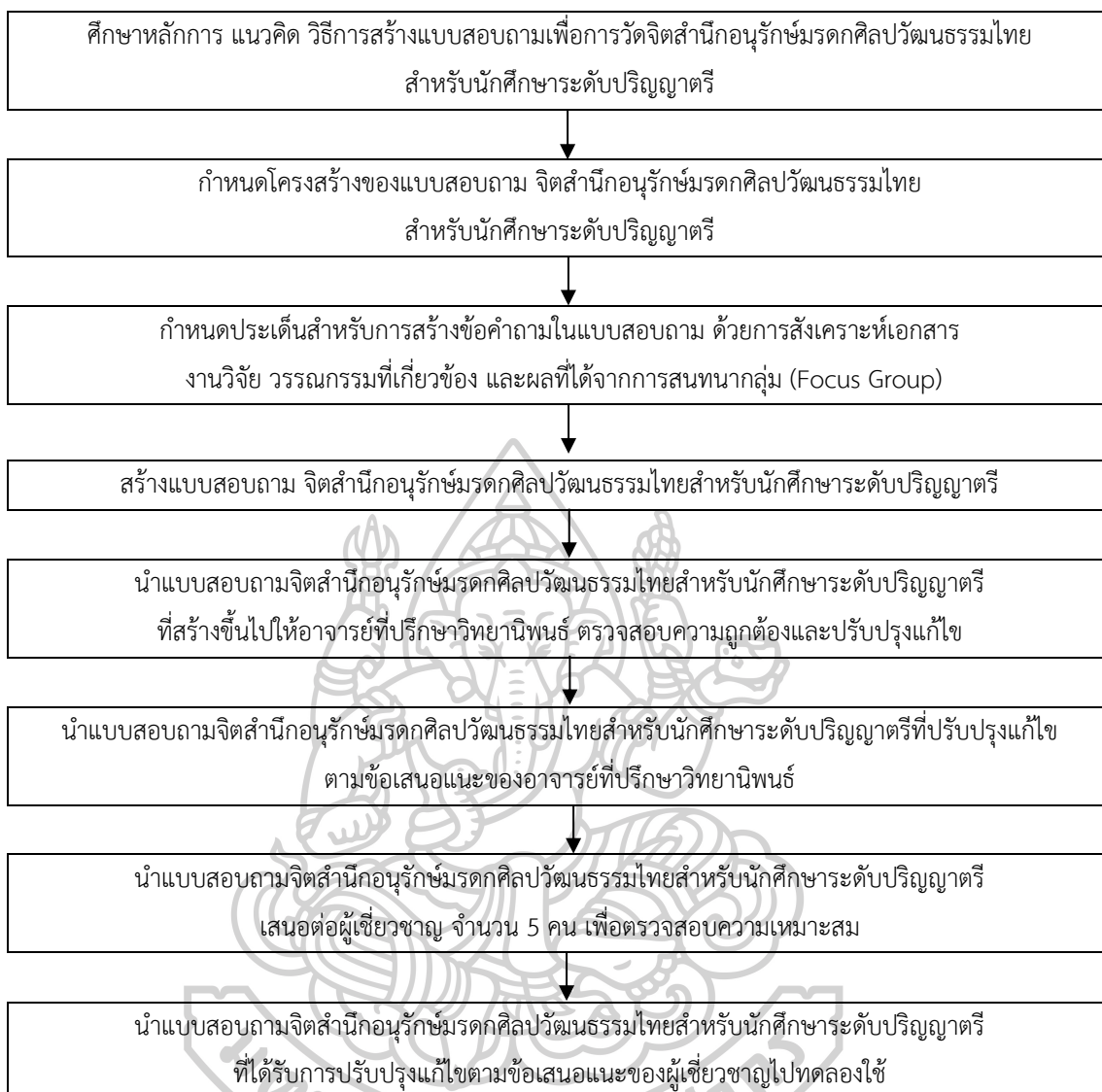
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีจิตสำนึกในด้านนั้นระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีจิตสำนึกในด้านนั้นระดับน้อยที่สุด

2.5.3.1.5 นำแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.5.3.1.6 นำแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยการปรับค่าที่ใช้ในประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น

2.5.3.1.7 นำแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 วิธีการสร้างแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.3.2 แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

2.5.3.2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.3.2.2 สร้างแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษณ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีลักษณะเป็นการเขียนแบบพรรณนาความตามพฤติกรรมบ่งชี้

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละด้าน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการเขียนรายงาน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับคุณภาพ	ตัวบ่งชี้ระดับคุณภาพจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
มากที่สุด (5 คะแนน)	เขียนบรรยายครบถ้วนและครอบคลุมทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ 1. เขียนชื่อแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรีที่สนใจได้ถูกต้อง 2. เขียนอธิบายถึงความสนใจในประวัติของแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3. เขียนอธิบายถึงความสนใจในแนวคิดหรือคติในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. เขียนอธิบายถึงความสนใจในรายละเอียดหรือส่วนประกอบที่ปรากฏในแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น ประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม 5. เขียนอธิบายถึงความสนใจในวิธีการ หรือ ขั้นตอนสร้างโบราณวัตถุสถาน หรือ ศิลปวัตถุ หรือ หัตถศิลป์ในแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
มาก (4 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 4 ใน 5 ประเด็น
ปานกลาง (3 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 3 ใน 5 ประเด็น
น้อย (2 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 2 ใน 5 ประเด็น
น้อยที่สุด (1 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 1 ใน 5 ประเด็น

ตารางที่ 7 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับคุณภาพ	<p style="text-align: center;">ตัวบ่งชี้ระดับคุณภาพจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>
<p style="text-align: center;">มากที่สุด (5 คะแนน)</p>	<p>เขียนบรรยายครบถ้วนและครอบคลุมทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงความรู้สึกส่วนตัวถึงความประทับใจในสุนทรียภาพ หรือ คุณค่า ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. อธิบายถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในฐานะที่แสดงถึงรากเหง้าของความเป็นคนไทย เช่นความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ชาติไทย หรือ วัฒนธรรมไทยประเพณีไทย 3. อธิบายถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. แสดงความประสงค์ที่จะต้องรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ 5. ระบุถึงเหตุผลที่ควรดูแลรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับคุณค่าหรือ ประโยชน์
<p style="text-align: center;">มาก (4 คะแนน)</p>	<p style="text-align: center;">เขียนบรรยายครอบคลุม 4 ใน 5 ประเด็น</p>
<p style="text-align: center;">ปานกลาง (3 คะแนน)</p>	<p style="text-align: center;">เขียนบรรยายครอบคลุม 3 ใน 5 ประเด็น</p>
<p style="text-align: center;">น้อย (2 คะแนน)</p>	<p style="text-align: center;">เขียนบรรยายครอบคลุม 2 ใน 5 ประเด็น</p>
<p style="text-align: center;">น้อยที่สุด (1 คะแนน)</p>	<p style="text-align: center;">เขียนบรรยายครอบคลุม 1 ใน 5 ประเด็น</p>

ตารางที่ 8 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับคุณภาพ	ตัวบ่งชี้ระดับคุณภาพจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
มากที่สุด (5 คะแนน)	เขียนบรรยายครบถ้วนและครอบคลุมทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ 1. ระบุถึงและให้เหตุผลถึงความต้องการให้คนไทยมีความรู้และให้ความสำคัญต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. ระบุแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ ในบริบทของท้องถิ่นตามสถานะของตนเอง 3. อธิบายกระบวนการหรือขั้นตอนการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ ในบริบทของท้องถิ่นตามสถานะของตนเอง 4. ระบุผลที่ได้จากการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ ในบริบทของท้องถิ่นตามสถานะของตนเอง 5. อธิบายการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ ในบริบทของท้องถิ่นตามสถานะของตนเอง
มาก (4 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 4 ใน 5 ประเด็น
ปานกลาง (3 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 3 ใน 5 ประเด็น
น้อย (2 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 2 ใน 5 ประเด็น
น้อยที่สุด (1 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 1 ใน 5 ประเด็น

ตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระดับ คุณภาพ	ตัวบ่งชี้ระดับคุณภาพจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
มากที่สุด (5 คะแนน)	เขียนบรรยายครบถ้วนและครอบคลุมทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ 1. อธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของตนเองที่บ่งบอกถึงการวางแผนดำเนินงาน 2. อธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของตนเองที่บ่งบอกถึงการออกแบบกิจกรรมหรือสื่อ 3. อธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของตนเองที่บ่งบอกถึงการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนจากการปฏิบัติจริง 4. อธิบายถึงจุดเด่น หรือ จุดด้อย ของการดำเนินกิจกรรม หรือสื่อ 5. ระบุวิธีการถ่ายทอดหรือนำเสนอ ผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม
มาก (4 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 4 ใน 5 ประเด็น
ปานกลาง (3 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 3 ใน 5 ประเด็น
น้อย (2 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 2 ใน 5 ประเด็น
น้อยที่สุด (1 คะแนน)	เขียนบรรยายครอบคลุม 1 ใน 5 ประเด็น

สำหรับการให้ความหมายของค่าที่วัดคุณภาพของแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์โดยใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ของ Best (1986: 182) โดยการให้ค่าเฉลี่ยตามระดับดังตารางที่ 10

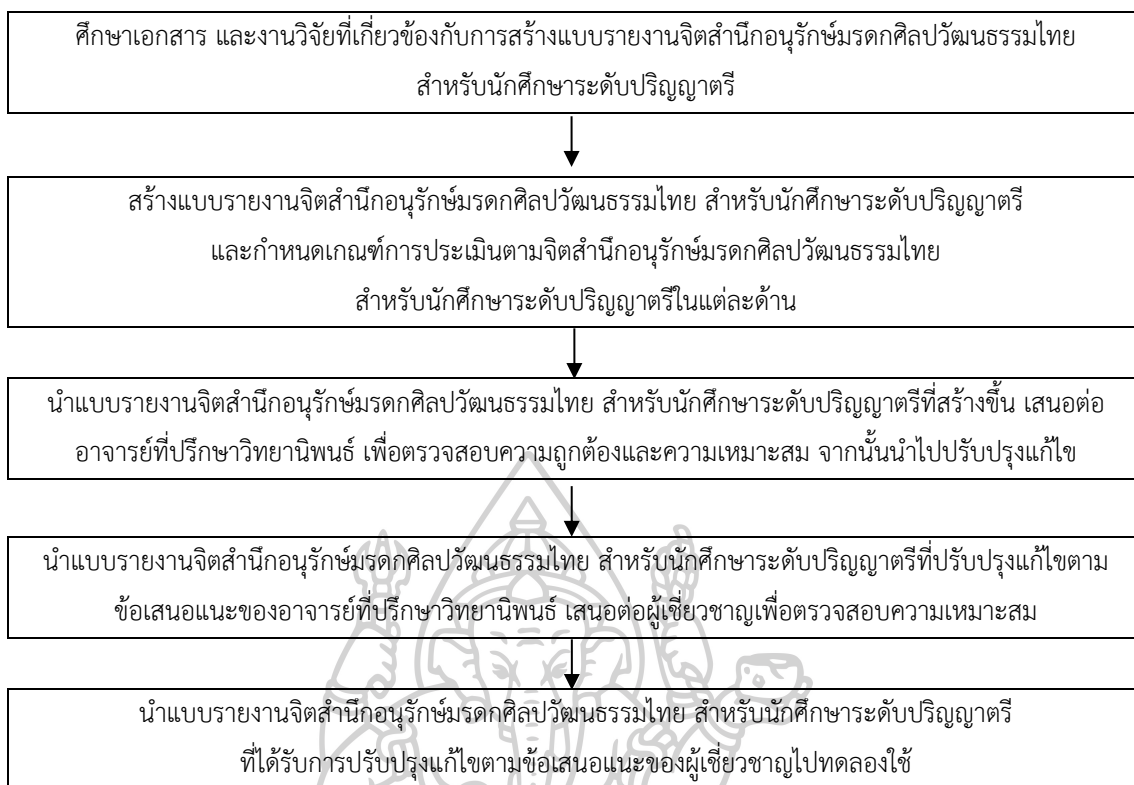
ตารางที่ 10 เกณฑ์การแปลความหมายของการประเมินแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ระดับคะแนน	ความหมาย
คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	มีจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านนี้ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	มีจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านนี้ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	มีจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านนี้ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	มีจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านนี้ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	มีจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านนี้ระดับน้อยที่สุด

2.5.3.2.3 นำแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.5.3.2.4 นำแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้

2.5.3.2.5 นำแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ขั้นตอนการสร้างแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.4 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ของนักศึกษาแบบปรนัย มีจำนวน 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

2.5.4.1 ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และโครงสร้างเนื้อหา คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2.5.4.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดประเด็นที่ต้องการวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2.5.4.3 ศึกษาอันดับของพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหน่วยการเรียนรู้ตามแนวคิด Revised Bloom's Taxonomy (Krathwohl & Anderson, 2000) เพื่อใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อสอบ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อสอบ

บทเรียนที่	วัตถุประสงค์/เนื้อหา	ระดับ						รวม
		จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	
1	โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น	2	2	1	1	3	-	9
2	เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย	1	2	-	2	-	-	5
3	แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี	1	3	1	3	2	1	11
4	การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น	1	-	1	-	2	1	5
รวม		5	7	3	6	7	2	30

2.5.4.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบ ที่มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.5.4.5 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับการใช้คำในข้อคำถามให้ชัดเจน และ ปรับขนาดและสีของภาพในข้อที่มีการถามเกี่ยวกับรูปแบบหรือรูปทรงของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้ชัดเจน

2.5.4.6 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อ

ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบกับนักศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ที่เคยเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเป็นรายข้อในด้านความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.22-0.80 และอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.5.4.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.64

2.5.4.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ สรุปลขั้นตอนการ สร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

2.5.4.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

2.5.4.4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด วิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.4.4.2 กำหนดองค์ประกอบและโครงสร้างของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5.4.4.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1 ฉบับ โดยให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

พึงพอใจมากที่สุด	ให้ค่าระดับเท่ากับ	5
พึงพอใจมาก	ให้ค่าระดับเท่ากับ	4
พึงพอใจปานกลาง	ให้ค่าระดับเท่ากับ	3
พึงพอใจน้อย	ให้ค่าระดับเท่ากับ	2
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้ค่าระดับเท่ากับ	1

ในการแปลความหมายของแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ของ Best (1986: 182) โดยการให้ค่าเฉลี่ยตามระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	พึงพอใจระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	พึงพอใจระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	พึงพอใจระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	พึงพอใจระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	พึงพอใจระดับน้อยที่สุด

2.5.4.4.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.5.4.4.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้

2.5.4.4.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับข้อคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 12 การดำเนินการขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อออกแบบและพัฒนาร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	สร้างร่างรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ	1.ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจร่างรูปแบบ จำนวน 8 คน 2.ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 5 คน	1.แบบตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2.แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3.แผนการจัดการเรียนรู้ 4.แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 5.แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 6.แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบ	1.ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) 2.ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 3.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R₂): Implementation (I))

วัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิธีดำเนินการมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1.1 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและเครื่องมือที่ใช้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มีการดำเนินการดังนี้

3.1.1.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้รูปแบบ

3.1.1.2 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้นักศึกษาทำก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.1.1.3 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.1.1.4 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบในแต่ละครั้ง นักศึกษาจะดำเนินการทำแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.1.1.5 นำแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้นักศึกษาทำระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.1.1.6 ประเมินนักศึกษาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น และแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาทำ

3.1.1.7 นำผลการเรียนรู้ในรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

3.1.1.8 นำผลที่ได้จากการทำแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และนำแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

3.1.1.9 สทนากลุ่มสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยนักศึกษา และอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 70 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาเอกเลือก กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ด้วยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ หมูเรียนวิชาเอกเป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 28 คน

3.3 แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D: Research and Development) (องอาจ นัยพัฒน์, 2554) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบแผนการวิจัยแบบ The One-Group Pretest-Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษา และประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการวิจัยแบบอนุกรมเวลาสมมูล Equivalent Time Series (John & James, 2006) เพื่อศึกษาพัฒนาการของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีแบบแผนการวิจัยดังนี้

The One-Group Pretest-Posttest Design

ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
O_1	X	O_2

ความหมายของสัญลักษณ์

O_1 แทน การวัดผลการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

X แทนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

O₂ แทนการวัดผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

Equivalent Time Series

วัด	ทดลอง	วัด	ทดลอง	วัด
O ₁	x	O ₂	x	O ₃

ความหมายของสัญลักษณ์

O₁ แทนการวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

X แทนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 1 และ ขั้นที่ 2

O₂ แทนการวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้

X แทนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 3 และ ขั้นที่ 4

O₃ แทนการวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.4 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาที่ศึกษา ประวัติศาสตร์ ความสำคัญ แนวคิด ความเชื่อของโบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากโบราณวัตถุ โบราณสถาน และมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นซึ่งเป็นรายวิชาเอกเลือก กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 สาเหตุที่เลือกใช้รายวิชาดังกล่าวเนื่องจากเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา จุดมุ่งหมาย และความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตร สู่รายวิชาที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ในการเลือกแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม การเรียนรู้ภาคสนามมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกแหล่งเรียนรู้ตามความหมาย และลักษณะของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย คือ วัตถุหรือกิจกรรมของมนุษย์ที่แสดงและเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ สุนทรียะ ความรู้สึกนึกคิดทางสังคมที่สร้างขึ้นในเวลาหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยสามารถระบุกลุ่มคนผู้เป็นเจ้าของได้ สามารถแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย ยึดโยงกับความเป็นไทยอันเป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น และของคนในชาติสมควรแก่การอนุรักษ์ โดยมรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่จะเลือกมาเป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ จึงพิจารณาเลือกสถานที่ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมประเภท ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ที่สะท้อนประวัติศาสตร์ และแนวคิด ในการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ มีการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยกำหนดเนื้อหา ได้แก่ ความหมายของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ความสำคัญของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น หลักฐานที่ใช้ในการศึกษาโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ประโยชน์ของการศึกษาโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย โดยกำหนดเนื้อหา คือ เมืองโยนกเชียงแสน

เมืองเงินยางเชียงแสน เมืองหริภุญไชย อาณาจักรพุกาม อาณาจักรทวารวดี อาณาจักรละโว้ (ลพบุรี) อาณาขอม อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรอยุธยา กรุงรัตนโกสินทร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี โดยกำหนดเนื้อหา คือ แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยทวารวดี แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยลพบุรี แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยอยุธยา แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยรัตนโกสินทร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยกำหนดเนื้อหา คือ ความหมายของการอนุรักษ์ แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม และข้อควรรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและศิลปวัตถุ

3.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนการสอน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่นับรวมกิจกรรมภาคสนาม กิจกรรมสัมมนา การจัดการความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรี และการจัดกิจกรรมศึกษา เพื่อสืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรี ตามตารางเรียนของนักศึกษา เริ่มตั้งแต่ เดือนสิงหาคม 2561 ถึงเดือนธันวาคม 2561

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.6.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

3.6.3 แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.6.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.6.5 ประเด็นสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.7 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

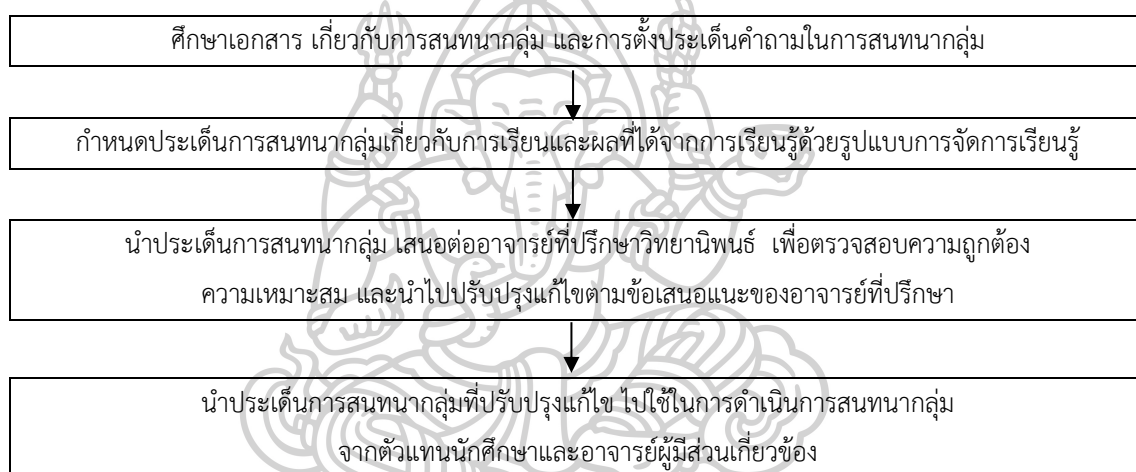
3.7.1 ประเด็นสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

3.7.1.1 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม และการตั้งประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

3.7.1.2 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ตัวแทนนักศึกษา และอาจารย์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนและผลที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้

3.7.1.3 นำประเด็นการสนทนากลุ่ม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.7.1.4 นำประเด็นการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไข ไปใช้ในการดำเนินการ สนทนากลุ่มจากตัวแทนนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปรายขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ได้ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ขั้นตอนการสร้างประเด็นสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 13 การดำเนินการขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	1.ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. ทดสอบก่อนเรียน 3.ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 4.ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ 5.ประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้ 6.ทดสอบหลังเรียน ประเมิน	1.นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 28 คน 2. อาจารย์ผู้เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน	1.รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2.แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3.แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 4.แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบ 5. ประเด็นการสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วน	1.ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) 2.ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 3.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ 1.จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาก่อนระหว่าง และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. ผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
	ความพึงพอใจ และสอบถาม ความคิดเห็น ของนักศึกษา ที่มีต่อรูปแบบ การจัดการ เรียนรู้		เกี่ยวข้องกับการใช้ รูปแบบ		แหล่ง ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ในท้องถิ่น 3. ความพึง พอใจของ นักศึกษาที่มี ต่อรูปแบบการ จัดการเรียนรู้ 4. ความ คิดเห็น เกี่ยวกับการ เรียนและผลที่ ได้จากการ เรียนรู้ด้วย รูปแบบการ จัดการเรียนรู้ ของนักศึกษา และอาจารย์ ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ (Development (D2): Evaluation (E))

มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุง และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวิธีการดังนี้

4.1.1 นำข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มาพิจารณาประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ มีการดำเนินการ ดังนี้

- 4.1.1.1 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
- 4.1.1.2 ศึกษาผลการประเมินจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 4.1.1.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 4.1.1.4 ศึกษาความคิดเห็นของตัวแทนนักศึกษา และอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
- 4.1.1.5 ประมวลข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและพร้อมนำไปใช้ต่อไป
- 4.1.1.6 ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับครู อาจารย์ หรือผู้ที่สนใจ โดยใช้ระยะเวลา 2 วัน เป็นเวลา 16 ชั่วโมง
- 4.1.5 สรุปข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและพร้อมนำไปใช้ต่อไป
- 4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 4.2.1 ผู้รับผิดชอบหลักสูตร คณะกรรมการประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- 4.2.2 อาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง
- 4.2.3 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- 4.2.4 ครู อาจารย์ หรือผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 4.3.1 คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.3.2 แบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 4.4.1 แบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม

ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ หลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

4.4.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด วิธีการสร้างแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.4.1.2 กำหนดโครงสร้างของแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

4.4.1.3 สร้างแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน 1 ฉบับ มีประเด็นในการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์มากที่สุด ให้ค่าระดับเท่ากับ 5

มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์มาก ให้ค่าระดับเท่ากับ 4

มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์ปานกลาง ให้ค่าระดับเท่ากับ 3

มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์น้อย ให้ค่าระดับเท่ากับ 2

มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ให้ค่าระดับเท่ากับ 1

ในการแปลความหมายของแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ของ Best (1986: 182) โดยการให้ค่าเฉลี่ยตามระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์มาก

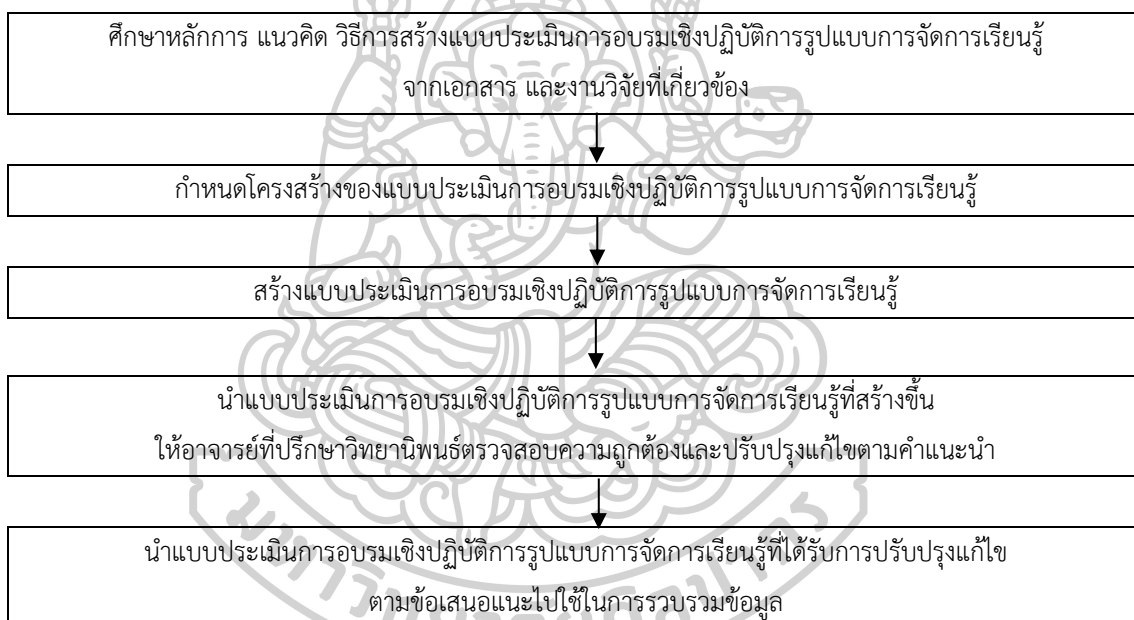
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับประโยชน์น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ / สามารถประยุกต์ใช้ / ได้รับความประโยชน์น้อยที่สุด

2.4.1.4 นำแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4.1.6 นำแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปใช้ในการรวบรวมข้อมูล สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือได้ดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 14 การดำเนินการขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	การอบรมเชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักศึกษา ครู อาจารย์ หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง สนใจ	แบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับแนวคิดแบบจำลองการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.1) ศึกษาพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้อก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 4) อบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ The One-Group Pretest-Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการวิจัยแบบอนุกรมเวลาสมมูล Equivalent Time Series เพื่อศึกษาพัฒนาการของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R₁): Analysis (A)) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการความรู้ และจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Development (D₁): Design and Development (D&D)) เป็นการพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R₂): Implementation (I)) เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และชั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ (Development (D₂): Evaluation (E)) เป็นการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2 ผลการหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 4 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในสภาพการณ์ปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีการดำเนินการดังนี้

- 1) การศึกษาเอกสาร โดยดำเนินการศึกษาข้อมูลเชิงนโยบายของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมบัณฑิตและเยาวชนไทยด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาคำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้และขอบเขตที่ใช้ในการวิจัย
- 2) การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประกอบด้วย ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ เพื่อรับรองระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 5) กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมบัณฑิตและเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษาด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย พบว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยนั้น การศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นมาในอดีต และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติร่วมกัน ดังนั้นการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยโดยระบุให้การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา กำหนดให้มีระบบและกลไกในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความซาบซึ้ง และมีสุนทรียะต่อศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 200) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ที่มียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเผยแพร่ สืบสาน สร้างสรรค์ ค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงงามของชาติไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 25) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรีเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาจิตพิสัยด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาวิชาชีพครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (ปรัชญา เหลืองแดง, 2560: 48) พบว่า นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีทุกชั้นปี มีระดับจิตพิสัยด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2. การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประกอบด้วย ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี สรุปรวมประเด็นการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากวิชาสังคมศึกษานอกจากเป็นศาสตร์หนึ่งที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์มีความรอบรู้ตามศาสตร์ทางสังคมศึกษาแล้ว ในสาระประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม รวมถึงภูมิศาสตร์ยังสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงต่าง ๆ เอาไว้ นักศึกษาครูสังคมศึกษาจึงควรมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ เพราะจิตสำนึกอนุรักษ์นี้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยผลักดันให้นักศึกษาที่จะเป็นครูในอนาคต เกิดความรู้สึกตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ จนนำไปสู่ความต้องการที่จะถ่ายทอดคุณค่าของมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับนักเรียน หรือบุคคลอื่นตามที่ตนเองจะสามารถกระทำได้

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ควรเป็นการเริ่มต้นจากการให้ความสำคัญในมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ตนเองคุ้นเคย หรืออยู่ใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ กิจกรรม ประเพณีวัฒนธรรม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตำนาน คติ ความคิด ความเชื่อต่าง ๆ จนนำไปสู่การค้นหาคำความรู้ ทำความเข้าใจเพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ มีโอกาส ในการเรียนรู้ประสบการณ์สู่การเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับผู้อื่น เห็นความสำคัญ ประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพียงพอที่จะเป็นแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์

จากการประเมินของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกลับพบว่านักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยอาจจัดอยู่ในระดับการให้ความสนใจ ในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าการเห็นคุณค่า สาเหตุอาจมาจากการเรียนรู้ผิวเผินจากการเรียนในห้องเรียน ขาดการให้คุณค่า และความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยควรให้ความสำคัญ กับเนื้อหาและแหล่งเรียนรู้ โดยเนื้อหานั้นควรสอดแทรกแนวคิด ความเชื่อ ในการสร้าง การประดิษฐ์ การใช้ประโยชน์ในอดีตที่แฝงอยู่ในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้น และเชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรม ของชาติไทย ตลอดจนเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้คุณค่าและประโยชน์จากสิ่งที่บรรพชน หรือมนุษย์ ในอดีตได้คิดสร้างสรรค์ขึ้น เชื่อมโยงให้เห็นถึงผลในปัจจุบัน สำหรับด้านแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

ควรมีการจัดลำดับตามยุคสมัย ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น และให้นักศึกษาเลือก ศึกษาตามความสนใจ

3. การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แนวคิดแบบจำลองการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) ทฤษฎีการสร้างความรู้ หรือทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) รูปแบบ การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) แนวคิดเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จากผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดการเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สรุปได้ดังนี้

ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวคิดที่น่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ ประเด็นในการวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในแต่ละด้านมีการใช้คำที่สื่อความหมาย และเข้าใจได้ง่าย พฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ด้านมีความสอดคล้อง กับแนวคิดระดับขั้นพฤติกรรมที่แสดงออกทางจิตพิสัย และมีการจัดระดับที่เข้าใจได้ง่าย ประกอบด้วย

- 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ จากความสนใจ ซึ่งความสนใจจะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นการค้นคว้า ศึกษา สืบสม องค์กรความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงการเรียนรู้คุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่เยาวชนคนไทยในระดับอุดมศึกษาสามารถที่จะกระทำผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งยังเป็นการสร้างฐานองค์ความรู้ใหม่ในตนของผู้เรียน
- 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นการทำผู้เรียนค้นหาต้นแบบหรือแนวทางในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทและสถานะของตนเอง และนำแนวทางนั้นมาปฏิบัติ การได้ลงมือปฏิบัติตนตาม แนวทางการอนุรักษ์เปรียบเสมือนการประยุกต์องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมสู่การปฏิบัติจริง และ
- 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นการนำ

องค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งความรู้ด้านการอนุรักษ์มาสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อชักจูงหรือแนะนำให้บุคคลอื่นได้รู้จักและรับรู้คุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนการติดตามผล และเผยแพร่ความสำเร็จของของกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ที่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตนเอง และสังคม

ทั้งนี้ การวัดและประเมินผลควรเป็นการเขียนหรือการพูดสะท้อนความรู้สึกรู้สึก การใช้แบบสอบถาม เพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียน เน้นประเมินเชิงคุณภาพผ่านการเขียนบรรยายหรือการสะท้อนคิด โดยจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ด้านนี้ สามารถส่งเสริมได้ผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของตนเอง อันเป็นไปตามความมุ่งหวังของการพัฒนาผู้เรียนด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยและหลักสูตร

ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีข้างต้น สามารถสรุปในรูปแบบตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 15 สรุปผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

แหล่งข้อมูลพื้นฐาน	ผลที่ได้จากการศึกษา
การศึกษาเอกสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนในระดับอุดมศึกษาให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในประเทศชาติ 2. การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นหน้าที่และส่วนหนึ่งในพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย 3. นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีทุกชั้นปี มีระดับจิตพิสัยด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย
การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา 2. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีความสัมพันธ์กับศาสตร์ทางสังคมศึกษา และเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยผลักดันให้นักศึกษาที่จะเป็นครูในอนาคตเกิดความรู้สึกตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ จนนำไปสู่ความต้องการที่จะถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับนักเรียน หรือบุคคลอื่นตามที่ตนเองจะสามารถทำได้

แหล่งข้อมูลพื้นฐาน	ผลที่ได้จากการศึกษา
	3.จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อาจจัดอยู่ในระดับ การให้ความสนใจ มากกว่าการเห็นคุณค่า ซึ่งน่าจะมี ความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้
การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	<p>1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ควรได้รับการส่งเสริม มี 4 ด้าน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1.2 ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1.3 ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1.4 ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย <p>2. การส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตตามความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัยและหลักสูตร</p> <p>3. การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาและแหล่งเรียนรู้ โดยเนื้อหานั้นควรสอดแทรกคุณค่ามรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย</p> <p>4. การวัดและประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์ควรเน้นการประเมินเชิงคุณภาพผ่าน เช่น การเขียนสะท้อนความรู้สึก หรือการใช้แบบสอบถาม เพื่อสังเกตพัฒนาการของผู้เรียน</p>

5. การกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปได้ว่า ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ 1) จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในแต่ละด้าน เพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ ดังตารางที่ 16 2) ผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 16 พฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่นำมาใช้ในการวิจัย

ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ด้าน ความสนใจใฝ่รู้ ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. สนใจในแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความโดดเด่น 2. สนใจศึกษาความรู้ในประวัติ ความเป็นมา และความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3. สนใจศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยต่าง ๆ 4. สนใจศึกษาองค์ประกอบของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 5. สนใจศึกษาวิธี ขั้นตอน กระบวนการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้สึกชื่นชม ประทับใจในสุนทรียภาพ หรือ คุณค่า ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในฐานะที่แสดงถึงรากเหง้าของความเป็นคนไทย 3. รับรู้ถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. รู้สึกถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ 5. เห็นถึงผลดีที่เกิดขึ้นจากการสงวนรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน
3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ค้นหารู้อี ที่จะทำให้บุคคลอื่นรู้จัก เห็นความสำคัญ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. ค้นหารูปแบบ แนวทาง วิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศความรู้ใหม่ตามรูปแบบ แนวทาง วิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. ศึกษาหาความรู้จนได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 5. นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้บุคคลอื่นได้ทราบ

ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	พฤติกรรมบ่งชี้
4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรม อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เข้าร่วมประชุม หรือ ระดมความคิด หรือ วางแผนเพื่อออกแบบกิจกรรมหรือสื่อเพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. มีส่วนร่วมในการเสนอความคิด คัดเลือก กิจกรรม หรือ สื่อที่ส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับตนเองและกลุ่มเป้าหมาย 3. มีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินโครงการ กิจกรรม หรือ สื่อเพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. มีส่วนร่วมในการประเมิน หรือ ให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการกิจกรรม หรือ สื่อ เพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 5. มีส่วนร่วมในการถ่ายทอด นำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ผลสำเร็จของโครงการ กิจกรรม หรือ สื่อ เพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

จากพฤติกรรมบ่งชี้ จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้ง 4 ด้านในตารางที่ 16 ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวมาออกแบบและพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในรูปแบบของ แบบสอบถาม สำหรับให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบและประเมินตนเอง และแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับให้ผู้สอนได้ประเมินผู้เรียนผ่านการเขียนรายงานของผู้เรียน 3 ระยะ คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาพัฒนาการของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปได้ดังนี้

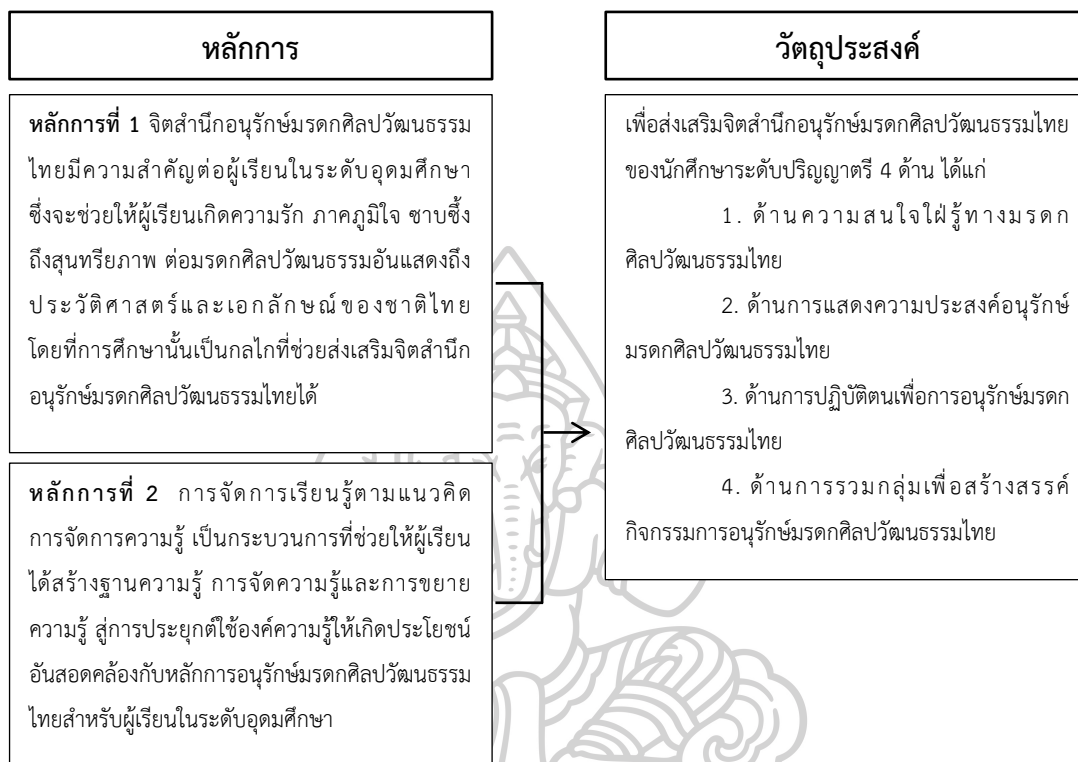
2.1.1 การจัดทำ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

หลักการ จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ เพื่อสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ภาคภูมิใจ ซาบซึ้งถึงสุนทรียภาพ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมอันแสดงถึงประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยที่การศึกษานั้นเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้ 2) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างฐานความรู้ การจัดการความรู้และการขยายความรู้สู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ อันสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 14

ภาพที่ 14 แสดงการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

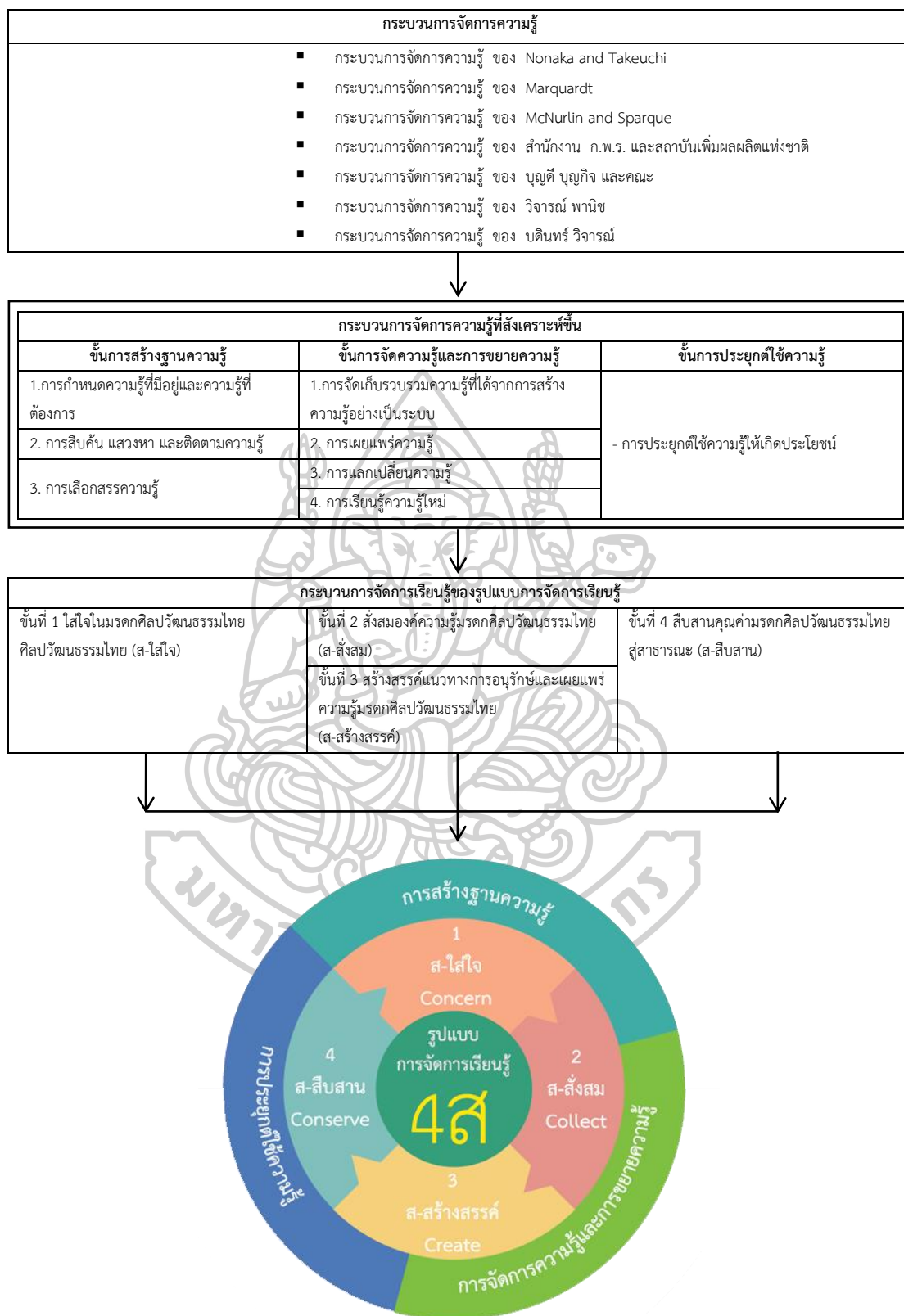
วัตถุประสงค์ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์จากหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี รายละเอียดดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 แสดงการสังเคราะห์วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยสังเคราะห์จาก แนวคิด และทฤษฎี ที่ใช้ในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ หรือทฤษฎีการสร้าง ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย (Affective domain) ของ Bloom และ Krathwoth แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งได้ ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ 4 ขั้น หรือเรียกว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส ดังแสดงในภาพที่ 16 และภาพที่ 17

ภาพที่ 16 แสดงการสังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้สู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสร้างความรู้ด้วยตนเอง
<p>การให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ข้อมูล เหตุการณ์ สถานที่ หรือสถานการณ์ที่เป็นจริง ผลที่ได้จากการสร้างความรู้คือผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างความรู้ด้วยตนเองพร้อมกับได้ความรู้หรือผลงานสิ่งใหม่จากการสร้างสรรค์ตามกระบวนการ โดยที่การประเมินผู้เรียนจะต้องประเมินอย่างยืดหยุ่นบนสภาพจริง</p>
การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย
<p>การส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม หรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามระดับการพัฒนา 4 ขั้น คือ 1) ขั้นการรับรู้ค่านิยม 2) ขั้นการตอบสนองต่อค่านิยม 3) ขั้นการเห็นคุณค่าของค่านิยม และ 4) ขั้นการจัดระบบค่านิยม</p>
กระบวนการจัดการความรู้
<p>กระบวนการผลิต การสร้าง การเผยแพร่ และจัดเก็บทรัพยากรความรู้จากทั้งเอกสารและประสบการณ์ของบุคคล ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อการถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ 3 ขั้น คือ 1) ขั้นการสร้างฐานความรู้ ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ 1.2) การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้ 1.3) การเลือกสรรความรู้ 2) ขั้นการจัดความรู้และการขยายความรู้ ประกอบด้วย 2.1) การจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้) 2.2) การเผยแพร่ความรู้ 2.3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 2.4) การเรียนรู้ความรู้ใหม่ และ 3) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์</p>

กระบวนการจัดการเรียนรู้ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส			
ส-ใส่ใจ ขั้นใส่ใจในมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย	ส-สังสม ขั้นสังสมองค์ความรู้ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ส-สร้างสรรค์ ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และ เผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ส-สืบสาน ขั้นสืบสานคุณค่า มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ
1. นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้	1. สำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรม	1. นำเสนองค์ความรู้ใหม่ในตน	1. ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	2. สืบค้นองค์ความรู้ชัดเจนและความรู้ฝังลึก	2. แลกเปลี่ยนองค์ความรู้	2. จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ	3. จัดระบบขององค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	3. ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้	3. ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ภาพที่ 17 แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและกระบวนการที่นำมาใช้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ใฝ่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใฝ่ใจ) ชั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) ชั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) และ ชั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์ระหว่าง แนวคิด และทฤษฎี ที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ชั้นที่ 1 ใฝ่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใฝ่ใจ)

ชั้นใฝ่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ชั้น คือ 1) นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้ 2) สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ ภาพรวมของชั้นนี้เป็นชั้นที่ผู้สอนจะนำเสนอความรู้และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับผู้เรียนทั้งในชั้นเรียนและแหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยการจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้คุณค่านิยมอย่างใฝ่ใจ นำเสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้นด้วยคำถาม โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตั้งรู้ การเต็มใจรับรู้ และการควบคุมการรับรู้ การจัดสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การยอมรับในคุณค่า การชื่นชอบในคุณค่า และความผูกพันในค่านิยมนั้นใช้สถานการณ์จากสถานที่จริงเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง กระตุ้นให้ผู้เรียนยินยอม ตามแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย

การที่ผู้สอนให้ความรู้ใหม่เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยแก่ผู้เรียนนั้นจะใช้เนื้อหาที่สัมพันธ์กับความรู้หรือประสบการณ์ของผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ที่เชื่อว่าความรู้หรือการเรียนรู้เรื่องใหม่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของประสบการณ์เดิม แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และวิธีการได้มาซึ่งความรู้ได้มาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการทบทวนความรู้เดิม การเลือกประเด็นและสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาความรู้ที่นำเสนอใหม่เป็นการสร้างฐานความรู้โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ขั้นการกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้ การเลือกสรรความรู้ การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นนี้จะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ขั้นที่ 2 สัมมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม)

ขั้นสัมมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้น คือ 1) สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก 3) จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ภาพรวมของขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเริ่มลงมือศึกษาองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองเลือกในขั้นที่ 1 คือขั้นใส่ใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ตั้งแต่การสำรวจความรู้ที่มีอยู่และความรู้ฝังลึกจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ขั้นการจัดการความรู้และการขยายความรู้ ด้วยการจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้) การให้ผู้เรียนได้สำรวจหรือสืบค้นจากสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนั้นสอดคล้องกับทั้งแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เน้นการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนยินยอมตอบสนอง เต็มใจตอบสนอง และพึงพอใจตอบสนอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สิ่งของ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริง และมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำศึกษา สสำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้น ๆ จนเกิดความรู้ความเข้าใจขั้นผู้เรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนเองภายใต้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ผ่านกระบวนการคิด และจบลงด้วยความแจ่มชัดตลอดจนการแก้ไขปัญหาได้ บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้จะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์)

ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้น คือ 1) นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน 2) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ 3) ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ ภาพรวมของขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ในการค้นคว้า ที่ได้จากกระบวนการในขั้นที่ 2 ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อผลที่ได้จากการศึกษาของผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ

เกิดการให้ข้อเสนอแนะ มองเห็นการผสมเชื่อมโยงความรู้ของทุกกลุ่มเป็นภาพรวม โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ขั้นการจัดการความรู้และการขยายความรู้ ด้วยการเผยแพร่ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ความรู้ใหม่ กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยที่ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยม และเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยม มีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน พิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญคือ การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น ๆ และจัดระบบคุณค่านั้น และสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนจะให้ความหมายแก่สิ่งเดียวกันแตกต่างกันไปอย่างหลากหลาย ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ในโลกจึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือเป็นจริงที่สุด แต่ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของคนในโลกที่มีประสบการณ์และข้อมูลที่ต่างกัน การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้จะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน)

ขั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้น คือ 1) ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ภาพรวมของขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเสนอต่อสาธารณะผ่านกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ดำเนินการและติดตามผลการจัดกิจกรรม เป็นกระบวนการการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ ตามกระบวนการจัดการความรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามการปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะจนผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ในขั้นนี้ผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัวไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้ และแก้ปัญหาจริง การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้จะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

การสังเคราะห์ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถสรุปดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การสังเคราะห์ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ชั้นการสอน	แนวคิด/ทฤษฎี			ระดับการพัฒนา จิตสำนึกอนุรักษ์ มรดก ศิลปวัฒนธรรม ไทย
	การจัดการ เรียนรู้เพื่อ พัฒนา จิตพิสัย	ทฤษฎี การสร้าง ความรู้ด้วย ตนเอง	กระบวนการ จัดการความรู้	
1. ชั้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ)				
1.1 นำเสนอมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้	✓	✓	✓	1. ด้านความสนใจ ใฝ่รู้ทางมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย
1.2 สร้างความสนใจมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย	✓	✓	✓	
1.3 เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรม ไทยที่สนใจ	✓	✓	✓	
2. ชั้นสังส่องค้ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม)				
2.1 สสำรวจองค์ความรู้มรดก ศิลปวัฒนธรรม	✓	✓	✓	2. ด้านการแสดง ความ ประสงค์ อนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย
2.2 สืบค้นองค์ความรู้ชัดเจนและ ความรู้ฝังลึก	✓	✓	✓	
2.3 จัดระบบองค์ความรู้มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย	✓	✓	✓	
3. ชั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์)				
3.1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ใน ตน	✓	✓	✓	3. ด้านการปฏิบัติ ตนเพื่อการอนุรักษ์ มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย
3.2 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้	✓	✓	✓	
3.3 ผสานองค์ความรู้เพื่อ สร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ ความรู้	✓	✓	✓	

ชั้นการสอน	แนวคิด/ทฤษฎี			ระดับการพัฒนา จิตสำนึกอนุรักษ์ มรดก ศิลปวัฒนธรรม ไทย
	การจัดการ เรียนรู้เพื่อ พัฒนา จิตพิสัย	ทฤษฎี การสร้าง ความรู้ด้วย ตนเอง	กระบวนการ จัดการความรู้	
4. ชั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน)				
4.1 ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรม	✓	✓	✓	4.ด้านการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างสรรค์ กิจกรรมการ อนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย
4.2 จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	✓	✓	✓	
4.3 ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรม การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม ไทย	✓	✓	✓	

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นฐานคิดของกระบวนการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดการจัดการความรู้นั้นเป็นฐานคิดในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) และ ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) ที่สำคัญกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ด้านที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ ได้แก่ 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งแต่ละขั้นมีการกำหนดบทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียนดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 บทบาทผู้สอนและผู้เรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ)		
1. นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้	เสนอความรู้และประเด็นทางศิลปวัฒนธรรมไทย ในสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก และมีความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งเร้าให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ทำความเข้าใจในความหมาย ประเภท ความสำคัญ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการเรียนรู้ในชั้นเรียน
2. สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. นำผู้เรียนลงพื้นที่แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3. บรรยายให้ความรู้และเกร็ดความรู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน	1. ลงพื้นที่มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. ร่วมกิจกรรมตามหาชื่อเรียกความหมายหรือคติการสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมในแหล่งเรียนรู้ 3. ถอดบทเรียนสื่อคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ	ให้ผู้เรียนเลือกยุคสมัยและประเภทของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ที่ผู้เรียนตั้งใจจะศึกษา	1. จัดกลุ่มตามความสมัครใจ 2. คัดเลือกยุคสมัยตามการแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์ศิลปะ เพื่อศึกษา มรดกศิลปวัฒนธรรมอันได้แก่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม
ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม)		
1. สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ให้ผู้เรียนสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จากผู้เรียนในระดับชั้นปีอื่น ๆ เพื่อเสาะหาประเด็นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มนักศึกษา 2. ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจกับองค์ความรู้	1. สสำรวจด้วยการสอบถามจากนักศึกษาระดับชั้นปีอื่น ๆ เพื่อเสาะหาประเด็นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มนักศึกษา 2. จัดทำรายงานผลที่ได้จากการสำรวจ 3. ร่วมกันพิจารณาเพื่อคัดเลือก

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
	ในเอกสารหนังสือ หรืองานวิจัย	หัวข้อหรือประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ยังไม่ทราบข้อมูลในส่วนตัวกล่าว
2. สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก	ให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ในเรื่องที่ไม่พบจากการสอบถามโดยสืบค้นจากแหล่งข้อมูลชัดแจ้งคือ หนังสือ เอกสาร หรืองานวิจัย และ จากแหล่งข้อมูลความรู้ฝังลึก คือ บุคคลผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ	สืบค้นและบันทึกผลที่ได้จากการสืบค้นโดย การกำหนดประเด็นและขอบเขตที่จะศึกษารวบรวมหลักฐานจากเอกสารและการสัมภาษณ์
3. จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	มอบหมายให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น และจัดทำรายงานสรุปข้อมูล	1. วิเคราะห์และประเมินค่าหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในชั้นที่ผ่านมา 2. นำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเอกสาร หนังสือ หรืองานวิจัย มาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3. สรุปและเขียนเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา
ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์)		
1. นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน	จัดกิจกรรมการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอ	นำเสนอผลที่ได้จากการศึกษาให้ผู้สอนและผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้ทราบถึงผลและวิธีการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มตนเอง
2. แลกเปลี่ยนองค์ความรู้	ให้ข้อสังเกตและประเด็นเพิ่มเติมที่ได้จากการศึกษา พร้อมทั้งให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา แลกเปลี่ยนทัศนะข้อสันนิษฐาน หรือหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มผลการศึกษาค้นคว้าในแต่ละกลุ่มให้สมบูรณ์	1. ร่วมกันเสนอแนะความคิดเห็นหรือสิ่งที่ควรเพิ่มเติมในผลงานหรืออาจแลกเปลี่ยนทัศนะข้อสันนิษฐาน หรือหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มผลการศึกษาค้นคว้าในแต่ละกลุ่มให้สมบูรณ์ 2. จัดทำลำดับเส้นเวลาความสัมพันธ์ระหว่างมรดกศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และที่ตั้ง

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
3. ประสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้	นำเสนอรูปแบบหรือวิธีการในการเผยแพร่องค์ความรู้ให้ผู้เรียนทราบ	ประชุมระดมพลังสมองเพื่อเลือกและปฏิบัติตนตามรูปแบบหรือวิธีการการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา
ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน)		
1. ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ให้ความรู้เรื่องการเขียนการดำเนิน และการสรุปผลโครงการเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. มอบหมายให้ผู้เรียนวางแผนการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น	1. ร่วมกันประชุมหรือระดมพลังสมองเพื่อวางแผนดำเนินการเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในรูปแบบของนิทรรศการ หรือกิจกรรม หรือโครงการ 2. กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่จัดขึ้น 3. แบ่งหน้าที่เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	สังเกตและประเมินผลการจัดกิจกรรมของผู้เรียน	ดำเนินการตามแผนที่ตั้งไว้
3. ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ประเมินกิจกรรมการอนุรักษ์ 2. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป	1. ติดตามผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม โดยจัดทำรายงานการสรุปผลการดำเนินงาน 2. นำเสนอผลที่ได้จากการดำเนินงาน 3. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป

เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ประกอบด้วย

ระบบสังคม ประกอบด้วย 1) นักศึกษาเป็นผู้เลือกและศึกษาด้วยตนเอง 2) นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม 3) นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ผู้สอน และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ระบบสนับสนุน ประกอบด้วย 1) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจและการเห็นคุณค่า สู่การมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทย 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ และเหมาะสมกับกิจกรรม 3) จัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้

หลักการตอบสนอง ประกอบด้วย 1) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ 2) ผู้สอนถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้ 3) ผู้สอนดูแลติดตามให้นักศึกษาทบทวน สืบค้น และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดการจัดการความรู้ 4) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ รับผิดชอบต่อค่า ตอบสนอง และเกิดค่านิยมต่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2.2 ผลการหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2.1 การหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ โดยใช้วิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่ามีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ระหว่าง 0.75-1.00 พร้อมนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

สภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสม เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ดี เพราะการสร้างสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ทั้งความเป็นมาและคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมชาติ ซึ่งเมื่อนำไปใช้ได้จริงจะเป็นแนวทางหรือวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ชื่อ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมกับแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่จะพัฒนาให้กับผู้เรียน

หลักการ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสม มีการนำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยสื่อให้เห็นในกระบวนการ และขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

วัตถุประสงค์ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการวิจัย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หรือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส แต่ละขั้นมีชื่อที่สื่อถึงกิจกรรมการเรียนรู้ และเป้าหมายของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ในทุกขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก คือ ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) ถือเป็นการเริ่มต้นที่ดี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญว่าทำไมจึงต้องอนุรักษ์ ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) มีขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สืบค้นมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างเป็นระบบ ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างสรรค์ แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) มีความต่อเนื่องกับขั้นตอนที่ 2 และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้กับหลักการอนุรักษ์มาบูรณาการร่วมกันได้ดี และสื่อความหมายได้ชัดเจน ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) มีความเหมาะสม และเป็นขั้นตอนที่สื่อให้เห็นถึงจิตสำนึกและความสามารถในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมได้ชัดเจน

การวัดและการประเมินผลของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสม มีการวัดและประเมินผล โดยให้ผู้เรียนประเมินตนเอง จากการทำแบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สอนประเมินผู้เรียนจากการตรวจแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งการประเมินจากทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถสะท้อนผลที่เกิดกับผู้เรียนได้ รวมทั้งจะช่วยให้เห็นผลการพัฒนาที่ชัดเจนมากขึ้น

แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสม แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และสะท้อนถึงมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ภาพรวมของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาพรวมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียนและรายวิชา มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

**รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

หลักการ

1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ภาคภูมิใจ ซาบซึ้งถึงสุนทรียภาพ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมอันแสดงถึงประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยที่การศึกษานั้นเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้
2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างฐานความรู้ การจัดการความรู้และการขยายความรู้ สู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่เกิดประโยชน์ อันสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. **ขั้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Concern about Thai art and cultural heritage) : ส-ใส่ใจ**
 - 1.1 นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้
 - 1.2 สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 1.3 เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ
2. **ขั้นสังสรรค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Collect knowledge of Thai art and cultural heritage) : ส-สังสรรค์**
 - 2.1 สืบค้นองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 2.2 สืบค้นองค์ความรู้ขีดแจ้งและความรู้ฝังลึก
 - 2.3 จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. **ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Create the conservation planning and disseminate Thai art and cultural heritage knowledge) : ส-สร้างสรรค์**
 - 3.1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน
 - 3.2 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้
 - 3.3 ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรควิธีกรเผยแพร่องค์ความรู้
4. **ขั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (Conserve the value of Thai art and cultural heritage to community) : ส-สืบสาน**
 - 4.1 ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 4.2 จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 4.3 ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระบบสังคม

1. นักศึกษาเป็นผู้เลือกและศึกษาด้วยตนเอง
2. นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม
3. นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ผู้สอน และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หลักการตอบสนอง

1. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้
2. ผู้สอนถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้
3. ผู้สอนดูแลติดตามให้นักศึกษาทบทวนสำรวจ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดการจัดการความรู้
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ รับผิดชอบต่อสังคม และเกิดค่านิยมต่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระบบสนับสนุน

1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจและการเห็นคุณค่า สู่การมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรม
3. จัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้

**จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

1. ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ภาพที่ 18 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ร่าง)

2.2.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและให้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ มีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ละเอียด เข้าใจง่าย สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั้น แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในแต่ละชั้นอย่างชัดเจน

แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสม ข้อความในแบบวัดเข้าใจง่าย สอดคล้องกับประเด็นที่จะวัดเกณฑ์ในการพิจารณาแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประเด็น และข้อความชัดเจน

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ และมีความถูกต้องตามเนื้อหาสาระของวิชาและบทเรียน

แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ประเด็นในการประเมินมีความสอดคล้อง ข้อความชัดเจน สื่อความได้เข้าใจง่าย

2.2.3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

ก่อนเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ในท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) และแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อเก็บข้อมูลก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 3) ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด จำนวน 4 แผน กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 4) ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 6 ผู้วิจัยได้นำแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเก็บข้อมูลพัฒนาการของระดับจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 5) ให้นักศึกษาแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) และเก็บข้อมูลจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยจากแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมทั้งให้นักศึกษาตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น

2.2.4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ เป็นการปรับปรุง และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้สามารถนำไปใช้และเผยแพร่ มีการดำเนินการดังนี้ 1) นำข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มาพิจารณา ประเมินผล และปรับปรุงซึ่งมีวิธีการดำเนินการ คือ 1.1) ศึกษาผลการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 1.2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษา 1.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 2) จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีตัวแทนนักศึกษา และอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับรองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลจากการสนทนากลุ่มพบว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีความเหมาะสมอย่างมากในการพัฒนา และส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพราะการจัดการเรียนรู้เน้นการให้ผู้เรียนรับรู้คุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กับการศึกษาคำว่า อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจารย์จัดขึ้นยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จึงทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้หลักการอนุรักษ์ตามบริบทของท้องถิ่น และบทบาทการอนุรักษ์ของตนเอง สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเกิดความรู้สึก รัก ห่วงแหน รวมถึงเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเอง เป็นจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ผู้เรียนเกิดร่วมกัน 3) ประมวลข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพร้อมสำหรับการนำไปใช้ต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาประมวลเพื่อทบทวนพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบเพื่อให้มีเหมาะสมมากขึ้น โดยสามารถสรุปการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ฉบับสมบูรณ์)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับเดิม)	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับสมบูรณ์)	การปรับปรุง แก้ไข
<p>หลักการ</p> <p>1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ภาคภูมิใจ ซาบซึ้งถึงสุนทรียภาพ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม อัน แ ส ด ง ถึง ป ระ วั ต ศ า ส ต ร์ และเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยที่การศึกษานั้น เป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้</p> <p>2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้สร้างฐานความรู้ การจัดการความรู้ และการขยายความรู้ สู่การประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ อันสอดคล้องกับ หลักการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา</p>	<p>หลักการ</p> <p>1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ภาคภูมิใจ ซาบซึ้งถึงสุนทรียภาพ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม อัน แ ส ด ง ถึง ป ระ วั ต ศ า ส ต ร์ และเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยที่การศึกษานั้น เป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้</p> <p>2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้สร้างฐานความรู้ การจัดการความรู้ และการขยายความรู้ สู่การประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ อันสอดคล้องกับ หลักการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา</p>	คงเดิม
<p>วัตถุประสงค์</p> <p>เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี</p>	<p>วัตถุประสงค์</p> <p>เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี</p>	คงเดิม
<p>กระบวนการจัดการเรียนรู้</p> <p>1. ชื่นใฝ่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Concern about Thai art and cultural heritage): ส-ใฝ่ใจ</p> <p>1.1 นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการรับรู้</p> <p>1.2 สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>1.3 เลือกรมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ</p>	<p>กระบวนการจัดการเรียนรู้</p> <p>1. ชื่นใฝ่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Concern about Thai art and cultural heritage): ส-ใฝ่ใจ</p> <p>1.1 นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการรับรู้</p> <p>1.2 สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>1.3 เลือกรมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ</p>	คงเดิม

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับเดิม)	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับสมบูรณ์)	การปรับปรุง แก้ไข
<p>2. ชั้นสังเกตองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Collect knowledge of Thai art and cultural heritage): ส-สังสม</p> <p>2.1 สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>2.2 สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก</p> <p>2.3 จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>3. ชั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Create the conservation planning and disseminate Thai art and cultural heritage knowledge): ส-สร้างสรรค์</p> <p>3.1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน</p> <p>3.2 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้</p> <p>3.3 ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้</p> <p>4. ชั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (Conserve the value of Thai art and cultural heritage to community): ส-สืบสาน</p> <p>4.1 ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>4.2 จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>4.3 ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>	<p>2. ชั้นสังเกตองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Collect knowledge of Thai art and cultural heritage): ส-สังสม</p> <p>2.1 สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>2.2 สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก</p> <p>2.3 จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>3. ชั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Create the conservation planning and disseminate Thai art and cultural heritage knowledge): ส-สร้างสรรค์</p> <p>3.1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน</p> <p>3.2 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้</p> <p>3.3 ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้</p> <p>4. ชั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (Conserve the value of Thai art and cultural heritage to community): ส-สืบสาน</p> <p>4.1 ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>4.2 จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>4.3 ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย</p>	
<p>ระบบสังคม</p> <p>1. นักศึกษาเป็นผู้เลือกและศึกษาด้วยตนเอง</p> <p>2. นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม</p>	<p>ระบบสังคม</p> <p>1. กลุ่มนักศึกษาเป็นผู้เลือกและศึกษาด้วยตนเอง</p> <p>2. นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้</p>	<p>ปรับและเพิ่ม คำระบบสังคม ให้มีความ เหมาะสมและ</p>

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับเดิม)	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับสมบูรณ์)	การปรับปรุง แก้ไข
3. นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ผู้สอน และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	ของตนเองและของกลุ่ม 3. นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ผู้สอน ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	ชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น
ระบบสนับสนุน 1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและ แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจและการเห็นคุณค่าสู่การมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรม 3. จัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้	ระบบสนับสนุน 1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและ แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจการเห็นคุณค่า การปฏิบัติตนสู่การมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรม 3. จัดเตรียมสื่อ สืบค้นแหล่งเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้	ปรับและเพิ่ม คำระบบ สนับสนุน ให้มีความ เหมาะสมและ ชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น
หลักการตอบสนอง 1. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ 2. ผู้สอนถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้ 3. ผู้สอนดูแลติดตามให้นักศึกษาทบทวน สืบค้น และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดการจัดการความรู้ 4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ รับรู้คุณค่า ตอบสนอง และเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	หลักการตอบสนอง 1. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกตลอด การจัดการเรียนรู้ 2. ผู้สอนถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้ 3. ผู้สอนกระตุ้นและติดตามการศึกษา ค้นคว้า สืบค้น และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดการจัดการความรู้ 4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบ กิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ รับรู้คุณค่า ตอบสนอง และเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ปรับและเพิ่ม คำหลักการ ตอบสนอง ให้มีความ เหมาะสม และชัดเจน มากยิ่งขึ้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

หลักการ

1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ภาคภูมิใจ ซาบซึ้งถึงสุนทรียภาพ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมอันแสดงถึงประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยที่การศึกษานั้นเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้
2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างฐานความรู้ การจัดการความรู้และการขยายความรู้สู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ อันสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขึ้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Concern about Thai art and cultural heritage): ส-ใส่ใจ
 - 1.1 นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้
 - 1.2 สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 1.3 เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ
2. ขึ้นสังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Collect knowledge of Thai art and cultural heritage): ส-สังสม
 - 2.1 สืบค้นองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรม
 - 2.2 สืบค้นองค์ความรู้จัดแจงและความรู้ฝังลึก
 - 2.3 จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. ขึ้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Create the conservation planning and disseminate Thai art and cultural heritage knowledge): ส-สร้างสรรค์
 - 3.1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน
 - 3.2 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้
 - 3.3 ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรควิธีเผยแพร่องค์ความรู้
4. ขึ้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (Conserve the value of Thai art and cultural heritage to community): ส-สืบสาน
 - 4.1 ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 4.2 จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 - 4.3 ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ระบบสังคม

1. กลุ่มนักศึกษาเป็นผู้เลือกและศึกษาด้วยตนเอง
2. นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม
3. นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ผู้สอน ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ระบบสนับสนุน

1. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจการเห็นคุณค่า การปฏิบัติตน ผู้ที่มีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรม
3. จัดเตรียมสื่อ สำนวณแหล่งเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้

หลักการทดสอบสอง

1. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกการจัดการเรียนรู้
2. ผู้สอนถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สร้างความสนใจวิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้
3. ผู้สอนกระตุ้นและติดตามการศึกษาค้นคว้า สำนวณ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดการจัดการความรู้
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ รับรู้คุณค่า ตอบสนอง และเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1. ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ภาพที่ 19 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

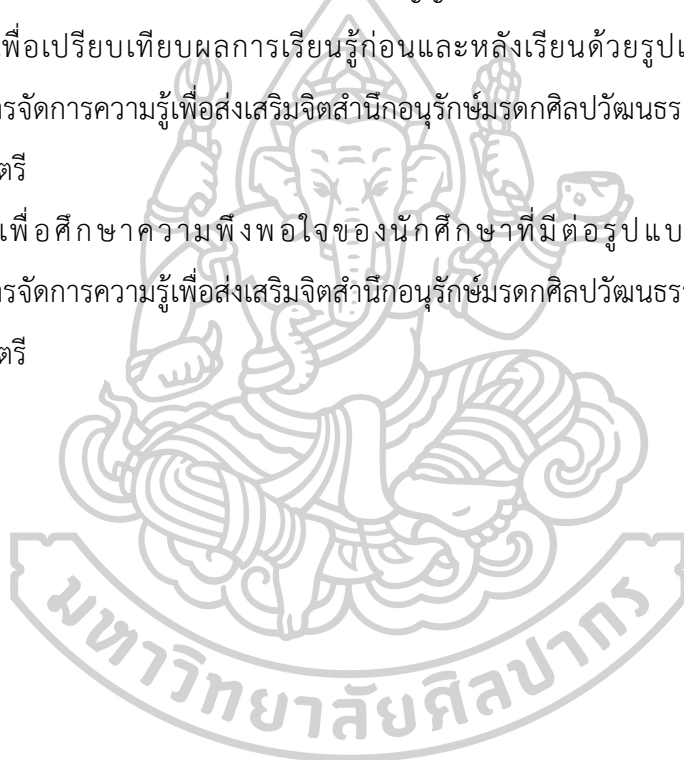
ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการทดลองใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.1 ผลการศึกษาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 20 พัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประเมินโดยผู้เรียน และผู้สอน

ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี	ผู้ประเมิน	ช่วงเวลาการทดสอบ	ผลการประเมิน			
			คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ผู้เรียน	ก่อนเรียน	5	1.67	0.74	น้อย
		ระหว่างเรียน	5	2.85	0.76	ปานกลาง
		หลังเรียน	5	4.54	0.70	มากที่สุด
	ผู้สอน	ก่อนเรียน	5	1.54	0.64	น้อย
		ระหว่างเรียน	5	3.61	0.96	มาก
		หลังเรียน	5	4.54	0.64	มากที่สุด
2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ผู้เรียน	ก่อนเรียน	5	2.37	0.79	น้อย
		ระหว่างเรียน	5	3.41	0.67	ปานกลาง
		หลังเรียน	5	4.51	0.63	มากที่สุด
	ผู้สอน	ก่อนเรียน	5	1.29	0.60	น้อยที่สุด
		ระหว่างเรียน	5	3.68	1.19	มาก
		หลังเรียน	5	4.54	0.88	มากที่สุด
3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ผู้เรียน	ก่อนเรียน	5	1.44	0.65	น้อยที่สุด
		ระหว่างเรียน	5	2.66	0.64	ปานกลาง
		หลังเรียน	5	3.75	0.66	มาก
	ผู้สอน	ก่อนเรียน	5	1.79	0.88	น้อย
		ระหว่างเรียน	5	2.54	0.79	ปานกลาง
		หลังเรียน	5	3.61	0.88	มาก
4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ผู้เรียน	ก่อนเรียน	5	1.04	0.20	น้อยที่สุด
		ระหว่างเรียน	5	1.76	0.64	น้อย
		หลังเรียน	5	3.75	0.66	มาก
	ผู้สอน	ก่อนเรียน	5	1.11	0.32	น้อยที่สุด
		ระหว่างเรียน	5	1.71	0.66	น้อย
		หลังเรียน	5	2.89	0.88	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	ผู้เรียน	ก่อนเรียน	5	1.63	0.80	น้อย
		ระหว่างเรียน	5	2.67	0.90	ปานกลาง
		หลังเรียน	5	3.86	1.08	มาก
	ผู้สอน	ก่อนเรียน	5	1.43	0.26	น้อยที่สุด
		ระหว่างเรียน	5	2.89	0.82	ปานกลาง
		หลังเรียน	5	3.90	0.69	มาก

จากตารางที่ 20 แสดงพัฒนาการของระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีการประเมิน 3 ครั้ง คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประเมินโดยการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง และ ผู้สอนประเมิน มีภาพรวมของผลการประเมินดังนี้

1. ผู้เรียนประเมินตนเอง ในระยะก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.63$, S.D. = 0.80) ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67$, S.D. = 0.90) และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 1.08)

2. ผู้สอนประเมิน ในระยะก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.43$, S.D. = 0.26) ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$, S.D. = 0.82) และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.69)

จากผลการประเมินโดยผู้เรียนประเมินตนเอง ทั้ง 3 ระยะ พบว่าผลการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้ง 4 ด้าน มีผลการประเมินในภาพรวมจากระดับน้อย ปานกลาง และมาก ผลการประเมินโดยผู้สอน ทั้ง 3 ระยะ พบว่าระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้ง 4 ด้าน มีผลการประเมินในภาพรวมจากระดับ น้อยที่สุด ปานกลาง และมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

สำหรับการจำแนกตามระยะเวลาการประเมินและผู้ประเมิน สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการประเมินโดยผู้เรียน พบว่า

ระยะก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.63$, S.D. = 0.80) ส่วนรายด้านมีระดับเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.37$, S.D. = 0.79)

ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.67$, S.D. = 0.74) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.44$, S.D. = 0.65) และด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.04$, S.D. = 0.20)

ระยะระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67$, S.D. = 0.90) ส่วนรายด้านมีระดับเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.41$, S.D. = 0.67) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.85$, S.D. = 0.76) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.66$, S.D. = 0.64) และด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.76$, S.D. = 0.64)

ระยะหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 1.08) ส่วนรายด้านมีระดับเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.70) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.63) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีระดับเท่ากัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$, S.D. = 0.66)

ผลการประเมินโดยผู้สอน พบว่า

ระยะก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.43$, S.D. = 0.26) ส่วนรายด้านมีระดับเรียงจากมากไปน้อย ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.79$, S.D. = 0.88) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.54$, S.D. = 0.64) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.29$, S.D. = 0.60) และด้านการ

รวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.11$, S.D. = 0.32)

ระยะระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$, S.D. = 0.82) ส่วนรายด้านมีระดับเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 1.19) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = 0.96) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.54$, S.D. = 0.79) และด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.71$, S.D. = 0.66)

ระยะหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.69) ส่วนรายด้านมีระดับเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.64) และด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.88) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = 0.88) และด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$, S.D. = 0.88)

3.2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง ใช้รูปแบบ	28	30	12.18	2.94	-13.252	.000
หลังการทดลอง ใช้รูปแบบ	28	30	20.50	2.69		

โดยกำหนดค่า $p < .05$

จากตารางที่ 21 พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังการทดลอง ($\bar{x} = 20.50$, S.D. = 2.69) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.18$, S.D. = 2.94)

จากการสังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมตลอดระยะเวลาการทดลองพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์ นำหลักการอนุรักษ์ไปใช้ และสร้างสรรค์องค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นจากเนื้อหาที่ใช้ในการเรียน นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนที่เน้นการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่คงทน ทั้งยังสามารถถ่ายทอดผลที่ได้จากการลงมือศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

3.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 22 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนมีความเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา	4.68	0.47	มากที่สุด	(3)
2. การเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละบทมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและเป็นลำดับ	4.46	0.57	มาก	(12)
3. วิธีการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของนักศึกษา	4.43	0.49	มาก	(13)
4. กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทและหน้าที่ของนักศึกษา	4.61	0.56	มากที่สุด	(7)
5. มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	4.29	0.45	มาก	(15)
6. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	4.61	0.49	มากที่สุด	(7)
7. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	4.64	0.48	มากที่สุด	(5)
8. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	4.79	0.41	มากที่สุด	(2)
9. การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	4.64	0.55	มากที่สุด	(5)
10. การจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนและกิจกรรม	4.36	0.55	มาก	(14)
11. ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.50	0.57	มาก	(11)
12. บรรยากาศของการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.57	0.56	มากที่สุด	(10)

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
13. การจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างคุณค่าให้กับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	4.68	0.47	มากที่สุด	(3)
14. สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา	4.61	0.56	มากที่สุด	(7)
15. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวม	4.86	0.35	มากที่สุด	(1)
รวม	4.58	0.53	มากที่สุด	

จากตารางที่ 22 พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.53) พิจารณารายด้านจากสามลำดับแรก พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) นักศึกษามีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวม ($\bar{x} = 4.86$, S.D. = 0.35) 2) กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41) และ 3) เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนมีความเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา และการจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างคุณค่าให้กับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.47) พิจารณารายด้านจากสามลำดับท้าย พบว่า อยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ 1) นักศึกษามีความพึงพอใจด้านวิธีการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของนักศึกษา ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.49) 2) การจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนและกิจกรรม ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.55) และ 3) ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมในห้องเรียนที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.45)

ความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ ที่ได้จากการสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถสรุปเป็นประเด็นดังนี้

1. ความคิดเห็นจากตัวแทนนักศึกษา

1.1 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีการออกแบบกิจกรรม ชิ้นงานได้เหมาะสมกับการเรียน เนื้อหาและตัวอย่างที่ได้เรียนรู้ในรายวิชายังเป็นสื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ การให้คำปรึกษาเชิงตั้งคำถามชวนคิดเกี่ยวกับงานที่มอบหมาย ทำให้เกิดประเด็นในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มมากขึ้น จึงมีส่วนให้เกิดข้อค้นพบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ เป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเองและผู้ที่ได้รับความรู้ในการจัดสัมมนาและโครงการที่จัดขึ้น นอกจากนี้การศึกษาเรียนรู้จากการลงพื้นที่ทั้งในกิจกรรมทัศนศึกษาที่อาจารย์จัดขึ้น และการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลยังช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในประวัติ ความเป็นมา รูปแบบ แนวคิดของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นได้อย่างมาก

1.2 ด้านระยะเวลาและภาระงาน

ในการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม และการส่งชิ้นงานที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานได้ดี นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรเวลาในการสืบค้นข้อมูล การค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มผู้เรียน ผลงานในแต่ละชิ้นเกิดจากการทำงานร่วมกัน สามารถหลอมรวมเป็นองค์ความรู้ที่สามารถเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการ รวมทั้งมีการติดตามความก้าวหน้าของงานที่มอบหมายให้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ

1.3 ด้านการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นช่วยให้เกิดความคิดว่า การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยไม่ใช่เรื่องยาก เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ และงานที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กิจกรรมสัมมนาศึกษางานศิลปกรรมโบราณเพื่อสืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นกาญจนบุรี” และ “โครงการสังคมศึกษาพาน้องท่องเมืองกาญจน์อนุรักษ์และสืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย” กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ได้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ รวมทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นให้กับผู้อื่น ได้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และความสามารถในการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ของบรรพชนไทยในอดีต

2. ความคิดเห็นจากอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1 ด้านกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะของผู้เรียนได้ เช่น การตั้งคำถาม การสังเกต การสืบค้น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทักษะการรวบรวมและสืบค้นข้อมูล จากบุคคลและชุมชน อันเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสืบค้นความรู้จากตัวบุคคล ซึ่งมีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูล บางประเภทที่ยังไม่สามารถให้ข้อสรุปได้ชัดเจน อาจต้องสอบถามจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2.2 ด้านการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผ่านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น กาญจนบุรี มีส่วนช่วยในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์ เชื่อมโยง หลักฐานอย่างเป็นระบบจนนำมาสู่ความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ตอนที่ 4 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครู อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 20 คน ในวันที่เสาร์ที่ 9 และวันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมไพฑูริยา อาคาร 9 ชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งลักษณะของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยกำหนดระยะเวลาในการอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 16 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการดำเนินการ และผลที่ได้สรุปดังนี้

1. การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครู อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้

2. การแนะนำคู่มือการใช้รูปแบบการจัการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้รูปแบบการจัการเรียนรู้ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ การจัการเรียนรู้ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัการเรียนรู้ และองค์ประกอบ ของรูปแบบการจัการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัการ เรียนรู้ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัการเรียนรู้ไปใช้

3. การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ใส่ใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) เป็นขั้นที่ผู้สอนจะนำเสนอความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับผู้เรียนทั้งในชั้นเรียนและแหล่งเรียนรู้มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยการจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมอย่างใส่ใจ โดยใช้กระบวนการจัการความรู้ขั้นการสร้างฐานความรู้ ด้วยการกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ ที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเริ่ม ลงมือศึกษาองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองเลือกในขั้นที่ 1 ตั้งแต่การสำรวจความรู้ ที่มีอยู่และความรู้ฝังลึกจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายโดยใช้กระบวนการจัการความรู้ ขั้นการจัดความรู้และการขยายความรู้ ด้วยการจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้ อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้)

ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์องค์ความรู้และการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส- สร้างสรรค์) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ในการค้นคว้าที่ได้จากกระบวนการ ในขั้นที่ 2 ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อผลที่ได้จากการศึกษาของผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เกิดการให้ ข้อเสนอแนะ มองเห็นการผสานเชื่อมโยงความรู้ของทุกกลุ่มเป็นภาพรวม โดยใช้กระบวนการจัการ ความรู้ขั้นการจัดความรู้และการขยายความรู้ ด้วยการเผยแพร่ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่

ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเสนอต่อสาธารณะผ่านกิจกรรม

การอนุรักษ์ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ดำเนินการและติดตามผลการจัดกิจกรรม โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ชั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์

4. การดำเนินการฝึกปฏิบัติการโดยการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งในการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยได้นำเสนอการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยให้ผู้เข้าอบรมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน (รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส) และกำหนดให้ใช้แหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดราชบุรี โดยใช้การอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่ม การนำเสนอ และการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม ทั้งนี้จากการสังเกตการณ์ฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถออกแบบเนื้อหาได้อย่างสอดคล้องกับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้พบว่ามี การปรับและประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและรายวิชาที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังได้รับความคิดเห็นจากผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ เป็นกิจกรรมที่ดี เชื่อมโยงผู้เรียน ท้องถิ่น และความเป็นไทย เข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสะท้อนความหมายของการอนุรักษ์ได้ชัดเจน

5. ผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ หลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของครู อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา และผู้สนใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 20 คน สรุปได้ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้รับก่อนและหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย

รายการประเมิน	ความรู้ ความเข้าใจ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และท้องถิ่น	2.85	0.57	ปานกลาง	4.80	0.40	มากที่สุด
2. มีความรู้ และความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	2.65	0.57	ปานกลาง	4.70	0.46	มากที่สุด
3. มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นให้กับผู้เรียน	2.50	0.50	ปานกลาง	4.55	0.50	มากที่สุด
4. มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้	2.40	0.49	ปานกลาง	4.50	0.50	มาก
5. มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	2.05	0.59	ปานกลาง	4.10	0.44	มาก
รวม	2.49	0.61	ปานกลาง	4.53	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 23 พบว่าผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับ ก่อนและหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในภาพรวมก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.49$, S.D. = 0.61) หลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.52) ซึ่งพิจารณารายชื่อหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ลำดับหนึ่ง คือ มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และท้องถิ่นที่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.40) ลำดับสอง คือ มีความรู้ และความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.46) ลำดับสาม คือ มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นให้กับผู้เรียนที่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.50) ลำดับสี่ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ที่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.50) และลำดับห้า คือ มีความรู้ ความเข้าใจ ในการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.44)

ตารางที่ 24 ผลการประเมินการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้				
1. สามารถเลือก และออกแบบเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และผู้เรียน	4.55	0.67	มากที่สุด	(5)
2. สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเองได้	4.75	0.43	มากที่สุด	(2)
3. สามารถสะท้อนคุณค่า และประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเองให้กับผู้เรียนได้	4.80	0.40	มากที่สุด	(1)
4. สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนได้	4.75	0.54	มากที่สุด	(2)
5. สามารถพัฒนาหรือต่อยอดจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้	4.60	0.58	มากที่สุด	(4)
ภาพรวมด้านการนำไปประยุกต์ใช้	4.69	0.54	มากที่สุด	
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
1. เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมให้แก่ครูในโรงเรียน อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ ที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.65	0.57	มากที่สุด	(4)
2. เป็นการพัฒนาความรู้ และ ความเข้าใจ ต่อบทบาทการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของครูในโรงเรียน อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ ที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.65	0.57	มากที่สุด	(4)
3. เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ชมรมเชิงอนุรักษ์ หรือทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย	4.85	0.36	มากที่สุด	(2)
4. เป็นกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อันถือเป็นส่วนหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยด้านวัฒนธรรม	4.70	0.64	มากที่สุด	(3)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ ที่
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านการมีส่วนร่วมในการศึกษาและกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น	4.90	0.30	มากที่สุด	(1)
ภาพรวมด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.75	0.52	มากที่สุด	
สรุปภาพรวมทั้ง 2 ด้าน	4.72	0.55	มากที่สุด	

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการประเมินการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.55) พิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ พบว่า หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีผลการประเมินการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในภาพรวมที่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.54) ซึ่งพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) สามารถสะท้อนคุณค่า และประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเองให้กับผู้เรียนได้ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.40) 2) สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเองได้ ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.43) และ สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนได้ ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.54) 3) สามารถพัฒนาหรือต่อยอดจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้ ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.58) และ 4) สามารถเลือก และออกแบบเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และผู้เรียน ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.67)

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีผลการประเมินการด้านประโยชน์ที่ได้รับ ในภาพรวมที่ระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.52) ซึ่งพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาและกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.30) 2) เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ชมรมเชิงอนุรักษ์ หรือทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 4.85$, S.D. = 0.36) 3) เป็นกลยุทธ์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อันถือเป็นส่วนหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.64) 4) เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมให้แก่ครูในโรงเรียน อาจารย์ ในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ ที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.57) และ เป็นการพัฒนาความรู้ และ ความเข้าใจ ต่อบทบาทการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยของครูในโรงเรียน อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ ที่เข้าร่วมการอบรม เชิงปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.57)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.1) ศึกษาพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3.3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 4) อบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และใช้แนวคิดแบบจำลองการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นสิ่งสำคัญต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี และการจัดการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ตามระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรม 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส) คือ ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้ 2) สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ ขั้นที่ 2 สังสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก 3) จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน 2) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ 3) ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง มีผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 8 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่าง

0.75-1.00 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน และรายวิชา มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.1 พัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 ด้าน มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1

3.2 ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2

3.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

4. การยอมรับเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีผลการประเมินภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ดำเนินการวิจัยตามการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และแนวคิดแบบจำลองการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) โดยการบูรณาการร่วมกัน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R₁): Analysis (A)) ขั้นนี้มาจากการวิจัย (Research: R₁) และการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Development (D₁): Design and Development (D&D)) ขั้นนี้มาจากการพัฒนา (Development: D₁) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development: D&D) ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R₂): Implementation (I)) ขั้นนี้มาจากการ

การวิจัย (Research: R₂) การนำไปใช้ (Implementation: I) และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาประเมินผลรูปแบบ (Development (D₂): Evaluation (E)) ขั้นนี้มาจากการพัฒนา (Development: D₂) การประเมินผล (Evaluation: E) ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยจากข้อค้นพบตามขั้นตอนของการวิจัยซึ่งสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ขั้นนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานตามขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R₁): Analysis (A)) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัย ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษามีความสอดคล้องกับความสำเร็จและความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากมีการศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่งอันได้แก่ การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่ครอบคลุมทั้งแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงปัญหา ความสำคัญ และสิ่งที่ควรพัฒนา โดยปัญหาและความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในสังคมที่จำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ขึ้น คือ การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านระบบการศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา และส่งเสริมการสร้างความรู้สึกร่วมของความเป็นชาติไทย ตลอดจนการสร้างสรรค์ค่านิยมอันดีงามสู่การเสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี อันรวมถึงนักศึกษาลัทธิศูตครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ซึ่งถือเป็นเยาวชนของชาติในปัจจุบันยังมีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยไม่มากเท่าที่ควร สอดคล้องกับสภาพการณ์และความต้องการเชิงนโยบายการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 108-118; ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 2; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 200; ปรัชญา เหลืองแดง, 2560: 48) นอกจากนี้การศึกษาเอกสารยังพบว่า แม้การส่งเสริมหรือปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยจะได้รับการรณรงค์ในระดับโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงานทางการศึกษา แต่การกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพนั้นยังไม่มีกำหนดอย่างชัดเจน ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจึงได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับรองจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยผู้เชี่ยวชาญได้รับรองว่าสามารถส่งเสริมได้ผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของตนเองจริง ทั้งนี้เป็นเพราะการกำหนดประเด็นและพฤติกรรมบ่งชี้ของระดับการพัฒนาจิตสำนึก อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีพื้นฐานมาจากการสังเคราะห์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมไทยของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา และแนวทางการ อนุรักษ์ของกรมศิลปากร (ประเวศ วะสี, 2535: 21-30; ชนาวี ดลรุ่ง และคณะ, 2560: 101; สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2540: 133-134; สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เขตการศึกษา 6, 2538: 5,6; วลัย พานิช, 2542: 226-235; สมพงษ์ จิตระดับ, 2546: 58; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547: 14; ปลินธร เพชรฤทธิ์, 2550: 18-19,26; วิชัย ภูโยธิน, 2551: 49; สุมน อมรวิวัฒน์, 2545: 76) และมีการกำหนดพฤติกรรมและความรู้สึกของแต่ละด้านตามแนวคิด การวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom & Masia, (1964) and Krathwohl & Anderson (2000) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดระดับจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง ของ อีราพร ทองปัญญา (2558: 484,494) ที่ได้พัฒนาแบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรประกอบด้วยข้อความที่ใช้ วัดด้านการรับรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ขั้นนี้เป็นการออกแบบและพัฒนา รูปแบบตามขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Development (D₁): Design and Development (D&D)) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ได้รับการรับรองว่า มีความเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียนและรายวิชา มีความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง จากการตรวจสอบ คุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 คน ซึ่งสืบเนื่องจากการพัฒนาและออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และกระบวนการ จัดการเรียนรู้ของรูปแบบยังสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ของ ทิศนา แคมมณี (2550: 222) และ วัชรภา เล่าเรียนดี (2553: 44) ที่กล่าวว่ารูปแบบการสอนหรือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลัก

ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอน และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันในการดำเนินการสอนให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน มีพื้นฐานในการพัฒนาอันได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย (Affective Domain) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการความรู้นี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกระบวนการจัดการความรู้ คือ 1) ขั้นการสร้างฐานความรู้ ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ 1.2) การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้ 1.3) การเลือกสรรความรู้ 2) ขั้นการจัดความรู้ และการขยายความรู้ ประกอบด้วย 2.1) การจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้ อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้) 2.2) การเผยแพร่ความรู้ 2.3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 2.4) การเรียนรู้ความรู้ใหม่ และ 3) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ (Nonaka and Takeuchi, 2004: 188, Marquardt, 2002: 29-30; McNurlin, 2006: 531; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 5-6; บุญดี บุญญากิจ และคณะ, 2547: 20 – 23; วิจารณ์ พานิช, 2547: 7-9; บดินทร์ วิจารณ์, 2550: 45-46) โดยแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ทฤษฎี และหลักการดังนี้ 1) ขั้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) เป็นขั้นที่ผู้สอนจะนำเสนอความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับผู้เรียนทั้งในชั้นเรียนและแหล่งเรียนรู้ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยของ เมธินี วงศ์วานิช รัชมกภาพรณ์ (2558: 37) โดยการจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมอย่างใส่ใจ นำเสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้ง เกี่ยวกับค่านิยมนั้นด้วยคำถาม โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตื่นรู้ การเต็มใจรับรู้ และการควบคุม การรับรู้ การจัดสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การยอมรับในคุณค่า การชื่นชมในคุณค่า และความผูกพันในค่านิยมนั้น การใช้สถานการณ์จากสถานที่จริงเพื่อให้ผู้เรียน มีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนยินยอม การที่ผู้สอน ให้ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแก่ผู้เรียนนั้นจะใช้เนื้อหาที่สัมพันธ์กับความรู้หรือประสบการณ์ของผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือท้องถิ่น สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้

ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ที่เชื่อว่าความรู้หรือการเรียนรู้เรื่องใหม่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของประสบการณ์เดิม แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และวิธีการได้มาซึ่งความรู้ได้มาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น (วีชรา เล่าเรียนดี, 2556: 70; Jonassen, 1992: 138-139) การที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามหามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยตามบัตรภาพที่ตนเองเลือกนั้นผู้เรียนจะต้องระบุนำความรู้เกี่ยวกับภาพมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยบางส่วนก่อน จากนั้นเมื่อปฏิบัติกิจกรรมภาคสนามผู้เรียนจะได้ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพิ่มเติม ดังนั้นผู้เรียนจะต้องกำหนดสิ่งที่ตนเองต้องการรู้ก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม ซึ่งลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการความรู้ขั้นการสร้างฐานความรู้ ด้วยการกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ การสืบค้น แสวงหาและติดตามความรู้ การเลือกสรรความรู้ 2) ขั้นสังเคราะห์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเริ่มลงมือศึกษาองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองเลือกในขั้นที่ 1 ตั้งแต่การสำรวจความรู้ที่มีอยู่และความรู้ฝังลึกจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การให้ผู้เรียนได้สำรวจหรือสืบค้นจากสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนั้นสอดคล้องกับทั้งแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยและทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Jonassen, 1992: 137-147; วีชรา เล่าเรียนดี, 2556: 73; ทิศนา ขัมมณี, 2550: 92) ที่เน้นการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง กระตุ้นให้ผู้เรียนยินยอมตอบสนอง เต็มใจตอบสนองและพึงพอใจตอบสนอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สิ่งของ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริง และมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้น ๆ จนเกิดความรู้ความเข้าใจขั้นผู้เรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนเองภายใต้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ผ่านกระบวนการคิด และจบลงด้วยความแจ่มชัดตลอดจนการแก้ไขปัญหาได้ บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ชัดแจ้ง และความรู้ฝังลึกในตัวบุคคลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ สอดคล้องกับกระบวนการจัดการความรู้ขั้นการจัดความรู้และการขยายความรู้ ด้วยการจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้) ทั้งนี้ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้การสืบค้น

องค์ความรู้ฝังลึก หรือความรู้ในตัวบุคคลประสบผลสำเร็จ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นนี้ คือ การสำรวจความพร้อมของผู้เชี่ยวชาญสำหรับให้นักศึกษาได้สัมผัสภาพ เนื่องจากการสนทนากลุ่ม สะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยพบว่าความรู้ฝังลึกบางประเด็นผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถให้คำตอบที่ชัดเจนได้ ต้องอาศัยการสืบค้นหลักฐานอ้างอิงที่เพียงพอและอภิปรายข้อมูลร่วมกันเพื่อลงข้อสรุป หรือข้อสันนิษฐานที่น่าเชื่อถือ 3) ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ ในการค้นคว้าที่ได้จากกระบวนการในขั้นที่ 2 ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อผลที่ได้จากการศึกษา ของผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เกิดการให้ข้อเสนอแนะ มองเห็นการผสานเชื่อมโยงความรู้ของทุกกลุ่ม เป็นภาพรวม กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ตามแนวคิดของ Anderson & Krathwohl (เมธินี วงศ์วานิช รัชมภากาภรณ์, 2558: 37) ที่ให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของค่านิยม และเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยม มีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิต ของตน พิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม ต่าง ๆ ด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญคือ การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น ๆ และจัดระบบคุณค่านั้น และสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่สิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นตั้งนั้นสถาบันสังคมต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ ของแต่ละบุคคล (ทิตนา แคมมณี, 2553: 90-91; วัชรา เล่าเรียนดี, 2556: 73; Jonassen, 1992: 137-147) ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอองค์ความรู้ ที่ผ่านการศึกษารวบรวมจนเป็นองค์ความรู้ใหม่ในตนเอง สู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม จนเกิดการหลอมรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างสรรค์แนวทางการเผยแพร่องค์ความรู้ เหล่านี้ สอดคล้องกับกระบวนการจัดการความรู้ขั้นการจัดการความรู้และการขยายความรู้ ด้วยการเผยแพร่ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ความรู้ใหม่ 4) ขั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเสนอต่อสาธารณะผ่านกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลการจัดกิจกรรม วิธีการเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยม อย่างสม่ำเสมอโดยติดตามการปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะจนผู้เรียน สามารถปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยของ เมธินี

วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์ (2558: 37) โดยผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจกรรม การอนุรักษ์สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Devries, 1992: 1-2; Jonassen, 1992: 137-147; วิชา เล่าเรียนดี , 2556: 73; ทิศนา แคมมณี, 2550: 95) ที่มีแนวคิดที่ว่าเป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียน ได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัวไปสู่การสาคิกระบวนกรแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้ และแก้ปัญหาจริง ลักษณะกิจกรรม การเรียนรู้ในขั้นสุดท้ายที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และความรู้ด้านการอนุรักษ์ที่ได้ศึกษารวบรวมตลอดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ สู่การสืบสาน คุณค่าด้วยการถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านกิจกรรมการอนุรักษ์นี้ สอดคล้อง กับกระบวนการจัดการความรู้ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น

3. การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ขั้นนี้เป็นการ นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ตามขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R₂): Implementation (I)) เป็นการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย 3 ข้อ สามารถอภิปรายผลตามลำดับได้ดังนี้

3.1 พัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีผลการประเมินโดยผู้เรียน ประเมินตนเอง และผู้สอนประเมินทั้ง 3 ระยะ พบว่าระดับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้ง 4 ด้าน มีผลการประเมินที่แสดงถึงพัฒนาการที่สูงขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายด้านหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า หลังเรียน ผู้เรียนมีผลการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านความสนใจใฝ่รู้ ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และด้าน การปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งสามด้านนี้ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะพฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษา

ระดับปริญญาตรี ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีฐานคิดจากแนวคิดการวัดจิตพิสัยของระดับการจัดระบบคุณค่า (Organization) (พัชรินทร์ ชมพูวิเศษ, 2559: 37-39; Krathwohl, Bloom & Masia, 1964) ซึ่งจะเกิดพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ และพยายามชักจูงให้ผู้อื่นร่วมปฏิบัติในสิ่งที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน ดังนั้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกทั้งสองด้านนี้ในระดับที่สูงขึ้น อาจต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เรียนมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสูงขึ้นทุกด้านนั้น เป็นเพราะระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกิดจากการสังเคราะห์เอกสารอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีเป็นฐาน ในการกำหนดระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ รวมทั้งผ่านการรับรองจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการอนุรักษ์ด้านศิลปวัฒนธรรม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบในแต่ละชั้นตอนรวมถึงเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลที่เกิดขึ้นตามระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นรายข้อดังนี้

1. ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สัมพันธ์กับขั้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) ซึ่งถือเป็นขั้นแรกตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้มีกิจกรรมที่เร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยจากการเรียนรู้ผ่านสังเกตความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ และการทัศนศึกษาแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า สู่การเลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ตนสนใจ จากกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี โดยตัวแทนนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นที่สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีส่วนช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีการพัฒนาประเด็นหรือเรื่องที่ตนได้เรียนรู้ สู่ความสนใจของตนเอง ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับ

แนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มรู้สึกว่า กำลังสัมผัสกับสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง และเริ่มสนใจและพิจารณาเลือกสิ่งเหล่านั้น Krathwohl, Bloom & Masia (1964) และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ที่ผู้เรียนจะเกิดความรู้ จากเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่พบเจอ (Jonassen, 1992: 137-147; วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556: 73)

2. ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สัมพันธ์กับขั้นสังส่ององค์ ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) การจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมที่กลุ่มผู้เรียนสนใจ จากแหล่งความรู้ชุดแจ้งอันได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนในรายวิชา เอกสารจากแหล่งอื่น ๆ และความรู้ฝังลึกจากผู้เชี่ยวชาญ กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้ จากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความตั้งใจ ให้ความร่วมมือ และมีเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าความรู้ ทั้งจากเอกสาร การสำรวจจากสถานที่จริง และความรู้ในบุคคลจนได้ความรู้ชุดแจ้งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ได้ ตัวอย่างเช่น

- กลุ่มทวารวดี สามารถตามหาสถานที่ตั้งเจดีย์บ้านท่าหวี ซึ่งเป็นสถานที่ที่แทบไม่มีผู้คนรู้จักจนพบสถานที่จริงได้ ทั้งยังสามารถระบุได้ว่าแหล่งโบราณคดีไคล้ศาลเจ้าที่ปรากฏข้อมูลในหนังสือ ปี พ.ศ. 2538 ปัจจุบันได้รับการเปลี่ยนชื่อ เป็นโบราณสถานพงดึกที่ 1

- กลุ่มลพบุรี สามารถสืบค้นที่มาของตำนานปราสาทเมืองสิงห์ เมืองครุฑ และเมืองกลอนโต ซึ่งเป็นโบราณสถานสำคัญในสมัยลพบุรีได้ สามารถอธิบายถึงเอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราสาทเมืองสิงห์ ซึ่งแม้ว่าจะพบปัญหาในเรื่องข้อจำกัดของหลักฐาน เอกสารของเมืองครุฑ และเมืองกลอนโตที่มีไม่มากเพียงพอในการศึกษา แต่สามารถตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสิงห์ เมืองครุฑ และเมืองกลอนโต โดยอาศัยการวิเคราะห์แผนที่ รวมถึงลักษณะทางกายภาพได้

- กลุ่มอยุธยา สามารถระบุความสัมพันธ์ของเส้นทางยุทธหัตถี กับกลุ่มโบราณสถาน สมัยอยุธยาในเขตอำเภอพนมทวน เลาชวีญ และรอยต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีได้ สามารถวิเคราะห์รูปแบบของพระปรางค์วัดเขารักษ์ โดยพิจารณาจากตำนาน รูปแบบของพระปรางค์

และ สถาปัตยกรรมอื่น ๆ ที่พบในบริเวณวัดได้ รวมทั้งยังได้ทราบว่าสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ในจังหวัดกาญจนบุรี ยังมีให้ศึกษาค้นคว้าได้อีกมาก

- กลุ่มรัตนโกสินทร์ สามารถระบุได้ว่ามีภาพจิตรกรรมส่วนใดบ้างที่เริ่มชำรุดไป จากเอกสารที่เคยมีผู้เรียบเรียงไว้ ได้ทราบข้อมูลการเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปสมัยอยุธยาจากเมือง กาญจนบุรีเก่ามาสู่เมืองกาญจนบุรีใหม่ จากการเปรียบเทียบรูปแบบและพุทธลักษณะ ข้อมูลเอกสาร และความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ประชาชน ชุมชน เป็นต้น

การที่ผู้เรียนสามารถกำหนดประเด็นในการค้นคว้าโดยการเริ่มต้นด้วยการสำรวจความรู้ เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นที่ผู้คนไม่ค่อยรู้จัก สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุวิมล ทองกร (2548: 176) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการปลูกสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบทสังคมเมืองของผู้นำชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนเมืองรังสิต เทศบาลเมืองรังสิต จังหวัดปทุมธานี ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหา มีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึก การอนุรักษ์ นอกจากนี้การเรียนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลายทั้งเอกสาร และความรู้ในตัวบุคคล จนนำมาสู่การเขียนเรียบเรียงข้อมูล นี้เป็นไปตามแนวคิดการจัดการความรู้ ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น เริ่มต้นด้วยการกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้ การเลือกสรรความรู้ การจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้ อย่างเป็นระบบ การที่ผู้เรียนมีความตั้งใจในการค้นคว้า และได้ผลการค้นคว้าที่น่าสนใจ ได้องค์ความรู้ ใหม่นี้ ยังอาจสืบเนื่องจากการที่กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกค้นคว้าในสิ่งที่น่าสนใจ เป็นการจัดสถานการณ์และเงื่อนไขให้เกิดประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องอาศัยเทคนิคในการสืบค้น หลากหลายวิธี ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความท้าทายภายใต้ปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีแรงจูงใจ ในการหาคำตอบที่ชัดเจน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย (เมธินี วงศ์วานิช รัชมภาภรณ์, 2558: 37) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Devries, 1992: 1-2; Jonassen, 1992: 137-147; วัชรา เล่าเรียนดี, 2556: 73; ทิศนา แคมมณี, 2550: 95) ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลงานของผู้เรียน ที่ได้กล่าวมาข้างต้นบ่งบอกถึงการที่ผู้เรียนมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการแสดง ความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สัมพันธ์กับขั้นสร้างสรรค์องค์ ความรู้และการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) การจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม โดยมีขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งมรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น ตลอดจนการนำเสนอผลการศึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็นต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ข้อสรุปและองค์ความรู้ใหม่ในตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นหลักปฏิบัติ พื้นฐานในงานอนุรักษ์ กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะเริ่มแสดงบทบาทการอนุรักษ์ที่ชัดเจน มากขึ้น กล่าวคือกลุ่มผู้เรียนจะต้องนำเสนอผลการศึกษาที่ค้นคว้ามาในรูปแบบของกิจกรรม การสัมมนา ภาพรวมของกิจกรรมสัมมนาพบว่า ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสามารถนำเสนอผลการศึกษา ค้นคว้าได้ในระดับดี เช่น มีการนำเสนอพร้อมทั้งแบบจำลองมรดกศิลปวัฒนธรรม แผ่นพับให้ความรู้ บอร์ดนำเสนอความรู้ และกิจกรรมที่ชักจูงให้ทั้งผู้ร่วมการสัมมนา และกลุ่มการนำเสนออื่น ๆ ได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ในกิจกรรม การสัมมนา กลุ่มอยุธยาและกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีการเชื่อมโยงประเด็นเกี่ยวกับหลักฐานทางศิลปกรรม ของพระพุทธรูปสมัยอยุธยาที่ได้อัญเชิญมาประดิษฐานในวัดสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ ข้อมูลจากการนำเสนอของทั้งสองกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานความรู้ และการใช้ประโยชน์จากความรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ในการสัมมนายังมีการตั้งประเด็นคำถามที่เชื่อมโยง คุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านประวัติศาสตร์ และตำนานพื้นบ้านเชิงคติชนวิทยา ที่สำคัญหลังจากการสัมมนาแล้ว ผู้เรียนเริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ที่ส่งผลต่อการก่อตัวของแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น เช่น ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ การเปลี่ยนแปลงของเส้นทางระหว่างศูนย์กลางอำนาจทางการปกครองในแต่ละยุคที่มีต่อการสร้าง เมือง หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนความรู้ ผสานความรู้ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากความรู้ ระหว่างกลุ่ม ตลอดจนการเห็นคุณค่าของความรู้ในมิติต่าง ๆ นี้สอดคล้องกับ แนวคิดการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย แนวคิดการจัดการความรู้ และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัย ใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ ทั้งนี้การที่ผู้เรียน สามารถนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังที่กล่าวมานี้ เป็นผลมาจากการปฏิบัติจริงตามหลัก การศึกษาค้นคว้าเชิงวิชาการของงานการอนุรักษ์ตามแนวทางของสำนักโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2540: 133- 134) ถือได้ว่าผู้เรียนบรรลุระดับการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

4. ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สัมพันธ์กับ ขั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) การจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ทั้งความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ได้สั่งสม มาตั้งแต่ขั้นแรกและความรู้เกี่ยวกับหลักการอนุรักษ์ในบทเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

ต่อสังคมตามความสามารถและศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ขั้นตอนสุดท้าย คือ การใช้ประโยชน์จากความรู้ การเปลี่ยนบทบาทจากผู้เรียนมาสู่ผู้กลุ่มผู้นำในการอนุรักษ์ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสร้างความรู้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติตนตามค่านิยมของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Croteau and Hoynes (2013: 169) ที่ได้อธิบายว่าบทบาทมีความสัมพันธ์อย่างมากกับสถานภาพซึ่งจะเป็นบรรทัดฐานต่อการปฏิบัติ การแสดงออก หน้าที่ สิทธิ และพฤติกรรมของบุคคล ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้ คือ ผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบและวิธีการในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในแบบที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ตามความสามารถของตนเอง ด้วยการจัดโครงการสังคมนาฬิกาพาน้องท่องเมืองกาญจน์อนุรักษ์และสืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งโครงการนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้มีความรู้ ความเข้าใจและ เห็นถึงคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี โดยการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติในแหล่งประวัติศาสตร์ อันได้แก่ โบราณสถานพงตึก ปราสาทเมืองสิงห์ เมืองกาญจนบุรีเก่า และวัดเทวสังฆาราม ซึ่งสถานที่ดังกล่าวนี้เป็นแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เรียงตามยุคสมัย คือ สมัยทวารวดี สมัยลพบุรี สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ หลังจากการดำเนินกิจกรรมผู้เรียนยังได้มีการสรุปโครงการและนำเสนอผลความสำเร็จของโครงการให้บุคคลทั่วไปได้ทราบ ผลของกิจกรรมนี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่จะถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับคนรุ่นหลัง นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ที่สำคัญมาก รวมทั้งยังชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีจิตสำนึกด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยขั้นสุดท้ายที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หากมีการประเมินระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้เป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ในกรณีที่ผู้เรียนสามารถประมวลประสบการณ์และผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ อาจคาดคะเนได้ว่าผลที่ได้จากการประเมินอาจไม่แตกต่างจากผลการวิจัยในครั้งนี้นัก ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อการศึกษาในอนาคตต่อไป เนื่องจากประเด็นดังกล่าวจะมีส่วนช่วยในการตรวจสอบความคงทนของระดับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนได้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนหลังเรียนจะมีพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ด้านการแสดงความสามารถของอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้ง 3 ด้านนี้มีระดับการพัฒนาที่ระดับ มาก-มากที่สุด แต่สำหรับด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย แม้ว่าผู้เรียนจะมีระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สูงขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้ แต่ผลการประเมินจากผู้สอนอยู่ที่ระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะประเด็นปัจจัยจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีฐานการพัฒนาจากแนวคิดการวัดจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom & Masia, (1964) and Krathwohl & Anderson (2000) ระดับการจัดระบบคุณค่า (Organization) ซึ่งในระดับนี้จะเกิดพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ และพยายามชักจูงให้ผู้อื่นร่วมปฏิบัติในสิ่งที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน ซึ่งการจัดระบบค่านิยมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนเองเลือก ต้องอาศัยการปลูกฝังผ่านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมค่านิยมด้านบวกและเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี (Sowell, 205: 74) และจากประสบการณ์ที่มีความเป็นไปได้ อันมีส่วนในการแสดงออกทางพฤติกรรมทางสังคม (Ornstein, 2009: 224) ดังนั้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยด้านนี้ในระดับที่สูงขึ้นอาจต้องใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น หรืออาจเพิ่มการมอบหมายให้ผู้เรียนได้จัดโครงการ หรือ กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในกระบวนการจัดการเรียนรู้ชั้นที่ 4 ชั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ หรือ การจัดโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของหลักสูตรโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการควบคุมไปพร้อมกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สูงขึ้นเป็นลำดับ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละด้าน กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบในแต่ละชั้นตอน รวมถึงการใช้แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิสา สังข์เจริญ (2553: 147) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อรชรธรณ บุญส่ง (2551: 124) ที่ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบการประเมินตามสภาพจริง ที่มีต่อการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

และ Savita Srivastava (2015: 336) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งผลการวิจัยทั้งสามเรื่องพบว่าการศึกษา และจัดการเรียนรู้จากชุมชนหรือท้องถิ่นมีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของผู้เรียน ทั้งนี้การพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ลัดดา สีลาน้อย และคณะ, (2543: 80) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา มีวัตถุประสงค์สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น ต้องอาศัยการศึกษา ค้นคว้า ทำความเข้าใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้ถ่องแท้ก่อนจึงจะสามารถวางแผนและลงมืออนุรักษ์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สันติ เล็กสุขุม ที่กล่าวถึงประเด็นการอนุรักษ์ใน มติชนออนไลน์ (2557: ออนไลน์) ว่าการอนุรักษ์เป็นการพัฒนาที่ต้องศึกษาจนเข้าใจ ต้องเรียนรู้จนเข้าใจชัดเจนแล้วจึงวางแผนอนุรักษ์

3.2 ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากมีการออกแบบเนื้อหา อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาในบทเรียนแต่ละบทจะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดย ในขั้นที่ 1 ขั้นใส่ใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ) เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนคือ ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของโบราณวัตถุ โบราณสถานแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผู้เรียนจะได้รับความรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญอันนำไปสู่ความสนใจ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เกิดการเลือกประเด็นในการศึกษาหาความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในการเลือกประเด็นในการศึกษานี้ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการทำใบกิจกรรมที่ 1 ซึ่งมีความต่อเนื่องกันระหว่างในชั้นเรียนและการทัศนศึกษาแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยตัวอย่างใบกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ จากการฝึกตั้งข้อสันนิษฐาน การศึกษา ค้นคว้าและอภิปรายร่วมกัน จนได้ข้อมูลที่ถูกต้องและความรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนเกิดความรู้ ที่ได้จากการปฏิสัมพันธ์กับสถานที่และข้อมูลต่าง ๆ ที่ตรงกับความสนใจจนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ ขึ้น สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ในการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ขั้นที่ 2 ขั้นสังส่องค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม)

เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนคือ เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของไทย เนื้อหาส่วนนี้เป็นเรื่องพื้นฐานที่สามารถสืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้เริ่มสืบเสาะ รวบรวมข้อมูลเชิงประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประโยชน์ และเอกลักษณ์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองได้เลือก จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ผ่านการทำใบกิจกรรมที่ 2 ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการสำรวจความรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาค้นคว้า และใบกิจกรรมที่ 3 ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูลการสืบค้นความรู้ชัดเจน และความรู้ในตัวบุคคล ตามกระบวนการจัดการความรู้ เกิดการเชื่อมโยงความรู้จากเนื้อหาของรายวิชา กับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้จากกระบวนการสืบค้น และการวิเคราะห์ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกและแนะแนวทาง ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนนี้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการตระหนักรู้ ในกระบวนการ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ และการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตอบสนองต่อสถานการณ์จริง เช่นนี้ เป็นไปตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย อย่างไรก็ตาม การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นนี้อาจมีข้อจำกัดในด้านของการสืบค้นความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล ซึ่งข้อมูลความรู้บางอย่าง ไม่สามารถที่จะนำมาจัดทำเป็นความรู้ชัดเจนได้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสิงห์ เมืองครุฑ และเมืองกลอนโต ซึ่งเป็นเมืองโบราณในสมัยลพบุรี ไม่สามารถระบุความสัมพันธ์ในประเด็นอื่น ๆ นอกเหนือจากร่องรอยและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม เนื่องจากขาดหลักฐานที่เพียงพอ และผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ทั้งนี้อาจเสนอในรูปแบบข้อคำถามตั้งข้อสันนิษฐาน โดยอาศัย การบูรณาการความรู้จากศาสตร์แขนงอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ด้านภูมิประเทศ จากผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะในด้านนั้น ๆ แทน ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์) เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนคือ แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มผู้เรียนจะได้ร่วมกันระบุตำแหน่งของแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในท้องถิ่นกาญจนบุรี ตามข้อมูลที่กลุ่มของตนได้ศึกษามา นอกจากนี้ยังได้นำเสนอองค์ความรู้ เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีตามยุคสมัยที่ผ่านการศึกษา ค้นคว้า และเรียบเรียง ขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง จนเกิดการเห็นคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จากนั้นจึงได้ลงมือปฏิบัติตน เพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในรูปแบบการสัมมนาและสื่อการนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การผสมผสานความรู้ ระหว่างกลุ่มก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ตามแนวคิดของการจัดการความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้

ในขั้นนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ และเชื่อมโยงความแบบบูรณาการ ระหว่างภูมิศาสตร์ ความคิด ความเชื่อ ประวัติ และความเป็นมาของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขวาง ชับซ้อน และหลากหลายขึ้น ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนคือ การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้หลักการ รูปแบบ และวิธีการในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงการเลือกสรรวิธีการที่เหมาะสมกับตนเองในการนำมาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเอง เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เลือก และได้ลงมือปฏิบัติจริงจนเห็นผลตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการออกแบบโครงการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นกาญจนบุรี เพื่อถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ได้ศึกษามาตลอดการเรียน ให้กับบุคคลอื่นได้รับรู้ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และด้านการอนุรักษ์ให้เกิดประโยชน์ ตามแนวคิดการจัดการความรู้ การเสนอแนวทางการอนุรักษ์ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์จนสำเร็จ มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ปรับเปลี่ยนมุมมองด้านการอนุรักษ์ ที่มีได้จำกัดเฉพาะเพียงหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งภาคประชาชน ภาคการศึกษา สามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ได้ตามบทบาทและสถานภาพของตน รวมถึงเหตุผล ความจำเป็น ที่จะต้องอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะนำค่านิยมมาปรับใช้ในชีวิตของตน อันสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย

กล่าวได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยมีแนวคิดการจัดการความรู้ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นพื้นฐาน ประกอบกับการจัดเนื้อหา และการกำหนดผลงานของผู้เรียนในรายวิชาให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีส่วนช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ปลายทางของรายวิชาได้ครบถ้วน ดังแสดงให้เห็นในผลการเรียนรู้หลังเรียนที่สูงขึ้นก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นอกจากนี้การที่ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้หลังเรียนที่สูงขึ้นยังเป็นผลมาจาก รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์ (2553: 83) ที่ได้วิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมใน รายวิชา สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน สุนันทาสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจริง ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 และ ทศนิยม ทองไชย (2556: 181) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียน การสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติจริงตามกระบวนการจัดการความรู้ ผลที่ได้คือกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จากผลการเรียนรู้หลังเรียนที่สูงขึ้นของกลุ่มตัวอย่าง หลังการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปได้ว่าการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อการพัฒนาผลการ เรียนรู้ในรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในท้องถิ่น

3.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านจากสามลำดับแรก พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมเป็นลำดับหนึ่ง ที่ระดับมากที่สุด ลำดับสองคือ กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย ลำดับสาม มี 2 ประเด็น คือ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนมีความเหมาะสมกับ ความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา และการจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างคุณค่าให้กับมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามหลักการจัดการความรู้ รวมทั้งทฤษฎีการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการนำเสนอคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในท้องถิ่นร่วมกับการอนุรักษ์ สอดคล้องกับระบบสนับสนุนของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจ การเห็นคุณค่า การปฏิบัติตน สู่การมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งมีระบบสังคม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ทศนิยม ทองไชย, (2556: 184) เรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด

การจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนซึ่งพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมที่ระดับมากที่สุด สำหรับผลความพึงพอใจสามลำดับท้าย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจด้านวิธีการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของนักศึกษา การจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนและกิจกรรมและด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นลำดับสุดท้าย แม้ผู้เรียนจะมีความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านนี้เป็น 3 ลำดับท้าย แต่ผลการประเมินความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านยังอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้การที่นักศึกษามีความพึงพอใจใน 3 ด้านนี้เป็นลำดับท้าย อาจสืบเนื่องจากเป็นประเด็นดังกล่าว เป็นประเด็นที่ผู้เรียนยังรู้สึกไม่ค่อยโดดเด่น โดยผู้เรียนจะมุ่งให้ความสนใจไปที่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนมาก ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. การอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ขั้นนี้เป็นกระบวนการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ตามขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา ประเมินผลรูปแบบ (Development (D₂) : Evaluation (E)) เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ให้กับครู อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีผลการประเมินความรู้ความเข้าใจความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีผลการประเมินด้านประโยชน์ที่ได้รับที่ระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมรับรู้ถึงการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้พร้อมกับแนวทางการนำไปใช้ มีการจำลองการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส และนำไปใช้จริงกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม มีการนิยามความหมาย ประเภทมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งความหมายและหลักการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับบริบทของการศึกษา ทำให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์

ในการออกแบบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมโดยประโยชน์ของการศึกษาที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ สืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการสืบทอดทางวัฒนธรรม การศึกษา โดยการปลูกฝังให้วัฒนธรรมได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นหนึ่งผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการรักษา สืบทอด และพัฒนาทางวัฒนธรรม (Cultural Process) ของสำนักโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2540: 133-134) นอกจากนี้ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม ไทย ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ยังสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นรูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับบริบทของชุมชนหรือท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ โดยมีได้จำกัดเพียงพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดผล อันจะนำไปสู่การประยุกต์และปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายระดับการศึกษาอื่น ๆ ตลอดจนแหล่งมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยประเภทต่าง ๆ ดังเห็นได้จากการที่ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถ ออกแบบและประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาและแหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในจังหวัดราชบุรีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่นำไปสู่ความสามารถในการประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้สรุป ข้อเสนอแนะในการวิจัยเป็น 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลต่อผู้เรียนตามเป้าหมายที่รูปแบบกำหนดไว้

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนควรศึกษาแหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น และเนื้อหาของรายวิชาที่ต้องการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และภาระงานของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น รายวิชา และจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียน

3. จากการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ผู้สอนควรชี้แจงรายละเอียดในการทำแบบประเมินให้ผู้เรียนทราบถึงเกณฑ์ในการประเมิน รวมทั้งควรมีการประเมินจากทั้งผู้สอน และการให้ผู้เรียนประเมินตนเองด้วย เนื่องจากการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ต้องอาศัยการตรวจสอบและรายงานจากตนเอง

4. จากการจัดการเรียนรู้พบว่า ผู้สอนควรชี้แจงและมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนอย่างชัดเจน รวมทั้งต้องให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการทำงานของผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของตนเองในแต่ละด้าน ตลอดจนการส่งเสริมให้ผลลัพธ์ของงานมีความถูกต้องและเกิดประโยชน์ทางวิชาการ

5. จากการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในชั้นสังเกตองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สังสม) ผู้สอนควรประเมินความพร้อมของผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ข้อมูล เกี่ยวกับความรู้ฝังลึกแก่ผู้เรียน ทั้งจำนวน และ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และต้องแน่ใจว่าผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างสะดวก

6. หากผู้สอนต้องการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้มีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นเท่ากับด้านอื่น ๆ อาจทำได้ 3 แนวทาง คือ 1) เพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ 2) เพิ่มการมอบหมายให้ผู้เรียนได้จัดโครงการ หรือ กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ชั้นที่ 4 ชั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน) 3) จัดโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของหลักสูตรโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

7. จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ส สามารถส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนได้ จึงควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้เป็นแนวทางในรายวิชา หรือการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละชั้นมีขั้นตอนย่อย และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน และตอบสนองต่อการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียน ทั้งนี้อาจมีการพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมรายด้าน หรือชุดฝึกอบรมสำหรับพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบของโครงการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย หรือกิจกรรมเชิงอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมต่อไป

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความคงทนของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้ง 4 ด้านโดยใช้เครื่องมือวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่พัฒนาขึ้น เพื่อศึกษาถึงความคงทนของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนในระดับอื่น ๆ ต่อไป

3. จากการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้ทราบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงอื่น ๆ ได้ เช่น ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง วรรณกรรม เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย และมรดกศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

4. ควรมีการส่งเสริมการวิจัยโดยการให้ผู้เรียนนำผลงานที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มาพัฒนาเป็นองค์ความรู้สำหรับการวิจัยและพัฒนา ในรูปแบบของนวัตกรรมทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการอ้างอิง

- Best, J. W. (1986). *Research in Education*. New Delhi: Prentice - Hall.
- Boom, B., Engelhart, M., Furst, E., Hill, W., & Krathwohl. D. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I : Cognitive Domain*. New York Long Man Green.
- Croteau, D., & Hoynes, W. (2013). *Experience Sociology* New York, NY McGraw - Hill Copanies, INC.
- Devries, R. a. Z. B. (1992). Study compares teachers and classroom atmospheres. *The Constructivist, Spring*, 12(2), 1-2, 3-6.
- Duke, D., L. . (2004). *The Challenges of Educational Change*: Pearson Education. Inc. .
- Gary R. Morrison, Steven M. Ross, Howard K. Kalman, & Kemp., J. E. (2013). *Designing Effective Instruction*. New York, United States: John Wiley & Sons Inc.
- Groff, T. R., and Jones, Thomas P. (2003). *Introduction to Knowledge Management*. Burlington: Butterworth Heinemann.
- Hart, T. (2004). Opening the Contemplative Mind in the Classroom. *Journal of Tranformative Education*, 2(1), 28-46.
- Hirschbuh, A., & Bishop, T. (2002). *Distance Learning*. New York: McGraw-Hill.
- John W. Best, J. V. K. (2006). *Research in education*. Boston, Mass: Allyn and Bacon.
- Jonassen, D. H. (1992). *Evaluting constructivist learning*. In T.M. Duffy (Ed.), *Constructivism and the technology of instruction*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2009). *Models of Teaching*. New York: Pearson Education, Inc.
- Joyce, B., Weil, M., & Showers, B. (1992). *Model of teaching* (4 ed.). Boston: Allyn and Bacon : A Divison of Simon & Schuster, Inc. .
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., Masia, B. B. (1984). *Taxonomy of educational objectives: the classification of educational goals*. New York: Longman.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., Masia, B. B. . (1964). *Taxonomy of educational objectives. Hand-book II: Affective Domain*. New York: Mckey.

- Krathwohl, D. R. A., L. W. (2000). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Boston: Allyn & Bacon.
- Kruse, K. (2012). Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model. Retrieved from http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.
- Leibowitz, J., and T. Beckman. (1998). *Knowledge Organizations: What Every Manager Should Know*. USA: St. Lucie/CRC Press, .
- Marquardt, M. J. (2002). *Building the Learning Organization: Mastering the 5 Elements for Corporate Learning*. . California: Davies-Black Publishing.
- McNurlin, B. C., and Sprague. (2006). *Information Systems Management in Practice* (7 ed.). New Jersey: Pearson Education International.
- Nattanan Wirunkitkul. (2558). เทคโนโลยีสำหรับการบริหารจัดการความรู้.
- Nonaka, I., and Konno N. (1999). *The Concept of "Ba": Building a Foundation for Knowledge Creation*. . Boston, M.A.: Butter worth Heinemann.
- Nonaka I., T. H. (2004). *Hitotsubashi on Knowledge Management*. Singapore: John Wiley & Sons (Asia) Pte Ltd.
- Nonaka, I. T., H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create The Dynamics of Innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Ornstein, A. C. H., F.P.,. (2009). *Curriculum : Foundations, Principles and Issues*. New York: Pearson Education.
- Ponzi, J. L. (2003). The Evaluation and Intellectual Development of Knowledge Management. *Dissertation Abstracts International*, 1(6), 27.
- Savita Srivastava. (2015). A Study of Awareness of Cultural Heritage among the Teachers at University Level. *Universal Journal of Educational Research*, 3(5), 336.
- Sowell, E. J. (2005). *Curriculum : An integrative introduction*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Steiner.E. (1988). *Methodology of theory building*. Sydney: Educology Research Associates.
- Vygotsky, a. L., Alexander. (1934). Tool and symbol in child development.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). รายงานคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เมธินี วงศ์วานิช รัชมกภาภรณ์. (2558). แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2551). การจัดการความรู้: สังกัทางทฤษฎี. นครปฐม: บริษัทเพชรเกษมพรีนติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- กรมศิลปากร. (2528). ระเบียบของกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน. กรุงเทพฯ กรมศิลปากร.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2544). มาตรฐานการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2527-2539). วิจัยสนเทศ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กรมศิลปากร. (2559). ทำไมต้องรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม? Retrieved from <http://www.finearts.go.th/promotion/parameters/km/item/ทำไมต้องรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม.html>
- กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กรมศิลปากร. (ม.ป.ป.). ประชาชนควรรู้ พระราชบัญญัติ. Retrieved from <http://www.finearts.go.th/>
- จันทร์านิ สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2553). สัมมนาสรุปปีโครงการเพิ่มขีดความสามารถคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สู่การเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. Retrieved from
- ฉลองรัฐ อินทรีย์. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. (ปริญาอุษฎฐิบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม.
- ฉลาด จันทร์สมบัติ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กร. (ปริญาเอก), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ชนาวี ดลรุ่ง และคณะ. (2560). การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมบุญสงกรานต์เพื่อพัฒนาการศึกษาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา. วารสารชุมชนวิจัย, 11(3), 101.
- ชลูด นิยมเสมอ. (2539). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ซัชชัย ศิลปสุนทร. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการชมรายการโทรทัศน์ทางสิ่งแวดล้อมกับจิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อม. (ปริญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล,
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. (ปริญาเอก), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ทิตนา เขมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. In. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี. (2553). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา : กลยุทธ์การสอน. กรุงเทพฯ สำนัก

ธรรมศาสตร์และการเมือง.

ธนา นิลชัยโกวิท และคณะ. (2559). โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา. Retrieved from www.Sph.thaisf.org.

ธัญญรัตน์ ธิชัย. (2547). เอกลักษณ์ของชาติไทย. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 10(3), 245-247.

ธีรพงษ์ มหาวิโร. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (พ.ศ. 2555-2559). ฉบับที่ 11. . กรุงเทพฯ: เดอะบุ๊คส์.

ธีราพร ทองปัญญา. (2558). จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง. วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม) ปีที่ 36, 36, 483 - 497.

บดีนทร์ วิจารณ์. (2550). การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ (3 ed.). กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู. (ปริญญาเอก), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2547). การจัดการความรู้...จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. In. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

บุญสม ยอดมาลี. (2544). การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ปรับปรุงและเห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมมหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2550). จัดการความรู้ สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

ประเวศ วะสี. (2533). คนมีเงินกับการช่วยพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ประเวศ วะสี. (2550). ระบบการเรียนรู้ใหม่ ไปให้พ้นวิกฤตแห่งยุคสมัย. ร่วมด้วยช่วยกัน.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2558). ราชกิจจานุเบกษา. กระทรวงศึกษาธิการ (Vol. เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 295 ง).

ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2550). การจัดการความรู้ ฉบับมือใหม่หัดขับ (11 ed.). กรุงเทพฯ: ไยไหม.

ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2547). การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ. กรุงเทพฯ: ไยไหม.

ปรัชญา เหลืองแดง. (2560). การศึกษาจิตพิสัยด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาวิชาชีพครูสังคมศึกษา. กาญจนบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ปลินธร เพชรฤทธิ์. (2550). สภาพและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา. (ปริญญาโท), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พวงสำลี, อ. (2552). จิตตปัญญาศึกษา. Retrieved from <https://www.gotoknow.org>.

พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ. (2559). การวัดและประเมินผลการศึกษา (*Educational Measurement and Evaluation*). Retrieved from อุดรธานี:

- ภูวดล เกตุมงคล. (2544). การพัฒนาความสามารถทางการพูด จิตสำนึกและความสามารถทางการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้บทเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นเนื้อหาวิชา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มติชนออนไลน์. (2557). การอนุรักษ์โบราณสถาน. Retrieved from http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1402831948&grpId=03&catid=03
- มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2555). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (ฉบับปรับปรุง 2555). กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง.
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542. กระทรวงศึกษาธิการ (Vol. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1/19).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2518). พจนานุกรมทางการศึกษา กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ -ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รานี วิสูตรธนาวิทย์. (2548). กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียน : กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา. (ปริญาโท), มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.
- ลักขณา วีระนาภรณ์. (2545). จิตสำนึกที่มีต่อการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและพณิชยกรในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลัดดา ศิลาน้อยและคณะ. (2543). ไขแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณกร ทวีแก้ว. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปริญาเอก), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- วราพร ศรีสุพรรณ. (2535). การพัฒนาคุณภาพของประชากรเพื่อสิ่งแวดล้อมประชากรที่ยั่งยืน ประชาศึกษา, 18(1).
- วลัย พานิช. (2542). ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ประมวลบทความการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2553). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วิจารณ์ พานิช. (2546). การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ. “ความรู้ยุคใหม่อยู่ในคนมากกว่าตำรา.” วารสารปฏิรูป. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วิจารณ์ พานิช. (2551). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ (4 ed.). กรุงเทพฯ: บริษัทตลาดาพับลิเคชั่น จำกัด.
- วิชัย ภูโยธิน. (2551). หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม. กรุงเทพฯ อักษรเจริญทัศน์.
- วีระ อำพันสุข. (2526). ความเป็นไทย. (3 ed.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีไพร คักดีรุ่งพงศากุล และคณะ. (2549). ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรายวิชาสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาสาหรับนักศึกษาชั้นปีที่1-3 สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร. นครปฐม: 21 CENTURY CO., LTD.
- สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2542). ทางเลือกในการวิจัยศิลปวัฒนธรรม กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2546). คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ. (2551). หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551 กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- สมพงษ์ ปั่นหุ่น. (2542). การสร้างแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่. (ปริญญา มหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย. (2540). วิสัยทัศน์ประเทศไทยมมมองของสมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน).
- สาธิตา สำนราณมย์. (2553). การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากร สำหรับนักเรียนชั้น

- มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาหมอบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (2540). ระบบการบริหาร-การจัดการวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). เอกสารแนวทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร สพฐ. OBEC. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). การประชุมหารือคณะกรรมการการอุดมศึกษาและคณะอนุกรรมการด้านมาตรฐานการอุดมศึกษาเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ. Retrieved from กรุงเทพฯ:
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 -2564. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). คู่มือครูเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6. (2538). รายงานการวิจัยความสำนึกในคุณค่าของวัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 เขตการศึกษา 6. ลพบุรี: ประเสริฐการพิมพ์.
- สำนักวิชาการคอมพิวเตอร์. (2553). จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. Retrieved from <http://www.vcharkan.com>.
- สำออง สีหาพงษ์. (2552). ผลการเรียนรู้ด้วยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่ดีโดยใช้เทคนิคการรู้คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิจารณ์ญาณ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สุพิศวง ธรรมพันทา. (2532). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย กรุงเทพฯ ดี.ดี.บุ๊คส์โตร์.
- สุนน อมรวีวัฒน์. (2533). สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวีวัฒน์. (2545). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่อง: รูปแบบที่คัดสรร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรางคณา ณ นคร. (2555). การศึกษาเพื่อการเชื่อมร้อยจิตสำนึกสาธารณะขององค์กรภาคธุรกิจกับภาคประชาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุวิมล ทองกร. (2548). การศึกษากระบวนการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทสังคมเมืองของผู้นำชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนเมืองรังสิต เทศบาลเมืองรังสิต จังหวัดปทุมธานี. (ปริญญาโท), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- อนิสา สังข์เจริญ. (2553). การพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (ปริญญาโท), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ
- อมรทิพย์ เจริญผล. (2550). การจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา. (ปริญญาเอก), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อรวรรณ บุญส่ง. (2551). ผลการใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบการประเมินตามสภาพจริง ที่มีต่อการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ปริญญาโท), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- อรุณี แสงเพ็ญ. (2537). การสร้างแบบวัดจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (ปริญญาโท), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2558). โลกและการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อำนาจ ประสิทธิ์พรหม. (2540). จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิด จังหวัดสงขลา. สงขลา: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุไรวรรณ แยมแสงสังข์. (2555). การจัดการองค์ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ไอทีเพรส จำกัด.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและรับรองจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พอน เปรมพันธ์
ผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกศิลปวัฒนธรรม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อานนท์ วัลลา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
3. คุณสำเนา จาดทองคำ
หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. คุณอรพินท์ ลำดวล
ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกศิลปวัฒนธรรม
5. อาจารย์ ดร. ญูดามัก กิจทวี
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
6. อาจารย์เกรียงไกร ทองศรี
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
7. อาจารย์คมสัน ศรีบุญเรือง
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา ทองนิล
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรัณย์พล วิวรรธมงคล
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา จารย์อุปการะ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
4. อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ้มหอม
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
5. รองศาสตราจารย์ กาญจนา บุญสง
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาวิดา ชวนขยัน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
7. คุณสมศักดิ์ ฤทธิภักดี (ภัณฑารักษ์ชำนาญการ)
สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน กรมธนารักษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
8. คุณศรวุฒิ วัชรปะปนต์ (ภัณฑารักษ์ชำนาญการ)
สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน กรมธนารักษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑล คงแถวทอง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญรอด ชลารักษ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
4. อาจารย์ ดร. กมลฉัตร กล่อมอิม
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้
5. อาจารย์ ดร. พลวัต วุฒิประจักษ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้

ภาคผนวก ข
คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก
อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีฉบับนี้ เป็นเอกสารที่อธิบายรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ต้องการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ได้เข้าใจในหลักการ และองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้ที่สนใจควรศึกษาคู่มือฉบับนี้ให้ชัดเจนก่อนการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ รายละเอียดของคู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
4. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 4.1 หลักการ
 - 4.2 วัตถุประสงค์
 - 4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้
 - 4.4 เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

1. คำชี้แจงการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีข้อควรปฏิบัติก่อนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 ศึกษาความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน เพื่อความเข้าใจในภาพรวมและแนวคิดพื้นฐาน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.2 ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โบราณวัตถุสถานแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ศึกษาความหมาย ความสำคัญ หลักฐานที่ใช้ในการศึกษา ประโยชน์ของการศึกษาโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 2-3 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 6 ชั่วโมง และการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม 1 วัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย ศึกษาการกำหนดช่วงเวลา สมัย และอายุของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และมรดกศิลปวัฒนธรรมของไทย ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 4-6 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 9 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ศึกษาแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 8-10 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 9 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ศึกษาความหมายของการอนุรักษ์ แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม กฎหมายและข้อควรระวังเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและศิลปวัตถุ ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 12-14 รวมจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลอง 6 ชั่วโมง

1.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นบทเรียนสำเร็จรูป มีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันระหว่างเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั้น ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้ระบุองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ หัวข้อเนื้อหา จุดประสงค์ปลายทางของรายวิชา สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล

1.2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ในแผน เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนของรูปแบบ คือ 1) ขั้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ขั้นสังมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ขั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4) ขั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้ง 4 ด้าน หลังจากการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้กิจกรรม

การเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นได้

2. จัดเตรียมสิ่งที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้

2.1 ศึกษา และทำความเข้าใจเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 จัดเตรียมความพร้อมในการศึกษาแหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

เช่น การออกแบบเส้นทางในการเดินทาง การกำหนดวัน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงการนัดหมายการเดินทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม

2.4 สสำรวจความพร้อมของความรู้ฝังลึก อันได้แก่ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล หรือผู้เชี่ยวชาญ

3. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้กำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นดังนี้

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-ใส่ใจ)		
1. นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการรับรู้	เสนอ ความรู้ และ ประเด็น ทาง ศิล ป วัฒน ธรรม ไทย ในสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียน รู้จัก และมีความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ทำความเข้าใจในความหมาย ประเภท ความสำคัญ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการเรียนรู้ชั้นเรียน
2. สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. นำผู้เรียนลงพื้นที่แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. จัด กิจกรรม การ เรียน รู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3. บรรยายให้ ความรู้ และ เกร็ดความรู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 4. สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน	1. ลงพื้นที่มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. ร่วมกิจกรรมตามหาชื่อเรียก ความหมายหรือคติการสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมในแหล่งเรียนรู้ 3. ถอดบทเรียนสื่อคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
3.เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ	ให้ผู้เรียนเลือกยุคสมัยและประเภทของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ผู้เรียนตั้งใจจะศึกษา	1. จัดกลุ่มตามความสมัครใจ 2. คัดเลือกยุคสมัยตามการแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์ศิลปะเพื่อศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมอันได้แก่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม
ขั้นที่ 2 สั่งสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สั่งสม)		
1. สืบค้นองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ให้ผู้เรียนสืบค้นองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยจากผู้เรียนในระดับชั้นปีอื่น ๆ เพื่อเสาะหาประเด็นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มนักศึกษา 2. ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นกับองค์ความรู้ในเอกสารหนังสือ หรืองานวิจัย	1. สืบค้นด้วยการสอบถามจากนักศึกษาระดับชั้นปีอื่น ๆ เพื่อเสาะหาประเด็นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มนักศึกษา 2. จัดทำรายงานผลที่ได้จากการสืบค้น 3. ร่วมกันพิจารณาเพื่อคัดเลือกหัวข้อหรือประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ยังไม่ทราบข้อมูลในส่วนดังกล่าว
2. สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก	ให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ในเรื่องที่ไม่พบจากการสอบถามโดยสืบค้นจากแหล่งข้อมูลชัดแจ้งคือ หนังสือ เอกสาร หรืองานวิจัย และ จากแหล่งข้อมูลความรู้ฝังลึก คือ บุคคลผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ	สืบค้นและบันทึกผลที่ได้จากการสืบค้นโดยการกำหนดประเด็นและขอบเขตที่จะศึกษารวบรวมหลักฐานจากเอกสารและการสัมภาษณ์
3. จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	มอบหมายให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น และจัดทำรายงานสรุปข้อมูล	1. วิเคราะห์และประเมินค่าหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในชั้นที่ผ่านมา 2. นำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเอกสาร หนังสือ หรืองานวิจัย มาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3. สรุปและเขียนเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (ส-สร้างสรรค์)		
1. นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน	จัดกิจกรรมการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอ	นำเสนอผลที่ได้จากการศึกษาให้ผู้สอนและผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้ทราบถึงผลและวิธีการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มตนเอง
2. แลกเปลี่ยนองค์ความรู้	ให้ข้อสังเกตและประเด็นเพิ่มเติมที่ได้จากการศึกษา พร้อมทั้งให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา แลกเปลี่ยนทัศนะ ข้อเสนอแนะ หรือหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มผลการศึกษาค้นคว้าในแต่ละกลุ่มให้สมบูรณ์	1. ร่วมกันเสนอแนะความคิดเห็นหรือสิ่งที่ควรเพิ่มเติมในผลงานหรืออาจแลกเปลี่ยนทัศนะ ข้อเสนอแนะ หรือหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มผลการศึกษาค้นคว้าในแต่ละกลุ่มให้สมบูรณ์ 2. จัดทำลำดับเส้นเวลาความสัมพันธ์ระหว่างมรดกศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และที่ตั้ง
3. ผสานองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้	นำเสนอรูปแบบหรือวิธีการในการเผยแพร่องค์ความรู้ให้ผู้เรียนทราบ	ประชุมระดมพลังสมองเพื่อเลือกและปฏิบัติตนตามรูปแบบหรือวิธีการการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา
ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (ส-สืบสาน)		
1. ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ให้ความรู้เรื่องการเขียนการดำเนิน และการสรุปผลโครงการเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2. มอบหมายให้ผู้เรียนวางแผนการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น	1. ร่วมกันประชุมหรือระดมพลังสมองเพื่อวางแผนดำเนินการเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในรูปแบบของนิทรรศการ หรือกิจกรรม หรือโครงการ 2. กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่จัดขึ้น 3. แบ่งหน้าที่เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	สังเกตและประเมินผลการจัดกิจกรรมของผู้เรียน	ดำเนินการตามแผนที่ตั้งไว้

กระบวนการจัดการเรียนรู้	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
3. ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	1. ประเมินกิจกรรมการอนุรักษ์ 2. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป	1. ติดตามผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม โดยจัดทำรายงานการสรุปผลการดำเนินงาน 2. นำเสนอผลที่ได้จากการดำเนินงาน 3. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป

2. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความคิด มีความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ครั้นความรู้เหล่านั้นได้รับการแต่งแต้มสุนทรียะ และถ่ายทอดจนเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตจึงกลายเป็นวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมคือตัวองค์ความรู้ ที่ต้องใช้ศิลปะเป็นสิ่งสื่อให้คนรู้จัก ศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นความงามของวัตถุหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ และความรู้สึกนึกคิดทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถกำหนดกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของได้ โดยสร้างขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสถานที่และเวลาใดเวลาหนึ่ง (สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 28) สิ่งเหล่านี้ได้สั่งสมก่อปรเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมจากมนุษย์ในอดีต

ประเทศไทยนั้นนับว่าเป็นประเทศที่มีมรดกศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฉบับแห่งตนทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นชาติ รัฐบาลไทยในทุกยุคนับตั้งแต่ พ.ศ. 2483 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับมรดกศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2540: 9) ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (ธีรพงษ์ มหาวิโร, 2555: 103) ที่ผ่านมาก็ได้กำหนดให้วัฒนธรรมไทย เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมด้วยการสร้างค่านิยมให้คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สืบเนื่องจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ก็ยังคงให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทย การดำรงเอกลักษณ์ความเป็นชาติ ส่งเสริมและพัฒนาให้คนไทยเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นมาของชาติไทยในอดีต และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติร่วมกันผ่านการศึกษา

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 200) เพื่อการธำรงรักษาวัฒนธรรมที่ดั่งงามอันเป็นฐานรากที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 25) จะเห็นได้ว่ามรดกศิลปวัฒนธรรมนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความรู้สึกร่วมถึงความเป็นชาติไทย โดยที่การศึกษา ศิลปะ และ วัฒนธรรมไทยนั้นยังคงได้รับการหยิบยกให้เป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต และพัฒนาประเทศมาโดยตลอด

อย่างไรก็ตามแม้ภาครัฐโดยเฉพาะองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะให้ความสำคัญกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงแผนการศึกษาชาติที่กล่าวมา แต่จากการประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาวะด้านสังคมในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา นั้นกลับพบว่า สังคมไทยเผชิญวิกฤติด้านวัฒนธรรม โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจน อันสืบเนื่องจาก พลวัตความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสวัฒนธรรมโลกและโลกาภิวัตน์ เกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทศนคติ ความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จนทำให้คนไทยละเลยอัตลักษณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 26) ขาดรากเหง้าทางศีลธรรม ศาสนา วัฒนธรรม สูญสิ้นความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การปฏิเสธวิถีชาวพุทธการห่างไกลจากระเบียบแบบแผนในอดีตที่ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่าความละเอียดอ่อนความประณีตของศาสนา วัฒนธรรม คตินิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ, 2551: 22) สภาวะการณ์เช่นนี้อาจทำให้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยกลายเป็นสิ่งที่ผู้เรียนซึ่งจะเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศต่อไปในอนาคตมองข้าม ไม่เห็นความสำคัญ หากเป็นเช่นนี้จะส่งผลให้เกิดความวุ่นวายขาดที่ยึดเหนี่ยวและสำนึกของความเป็นชาติเนื่องจากขาดการเรียนรู้รากเหง้าแห่งวิถีตน

สถาบันการอุดมศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งที่ต้องพัฒนาบัณฑิตเพื่อมุ่งบัณฑิตทุกระดับให้ได้รับคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับในระบบการอุดมศึกษาที่เป็นสากล มีระบบของสถานศึกษาในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของประเทศที่มีความแตกต่างและหลากหลาย มีคุณธรรม จริยธรรม อันรวมถึงการรู้และเข้าใจ การรักษาและประพฤติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอันดีงาม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 46) ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม

เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความซาบซึ้งและมีสุนทรียะต่อศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ อันสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 179) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ สืบสานประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และ เมืองเก่า เพื่อต่อยอดการพัฒนาควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการส่งเสริม ปลูกฝังผู้เรียนที่เป็นเยาวชนของชาติให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พร้อมกับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยขึ้น โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีกระบวนการจัดการความรู้เป็นแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เนื่องจากเนื้อหาและรายละเอียดของวิชาลักษณะดังกล่าวนี้เป็นสื่อกลางที่สามารถนำไปสู่การรับรู้และความภาคภูมิใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อีกทั้งการเชื่อมโยงระหว่างการจัดการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียน และท้องถิ่นยังถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในมรดกศิลปวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานของการอนุรักษ์ (Savita Srivastava, 2015: 336) ทั้งยังสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญการปฏิบัติ มีจิตสำนึกความเป็นไทย มุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น การเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นหลักทางวิชาการของท้องถิ่น เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ทำนุบำรุง สืบสาน และสร้างสรรค์ทุนทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อความเข้มแข็งของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานบริบทของท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

การจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีนี้ จึงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพราะการศึกษา

เรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นมาในอดีต และเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติร่วมกัน อันเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมที่ยั่งยืน

3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 หลักการและแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบของกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Joyce, Weil & Showers, 1992: 4) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านอย่างเต็มศักยภาพ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2545: 460; มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 อ้างจาก Moore, 1992: 4; ประสิทธิ์ วุฒิเวชช์, 2542: 255) ในทางการศึกษายังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้คือ รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แผนหรือแบบที่สามารถใช้ในการสอนในห้องเรียนโดยตรง หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ จากความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความหมายเหมือนกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความเชื่อ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการเรียนการสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันสอดคล้องกับหลักการความเชื่อตามทฤษฎีการเรียนรู้ โดยอาศัยรูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่จะเข้ามาช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด (Joyce, Weil & Showers, 1992: 4) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้อาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ คือ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้าน

จิตพิสัย 4) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ 5) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (Joyce, Weil & Calhoun, 2009: 25-34) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นการพัฒนาจิตสำนึกซึ่งจัดอยู่ในด้านจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy)

1.1.2 การวิจัยและพัฒนาและการออกแบบการสอนเชิงระบบ

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการศึกษาในส่วนที่เป็นการศึกษาความจริงที่เกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ในการแสวงหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการผสมผสานกระบวนการสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยการทำวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเข้ากับกระบวนการพัฒนา ซึ่ง อดอง นัยพัฒน์ (2554: 232) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาว่า เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่กระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูน “คลัง” ความรู้หรือความเข้าใจในแง่มุมใหม่ ๆ ของมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรม แล้วประยุกต์ความรู้หรือความเข้าใจดังกล่าวไปส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การปรับพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กร ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และแบบแผนของการพัฒนา ดังนั้นจึงเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยประยุกต์ร่วมกับการออกแบบสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ADDIE Model) เป็นการประยุกต์แนวคิดเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์: Analysis 2) การออกแบบ: Design 3) การพัฒนา: Development 4) การนำไปใช้: Implementation และ 5) การประเมินผล: Evaluation (Kruse, 2012: ออนไลน์) เมื่อประยุกต์ร่วมกับวิธีการวิจัยและพัฒนาแล้วจึงทำให้การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการความรู้ และระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development: D & D) เป็นการพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) ขั้นที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) การนำไปใช้ (Implementation: I) เป็นการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 4) ขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) การประเมินผล (Evaluation: E) เป็นการประเมิน

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

1.2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎี
การเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย โดยมีรากฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางเขาว์ปัญญาของ Piaget และ
Vygotsky (ทิตินา แชมมณี, 2550: 90) โดย Piaget อธิบายว่าพัฒนาการทางเขาว์ปัญญาของบุคคล
มีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึมและกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา
พัฒนาการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับแล้วซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้
หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมหากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น
บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะที่สมดุลโดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา
ส่วน Vygotsky ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจาก
สิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วก็มีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือ
วัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นตั้งนั้นสถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว จะมีอิทธิพลต่อ
พัฒนาการทางเขาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล (ทิตินา แชมมณี, 2550: 90-91) นอกจากนี้ Vygotsky
ยังให้ความสำคัญกับเครื่องมือทางปัญญาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยในการแก้ปัญหาและเป็นเครื่องมือ
ที่ช่วยให้กระทำการใด ๆ ได้ และได้คิดหาวิธีการที่จะทำให้เด็กได้เครื่องมือนี้มา และคิดหาวิธีการที่จะ
สามารถช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถพัฒนา เครื่องมือทางปัญญาให้มีระดับสูงขึ้นไปกว่าเดิม โดยใช้หลัก
พื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) เด็กเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นเอง 2) พัฒนาทางปัญญาของเด็กแยกออกจาก
บริบทของสังคมไม่ได้ 3) การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาการ และ 4) ภาษามีบทบาทสำคัญ
ในการพัฒนาเครื่องมือทางปัญญา ทฤษฎีการสร้างความรู้จึงเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับ
กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกผ่าน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ข้อมูล เหตุการณ์ สถานที่
หรือสถานการณ์ที่เป็นจริง ผลที่ได้จากการสร้างความรู้คือผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างความรู้
ด้วยตนเอง พร้อมกับได้ความรู้หรือผลงานสิ่งใหม่จากการสร้างสรรค์ตามกระบวนการ
โดยที่การประเมินผู้เรียนจะต้องประเมินอย่างยืดหยุ่นบนสภาพจริง อาจใช้วิธีการประเมิน
ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรม หรือ ผลงานร่วมในการประเมิน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีดังกล่าว
เหมาะสมกับการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1.2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย

พฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้ ได้แก่ ความสนใจ ความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม
และการปรับตัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการปลูกฝัง การปลูกฝังพฤติกรรมที่สะท้อนจิตพิสัย

ชั้นง่ายสุดไปหาชั้นยากที่สุดซึ่งมี 5 ระดับคือ จาก 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การรู้คุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัยโดยอาศัยคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือคุณค่าที่ซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) ซึ่ง Krathwohl, Bloom & Masia (1964: 180-184) ได้ทำให้เห็นถึงลำดับขั้นของความรู้สึกละดับที่มีความต่อเนื่องกัน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยนี้ อาจใช้ยุทธวิธีการสอนที่พัฒนาจิตพิสัยของผู้เรียนได้หลายวิธี สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และใช้ในการกำหนดระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ คือ กระบวนการการผลิต การสร้าง การเผยแพร่แบ่งปัน และจัดเก็บทรัพยากรความรู้ทั้งจากเอกสารและประสบการณ์ของบุคคลที่มีคุณค่า ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อการถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการจัดการความรู้เป็นวิธีการหรือขั้นตอนที่จะช่วยให้เกิดความรู้และการเรียนรู้ภายในกลุ่มหรือองค์กร เป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลเกิดความหมาย กลายเป็นสารสนเทศและจากสารสนเทศสู่การจัดรูปแบบเพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับบริบทกลายเป็นความรู้ แล้วยกระดับความรู้ให้กลายเป็นภูมิปัญญา สามารถสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานได้ในที่สุด (บุรชัย ศิริมหาสาร, 2550: 28, 36) ซึ่งมีนักวิชาการ นักการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอและอธิบายถึงกระบวนการจัดการความรู้ไว้หลากหลาย เช่น กระบวนการจัดการความรู้ 8 ขั้นตอนของ Leibowitz (1998: 26) คือ 1) การกำหนดความถนัด 2) การถอดความรู้ 3) การเลือกความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การแบ่งปันความรู้ 6) การนำความรู้มาใช้ 7) การสร้างความรู้ใหม่ และ 8) การพัฒนา กระบวนการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน ของ Nonaka & Takeuchi (2004: 188) คือ 1) การจัดหาหรือสร้างความรู้ 2) การแบ่งปันความรู้ และ 3) การใช้หรือการเข้าถึงความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอนของ Marquardt (2002: 29-30) คือ 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การวิเคราะห์และการจัดทำฐานข้อมูล 5) การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ และ 6) การประยุกต์ใช้ข้อมูลอย่างถูกต้องเที่ยงตรง กระบวนการจัดการความรู้ 4 ขั้นตอนของ McNurlin (2006: 531) คือ 1) การสร้างและรวบรวมความรู้ 2) การจัดระบบและประเภทความรู้ 3) การนำไปใช้ และ 4) การซึมซับและนำความรู้ไปใช้ใหม่ รวมถึงกระบวนการจัดการความรู้ที่ได้นำมาใช้ในหน่วยงานรัฐของไทย 7 ขั้นตอนของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548: 5-6) ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้

5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ข้างต้นนั้นแม้จะมีจำนวนขั้นตอนที่แตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้วทุกแนวคิดต่างเริ่มต้นจากการระบุสิ่งที่ต้องการรู้ จัดระบบความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสร้างความรู้ และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย เพื่อออกแบบและพัฒนาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษา และทบทวน วรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์ ร่วมกับหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีฐานคิดจากแนวคิดเกี่ยวกับจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom & Masia (1984) and Krathwohl & Anderson (2000) 4 ระดับ คือ 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การรู้คุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) จากนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการบริหารจัดการวัฒนธรรมของ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2540: 133-134) การอนุรักษ์โบราณสถาน (กรมศิลปากร, 2528: 41) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษาจากนักวิชาการด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: 32) เพื่อนำมาสังเคราะห์ให้ได้มาซึ่งระดับการพัฒนาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ใช้เป็นเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โดยแนวคิดเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมของสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (2540: 101) ซึ่งแบ่งมรดกศิลปวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ และ 2) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ร่วมกับแนวคิดทางวัฒนธรรมของ Edward B. Tylor (ยศ สันตสมบัติ, 2537: 11) อ้างจาก Edward B. Tylor) ที่ได้นิยามคำว่าวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกว่า วัฒนธรรมคือสิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน ซึ่งรวมทั้งความรู้ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่น ๆ ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของงานศิลปกรรมของ ชลูด นิยมเสมอ (2539: 3-4) ศิลปินแห่งชาติที่ได้เสนอว่า ประเภทของงานศิลปะต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการสร้าง 2) แบ่งตามลักษณะของการสื่อ และ 3) แบ่งตามลักษณะของการรับสัมผัส ซึ่งแม้จะมีการแบ่งประเภทของงานศิลปะเป็น 3 กลุ่มตาม

เกณฑ์ข้างต้นแต่หากกล่าวถึงผลงานหรือสิ่งที่แสดงออกในแต่ละกลุ่มนั้นก็คือ ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ดนตรีและนาฏกรรม (Music and Drama) วรรณกรรม (Literature) นั่นเอง ซึ่งในปัจจุบัน เมื่อกล่าวถึงศิลปะคำเดียว จะหมายถึงเฉพาะศิลปะที่เป็นวิจิตรศิลป์เท่านั้น ส่วนงานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์อย่างอื่น จะเรียกว่าประยุกต์ศิลป์ หรือเรียกจำแนกออกไปตามสาขา ดังนั้นขอบเขตด้านเนื้อหา มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในการวิจัยครั้งนี้จึงพิจารณาตามงานศิลปะทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว จากนั้นจึง นำมาสังเคราะห์ร่วมกับลักษณะของความเป็นไทยจากความหมายและเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของชาติไทยตามแนวคิดของ วีระ อัมพันสุข (2526: 60) ที่เน้นถึงการแสดงลักษณะเด่นของไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมเพื่อเลือกแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัด กาญจนบุรีโดยพิจารณาเลือกสถานที่ครอบคลุมมรดกศิลปวัฒนธรรมประเภท ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) จิตรกรรม (Painting) ในมิติของประวัติศาสตร์ และแนวคิด ในการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ

4. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4.1 หลักการ

4.1.1 จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญต่อผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษาซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ภาควงุมิใจ ซาบซึ้งถึงสุนทรียภาพ ต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมอันแสดงถึงประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยที่การศึกษานั้น เป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยได้

4.1.2 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างฐานความรู้ การจัดการความรู้และการขยายความรู้ สู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ให้เกิดประโยชน์ อันสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษา

4.2 วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้

4.3.1 **ชั้นใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Concern about Thai art and cultural heritage):** ส-ใส่ใจ เป็นขั้นที่ผู้สอนจะนำเสนอความรู้และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับผู้เรียนทั้งในชั้นเรียนและแหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

4.3.2 **ชั้นสังมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Collect knowledge of Thai art and cultural heritage):** ส-สังสม เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเริ่มลงมือศึกษาของค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองเลือกในขั้นที่ 1 ตั้งแต่การสำรวจความรู้ที่มีอยู่และความรู้ฝังลึกจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ขั้นการกำหนดความรู้ที่มีอยู่และความรู้ที่ต้องการ การสืบค้น แสวงหา และติดตามความรู้ การเลือกสรรความรู้ การจัดเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ (รวบรวมและจำแนกประเภทความรู้)

4.3.3 **ชั้นสร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (Create the conservation planning and disseminate Thai art and cultural heritage knowledge):** ส-สร้างสรรค์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ในการค้นคว้า ที่ได้จากกระบวนการในขั้นที่ 2 ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อผลที่ได้จากการศึกษาของผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เกิดการให้ข้อเสนอแนะ มองเห็นการผสมเชื่อมโยงความรู้ของทุกกลุ่มเป็นภาพรวม โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ขั้นการเผยแพร่ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ความรู้ใหม่

4.4.4 **ชั้นสืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ (Conserve the value of Thai art and cultural heritage to community):** ส-สืบสาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเสนอต่อสาธารณะผ่านกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ดำเนินการและติดตามผลการจัดกิจกรรม เป็นกระบวนการการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามกระบวนการจัดการความรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมอย่างสม่ำเสมอโดยติดตามการปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะจนผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย

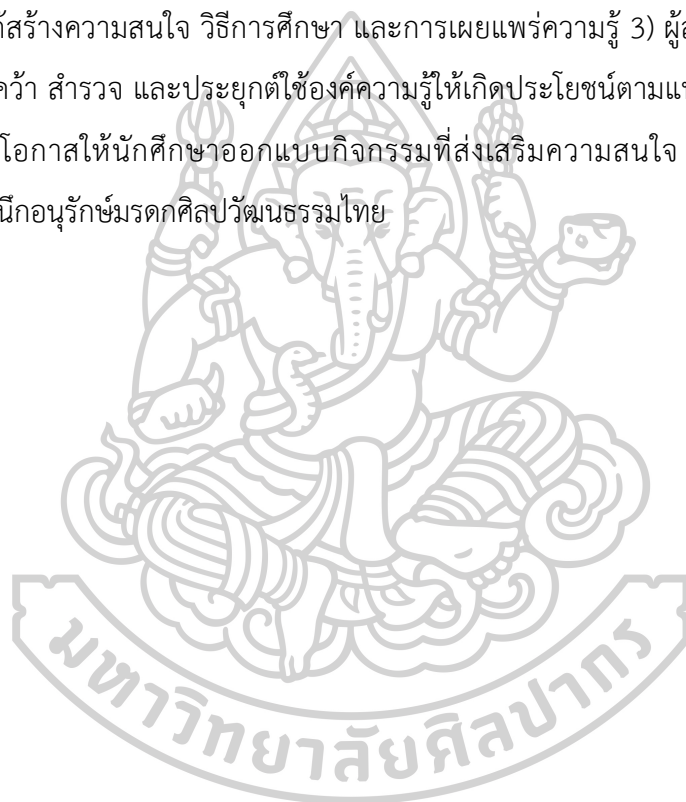
4.4 เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

เงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ไปใช้มีดังนี้

4.4.1 ระบบสังคม ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักศึกษาเป็นผู้เลือกและศึกษาด้วยตนเอง 2) นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม 3) นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ผู้สอน ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4.4.2 ระบบสนับสนุน ประกอบด้วย 1) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สร้างความสนใจการเห็นคุณค่า การปฏิบัติตน สู่การมีจิตสำนึก อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอ ต่อความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรม 3) จัดเตรียมสื่อ สํารวจแหล่งเรียนรู้ และออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้

4.4.3 หลักการตอบสนอง ประกอบด้วย 1) ผู้สอนเป็นผู้อํานวยความสะดวกตลอด การจัดการเรียนรู้ 2) ผู้สอนถ่ายทอดคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้นักศึกษาได้สร้างความสนใจ วิธีการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้ 3) ผู้สอนกระตุ้นและติดตาม การศึกษาค้นคว้า สํารวจ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดการจัดการความรู้ 4) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ รับรู้คุณค่า ตอบสนอง และเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ภาคผนวก ค

ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ตารางที่ 25 ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
วิเคราะห์ข้อสอบปรนัย โดยใช้สูตรวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

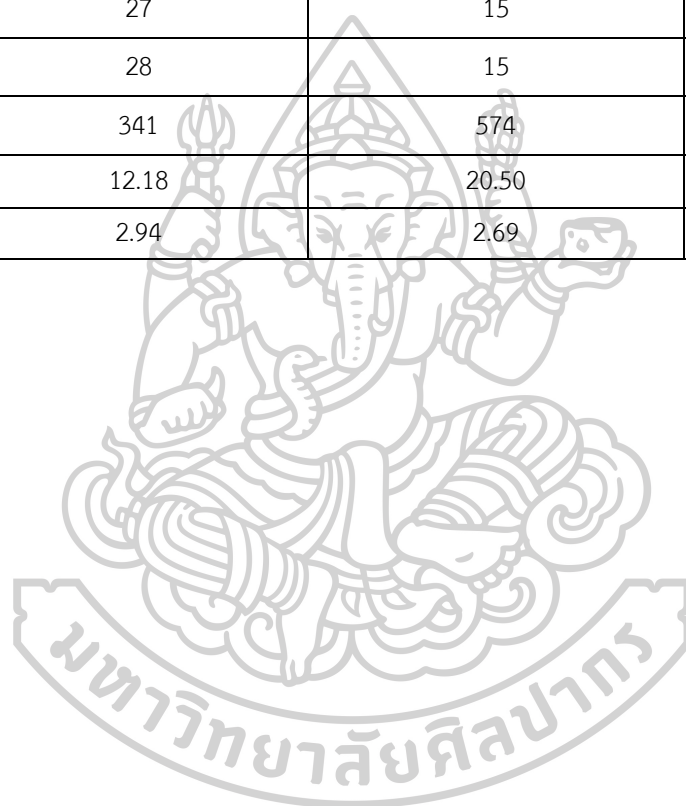
ข้อ ที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อ ที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.57	0.57	16	0.79	0.20
2	0.22	0.29	17	0.50	0.71
3	0.64	0.71	18	0.43	0.29
4	0.50	0.20	19	0.50	1.00
5	0.36	0.71	20	0.21	0.43
6	0.64	0.20	21	0.29	0.57
7	0.36	0.43	22	0.36	0.20
8	0.43	0.86	23	0.29	0.29
9	0.20	0.29	24	0.29	0.57
10	0.50	0.43	25	0.36	0.20
11	0.21	0.43	26	0.80	0.29
12	0.43	0.57	27	0.29	0.29
13	0.29	0.57	28	0.64	0.20
14	0.21	0.43	29	0.29	0.27
15	0.64	0.20	30	0.57	0.57

KR-20 = 0.6391

ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ปรนัย 30 คะแนน	ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ปรนัย 30 คะแนน	ส่วนต่างของคะแนน
1	1	7	17
2	2	13	20
3	3	16	21
4	4	12	18
5	5	8	17
6	6	11	20
7	7	9	20
8	8	10	24
9	9	12	15
10	10	12	21
11	11	7	19
12	12	14	26
13	13	7	17
14	14	11	20
15	15	11	21
16	16	13	23
17	17	12	22
18	18	19	21
19	19	13	19
20	20	13	19
21	21	16	22
22	22	15	20

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ปรนัย 30 คะแนน	ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ปรนัย 30 คะแนน	ส่วนต่างของคะแนน
23	23	14	26
24	24	12	22
25	25	10	25
26	26	14	21
27	27	15	18
28	28	15	20
รวม	341	574	233
\bar{x}	12.18	20.50	8.32
S.D.	2.94	2.69	3.32

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
4. ประเด็นการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
5. แผนการจัดการเรียนรู้
6. แบบวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 6.1 แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 6.2 แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
7. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
8. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
9. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
10. แบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล..... อายุ.....ปี

เพศ ชาย หญิง

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

ตำแหน่ง ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

คณะกรรมการประจำหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย มีความสำคัญต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

2. ท่านคิดว่าจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาควรเป็นอย่างไร

.....

3. ในปัจจุบัน นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีมีจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด เนื่องด้วยเหตุผลใด

.....

4. ท่านคิดว่าการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

5. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง

การสนทนากลุ่มจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีจุดประสงค์เพื่อรับรองการกำหนดประเด็นและพฤติกรรมบ่งชี้จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 1 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

1	4.....
2	5.....
3	6.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นที่ 1 การกำหนดประเด็นในการวัดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของ Krathwohl (Krathwohl, Bloom & Masia, 1964; Krathwohl & Anderson, 2000) ร่วมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมของเยาวชนไทยในระดับอุดมศึกษา (2547) และหลักการอนุรักษ์ของกรมศิลปากร (2540) ประกอบด้วย

- 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรจากการจัดระดับดังกล่าวมีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

ประเด็นที่ 2 พฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละประเด็นต่อไปนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

- 1) ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 1. มีความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 2. มีความสนใจในประวัติของแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 3. มีความสนใจในแนวคิดหรือคติในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
 4. มีความสนใจในรายละเอียดหรือส่วนประกอบที่ปรากฏในแหล่งมรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทย

5. มีความสนใจในวิธีการ หรือ ขั้นตอนสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

- 2) ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

1. แสดงความรู้ถึงความประทับใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. อธิบายถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในแง่มุมต่าง ๆ
3. อธิบายถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการสร้างมรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทย

4. มีความประสงค์จะรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่
5. เข้าใจในเหตุผลที่ควรดูแลรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

- 3) ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

1. ต้องการให้คนไทยมีความรู้และให้ความสำคัญต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ระบุแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้
3. อธิบายกระบวนการหรือขั้นตอนการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. ปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและมีผลงานปรากฏ
5. เผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม

ไทย

- 4) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

1. มีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
2. มีส่วนร่วมในการออกแบบการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
3. มีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเชิงอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
4. มีส่วนร่วมในการติดตามผล ของการดำเนินกิจกรรมเชิงอนุรักษ์มรดก

ศิลปวัฒนธรรมไทย

5. ถ่ายทอดหรือนำเสนอ ผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมเชิงอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย

.....

.....

ประเด็นที่ 3 การประเมินผลหรือติดตามพัฒนาการของจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรเป็นไปในลักษณะใด

.....

.....

ประเด็นที่ 4 สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

ประเด็นที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ประเด็นการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)
(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง

การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อสรุป และการยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และความเป็นไปได้ ของการนำ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก อนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 1 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1	5.....
2	6.....
3	7.....
4	8.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสนทนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประเด็นที่ 2 ชื่อของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประเด็นที่ 3 หลักการของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประเด็นที่ 4 วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประเด็นที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของ ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประเด็นที่ 6 การวัดและการประเมินผลตามร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 7 แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีไปใช้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 8 ภาพรวมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ 9 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ประจำบทที่ 1 โบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1. หัวข้อเนื้อหา

- 1.1 ความหมายของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 1.2 ความสำคัญของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 1.3 หลักฐานที่ใช้ในการศึกษาโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 1.4 ประโยชน์ของการศึกษาโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. จุดประสงค์ปลายทางของรายวิชา

- 2.1 อธิบายและจำแนกแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 2.2 อธิบายประโยชน์และความสำคัญของการศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

3. สารสำคัญ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญและการก่อตัวทางด้านอารยธรรมมาตั้งแต่อดีต เมื่อเวลาผ่านไปอารยธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นได้ก่อร่างขึ้นเป็นสิ่งของที่อยู่อาศัยสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อ ทางศาสนา หรือที่เรียกว่าโบราณวัตถุสถานในปัจจุบัน อันแสดงให้เห็นถึงร่องรอย กระบวนการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เพื่อการดำรงสังคมให้คงอยู่ โบราณวัตถุสถานนั้นยังจัดเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม หรือ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม หรือ มรดกศิลปวัฒนธรรมของแต่ละประเทศด้วย

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 บอกความหมายและความสำคัญของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง
- 4.2 จำแนกประเภทของ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ได้
- 4.3 ปฏิบัติกิจกรรมภาคสนามได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง
- 4.4 วิเคราะห์ประเภท อายุ และรูปแบบของมรดกศิลปวัฒนธรรมได้
- 4.5 ถอดบทเรียนประโยชน์ของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้

5. กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นที่ 1 ใส่ใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย: ส-ใส่ใจ) (1 วัน 6 ชั่วโมง)

1.1 นำเสนอมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการรับรู้ (3 ชั่วโมง)

1.1.1 อาจารย์เสนอประเด็นหรือสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งซักถามความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยต่าง ๆ

1.1.2 อาจารย์ให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ประเภท หลักฐานที่ใช้ในการศึกษา และประโยชน์ของโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.1.3 อาจารย์ให้นักศึกษาเลือกบัตรภาพองค์ประกอบของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ประเภท สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรมไทยสมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และรัตนโกสินทร์ที่นักศึกษาสนใจก่อนเริ่มการบรรยาย

1.1.4 อาจารย์นำเสนอมารู้ด้วยการบรรยายเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ งานศิลปกรรมไทย การกำหนดยุคโดยใช้หลักฐานทางศิลปกรรม อันได้แก่ ประติมากรรม จิตรกรรม และสถาปัตยกรรม

1.1.5 อาจารย์ให้นักศึกษานำบัตรภาพติดลงในใบกิจกรรมที่ 1 และนักศึกษาลองคาดคะเนคำตอบต่อบัตรภาพที่นักศึกษาเลือกในประเด็นดังต่อไปนี้ (ใบกิจกรรมที่ 1)

- ชื่อเรียก
- ประเภทของมรดกศิลปวัฒนธรรม
- ยุคสมัยในการสร้าง
- แนวคิดในการสร้าง
- อิทธิพลจากแหล่งศิลปกรรมอื่นๆ

1.1.6 นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากใบความรู้และเอกสารประกอบการนำเสนอ (Power point Presentation) เรื่อง ยุคสมัยและแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรี พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

1.1.7 อาจารย์เฉลยชื่อเรียกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และให้นักศึกษาไปค้นข้อมูลส่วนอื่นจากการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม

1.1.8 นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และบอกความสำคัญของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

1.2 สร้างความสนใจมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (กิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม 1 วัน)

1.2.1 อาจารย์พานักศึกษาลงพื้นที่และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม ณ จังหวัดราชบุรี เพื่อบรรยายให้ความรู้และประสบการณ์การกำหนดยุคของมรดกศิลปวัฒนธรรมสมัยไทยสมัยต่าง ๆ โดยเลือกสถานที่ที่ปรากฏรูปแบบของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยครอบคลุมทั้งประติมากรรม จิตรกรรม และสถาปัตยกรรมจากโบราณสถาน และแหล่งประวัติศาสตร์ทุกยุค ดังนี้

เมืองโบราณ โกสินารายณ์ : มรดกศิลปวัฒนธรรมด้านประติมากรรม และสถาปัตยกรรม

โบราณสถานถ้ำเขาวง : มรดกศิลปวัฒนธรรมด้านประติมากรรม

โบราณสถานคูบัว : มรดกศิลปวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรม

วัดมหาธาตุราชบุรี : มรดกศิลปวัฒนธรรมด้านประติมากรรม สถาปัตยกรรม และจิตรกรรม

วัดคงคาราม : มรดกศิลปวัฒนธรรมด้านประติมากรรม สถาปัตยกรรม และจิตรกรรม

1.2.2 นักศึกษาจับกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่มตามความสมัครใจ

1.2.3 นักศึกษาสืบค้นข้อมูลจากการบรรยายของอาจารย์เพื่อตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 ระหว่างการศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ

1.2.4 อาจารย์สังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำกิจกรรมกลุ่ม

1.2.5 อาจารย์สรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมภาคสนาม นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสะท้อนคุณค่าในหัวข้อ “ถ้าไม่มีทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และรัตนโกสินทร์เราคงจะ.....” พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เห็นถึงพัฒนาการของมรดกศิลปวัฒนธรรมบางประเภทที่ส่งผลถึงศิลปวัฒนธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน (ใบกิจกรรมที่ 1)

1.2.5 อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษาทำใบกิจกรรมที่ 1 ให้เรียบร้อยและนำมาส่งในการเรียนครั้งต่อไป

1.3 เลือกมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่สนใจ (3 ชั่วโมง)

1.3.1 อาจารย์ถามนักศึกษาเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมภาคสนาม เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ และให้นักศึกษาส่งใบกิจกรรมที่ 1

1.3.2 อาจารย์ให้ความรู้เกี่ยวกับร่องรอยและหลักฐานทางศิลปกรรมยุคสมัยต่าง ๆ ที่ปรากฏในจังหวัดกาญจนบุรี

1.3.3 นักศึกษารวมกลุ่มตามกลุ่มกิจกรรมภาคสนาม และให้นักศึกษาคัดเลือก ยุคสมัยที่กลุ่มสนใจ

1.3.4 อาจารย์อธิบายขั้นตอนในการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้นักศึกษา ได้ทราบ

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 สื่อการนำเสนอ Power Point Presentation

6.2 บัตรภาพองค์ประกอบของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

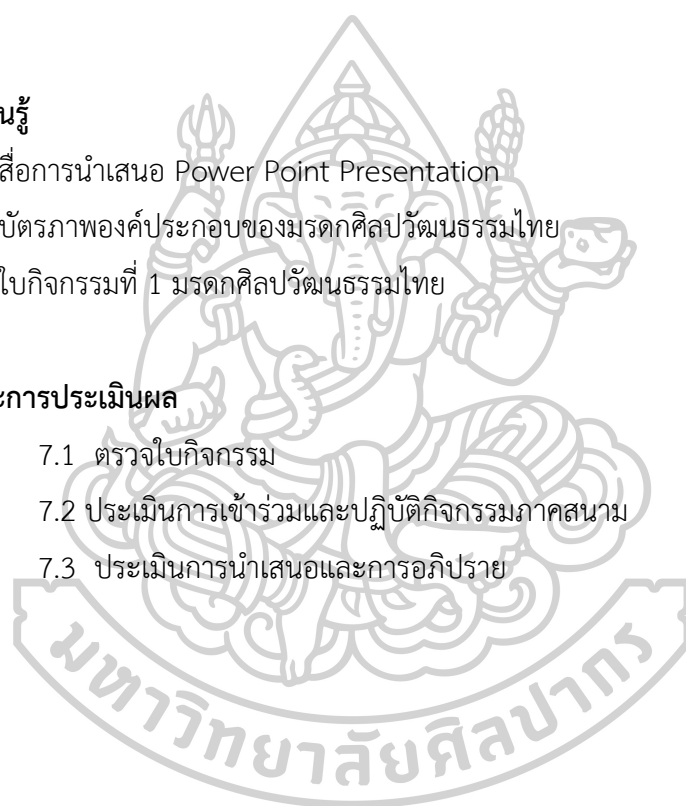
6.3 ใบกิจกรรมที่ 1 มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

7. การวัดและการประเมินผล

7.1 ตรวจใบกิจกรรม

7.2 ประเมินการเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม

7.3 ประเมินการนำเสนอและการอภิปราย

แผนการจัดการเรียนรู้ประจำบทที่ 2
เมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถาน
แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย

1. หัวข้อเนื้อหา

1.1 เมืองโยนกเชียงแสน	1.7 อาณาจักรขอม
1.2 เมืองเงินยางเชียงแสน	1.8 อาณาจักรศรีวิชัย
1.3 เมืองหริภุญไชย	1.9 อาณาจักรสุโขทัย
1.4 อาณาจักรพุกาม	1.10 อาณาจักรอยุธยา
1.5 อาณาจักรทวารวดี	1.11 กรุงรัตนโกสินทร์
1.6 อาณาจักรละโว้ (ลพบุรี)	

2. จุดประสงค์ปลายทางของรายวิชา

- วิเคราะห์มรดกศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอาณาจักรและเมืองที่ปรากฏในดินแดนไทย

3. สาระสำคัญ

การกำหนดช่วงเวลาและยุคสมัยเป็นสิ่งสำคัญมากในการศึกษาประวัติศาสตร์และงานด้านโบราณคดี โบราณวัตถุสถาน และแหล่งประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นหลักฐานสำคัญในการใช้ระบุยุคสมัยและขอบเขตวัฒนธรรมของอาณาจักรต่าง ๆ จึงนิยมใช้ชื่อเมืองและอาณาจักรในการเรียกรูปแบบหรือลักษณะของงานศิลปกรรมที่ปรากฏ

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 นักศึกษาสามารถเรียงลำดับเมืองและอาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย ตามลำดับยุคสมัยได้

4.2 นักศึกษาระบุพื้นที่และเขตอิทธิพลศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดี ลพบุรี อโยธยา และรัตนโกสินทร์ในจังหวัดกาญจนบุรีได้

4.3 นักศึกษาสามารถสืบค้นความเป็นมา รูปแบบ ความหมาย ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สมัยทวารวดี ลพบุรี อโยธยา และรัตนโกสินทร์ในจังหวัดกาญจนบุรีได้

4.4 นักศึกษาสามารถสรุปและเขียนเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากศึกษาตามในรูปแบบที่กำหนด

5. กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นที่ 2 สั่งสมองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย: ส-สั่งสม) (9 ชั่วโมง)

2.1 สสำรวจองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (3 ชั่วโมง)

2.1.1 กลุ่มนักศึกษาดำเนินการสำรวจความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จากโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี สมัยทวารวดี ลพบุรี อโยธยา และรัตนโกสินทร์ ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 2 ตามแบบสำรวจ (ใบกิจกรรมที่ 2)

2.1.2 กลุ่มนักศึกษาวเคราะห์ผลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อเสาะหาแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่ยังไม่เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 2

2.1.3 กลุ่มนักศึกษานำชื่อแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ยุคที่ยังไม่เป็นที่รู้จักดีจากการสำรวจ มากำหนดเรื่อง และตั้งประเด็นที่จะศึกษา

2.2 สืบค้นองค์ความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก (3 ชั่วโมง)

2.2.1 นักศึกษาดำเนินการค้นคว้าตามเรื่องและประเด็นที่กำหนดไว้ โดยการสืบค้นจากแหล่งความรู้ 2 แหล่งคือ

- แหล่งความรู้ชัดแจ้ง ได้แก่ หนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่างๆ และแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ จำนวน 5 แหล่ง

- แหล่งความรู้ฝังลึก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน และแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม

2.2.2 นักศึกษำบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบบันทึก (ใบกิจกรรมที่ 3)

2.2.3 อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

2.3 จัดระบบองค์ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (3 ชั่วโมง)

2.3.1 กลุ่มนักศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเอกสาร หนังสือ หรืองานวิจัยต่าง ๆ มาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.3.2 อาจารย์คอยให้คำปรึกษาและแนะนำระหว่างการค้นคว้า

2.3.3 กลุ่มนักศึกษาสรุปและเขียนเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากศึกษาตามรูปแบบที่กำหนด

2.3.4 อาจารย์ชี้แจงรูปแบบการนำเสนองานในการเรียนการสอนครั้งต่อไป

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 สื่อการนำเสนอ Power Point Presentation

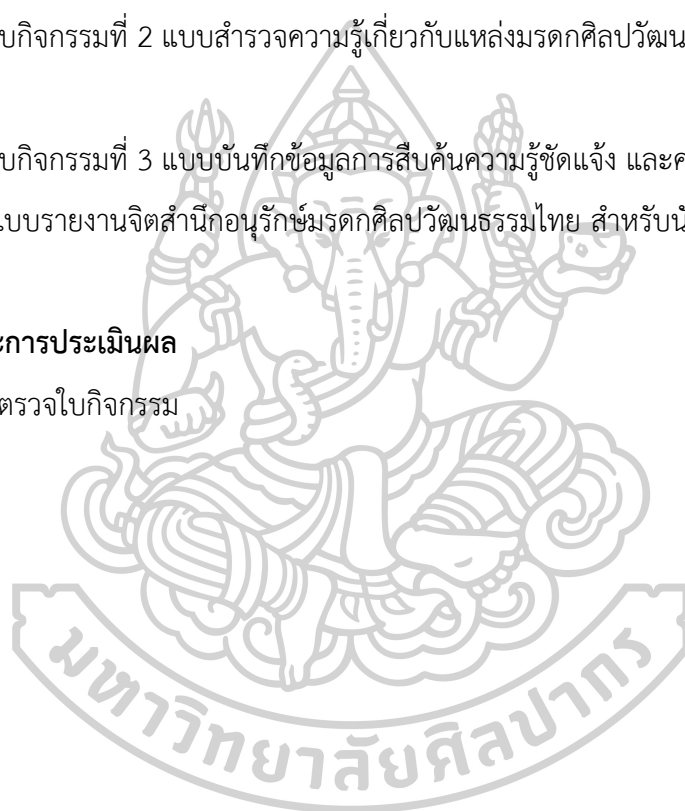
6.2 ใบกิจกรรมที่ 2 แบบสำรวจความรู้เกี่ยวกับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี

6.3 ใบกิจกรรมที่ 3 แบบบันทึกข้อมูลการสืบค้นความรู้ชัดเจน และความรู้อิงลึก

6.4 แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

7. การวัดและการประเมินผล

7.1 ตรวจใบกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ประจำบทที่ 3 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี

1. หัวข้อเนื้อหา

- 1.1 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยทวารวดี
- 1.2 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยลพบุรี
- 1.3 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยอยุธยา
- 1.4 แหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีสมัยรัตนโกสินทร์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทางของรายวิชา

- 2.1 วิเคราะห์เส้นทางและเขตอิทธิพลทางวัฒนธรรมของอาณาจักรและเมืองในดินแดนไทยสมัยต่าง ๆ จากโบราณสถาน โบราณวัตถุ และงานศิลปกรรมที่ปรากฏในท้องถิ่น
- 2.2 เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ และ มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3.สาระสำคัญ

กาญจนบุรี นับเป็นแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศไทย ด้วยสภาพภูมิประเทศอันประกอบไปด้วยพื้นที่ราบอุดมสมบูรณ์บริเวณตอนกลางและตอนใต้ของจังหวัด ทำให้พื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรีมีมนุษย์อาศัยมานับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์กลุ่มคนในพื้นที่นี้ได้สร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่ชัดเจน มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบแผนมากขึ้น การศึกษาแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรีจึงเริ่มต้นตั้งแต่ดินแดนแห่งนี้เริ่มเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ คือ สมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทยได้

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลและวิธีการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มได้อย่างเหมาะสม
- 4.2 นักศึกษาสามารถจัดทำลำดับเส้นเวลา ความสัมพันธ์ระหว่างมรดกศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยาและรัตนโกสินทร์ได้
- 4.3 นักศึกษาสามารถระบุเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างมรดกศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์สมัย ทวารวดี ลพบุรี อยุธยาและรัตนโกสินทร์ในรูปแบบของแผนที่ได้
- 4.4 นักศึกษาสามารถนำเสนอสื่อเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นในรูปแบบที่เหมาะสมได้

5.กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์แนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย: ส-สร้างสรรค์) (9 ชั่วโมง)

- 3.1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในตน (3 ชั่วโมง)
 - 3.1.1 อาจารย์สอบถามผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
 - 3.1.2 กลุ่มนักเรียนนำเสนอผลที่ได้จากการศึกษาให้ผู้สอนและผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ ได้ทราบถึงผลและวิธีการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มตนเองในรูปแบบของการเสวนาโต๊ะกลม อาจารย์คอยให้ข้อเสนอแนะในการนำเสนอ
- 3.2 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (3 ชั่วโมง)
 - 3.2.1 อาจารย์และนักเรียนร่วมกันเสนอแนะความคิดเห็นหรือสิ่งที่ควรเพิ่มเติมในผลงาน หรืออาจแลกเปลี่ยนทัศนะ ข้อเสนอพื้นฐาน หรือหลักฐานอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มเติมผลการศึกษาค้นคว้าในแต่ละกลุ่มให้สมบูรณ์
 - 3.2.2 นักศึกษาจัดทำลำดับเส้นเวลา และแผนที่ ความสัมพันธ์ระหว่างมรดกศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยาและรัตนโกสินทร์ (ใบกิจกรรมที่ 4)
 - 3.2.3 นักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันตรวจผลงานและสรุปผลที่ได้จากการเรียน
- 3.3 ผลิตองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ (3 ชั่วโมง)
 - 3.3.1 อาจารย์ให้ความรู้การเผยแพร่องค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้ผู้เรียนทราบ
 - 3.3.2 นักศึกษาประชุมระดมพลังสมองเพื่อเลือกรูปแบบหรือวิธีการการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสู่สาธารณะในรูปแบบของเอกสาร /สื่อ /แผ่นพับ/ โปสเตอร์ที่น่าสนใจ
 - 3.3.3 นักศึกษาจัดทำเอกสาร /สื่อ /แผ่นพับ/โปสเตอร์
 - 3.3.4 จัดกิจกรรมการสัมมนาเพื่อนำเสนอเอกสาร /สื่อ /แผ่นพับ/โปสเตอร์ให้กับบุคคลอื่นได้ทราบ

6. สื่อการเรียนรู้

- 6.1 สื่อการนำเสนอ Power Point Presentation
- 6.2 ใบกิจกรรมที่ 4 ตามรอยมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรี
- 6.3 แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

7. การวัดและการประเมินผล

- 7.1 ประเมินชิ้นงาน
- 7.2 ประเมินการสัมมนา

แผนการจัดการเรียนรู้ประจำบทที่ 4 การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1. หัวข้อเนื้อหา

- 1.1 ความหมายของการอนุรักษ์
- 1.2 แนวทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม
- 1.3 กฎหมายและข้อควรรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและศิลปวัตถุ

2. จุดประสงค์ปลายทางของรายวิชา

- เสนอแนวคิดและปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ในท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม

3. สาระสำคัญ

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมคือ การสงวน รักษา สืบสาน พัฒนา ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเครื่องบ่งบอกถึงการมีวิถีชีวิตอันดีของสังคมมนุษย์ ให้คงคุณค่าไว้ไม่ให้สูญหาย โดยการศึกษาหาความรู้จนเข้าใจเพื่อการปฏิบัติ และสร้างความรับรู้คุณค่าความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสร้างขึ้น

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 นักเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยทวารวดี ลพบุรี อโยธยา และรัตนโกสินทร์ได้
- 4.2 นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยทวารวดี ลพบุรี อโยธยา และรัตนโกสินทร์ได้
- 4.3 นักเรียนสามารถนำเสนอผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยทวารวดี ลพบุรี อโยธยา และรัตนโกสินทร์ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมได้

5. กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นที่ 4 สืบสานคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สาธารณะ: ส-สืบสาน) (1 วัน 6 ชั่วโมง)

4.1 ตั้งเป้าหมายในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (3 ชั่วโมง)

4.1.1 อาจารย์ให้ความรู้เรื่องการเขียน การดำเนิน และการสรุปผลโครงการเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

4.1.2 นักศึกษาทั้งชั้นประชุมหรือระดมพลังสมองเพื่อวางแผนดำเนินการเผยแพร่ความรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในรูปแบบของโครงการที่เหมาะสมกับเวลา ความรู้ ทักษะ สถานที่ กลุ่มเป้าหมาย และทรัพยากรการเรียนรู้

4.1.3 นักศึกษากำหนดกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.1.4 นักศึกษาแบ่งหน้าที่เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

4.1.5 นักศึกษานำเสนอโครงการต่ออาจารย์ตามแบบฟอร์มที่กำหนด และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ (ใบกิจกรรมที่ 5)

4.1.6 อาจารย์ประเมินการออกแบบโครงการ (แบบประเมินกิจกรรมกลุ่ม : การออกแบบกิจกรรมอนุรักษ์)

4.2 จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (1 วัน)

4.2.1 นักศึกษาดำเนินโครงการตามที่เสนอ

4.2.2 อาจารย์สังเกตและประเมินผลการจัดโครงการ (กิจกรรมอนุรักษ์)

4.2.3 อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันสรุปภาพรวมของการจัดโครงการ

4.2.4 นักศึกษาจัดทำรายงานการสรุปผลการดำเนินงาน

4.3 ติดตามผลที่เกิดจากกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย (3 ชั่วโมง)

4.3.1 นักศึกษานำเสนอผลที่ได้จากการดำเนินโครงการพร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป

4.3.2 นักศึกษาจัดทำโปสเตอร์เผยแพร่ผลการดำเนินโครงการ

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 สื่อการนำเสนอ Power Point Presentation

6.2 ใบกิจกรรมที่ 5 การออกแบบโครงการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นกาญจนบุรี

6.3 แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

7. แหล่งเรียนรู้

โบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์ในจังหวัดกาญจนบุรี

8. การวัดและการประเมินผล

8.1 ประเมินกิจกรรม

8.2 ประเมินการนำเสนอผลงาน

ครั้งที่.....

**แบบสอบถามจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

2. ข้อมูลและคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย เนื่องจากสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3. คำตอบของท่านหรือข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นขอให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง

4. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม

ไทย ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

ให้ศึกษาอ่านและพิจารณาแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและการปฏิบัติของนักศึกษามากที่สุด

ตอนที่ 1 จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านความสนใจใฝ่รู้ในมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

คำชี้แจง: 1) ในแต่ละข้อคำถามเป็นการสอบถามความรู้สึกที่มีต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนักศึกษามากที่สุด

5	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเลย

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านความสนใจใฝ่รู้ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ระดับความรู้สึก				
	5	4	3	2	1
1. สนใจแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความโดดเด่น					
2. สนใจศึกษาความรู้ประวัติ ความเป็นมา และความหมายของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
3. สนใจศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยต่าง ๆ					
4. สนใจศึกษาองค์ประกอบของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
5. สนใจศึกษาวิธี ขั้นตอน กระบวนการสร้างสรรค์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					

ตอนที่ 2 จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

- คำชี้แจง: 1) ในแต่ละข้อคำถามเป็นการสอบถามความรู้สึกที่มีต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
- 2) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนักศึกษามากที่สุด
5	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความรู้สึกในระดับน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเลย

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการแสดงความประสงค์อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ระดับความรู้สึก				
	5	4	3	2	1
1. ชื่นชม ประทับใจในสุนทรียภาพ หรือ คุณค่า ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
2. เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในฐานะที่แสดงถึงรากเหง้าของความเป็นคนไทย					
3. รับรู้ถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค่มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
4. รู้สึกถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ในปัจจุบัน					
5. เห็นถึงผลดีที่เกิดขึ้นจากการสงวนรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน					

ตอนที่ 3 จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

คำชี้แจง: 1) ในแต่ละข้อคำถามเป็นการสอบถามการปฏิบัติตนต่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนักศึกษามากที่สุด

- 5 หมายถึง ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจ และได้รับการชื่นชม
- 4 หมายถึง ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความเต็มใจ
- 3 หมายถึง เคยปฏิบัติบ้าง ด้วยความเต็มใจ
- 2 หมายถึง เคยปฏิบัติบ้าง เพราะถูกบังคับ
- 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ระดับการปฏิบัติตน				
	5	4	3	2	1
1. ค้นหาวิธี ที่จะทำให้บุคคลอื่นรู้จัก เห็นความสำคัญ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
2. ค้นหารูปแบบ แนวทาง วิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศความรู้ใหม่ตามรูปแบบ แนวทาง วิธีการที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
4. ศึกษาหาความรู้จนได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
5. นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยให้บุคคลอื่นได้ทราบ					

ตอนที่ 4 จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

คำชี้แจง: 1) ในแต่ละข้อคำถามเป็นการสอบถามการปฏิบัติตนต่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

2) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนักศึกษามากที่สุด

- 5 หมายถึง ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความเต็มใจ และได้รับการชื่นชม
- 4 หมายถึง ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความเต็มใจ
- 3 หมายถึง เคยปฏิบัติบ้าง ด้วยความเต็มใจ
- 2 หมายถึง เคยปฏิบัติบ้าง เพราะถูกบังคับ
- 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย	ระดับการปฏิบัติตน				
	5	4	3	2	1
1. เข้าร่วมประชุม หรือ ระดมความคิด หรือ วางแผนเพื่อออกแบบกิจกรรมหรือสื่อเพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
2. มีส่วนร่วมในการเสนอความคิด คัดเลือก กิจกรรม หรือ สื่อที่ส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับตนเองและกลุ่มเป้าหมาย					
3. มีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินโครงการ กิจกรรม หรือ สื่อเพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
4. มีส่วนร่วมในการประเมิน หรือ ให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการ กิจกรรม หรือ สื่อ เพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
5. มีส่วนร่วมในการถ่ายทอด นำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ผลสำเร็จของโครงการ กิจกรรม หรือ สื่อ เพื่อส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					

☺ ---ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ---☺

แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ครั้งที่ 1

ชื่อ - สกุล.....รหัสนักศึกษา.....วันที่รายงาน /..... /.....

ข้อที่ 1 ให้ท่านระบุชื่อแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรีที่ท่านรู้จักหรือสนใจ 1 แห่ง พร้อมทั้งอธิบายถึงความรู้ที่ท่านมีเกี่ยวกับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว

.....
.....

ข้อที่ 2 ให้ท่านเสนอภาพมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1 ประเภท พร้อมเขียนบรรยายถึงความรู้สึกที่มีต่อภาพ ประโยชน์หรือคุณค่า ตลอดจนภูมิปัญญา และท่านคิดว่ามรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวนี้สมควรแก่การอนุรักษ์หรือไม่เพราะเหตุใด ให้ท่านระบุเหตุผลที่สมควรในการรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว

.....
.....

ข้อที่ 3 ท่านคิดว่าคนไทยควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยหรือไม่เพราะเหตุใด และท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมหรือบทบาทในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสามารถทำได้ด้วยวิธีใดบ้าง วิธีการที่เหมาะสมมากที่สุดในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร โปรดอธิบายวิธีการและผลที่ได้ให้ชัดเจน

.....
.....

ข้อที่ 4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับบุคคลอื่นหรือไม่ หากเคยท่านดำเนินการอย่างไร โปรดอธิบายวิธีการเผยแพร่ให้ชัดเจน

.....
.....

แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ครั้งที่ 2

ชื่อ – สกุล.....รหัสนักศึกษา.....วันที่รายงาน /..... /.....

ข้อที่ 1 จากการเรียนในสัปดาห์ที่ผ่านมาให้ท่านระบุชื่อแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรีที่ท่านรู้จักหรือสนใจ 1 แห่ง พร้อมทั้งอธิบายถึงความรู้ที่ท่านมีเกี่ยวกับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว

.....
.....

ข้อที่ 2 จากการลงพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ท่านเลือกภาพมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย 1 ประเภท พร้อมเขียนบรรยายถึงความรู้สึกที่มีต่อภาพ ประโยชน์หรือคุณค่าตลอดจนภูมิปัญญา และท่านคิดว่ามรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวนี้สมควรแก่การอนุรักษ์หรือไม่ เพราะเหตุใด ให้ท่านระบุเหตุผลที่สมควรในการรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว

.....
.....

ข้อที่ 3 ท่านคิดว่าคนไทยควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยหรือไม่เพราะเหตุใด และท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมหรือบทบาทในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสามารถทำได้ด้วยวิธีใดบ้าง วิธีการที่เหมาะสมมากที่สุดในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร โปรดอธิบายวิธีการและผลที่ได้ให้ชัดเจน

.....
.....

ข้อที่ 4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับบุคคลอื่นหรือไม่ หากเคยท่านดำเนินการอย่างไร โปรดอธิบายวิธีการเผยแพร่ให้ชัดเจน

.....
.....

แบบรายงานจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ครั้งที่ 3

ชื่อ – สกุล.....รหัสนักศึกษา.....วันที่รายงาน /..... /.....

ข้อที่ 1 จากการเรียนที่ผ่านมาให้ท่านระบุชื่อแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในจังหวัดกาญจนบุรีที่ท่านรู้จักหรือสนใจ 1 แห่ง พร้อมทั้งอธิบายถึงความรู้ที่ท่านมีเกี่ยวกับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว

.....

.....

ข้อที่ 2 จากการลงพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ การสัมมนา และการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ให้ท่านเลือกภาพมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น 1 ประเภท พร้อมเขียนบรรยายถึงความรู้สึกที่มีต่อภาพ ประโยชน์หรือคุณค่า ตลอดจนภูมิปัญญา และท่านคิดว่ามรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวนี้สมควรแก่การอนุรักษ์หรือไม่ ให้ท่านระบุเหตุผลที่สมควรในการรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว

.....

.....

ข้อที่ 3 ท่านคิดว่าคนไทยควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด และท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมหรือบทบาทในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสามารถทำได้ด้วยวิธีใดบ้าง วิธีการที่เหมาะสมมากที่สุดในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร โปรดอธิบายวิธีการและผลที่ได้ให้ชัดเจน

.....

.....

ข้อที่ 4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับบุคคลอื่นหรือไม่ หากเคยท่านดำเนินการอย่างไร โปรดอธิบายวิธีการเผยแพร่ให้ชัดเจน

.....

.....

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์
และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1.30 ชั่วโมง
2. คำถามแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 4 ตัวเลือก แต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว
3. ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย X ในช่อง ที่ตรงกับตัวเลือกที่ต้องการเพียงตัวเลือกเดียวในแต่ละข้อ
4. ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบให้ลบ หรือ ชีดฆ่าตัวเลือกเดิมก่อนแล้วจึงทำเครื่องหมาย X ในช่อง ใหม่
5. เมื่อหมดเวลาทดสอบ ให้นักศึกษาส่งคืนทั้งแบบทดสอบและกระดาษคำตอบ
6. ห้ามขีดเขียนข้อความใด ๆ ลงในแบบทดสอบ

1. โบราณสถานแบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
 - ก. 2 ประเภท คือ โบราณสถานที่ทิ้งร้าง และ โบราณสถานที่ยังใช้ประโยชน์ได้
 - ข. 2 ประเภท คือ โบราณสถานที่พังทลาย และ โบราณสถานที่ยังสามารถใช้งานได้
 - ค. 3 ประเภท คือ โบราณสถานในท้องถิ่น โบราณสถานสำคัญของชาติ และ มรดกโลกจากสิ่งก่อสร้างสมัยโบราณ
 - ง. 3 ประเภท คือ โบราณสถานประเภทสิ่งปลูกสร้าง โบราณสถานประเภทศิลปกรรม และ โบราณสถานประเภทวัฒนธรรม
2. เพราะเหตุใดการศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมด้วย
 - ก. เพราะถ่ายทอดเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต
 - ข. เพราะถ่ายทอดความเชื่อ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิต
 - ค. เพราะถ่ายทอดคุณค่าและความงามทางสังคม
 - ง. เพราะถ่ายทอดผลผลิตที่แสดงความเชื่อ ภูมิปัญญาและวิถีชีวิต

3. หากต้องการศึกษาข้อสรุปเรื่อง สถานที่สมเด็จพระนเรศวรทรงทำยุทธหัตถีที่จังหวัดกาญจนบุรี ควรนำหลักฐานและแนวคิดในข้อใดมาใช้ในการศึกษา

- ก. ตำนาน พงศาวดาร จดหมายเหตุ ภูมิประเทศ
- ข. ตำนาน พงศาวดาร จดหมายเหตุ คติชนวิทยา
- ค. พงศาวดาร จดหมายเหตุ โบราณวัตถุ ภูมิประเทศ
- ง. พงศาวดาร จดหมายเหตุ โบราณวัตถุ คติชาวบ้าน

4. “...พระปรารักษ์ ตั้งอยู่ในเขตวัดราชบูรณะ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาส่วนในก่อปูน เป็นห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ กว้างประมาณ 0.80 เมตร สี่เหลี่ยม บรรจุพระเจดีย์ทองคำ 1 องค์มีกรอบ เป็นรูปคล้ายกรอบแก้วที่มีชายในปัจจุบันกรอบไว้ 4 ชั้น คือ ชั้นต้นเป็นเหล็กบุชิน ชั้นที่ 2 เป็นทองเหลือง ชั้นที่ 3 เป็นทองเหลือง ชั้นที่ 4 เป็นเงิน แล้วก็ถึงเจดีย์ทองคำเปิดได้ ภายในบรรจุ พระพุทธรูปทองคำ พระเจดีย์แก้วผลึก พระพุทธรูปแก้วผลึก กับเครื่องทองกระจุกกระจิกอื่น ๆ และมีแผ่นใบลานทองคำจารึกอักษรขอมม้วนกลมบรรจุอยู่ด้วย...” จากข้อความดังกล่าวข้อใด สามารถวิเคราะห์หลักฐานที่พบได้ครบถ้วน

- ก. แหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัตถุ จารึกแผ่นทอง
- ข. ศิลปวัตถุ สิ่งของมีค่า โบราณวัตถุ โบราณสถาน
- ค. แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก
- ง. โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ จารึก

5. รูปแบบ และ ศิลปกรรมของปราสาทเขาพระวิหาร สามารถใช้ตัดสินว่า ปราสาทเขาพระวิหาร เป็นของประเทศกัมพูชาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ไม่ได้ เพราะ รูปแบบและลักษณะศิลปกรรมเป็นศิลปะขอม ไม่ใช่ศิลปะกัมพูชา
- ข. ไม่ได้ เพราะ รูปแบบและลักษณะศิลปกรรม เป็นความนิยมไม่ใช่อำนาจทางการเมือง
- ค. ได้ เพราะ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพล และอำนาจของอาณาจักรขอมโบราณ
- ง. ได้ เพราะ ปราสาทเขาพระวิหารมีรูปแบบและลักษณะคล้ายกับศิลปะขอมมากกว่าศิลปะไทย

6. ข้อใดไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างวัดร้างและชุมชนสมัยโบราณ

- ก. วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน
- ข. การสร้างวัดต้องจัดเก็บภาษีจากคนในชุมชน
- ค. การสร้างวัดต้องได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- ง. การสร้างวัดต้องอาศัยแรงงานและแรงศรัทธาจากชุมชน

7. การใช้โบราณสถานสมัยอยุธยาบริเวณบ้านท่าเสา บ่อพลอย เลาช่วญ ในจังหวัดกาญจนบุรี กับบริเวณสวนแดง จังสุพรรณบุรี เพื่อระบุความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดกาญจนบุรี กับสุพรรณบุรี ในสมัยอยุธยา แสดงถึงความสำคัญของโบราณสถานในลักษณะใดมากที่สุด

- ก. บอกถึงความสัมพันธ์ของคนในอดีต
- ข. บอกถึงอายุ ยุคและสมัยของชุมชน
- ค. บอกถึงเส้นทางการค้าหรือการคมนาคม
- ง. บอกถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีต

8. การพบตะเกียงโรมันที่โบราณสถานพงตึก จังหวัดกาญจนบุรี สามารถบ่งบอกถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวตะวันตกในดินแดนกาญจนบุรีสมัยทวารวดีได้หรือไม่

- ก. ไม่ได้ เพราะ ตะเกียงโรมันสามารถเคลื่อนย้ายได้
- ข. ไม่ได้ เพราะ ไม่ค้นพบหลักฐานอื่นๆ เกี่ยวกับชาวตะวันตก
- ค. ได้ เพราะ สามารถบอกถึงที่ตั้งของชุมชนในอดีต
- ง. ได้ เพราะ สามารถบอกถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีตได้

9. นักศึกษาคิดว่าสิ่งใดเป็นคุณค่าของการศึกษาโบราณวัตถุสถาน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ตามศาสตร์ทางสังคมศึกษามากที่สุด

- ก. การศึกษาเพื่อทราบเทคโนโลยีสมัยโบราณ
- ข. การศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในทางการเมือง
- ค. การศึกษาเพื่อให้เกิดความรักชาติบ้านเมืองของตน
- ง. การศึกษาเพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของคนในอดีตอย่างถูกต้อง

10. จากตำนานสิงหนวัติกุมารและตำนานลวจังกราช อาณาจักรใดต่อไปนี้เป็นอาณาจักรเริ่มแรก
ที่ปรากฏชื่อตามตำนานตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12

- ก. ทวารวดี
- ข. โยนกเชียงแสน
- ค. เงินยางเชียงแสน
- ง. หริภุญไชย

11. ข้อใดสรุปความเกี่ยวกับอาณาจักรละโว้ได้ถูกต้อง

- ก. เป็นอาณาจักรร่วมสมัยกับอาณาจักรทวารวดี มีความสัมพันธ์อันดีกับหริภุญไชยและขอม
- ข. เป็นอาณาจักรร่วมสมัยกับอาณาจักรพูนัน และถูกผนวกเป็นดินแดนของพูนันในช่วงพุทธ
ศตวรรษที่ 17
- ค. เป็นอาณาจักรร่วมสมัยกับอาณาจักรทวารวดีและเมืองอู่ทอง มีความสัมพันธ์ทางการเมือง
กับอาณาจักรหริภุญไชย
- ง. เป็นอาณาจักรร่วมสมัยกับอาณาจักรพูนันและเจนละ ถูกผนวกเป็นดินแดนของขอมโดย
การยึดของของพระเจ้าสุริยวงศาในช่วง พุทธศตวรรษที่ 17

12. ผังเมืองและหลักฐานทางศาสนาสัมัยทวารวดีและสมัยลพบุรีในดินแดนไทย แสดงให้เห็นถึง
ความแตกต่างระหว่างอาณาจักรทั้ง 2 แห่งในแง่มุมใด

- ก. การค้าและการขยายอำนาจ
- ข. การค้าและความสัมพันธ์ทางศาสนา
- ค. การขยายอำนาจทางการเมืองและศูนย์กลางทางวัฒนธรรม
- ง. การแผ่บุญญาธิการของกษัตริย์และการขยายอำนาจทางการเมือง

13. ข้อความจารึกบนเหรียญเงินสมัยทวารวดี “ศรี-ทวารวดี ศวรปุณณะ” แสดงให้เห็นถึงสภาพ
สังคมและวัฒนธรรมของชาวทวารวดีอย่างไร

- ก. มีวรรณะผู้ปกครองและเชื่อมั่นในบุญกุศล
- ข. ผู้ปกครองในอาณาจักรนับถือพระอิศวรผู้เป็นใหญ่
- ค. มีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า
- ง. มีระบบชนชั้นวรรณะ โดยพระมหากษัตริย์เป็นอวตารของพระอิศวร

14. หากพบสถูปรูปทรงกระบอก ทรงกรวย ทรงกลมฟาง ทรงระฆังแบบลังกาและสถูปบนฐานเป็นชั้น สถูปเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่มีบัลลังก์อยู่เหนือองค์ระฆัง บริเวณภาคเหนือสามารถสันนิษฐานได้ว่าสถูปองค์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับอาณาจักรใด

- ก. อาณาจักรมอญ
- ข. อาณาจักรพุกาม
- ค. อาณาจักรล้านนา
- ง. อาณาจักรหริภุญไชย

15. เจดีย์ทรงปราสาทและเจดีย์ทรงระฆังมีความเหมือนและแตกต่างกันในลักษณะใด

- ก. เหมือนในด้านคติ แตกต่างที่วัสดุ
- ข. เหมือนในด้านคติ แตกต่างในด้านที่มา
- ค. เหมือนในด้านต้นกำเนิด แตกต่างในด้านรูปแบบ
- ง. เหมือนในด้านสัญลักษณ์ แตกต่างในด้านรูปแบบ

16. จากภาพ ควรเรียกสถาปัตยกรรมนี้ว่าอะไร

- ก. เจดีย์ยอดปราสาท
- ข. เจดีย์ทรงปราสาทยอด
- ค. พระปราสาททรงเครื่อง
- ง. เจดีย์เหลี่ยมยอดปราสาท

17. พระปราสาทวัดขุนแผน มีส่วนประกอบใดคล้ายกับพระปราสาทสมัยอยุธยาตอนต้น

- ก. ช่องวิมาน
- ข. กลิบขนุน
- ค. ฐานบัวลูกฟัก
- ง. ฐานบัวคว่ำบัวหงาย

18. ปูนปั้นรูปใบหน้าบุคคลที่พิพิธภัณฑวัดดงสัก มีลักษณะคล้ายกับปูนปั้นที่ใด

- ก. เมืองโบราณโกสินารายณ์ เมืองคูบัว
- ข. เมืองโบราณอู่ทอง เมืองฟ้าแดดสูงยาง
- ค. เมืองนครปฐมโบราณ เมืองดงละคร
- ง. ถ้ำฤๅษีเขาสูง บ้านดอนตาเพชร

19. “ฐานสิงห์ 1 ชั้น ต่อด้วยฐานบัวคว่ำ-บัวหงายในผังเพิ่มมุม มีบัวทรงกลุ่มรองรับค้ำระฆัง ตัวองค์ระฆังพบทั้งแบบกลมและแบบเหลี่ยมเพิ่มมุม” ลักษณะดังกล่าวเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมใดในจังหวัดกาญจนบุรี

- ก. เจดีย์วัดนางพิมพ์
- ข. เจดีย์รายที่วัดเทวสังฆาราม
- ค. เจดีย์ประธานวัดบ้านทวน
- ง. เจดีย์บริวารวัดโบสถ์ร้าง

20. นักศึกษาคิดว่าคุณค่าของการศึกษาโบราณสถานและโบราณวัตถุในท้องถิ่นมีคุณค่าต่อการศึกษา มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยอย่างไร

- ก. เป็นการสะท้อนตัวตนคนไทยในทุกพื้นที่ตั้งแต่อดีต
- ข. เป็นความเชื่อมโยงกิจกรรมทุกด้านของคนในท้องถิ่น
- ค. เป็นการศึกษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย
- ง. เป็นการศึกษาพัฒนาการและวิถีชีวิตของกลุ่มคนในดินแดนไทยปัจจุบัน

21. สมโชคต้องการเสนอแนวคิดว่าในสมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 18 – 19) เมืองกาญจนบุรีมีร่องรอยการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคน โดยใช้หลักฐานเครื่องสังคโลก และโบราณวัตถุอายุร่วมสมัยจากภายนอก เช่น จีน เวียดนาม กัมพูชา พม่า บริเวณแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ รวมถึงข้อความในจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 ที่ระบุว่า “...เบื้องหัวนอนรอดคนที พระบาง แพรกสุพรรณภูมิ...” แนวคิดของสมโชคมีความน่าเชื่อถือหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. น่าเชื่อถือ เพราะ มีการใช้หลักฐานแบบลายลักษณ์อักษร และ โบราณวัตถุประกอบ
- ข. น่าเชื่อถือ เพราะ ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1
- ค. ไม่น่าเชื่อถือ เพราะ ขาดหลักฐานประเภทโบราณสถาน และศิลปกรรมแบบสุโขทัยในจังหวัดกาญจนบุรี
- ง. ไม่น่าเชื่อถือ เพราะ หลักฐานประเภทโบราณวัตถุที่กล่าวมาสามารถเคลื่อนย้ายได้ และหลักฐานลายลักษณ์อักษรตีความได้ไม่ชัดเจน

22. หากนักศึกษาต้องการจัดทำเอกสารนำเสนอประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี โดยใช้โบราณสถานในการนำเสนอ เพื่อเผยแพร่ในสำนักศิลปวัฒนธรรม ควรตั้งชื่อเอกสารดังกล่าวอย่างไรจึงเหมาะสมที่สุด

- ก. ก่อนกาล กาญจนบุรี
- ข. ร้อยเรียงเรื่องราวกาญจนบุรีที่คิดไม่ถึง
- ค. ตามรอยศิลปกรรมโบราณ ในจังหวัดกาญจนบุรี
- ง. ย้อนรอยกรุงเก่า เล่าขานตำนานเมืองโบราณกาญจนบุรี

23. ปราสาทประธานของปราสาทเมืองสิงห์สื่อถึงสิ่งใดมากที่สุด

- ก. เขาไถลา
- ข. เขาพระสุเมรุ
- ค. ศูนย์กลางโลก
- ง. ศูนย์กลางจักรวาล

24. หากพบพระพุทธรูปหินทรายสีแดง พระหัตถ์ขวาวางบนพระชานุซ้าย พระหัตถ์ซ้ายวางบนพระเพลา สันนิษฐานได้ว่าแหล่งประวัติศาสตร์นี้มีความเกี่ยวข้องกับสมัยใดและพระพุทธรูปองค์นี้ให้ความหมายอย่างไร

- ก. สมัยอยุธยา แสดง เหตุการณ์มารผจญ
- ข. สมัยลพบุรี แสดงเหตุการณ์มารผจญ
- ค. สมัยทวารวดี แสดงเหตุการณ์ตอนตรัสรู้
- ง. สมัยสุโขทัย แสดงเหตุการณ์ตอนตรัสรู้

25. ส่วนประกอบของพระปรางค์ในภาพเรียกว่าอะไรและพัฒนามาจากสิ่งใด

- ก. ใบขนุน พัฒนามาจากบรรพบุรุษของปราสาทขอม
- ข. กลิบบขนุน พัฒนามาจากใบระกาของปราสาทขอม
- ค. ใบระกา พัฒนามาจากช่องวิมานของปราสาทขอม
- ง. ช่อฟ้า พัฒนามาจากนาคปากของพระปรางค์แบบขอม

26. ข้อใดอธิบายความหมายของการอนุรักษ์แตกต่างจากการสงวนรักษาโบราณวัตถุและโบราณสถานที่ได้ถูกต้อง

- ก. การอนุรักษ์คือการรักษาสภาพและรักษาคุณค่าของโบราณวัตถุ และโบราณสถาน
- ข. การอนุรักษ์ไม่รวมถึงการซ่อมแซมและการทำให้โบราณวัตถุ โบราณสถานอยู่ในสภาพเดิม
- ค. การอนุรักษ์คือการศึกษาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอคุณค่าของโบราณวัตถุ และโบราณสถาน
- ง. การอนุรักษ์ไม่รวมถึงการปรับปรุงโบราณวัตถุ โบราณสถานให้มีรูปทรงกลมกลืนเหมือนสภาพเดิมก่อนหน้า

27. หากนักศึกษาเป็นเจ้าของบ้านโบราณ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรเรียบร้อยแล้วเมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งของบ้านพังหรือชำรุด นักศึกษาต้องปฏิบัติอย่างไรในการซ่อมแซม

- ก. แจ้งอธิบดีกรมศิลปากรภายในระยะเวลา 30 วัน และห้ามซ่อมแซมจนกว่าจะได้รับการอนุญาต
- ข. แจ้งต่อเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรภายในระยะเวลา 15 วัน และห้ามซ่อมแซมจนกว่าจะได้รับการอนุญาต
- ค. แจ้งอธิบดีกรมศิลปากรภายในระยะเวลา 30 วัน และสามารถซ่อมแซมเองได้แต่ต้องให้คงลักษณะเดิม
- ง. แจ้งต่อเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรภายในระยะเวลา 15 วัน และสามารถซ่อมแซมเองได้แต่ต้องมีลักษณะคงเดิม

28. “...การสร้างอาคารสมัยนี้คงจะเป็นเกียรติสำหรับผู้สร้างคนเดียว แต่เรื่องโบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ อิฐเก่า ๆ แผ่นเตี๋ยก็มีค่า ควรช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย อโยธยา และกรุงเทพ ฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย...ในการที่มีโบราณวัตถุสถาน และปูชนียสถานอยู่เป็นอันมาก ถ้าเรารู้จักวิธีนำมาใช้เกี่ยวกับการอบรมจิตใจของเยาวชน ก็จะเป็นประโยชน์มาก...” พระราชดำรัสองค์ดังกล่าวแสดงถึงคุณค่าของโบราณวัตถุในข้อใดมากที่สุด

- ก. อดีตที่เป็นบทเรียนของบรรพชนคนไทยในอดีต
- ข. ความดีงามของบรรพชนคนไทย ช่วยกล่อมเกลาคคนในปัจจุบัน
- ค. ตระหนักในมรดกศิลปวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานของความเป็นไทย
- ง. สำนึกในความเป็นไทย เข้าใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติตน

29. การสร้างละครเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เช่น บุพเพสันนิวาส ถือเป็นการอนุรักษ์ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ไม่ได้ เพราะ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนและกรมศิลปากร
- ข. ได้ เพราะ มีส่วนช่วยให้คนไทยหันมาสนใจและศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น
- ค. ไม่ได้ เพราะ การมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากส่งผลให้โบราณสถานถูกทำลายมากขึ้นตามไปด้วย
- ง. ได้ เพราะ มีส่วนช่วยให้แหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ได้รับความสนใจในด้านการศึกษาและการท่องเที่ยวมากขึ้น

30. หากนักศึกษาต้องการออกแบบเส้นทางกิจกรรมศึกษาเพื่อสืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ในจังหวัดกาญจนบุรีโดยเรียงตามยุคสมัย และเพื่อความสะดวกในการเดินทาง ควรเรียงลำดับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรมตามข้อใด

- ก. เมืองกาญจนบุรีเก่า เมืองสิงห์ พงตึก ชุมชนปากแพรก
- ข. พงตึก เมืองสิงห์ เมืองกาญจนบุรีเก่า ชุมชนปากแพรก
- ค. ท่าหวี เมืองกาญจนบุรีเก่า เมืองสิงห์ พงตึก ชุมชนปากแพรก
- ง. พงตึก ท่าหวี เมืองสิงห์ เมืองครุฑ เมืองกลอนโต เมืองกาญจนบุรีเก่า ชุมชนปากแพรก

เฉลยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์
และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ตารางที่ 27 ตารางเฉลยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

ข้อที่ 1 ก	ข้อที่ 11 ค	ข้อที่ 21 ก
ข้อที่ 2 ง	ข้อที่ 12 ค	ข้อที่ 22 ค
ข้อที่ 3 ค	ข้อที่ 13 ก	ข้อที่ 23 ง
ข้อที่ 4 ง	ข้อที่ 14 ข	ข้อที่ 24 ก
ข้อที่ 5 ข	ข้อที่ 15 ง	ข้อที่ 25 ก
ข้อที่ 6 ข	ข้อที่ 16 ก	ข้อที่ 26 ก
ข้อที่ 7 ค	ข้อที่ 17 ค	ข้อที่ 27 ก
ข้อที่ 8 ก	ข้อที่ 18 ก	ข้อที่ 28 ค
ข้อที่ 9 ค	ข้อที่ 19 ข	ข้อที่ 29 ง
ข้อที่ 10 ข	ข้อที่ 20 ง	ข้อที่ 30 ค

แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ ดังนี้

5	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2. แบบประเมินนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่ประสงค์จะทราบว่าคุณตอบเป็นใคร จึงไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา ทั้งนี้ให้นักศึกษาอ่าน พิจารณา และตัดสินใจตอบด้วยตนเองตามความจริง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือ เพียงช่องใดช่องหนึ่ง ตามระดับความพึงพอใจของนักศึกษา

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	เนื้อหาที่ใช้ในการเรียน มีความเหมาะสม กับความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา					
2	การเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละบท มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและเป็นลำดับ					
3	วิธีการศึกษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความเหมาะสม กับบทบาทและหน้าที่ของนักศึกษา					
4	กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยมีความ เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทและหน้าที่ ของนักศึกษา					
5	มรดกศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่นำมาใช้ ในการจัดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับมรดก					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
	ศิลปวัฒนธรรมไทย					
6	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
7	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
8	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
9	การจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนและกิจกรรม					
10	ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม					
11	บรรยากาศของการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
12	การจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างคุณค่าให้กับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
13	สื่อ และ แหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา					
14	การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
15	ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวม					

ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนะ

**ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

คำชี้แจง

การสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตัวแทนนักศึกษาและอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนและผลที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับนำไปพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 1 รายชื่อตัวแทนนักศึกษา อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1	5
2	6
3	7
4	8

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนรู้รายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเหมาะสมอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ควรได้รับการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่าการเรียนในรายวิชา 212701 ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีส่วนช่วยในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านใด อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

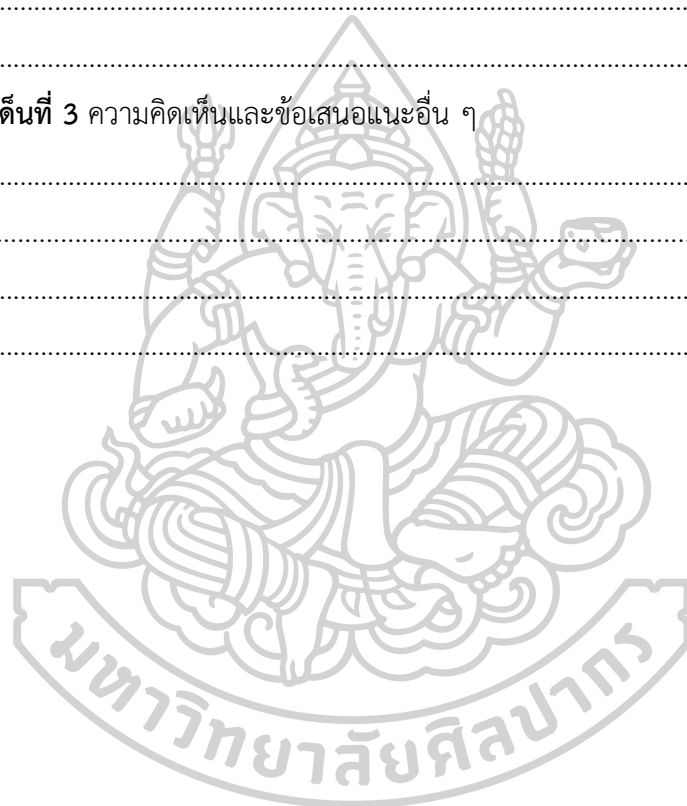
ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก
อนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านความรู้ ความเข้าใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจมาก
3	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจน้อย
1	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจน้อยที่สุด

2. แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่ประสงค์จะทราบว่าผู้ตอบเป็นใคร จึงไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา ทั้งนี้ให้นักศึกษาอ่าน พิจารณา และตัดสินใจตอบด้วยตนเองตามความจริง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือ เพียงช่องใดช่องหนึ่ง

รายการประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1. มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และท้องถิ่น					
2. มีความรู้ และความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
3. มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นให้กับผู้เรียน					
4. มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้					
5. มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					

ขอขอบคุณในความร่วมมือนะ

**แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านความรู้ ความเข้าใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจมาก
3	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจน้อย
1	หมายถึง	มีความรู้ ความเข้าใจน้อยที่สุด

2. แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่ประสงค์จะทราบว่าคุณตอบเป็นใคร จึงไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา ทั้งนี้ให้นักศึกษาอ่าน พิจารณา และตัดสินใจตอบด้วยตนเองตามความจริง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือ เพียงช่องใดช่องหนึ่ง

รายการประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1. มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และท้องถิ่น					
2. มีความรู้ และความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					
3. มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นให้กับผู้เรียน					
4. มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้					
5. มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย					

**แบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

2. แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่ประสงค์จะทราบว่าผู้ตอบเป็นใคร จึงไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา ทั้งนี้ให้นักศึกษาอ่าน พิจารณา และตัดสินใจตอบด้วยตนเองตามความจริง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือ เพียงช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้						
1	สามารถเลือก และออกแบบเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และผู้เรียน					
2	สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเองได้					
3	สามารถสะท้อนคุณค่า และประโยชน์ของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นของตนเองให้กับผู้เรียนได้					
4	สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนได้					
5	สามารถพัฒนาหรือต่อยอดจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
	ศิลปวัฒนธรรมไทยได้					
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ						
1	เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมให้แก่ครู ในโรงเรียน อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ ที่เข้าร่วม การอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้					
2	เป็นการพัฒนาความรู้ และ ความเข้าใจ ต่อบทบาทการอนุรักษ์ มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยของครูในโรงเรียน อาจารย์ใน ระดับอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจ ที่เข้าร่วมการอบรมเชิง ปฏิบัติการการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้					
3	เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ชมรมเชิงอนุรักษ์ หรือทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย					
4	เป็นกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมี จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย อันถือเป็น ส่วนหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยด้าน วัฒนธรรม					
5	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ในมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านการมีส่วนร่วมในการศึกษาและกิจกรรม เพื่อการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ด้านมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยใน ท้องถิ่น					

ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนะ

ภาคผนวก จ

กำหนดการการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย

กำหนดการการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้
เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย
ระหว่างวันที่ 9-10 กุมภาพันธ์ 2562
ณ ห้องประชุมไพลิน อาคาร 9 ชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
และแหล่งเรียนรู้มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยจังหวัดราชบุรี

วันเสาร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2562

เวลา 08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน และพิธีเปิด
เวลา 09.00 น. – 12.00 น.	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยากรโดย อาจารย์ปรัชญา เหลืองแดง
เวลา 12.00 น. – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น. – 16.30 น.	ปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย และนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยากรโดย อาจารย์ปรัชญา เหลืองแดง
เวลา 16.00 น. – 17.30 น.	อภิปราย ชักถาม และสรุปการปฏิบัติกิจกรรม

วันอาทิตย์ 10 กุมภาพันธ์ 2562

เวลา 07.00 น.	ลงทะเบียน และออกเดินทางจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
เวลา 08.30 น – 09.00 น.	ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดราชบุรี
เวลา 09.30 น – 12.00 น.	ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ณ ถ้ำจาม ถ้ำจีน ถ้ำรูป อุทยานหินเขางูจังหวัดราชบุรี

วิทยากรโดย อาจารย์ปรัชญา เหลืองแดง

	และ อาจารย์เกรียงไกร ทองศรี
เวลา 12.00 น. – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น. – 16.30 น.	ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมไทย ณ วัดมหาธาตุราชบุรี วิทยากรโดย อาจารย์ปรัชญา เหลืองแดง และ อาจารย์เกรียงไกร ทองศรี
เวลา 16.30 น. – 17.00 น.	สรุปกิจกรรมและถอดบทเรียน การออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริม จิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยากรโดย อาจารย์ปรัชญา เหลืองแดง และ อาจารย์เกรียงไกร ทองศรี
เวลา 18.30 น.	เดินทางถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
หมายเหตุ	เวลาอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เวลา 10.30 – 10.45 น. และ 14.30 – 14.45 น.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปรัชญา เหลืองแดง
วัน เดือน ปี เกิด	26 กันยายน 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดกาญจนบุรี
วุฒิการศึกษา	ศศ.ม. ประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อ.บ. เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	90/5 หมู่ที่ 6 ตำบลวังเย็น อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71000
ผลงานตีพิมพ์	การศึกษาจิตพิสัยด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับนักศึกษา วิชาชีพครูสังคมศึกษา (2560) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยกระบวนการเรียนรู้ แบบสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิด วิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (2559) "ย้อนอดีตพระนครศรีอยุธยาผ่านลีลานิราศสุนทรภู่" มรดกโลกล้ำค่า พระนครศรีอยุธยาธานี (2557)

